הארץ

1.10 ש"ח יום ו' י"ד באייר תשמ"ו, 23 במאי 1986 VOL. 68/20389 MAY 23 1986

היהדות — פנים רבות לה

לעם היהודי הסטוריה ארוכה ומגוונת. במרוצת השנים צצו ביהדות זרות פרושים וצדוקים, חסידים ומתנגדים, משכילים, הארוקים, ציונים ותפישים ודבקים במסורת היהודית.
כיום, רבים מתוכנו תופסים את זיקתם ליהדות בהקשר של הסטוריה והתרבות בלבד; אחרים — בהקשר דתי. גם המסגרת הדתית אינה אחידה. זרמים דתיים שונים מפכים כיום בתוך הנהר הרחב הזה.
בפרסומי בולים המוקדשים ל־מוסדות ההשכלה הגבוהה של הזרמים השונים ביהדות, נתן משרד התקשורת ביטוי ממלכתי למצב עניינים זה.
אל ניתן לאורתודוכסיה היהודית מונופול על קביעת אורחות חיינו במדינת ישראל.

שינוי מפלגת המרכז

תאצ'ר תתבע לנתק הקשר עם צד"ל ולשפר האווירה בגדה

אין מצפים ליזמות חדשות • ראש ממשלת בריטניה תאחר את הגעתה לישראל כדי לא לגרום לשרים לחלל את השבת

תרגיש יחסה החם לישראל מאז היתה חברת פרלמנט ושימשה יו"ר אגודת הידידות עם ישראל

מאת שאול צדקא ועקיבא אלדר סופרי "הארץ"

אחת מקורות המחלוקת העלולות להתגלע בין מרגרט תאצ'ר לבין מארחיה עלולה להיות קריאתה של ראש ממשלת בריטניה לישראל לנתק את קשריה עם צד"ל, להעניק ליוניפי"ל שליטה מלאה על דרום לבנון ולסגת לגבול הבינלאומי. היא תרגיש כי המשך השהות הישראלית בלבנון הוא ממקורות התסיסה באזור ועתיד להפריע למאמצי ישראל לשפר את יחסיה עם האוכלוסיה השיעית.

תאצ'ר צפויה להתייחס בחריפות בשיחותיה עם שר החוץ שמיר לתוכניתו של הליכוד להמשיך בתנופת ההתנחלויות בשטחים, כאשר ישוב לשלטון באוקטובר הקרוב ותטען כי לנגד עיני ישראל צריך לעמוד הצורך הדחוף לשפר את תנאי חייהם של תושבי השטחים על מנת ליצור אווירה, שתאפשר התגלגלות של התהליך המדיני בהשתתפות הפלשתינאים.

מרגרט תאצ'ר היא ראש הממשלה הבריטי הראשון המבקר בישראל. היא תתקבל במוצאי שבת בנמל התעופה על ידי ראש הממשלה שמעון פרס.

מקורות מדיניים בירושלים הדגישו ערב הביקור כי אין לצפות ליוזמות מדיניות חדשות.

כאורחת יותר מהמתוכנן

המנהיגה הבריטית תצא את לונדון במטוס של חיל האוויר המלכותי מאוחר משתוכנן תחילה כדי לאפשר לשרים הישראלים להקביל את פניה בשדה התעופה מבלי לחלל את השבת. אמש היא הוליכה לרצות את דעת הקהל הבקורתית נגד מדיניותה התחבורתית והעלתה בשיעור של 6 אחוז את משכורתיהם של הרופאים, האחיות והחיילים.

תאצ'ר תקנה מתוכנית ביקורה להדגשת יחסה החם לישראל מאז היותה חברת פרלמנט מהשורה, כאשר שימשה יו"ר אגודת הידידות בריטניה־ישראל ופעילה בקרן קיימת לישראל.

לילי גליל, סופרת "הארץ", מוסרת כי כ־20 עיתונאים בריטים יצטרפו אל 27 עיתונאים המייצגים דרך קבע את כלי התקשורת הבריטיים בארץ, לסיקור ביקורה של ראש ממשלת אנגליה, מרגרט תאצ'ר. במלון המלך דוד בירושלים, הוכן כבר מרכז תקשורת משוכלל, הכולל גם אולפן רדיו, שיעמוד לרשותם של הכתבים הזרים.

ה"דיילי טלגראף" כתב אתמול, כי בקורה ואחרון של תאצ'ר בישראל כאשר היתה מבהיגת האופוזיציה לוותה בתקרית מביכה מאד. כאשר שהתה באזור הערבים בחוף אילת, לא התאפק אחד מאנשי הבטחון הישראלים, שהופקד על שלומה וטפח על אחוריה. תאצ'ר לא הגיבה על כך בחוש הומור והאיש עצמו הועבר מתפקידו.

מרגרט תאצ'ר

רייגן ישיג אישור לעיסקה הסעודית: מובטחים לו קולות של 34 סנאטורים

ההצבעה ב־5 ביוני • שווי העסקה: רבע מהמתוכנן

מאת צבי בראל

וואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). איש בממשל או בקונגרס עדיין אינו מוכן לומר כי עסקת הנשק הסעודית תזכה לאישור. עם זאת ברור כי "לטובת" הנשיא יצביעו 34 סנאטורים לפחות, אשר יתנו תוקף לוטו אותו הוא הטיל שלשום.

העסקה שתאושר תהווה כרבע מן הדרישה המקורית, לאחר שבדרג האחרון הסכים הממשל להשמיט את סעיף טילי הסטינגר ובכך הועמד ערך העסקה כולה על 265 מליון דולר.

דול קיווה כי מיד לאחר קבלת מכתב הוטו יוכל הסנאט לערוך הצבעה עליו באופן שיאשרו (בהעדר רוב מספיק שיוכל להפילו). אך הסנאטורים הדמוקראטים האלה המתנגדים לעסקה הסעודית איימו, כי אם תוכרז הצבעה באותו מעמד הם יפעילו פיליבאסטר (נאום מים) שיחייב במילא את הסנאט להצביע רק אחרי החגה. דול נכנע לאיום וקבע כי ההצבעה הסופית תהיה ב־5 ביוני.

השכר הממוצע עלה ב־86 ב־10%—5; ביולי צפויה עוד עליה של כ־6%

דאגה בצמרת הכלכלית: עליות השכר מגבירות את הביקושים

מדד ראשית מאי עלה בחצי אחוז: מחירי המזון עלו ב־1.7%, ירקות ופירות הוזלו ב־3.2%

מאת צבי זרחיה

סופר "הארץ" לענייני כלכלה

במשרדים הכלכליים מודאגים מעלייה ניכרת בשכר שיגביר הביקושים בחודשים האחרונים. הדבר נבע מעלייה של 10—5 אחוזים ברמת השכר הממוצע בחודשים האחרונים מעל לרמה הממוצעת אשתקד כתוצאה מעידכון מהיר של מדרגות המס, ירידת האינפלציה, עליית כוח הקנייה ומתן תוספות שכר חריגות.

הנושא נידון אתמול בישיבת עבודה ראשונה של חברי ועדת המעקב עם שר האוצר. פרופ' מיכאל ברונו מהוגי התוכנית הכלכלית אמר בישיבה, כי על הממשלה לפעול שלא לאפשר העלאות שכר חריגות בעתיד הקרוב כי בכך טמונה האפשרות לשמור על היציבות במשק.

לדעתו בלא תוספת שכר ניתן יהיה לפצות את המעסיקים על שיצטרכו לשלם בקרוב תוספת יוקר לעובדיהם. זאת על ידי כך שהממשלה תשתתף בחלק בתשלום זה מכספים בתקציב המשוריינים למטרה זו. לדעתו אין מקום עתה לבצע פיחות כדי להגדיל את רווחיות היצוא.

מדד מאי — כ־1.5%

במשרדים הכלכליים מעריכים כי מדד מאי יגיע בסביבות 1.5 אחוזים. בשבועיים הראשונים של מאי עלה המדד הזה שבועי בחצי אחוז לעומת השבועיים האחרונים של אפריל. אם המדד יעבור את 1.3 אחוזים תשולם בראשית יולי תוספת יוקר במשק של כ־6%.

סמנכ"ל משרד התעשיה והמסחר דוד ברודט אמר אתמול כי המדד הדו שבועי משקף את המשך היציבות במחירים במשק.

בשבועיים הראשונים של מאי עלו מחירי המזון ב־1.7 אחוז. מחירי הלבשה והנעלה ב־1.5 אחוז ותרבות ובידור ב־1.1 אחוז. לעומת זאת ירדו מחירי ירקות ופירות ב־3.2 אחוז.

3200 עובדי סולל בונה שיפוטרו יקבלו פיצויי פיטורין בסכום של 40 מיליון ד'

בקופות הפיצויים ישנם רק כ־15 מיליון דולר; יתרת הכסף תבוא מהסיוע שיקבל הקונצרן

מאת אריה לביא

סופר "הארץ" לענייני כלכלה

עובדי סולל בונה שיפוטרו יקבלו פיצויי פיטורין בסכום המוערך בכ־40 מיליון דולר. המדובר בעלות פיטוריהם של 2500 איש במהלך 1986 ו־700 עובדים נוספים במהלך 1987. הפיצויים לעובדים לא יהיו באגרות חוב כפי שחשבו תחילה אלא במזומנים שישולמו מיד או במסגרת הסכמי הפנסיה שסוכמו.

במהלך 1986 תגיע ההוצאה של הקונצרן על הפיטורים ל־25 מיליון דולר. למעשה יש בקופות הפיצויים לעובדים כ־15 מיליון דולר והיתרה תבוא מהסיוע שיקבל קונצרן סולל בונה מתכנית העובדים שהגדיל מ־30 ל־80 מיליון דולר.

קונצרן סולל בונה יתחיל לשלוח כבר בשבוע הבא מאות מכתבי פיטורים לעובדים. המפוטרים יקבלו לתוקף בין חודש לשלושה חודשים על פי הוותק של כל עובד ועובד. העובדים יוכלו לערער בפני שלוש ועדות על החלטת ההנהלה לפטרם — קובע ההסכם הקיבוצי שנחתם עם נציגויות העובדים.

ערעור תוך שבוע

את רשימות המפוטרים יכינו בסניפים האלה יעבירו להנהלת החברה. עובד שלא יגיש תוך שבוע ערעור על ההחלטה לפטרו תראה פרישתו כמוסכמת. ערעור אחד יוגש באמצעות הוועד להנהלה. אם זו לא קבלה את הערעור יוכל העובד לפנות להוראה ושתמונה על שבוע. אם גם זו דוחה את תביעת העובד יפוטר העובד אך הוא יוכל עדיין לערער בפני ועדה מיוחדת לשמיעת ערעורים.

קיימת הסכמה שכל העובדים שמלאו להם 60 שנה והם עובדים בחברה 30 שנה יפוטרו תוך שיהנו מתנאי הפרישה הטובים ביותר. קבוצה אחרת של בני 55 עם 20 שנות ותק יהנו מפנסיה תקציבית כאשר הקונצרן ימשיך להפריש תשלומים לפנסיה כאילו המשיכו לעבוד בחברה. העובדים הפורשים שמתוות לגיל 55 יקבלו פיצויים בשיעור של 100 אחוז מעל לשכרים שהצטברו להם בקרן בתוספת של 5 אחוז על כל שנת עבודה. בנוסף לכך יקבלו מענק חד פעמי השווה ל־10 ימי עבודה לכל שנת עבודה.

בהנהלת סולל בונה סבורים שהבעיה העיקרית תהיה לאתר מקורות עבודה בעתיד ל־2000 איש מכלל המפוטרים. אלה שיפוטרו צפונית מחדרה ודרומית מגדרה (כ־1000 מכל אזור). לגבי העובדים האחרים מעריכים שלא יהיה להם קושי למצוא מקומות עבודה חלופיים. לכן לא מוצאים מכלל אפשרות שיופעלו לחצים על מנת לפטר יותר עובדים במרכז כאשר באזורים המרוחקים ממרכז הארץ.

בינתיים נודע שכבר בעתיד הקרוב תכנס הנהלת סולל בונה למו"מ עם ועדי העובדים על מנת לשנות את הסכם העבודה הקיים. מטרת המו"מ הינה להצמיד את השכר לתפוקה על מנת להפוך את הקונצרן לתחרותי עם חברות בניה אחרות.

נציגי הציבור בבנק דיסקונט לוחצים לי...ה לגבי דו"ח בייסקי

לא ברור מתי ישוב רפ... הנסיסה במזרחי: תובעים למנות מנכ"ל מבפנים

מאת אריה לביא

סופר "הארץ" לענייני כלכלה

נציגי הציבור במועצת המנהלים של בנק דיסקונט ידרשו שדירקטוריון הבנק יתכנס בקרוב כדי לדון בדו"ח בייסקי, זאת על פי ההמלצות של הדו"ח הקובעות שעל הדירקטוריון להתכנס תוך 30 יום מהמועד בו ראשי הבנקים אמורים להתפטר.

בשלב זה טרם נקבע מועד לישיבה נוספת של דירקטוריון הבנק והכל מצפים לשובו של רפאל רקנאטי מניו יורק. בשלב זה לא ברור מתי יחזור כאשר הבנק שומר על שתיקה הן בקשר למועד שובו של רקנאטי והן בקשר למועד כינוס הדירקטוריון.

חבר מועצת המנהלים של הבנק עוזי נתנאל אמר לסופר "הארץ" כי הוא נמנע מלומר את עמדתו לגבי דו"ח בייסקי ויביע אותה בעת הדיון בדירקטוריון. נתנאל שהוא נציג ציבור במועצת המנהלים של הבנק הביע הערכה שהדירקטוריון של הבנק יתכנס בפרק הזמן שנקבע על ידי ועדת בייסקי. עם זאת ציין שנציגי הציבור בדירקטוריון אמרים להביע את דעותיהם בתוך הישיבה ולהשפיע בדרך זו וכך הוא מתכוון לעשות. "כאשר אמצא צורך לפנות לציבור אפנה" אמר נתנאל.

בבנק המזרחי טרם התקבלה החלטה לגבי המנכ"ל הבא של הבנק במקומו של אהרן מאיר. בינתיים מורגשת תסיסה של הנהלת הבנק הדורשת למנות מנכ"ל מקרב הבנק ולא חיצוני. המעמד המועדף בפנים הוא עו"ד מיכאל צבירי המשנה... סופית לגבי המיועד לתפקיד מנכ"ל הבנק. נראה שההחלטה על כך תיפול רק בשבוע הבא. ...משנה. הבחירות הפנימיות במפד"ל ...מלסיקות את ראשי המפלגה והם ...לא התפנו בשלב זה לקבל הכרעה

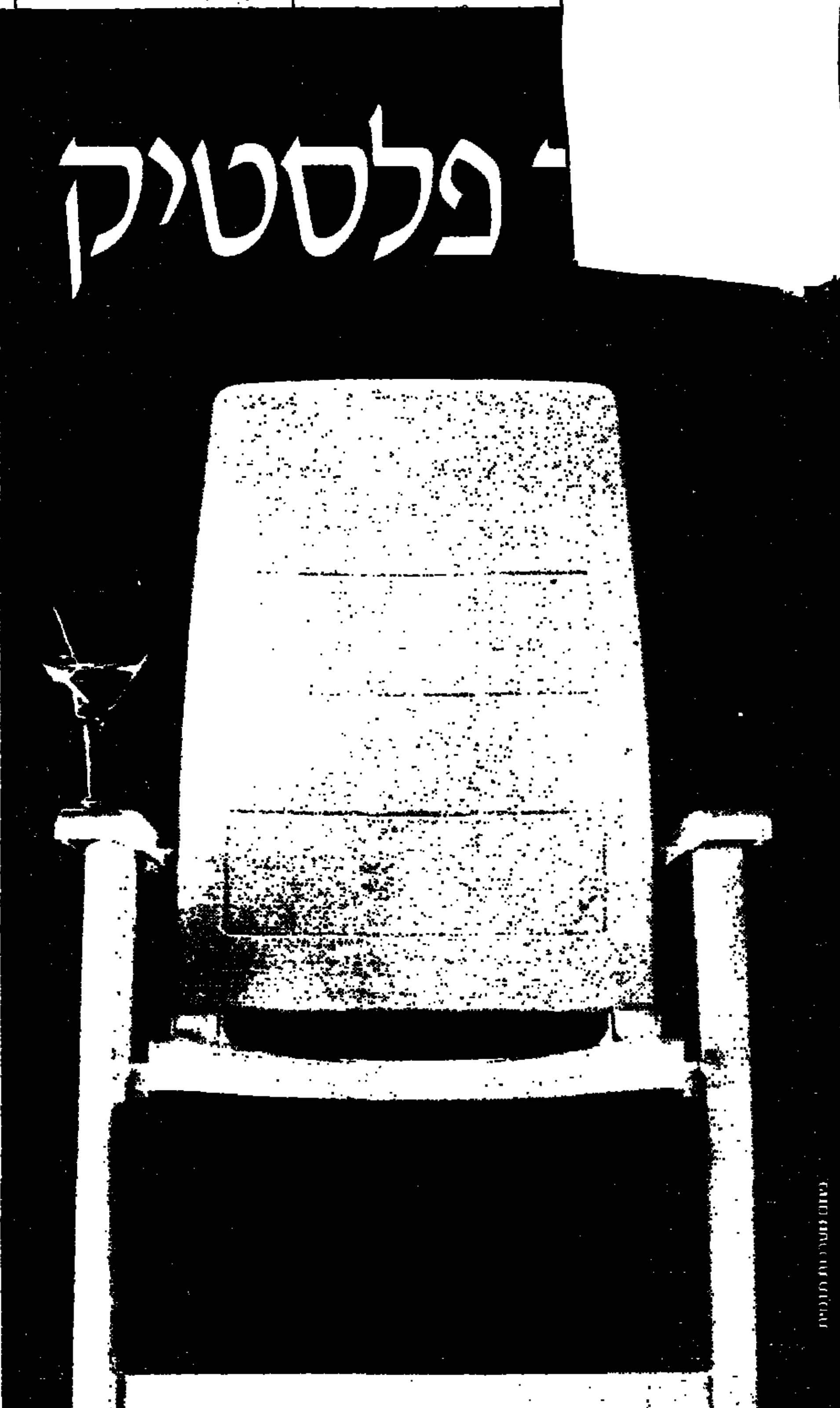

הזמנה למסיבת־גן בלבן

מסיבת רהיטי הגן של כתר פלסטיק תתקיים ביריד "אדם ומעונו", גני התערוכה בין התאריכים 22.5—7.6.86

סגנון חדש בתרבות הפנאי: מערכות ריהוט יוקרתיות - כורסאות גן עם ריפוד צבעוני ושולחנות במבחר גדלים, מערכות כסאות מדגם גרדניה (Gardenia High Back) בעלי 6 מצבי משענת כולל קיפול.

להשיג ברשת חנויות: כתר, ריס, שקים, המשביר לצרכן, המשביר המרכזי, כל־בו שלום וחנויות הרהיטים המובחרות.

KETER כתר

ריהוט לשעות הפנאי

פרס רבין ושמיר ידונו היום במבוי הסתום בשיחות טאבה

ארה"ב גיבשה יוזמה ומקווה לקיים סיבוב שיחות קצר נוסף

מאת עקיבא אלדר

סופרו המדיני של "הארץ"

ראש הממשלה יקיים היום דיון מיוחד בנושא טאבה בהשתתפות שר החוץ והבטחון וראשי משלחת ישראל לשיחות עם מצרים. התערבות הדרג המדיני נדרשת עקב המצב שאליו נקלעו השיחות שהסתיימו שלשום בהרצליה. בשיחות התברר כי ללא מגע של מנהיגי ישראל ומצרים אין לפקידים יכולת להגמיש את עמדותיהם במגמה למצוא נוסחה מוסכמת לשאלה שתוצג לבוררים.

במקביל לדיון שיתקיים בישראל ייפגש היועץ המשפטי של משרד החוץ האמריקאי אברהם סופר עם ראשי השלטון במצרים. סופר מסר אתמול לשר החוץ יצחק שמיר על מספר רעיונות שברצונו להציע לדרג המדיני בקאהיר. סופר מציע נוסחה שתבקש מהבוררים לקבוע את מקומם של סימני הגבול מבלי שיהיה בה כדי להעניק יתרון לאחד הצדדים. אם יאמצו המצרים את הצעתו של סופר, הוא ישוב לישראל כדי לדון על כך ולהתאם סבב שיחות קצר נוסף שבו ינוסח שטר הבוררות סופית.

זמיר יפרוש בקרוב; לא ימתין למינוי יועץ משפטי במקומו

מודעי פסל כל מועמדי נסים • גורמים משפטיים: מודעי שבר את הכלים; אין תקדים ששר משפטים תוקף בפומבי את היועץ המשפטי

מאת גדעון אלון

סופר "הארץ"

גורמים משפטיים בכירים הביעו אמש זעם ומורת רוח רבה על דברי הביקורת החריפים שהטיח אתמול בפומבי שר המשפטים יצחק מודעי נגד היועץ המשפטי לממשלה פרופ' יצחק זמיר. בראיון ל"קול ישראל" הגדיר השר מודעי את תגובתו של זמיר על דחיית הגשת חוק הגזענות לאישור הכנסת כתגובה לא נאותה. מודעי אמר כי אין זה מסמכותו של היועץ המשפטי לבקר את החלטות הכנסת והתבטאויותיו של זמיר עלולות לצרף אותו אל אלה שתומכים בבחינה מחודשת של סמכויות היועץ המשפטי.

גורם משפטי בכיר אמר אמש: "מודעי שבר את הכלים. לא היה תקדים לכך ששר המשפטים יתקוף בפומבי את היועץ המשפטי לממשלה. גם בעבר היו חילוקי דעות בין שר המשפטים משה נסים לבין פרופ' זמיר אבל תמיד נדונו המחלוקות בימים ובכבוד הדדי".

לסופר "הארץ" נודע כי מערכת היחסים המתוחה והעכורה בין השר מודעי לבין פרופ' זמיר, תזרז את פרישתו מן התפקיד של היועץ המשפטי לממשלה. זמיר עומד להודיע בימים הקרובים לראש הממשלה שמעון פרס על פרישתו הקרובה. זמיר נוטה שלא להמתין לבחירתו של יועץ משפטי חדש, אלא לסיים את תפקידו תוך זמן קצר.

בינתיים נודע כי לשר המשפטים אין עדיין מועמד לכהונת היועץ המשפטי לממשלה. מקורביו של השר מודעי ציינו אמש כי הוא פסל את רשימת ארבעת המועמדים לכהונת היועץ המשפטי שמסר לו קודמו בתפקיד השר משה נסים. השר מודעי מקיים התייעצויות עם שופטי בית המשפט העליון ומשפטנים בכירים במטרה למצוא מועמד מתאים לכהונת היועץ המשפטי.

הרמטכ"ל שיגר "פניה אישית ללוחם" בעקבות כתבה בהארץ

"אני בן לאותה היסטוריה של בורות ודמגוגיה בתקשורת" • "היכן האומץ והיושר האישי של אותם מרואיינים שבחרו להשאר בעילום שם"

מאת ראובן פדהצור

בצעד יוצא דופן ניסח אתמול הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, פניה אישית אל חיילי צה"ל. מקורה של פניית הרמטכ"ל אל החיילים בכתבה שפורסמה במוסף "הארץ" בסוף השבוע שעבר. בכתבה צוטטו בעילום שם כמה חיילים קרביים, שסיפרו על תסכוליהם נוכח נסיגות ההשתמטות של רבים מחבריהם משירות בחילות קרביים.

הרמטכ"ל הודה לשכפל את פנייתו זו לחיילים באלפי עותקים ולהפיצה ביחידות צה"ל.

בין השאר כותב הרמטכ"ל באיגרת לחיילים: אולי תתפלא כי דווקא בשבוע זה בו סוערת התקשורת בנושא מסרים בוטרתי אני לפנות אליך על בסיס כתבה שלא זכתה כלל להדים. שתי סיבות לכך: הראשונה שאני בן לאותה היסטוריה של בורות ודמגוגיה בתקשורת של טלוויזיה ותקשורת ואני אין חלקי עימהם. הסיבה השניה היא שאני מעריך כאחד את מה שמעסיק אותך, הלוחם, ורואה זאת בדרגת חשיבות עליונה.

בהמשך הוא פונה למתראיינים: חלקכם הציגו עצמכם בשמם ואילו האחרים בחרו לדבר בשם בדוי. זו שגיאה להסתתר אין לכך לא סיבה ולא טעם. זה אולי מוסיף נופך דרמתי לדברים. אך היכן האומץ והיושר האישי? הנה למשל, אותו חייל שהציג עצמו כ"פייאר לאומי" (אגב, מה זה צריך לומר?) טוב שידע שהציפו לגלות לי מיהו ואני סרבתי לכך. סרבתי משום שאיני רואה בזה צורך ובעיקר משום שרציתי שלא לפגוע באמון התמים שלה. אני מכבד תמימותם של אנשים.

אתה טוען כלפי התנאים. האמן לי לא ניתן לקיים יחידה מבצעית עם תנאים ואורך חיים של יחידה עורפית. יותר מזה, לרגע שאלו יהיו תנאיה היא תאבד את היוזר והטעם של המבצעיות.

מה הפתרון? ראשיתו בשלימות האישית בבניית ועיצוב אופיו של האדם ואחריתו בכבוד הנפלא של הרעות ואחוות הלוחמים. פתחתי באמת כי כל לוחם יודע שאת תחושת השליחות מממשים בסופו של דבר בשאלה כיצד אביט אני על עצמי ואיך אתמודד עם חברי הטוב. דע לך, אתה תידרש תמיד לשאת בעול ואין מנוס מכך. הדרישות רבות שנראות לך קשות מידי ואולי לא נוחות נועדו להבין אותך למבחן הקשה מכל, מבחן המלחמה.

אסיים, כי בין היתר הומן שלושתך קצר. אני בטוח כי כשתשמע את שיר הרעות ויחלוף בקירבך רטט מיוחד ומופלא ודאי תדע כי אכן לוחם אתה ממשפחת הלוחמים מפוארת.

שידור ללא תקדים

הפועל ת"א נגד מכבי חיפה — מחר בטלוויזיה

מאת רוני דיאמן

סופר ספורט "הארץ"

משחק העונה בכדורגל הישראלי בין הפועל תל־אביב למכבי חיפה אשר יכריע את תואר אליפות המדינה, יועבר קרוב לוודאי מחר בשידור חי בטלוויזיה הישראלית בשעה 5.

אמש בסיומה של ישיבה ממושכת (כשלוש שעות) בין יבין לקיקה באות האחרון להתיר מחר את המעלתו של צוות טכנאים מרובב שבלעדיו לא ניתן יהיה לבצע את המשדר.

אם אכן לא תתרחש כל תפנית בלתי צפויה יהיה זה מחר מבחינת תקדים היסטורי של שידור טלוויזיוני חי משחק ליגה בכדורגל הישראלי בשבת.

חומר גרעיני דלף בבלגיה

אין נזק מהתקלה בכור

בריסל (אי־פי). תקלה בשסתום של וסת במערכת המים, שהיתה שלשום בכור גרעיני ליד אנטוורפן, גרמה לדליפה של חומר גרעיני. אין כל נזק מהדליפה.

שר הפנים של בלגיה, שר המדינה לענייני הסביבה והחברה המפעילה את שטחת הכורים של המדינה מסרו, כי הדליפה היתה בתוך השטח הסגור של אזור הכורים, ולא סיכנה את העובדים בו ואת סביבתו.

מקורות לבנוניים:

"המחבלים" שנהרגו שלשום — אנשי אמל

מאת מנחם הורוביץ

ה"מחבלים" שנהרגו שלשום מאש חיילי צה"ל מחוץ לאזור הביטחון הם חיילי אמל, אשר פרקו אחרים מחוץ לאזור הביטחון כדי למנוע ידי קטיושות לעבר שטח ישראל. כך מסרו אתמול מקורות לבנוניים מהימנים בדרום לבנון.

בהודעות המקורות הבאיים נמסר שלושה נערכו כי שני מחבלים נהרגו וחייל צה"ל נפצע בהתקלות בין חיילי צה"ל למחבלים מחוץ לאזור הביטחון. כאשר מסרו שהיית צה"ל באזור זה היתה לחפש את חוליית המחבלים, שירתה קטיושות בשבוע שעבר פעמיים לעבר אצבע הגליל.

על פי גרסה זו של המקורות הלבנוניים הרי חיילי צה"ל "פגשו" בצומת דרכים בין יוחמור ומשגרי קטיושות בנ"ט וכן כמה אנשים. חיילי צה"ל חשבו כי מדובר במחבלים ובמקום התנהלו חילופי אש. שבמהלכם נהרגו שניים מנוספי הבית.

שוק ההון

עליות תלולות

ביקוש לקרנות נאמנות

מאת יהודה שרוני

סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שבוע מסחר המסכם בבורסה הסתיים אתמול במגמה של עליות שערים בכל ענפי המסחר. עליות תלולות במיוחד היו בזירות הערך ודלי הסחירות. קרנות הנאמנות צברו במהלך השבוע 15 מיליון דולר, בעיקר בקרנות הסולידיות.

חשד שהקבלן הולצמן ניפח חשבונותיו לויצ"ו לאחר שביצע עבודות לבכירים

המשטרה תזמן לחקירה בכירים בויצ"ו שקיבלו "הנחות" על עבודות בבתיהם • הקבלן נעצר בחשד שהגדיל החשבונות ב־2 מיליון דולר

מאת מאת צבי הראל

הקבלן שרגא הולצמן (42) מסביון, שבנה את "בית התנובה" של ויצ"ו בשדרות דוד המלך בתל־אביב, חשוד במתן שוחד לבכירים בויצ"ו, שהתבטא ב"הנחות" בשיפוץ בתיהם הפרטיים. כמו כן חשוד הולצמן כי "ניפח" את עלות בניית "בית התנובה" מסכום של 2.5 מיליון דולר ל־4.5 מיליון דולר.

הולצמן נעצר אתמול לשישה ימים בקשר לפרשה זו. בימים הקרובים יוזמנו בכירים בויצ"ו כדי למסור את גירסתם בקשר למחירים ששילמו להולצמן עבור העבודות שביצע בבתיהם הפרטיים. המשטרה תבקש לברר אם אכן קיבלו מהקבלן "הנחות".

אתמול הובא הולצמן לבית משפט השלום בתל־אביב החשוד בעבירות של זיוף, קבלת דבר במרמה ומתן שוחד. נציגת המשטרה, רב פקד הדסה יפה טענה בבקשת המעצר, כי הולצמן זכה במכרז "בית התנובה" והגיש חשבונות כוזבים ו"מנופחים" תוך שהוא עושה יד אחת עם המפקח על הבניה. עוד טענה התוקרת, כי הולצמן חשוד בקביעת חשבונות פיקטיביים ומתן טובות הנאה לפקיד בכיר בויצ"ו. התוקרת הגישה לשופט בנימין קהלת רשימה אנשים חוסייה שהמשטרה מבקשת לחקור. עוד ציינה נציגת המשטרה כי טרם נחקר המפקח על הפרוייקט העובד הבכיר בויצ"ו מפני שהוד קירה רק בתחילתה.

ערך את העמוד: בועז שפירא

הבוקר הארץ חדשות

רח' הגבו 4 ת"א 03-571241

מתפרסם היום בעמודים

7א', 8א', 9א', 10א', 11א'

16ב'

1ג', 2ג', 5ג', 6ג', 7ג', 8ג'

המחיר לפתוחה 35 ש"ח
המחיר לשילה 4.36 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

חדשות הארץ

שיחות היום

עם: לימור אייזר משתלת הכבוד הזתתיקה בארץ על: השתלת כבד (עמ' 2)

★

גוד: השתלות כבד בישראל — עניין של שבועות (עמ' 3)

★

יהודים מקייב מצפים למוני קרינה אישיים מישראל (עמ' 3)

★

בנק ישראל מנצל הקפאון בשוק ההנפקות לגיוס הון (עמ' 5)

★

מינהל המקרקעין הרס חלקות לא חוקיות בצפון הגולן (עמ' 12)

שרות הארץ

מזג האוויר

(עו). מעונן חלקית עד בהיר. תשקיף לשבת — דומה. תסקיר — אפיק רדוד מעל מזרח ים התיכון. תסקיר — אפיק רדוד מעל מזרח ים התיכון. ירושלים 12—23, הגולן 11—24, נהריה 15—24, צפת 11—23, חיפה 16—24, טבריה 14—31, נצרת 14—24, עפולה 10—28, שומרון 15—25, תל אביב 15—26, לוד 14—27, יריחו 15—34, עזה 16—24, באר שבע 13—29, אילת 18—34.

VIRO

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.4780	+0.0002
נוסעים	1.7567	+0.0002
שחור	1.6200	

בגליון זה 26 עמודים
מוסף שבועי 40 עמודים
העיתון מופיע ב־3 חלקים

פרס: כוחות סוריה בלבנון זזו כמה קילומטרים מהגבול הקודם

זה נושא לטיפולה של ממשלת ישראל ★ "כאזרח ישראלי אני חש בטחון ושקט נפשי" ★ "אסד לא תוקף מפני שישלם מחיר כבד"

מאת נורית כהנא
כתבת "הארץ" בחיפה

"אני מאמין שאם נשיא סוריה אסד יתקוף את מדינת ישראל — ישלם מחיר כבד, ובגלל זה הוא לא תוקף", כך אמר אתמול ראש הממשלה, שמעון פרס, בכנס בוגרי בית הספר הריאלי בחיפה. ראש הממשלה אמר כי ההסלמה ביחסי סוריה ישראל, אירעה בשל דברי אסד על רמת הגולן, לפיהם לא רק שתהיה תחת שליטת סוריה אלא בלב סוריה, כלומר סוריה תכבוש חלקים מישראל.

היכן הכובען

"סוריה", אמר ראש הממשלה, ניסתה כוחה מספר פעמים והוכתה בשדה הקרב שוק על ירך. בכל המלחמות היא הפסידה את רמת הגולן ואפילו במלחמה האחרונה, השנייה במחלוקת, חיל האוויר הישראלי הפיל כשמונה מטוסים סוריים מבלי שמטוס אחד שלנו יפול. זה דבר כמעט חסר תקדים". הדגיש ראש הממשלה הגיב על כל אלה הטוענים כי לצה"ל יש "ראש קטן". "אני מחפש את הכובען שידע למדוד את גודל הראשים", אמר.

"כאזרח ישראלי, אני חש בטחון ושקט נפשי", המשיך פרס, אך הבעיה העיקרית שסוריה נתפסה בה, היא מעורבותה במעשי הטרור הבינלאומיים וזה עניין שממשלת ארצות הברית יותר המדינות צריכות להתעסק בו". לעומת זאת, תזוזת הכוחות הסורים בלבנון היא נושא לטיפולה של ממשלת ישראל"-הטעים פרס.

איטליה: אין הוכחות למעורבות סורית [illegible]

שר הפנים האיטלקי, אוסקר לואיג'י סקאלפארו, אמר אתמול כי אין הוכחות שסוריה היתה מעורבת בהתקפות הרצחניות על נמלי התעופה של וינה ורומא, בהן נהרגו 20 בני אדם בדצמבר שעבר.

השר הגיב על ידיעה ב"ניו יורק טיימס" ביום רביעי, בה נאמר כי איטליה דיווחה לארצות הברית כי מוחמד סרחן, הטרוריסט היחידי ששרד מן ההתקפה הרצחנית על נמל התעופה של רומא, העיד על קשר ישיר בין סוריה לבין המשימה שהוטלה עליו. סקאלפארו אמר לסוכנות הידיעות האיטלקית: "אין שום הוכחה למעורבות ממשלת סוריה בפרשה זו למרות שידוע שדמשק מעניקה מיקלט וחסות לכמה ארגוני טרור".

בינתיים יצאה שגרירות סוריה ברומא בהודעה בה נאמר, כי היא קיבלה את הדיווח ב"ניו יורק טיימס" בהפתעה גדולה. מאחר ולא היתה שום הודעה איטלקית רשמית בעניין זה.

משרדי מס הכנסה ורכוש ייסגרו ביום א' לשעתיים בשל אסיפות

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

עובדי מס הכנסה ומס רכוש יקיימו מחרתיים אסיפות הסברה בשעות עבודה. לפיכך משרדי מס הכנסה ומס רכוש ברחבי הארץ יהיו סגורים לקהל מ־8 ועד־10 בבוקר.

מועצת עובדי מס הכנסה ומס רכוש החליטה לקיים את אסיפות ההסברה במחאה לכך שהממונה על הכנסות המדינה ישראל ברזן חזר בו מסיכומים שהושגו עם נציגי העובדים. לפיהם המלצות לאיחוד הגבייה עם המוסד לביטוח לאומי לא יושמו ללא תיאום והסכמה עם הוועד הארצי של עובדי מס ההכנסה.

מועצת העובדים שהתכנסה בראשות חיים אקרם יו"ר הוועד הארצי של העובדים ומנחם לרין סגן מזכ"ל הסתדרות עובדי המדינה החליטה שאסיפות ההסברה יהיו צעד ראשון בשורה של צעדים שיינקטו עד כדי השבתה כללית של משרדי מס ההכנסה, אם לא יוזור בו הממשלה מתוכניתה. העובדים מתנגדים להעברת הגבייה למוסד לביטוח לאומי וטוענים כי הדבר עשוי לגרום טרחה לאזרחים שיתרוצצו בין משרדי מס ההכנסה והביטוח הלאומי. לדברי עובדים העברת הגבייה תביא לנזק כספי רב במאות מיליוני דולרים לקופת המדינה.

קדאפי סילק 2 ארגוני טרור פלשתינאים

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). מועמר קדאפי סילק מארצו שני ארגוני טרור פלשתינאים, שפעלו בלוב בשנים האחרונות. הטרוריסטים העתיקו פעילותם לאיראן, מיד לאחר ביקורו בטריפולי של שר החוץ האיראני.

מקורות ערביים בלונדון מוסרים, כי השליט הלובי סגר גם שני בסיסים בהם התאמנו עד כה חוליות חבלה.

נשקלת חקירת מות יולדת בבי"ח הקריה

מאת מיכאל גרטי
סופר "הארץ" לענייני בריאות

משרד הבריאות יחליט בימים הקרובים אם להקים ועדת חקירה לבדיקת מותה של יולדת, שמתה בלידה בבית היולדות על שם מרלין בקריה בתל אביב.

המקרה אירע בתחילת השבוע, כאשר חלו סיבוכים בלידה שחייבו ניתוח דחוף, אך למרות הטיפול הנמרץ מתה היולדת. תקנות משרד הבריאות מחייבות דיווח מיידי על כל מותה של יולדת ובית החולים אכן דיווח על המקרה בתוך שעתיים.

דיווח מפורט יותר, הכולל את כל המיסמכים הרפואיים, הועבר למשרד הבריאות לפני שלושה ימים ומנכ"ל המשרד, פרופ' דן מיכאלי, אמור להחליט כבר בתחילת השבוע הבא אם תמונה ועדת חקירה רפואית לבחינת המקרה.

בהגרלת רב־פרס מבצעי של מפעל הפיס מס. 21/86 שהתקיימה ביום 22/05/86 זכו הכרטיסים הבאים:
בסך 160,000.00 ש"ח זכה המספר 460428.
כיוון המזל לא עלה בגורל והפרס המצטבר בסך 90,000.00 ש"חים עובר לשבוע הבא.
מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 340,000.00 ש"חים (כולל צבירה).
בסך 10,000.00 ש"ח זכה המספר: 316579.
בסך 4,000.00 ש"ח זכו המספרים: 393398; 397841.
בסך 250.00 ש"ח זכו המספרים:
115322; 141894; 179291;
186942; 205798; 215903;
235057; 235385; 259239;
261844; 393352; 408641;
410061; 429138; 440022;
463217; 464515; 501832;
503781; 555078; 572746;
613418; 615832; 623712;
637531; 654201; 696154;
748681; 757981; 765609;
771063; 777609.
בסך 120.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 55389; 7441.
בסך 20.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 100; 533.
בסך 12.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 364; 400; 739.
כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 6 או 7 או 8 זכו בסך של 2.00 ש"ח
בסך 4.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 030; 037; 097; 098; 139; 174; 199; 222; 294; 426; 429; 442; 494; 556; 573; 583; 704; 750; 783; 803; 805; 835; 959; 968; 982; 992.
בסך 2.00 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 10; 12; 14; 21; 22; 23; 31; 33; 44; 46; 51; 53; 54; 55; 58; 60; 68; 69; 75; 85; 86; 91; 95; 96.
רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

שיטות אבטחה ישראליות בשגרירויות הבריטיות

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). משרד החוץ הבריטי החליט לאמץ את שיטות האבטחה הישראליות, ויקצה 24 מיליון לירות שטרלינג, להתקנת מנגנוני ביטחון בכל שגרירויותיו שמעבר לים. אנתוני אקלנד, ראש השירות הדיפלומטי, הציג אתמול בפני ועדת החוץ והביטחון של הפרלמנט, את תוכנית המלחמה באיומי הטירור ואמר כי בעשור האחרון היו הבריטים מעורבים ב־41 תקריות, הכוללים 25 מקרי התנפצצות ו־4 מעשי רצח.

חברי רשת טרור אנטי־ישראלית לדין בצרפת

מאת יואב טוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"הארץ"). במשפט ראשון מסוגו בצרפת, שבמרכזו עומדים פעילי טרור פלשתינאים וגיאנאיים, תבעה אתמול פרקליטות המדינה הצרפתית, לגזור עליהם עונשי מאסר שבין שנתיים לשלוש שנים. הנאשמים הם שני גברים ואישה: מארי־סיביל פול, בת 23 ילידת זאיר, מוחמד גאריבאן, פלשתינאי בן 38 ואחמדי? המ, מרוקני בן 28. לשלושתם מיוחסת התביעה חשד של הפעלת רשת טרור אנטי־ישראלית.

במהלך הדיון המשפטי, נחשפו אחדות משיטות התכנון הפעולה, שאפיינו משך שנים אחדות את פעילות השלושה, ביחוד ולחוד. האישה, מארי־סיביל פול, היא שסייעה לחוקרים לעצור לפני כתורשים, את שני הגברים והביאתם לדין. פסק הדין של בית המשפט צפוי בתחילת החודש הבא.

חולת שחפת בשגרירות ישראל בוואשינגטון

מאת שליח "הארץ" בוואשינגטון

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). מקרה שחפת התגלה בשגרירות ישראל בוואשינגטון. פקידה במחלקת המינהלה בשגרירות, נדבקה במחלה הנדירה והועברה לטיפול נמרץ בבית החולים בוואשינגטון.

עדיין לא ברור מה מקור המחלה, אך על פי עצת הרופאים מיהר סגל השגרירות להיבדק אצל רופא, כדי לוודא שהמחלה לא הדביקה עוד אנשים מסגל השגרירות.

שוד במפעל טמפו בחולון

מאת זוהר בלומנקרנץ

שוד מזויין אירע אמש במפעל טמפו בחולון. סמוך לחצות נמסר, כי בשוד נדקר קופאי המפעל יחזקאל פתאל, בן 55, בבטנו. הוא הועבר לבית החולים וולפסון בחולון ומצבו הוגדר טוב.

נשדדו כ־22000 ש"ח, כספי הפדיון היומי המפעל.

מתנחלים ירו לאחר שרכב צה"ל נרגם במרכז שכם

מאת אורי ניר

חיילי צה"ל ומתנחלים מאלון מורה, ירו אמש מספר יריות באוויר, לאחר שצעירים רגמו באבנים רכב סיור של צה"ל. בסביבות השעה 8 בערב, נרגם הסיור שנסע ברחוב המרכזי של שכם, ליד הכניסה לכיכר השעון. אחד מהחיילים הבחין בארבעה צעירים הנמלטים מהמקום, קרא להם לעצור וירה שתי יריות באוויר.

מתנחלים מאלון מורה שעברו במקום, חשבו שהאש מכוונת נגדם, וירו אף הם. מקורות ערביים מסרו כי המתנחלים נראו יורים לכיוון הנערים שנמלטו. החיילים פתחו במירדף אחרי הבורחים, אך לא הצליחו להדביקם. איש לא נפגע. לא נעצר איש.

שלשום בערב נרגם סיור רגלי של צה"ל בכיכר השעון של שכם. החיילים לא נפגעו.

הדולר עלה באירופה

לונדון (ע"ד). הדולר עלה אתמול לרמתו הגבוהה ביותר אחרי חודש ימים בשוקי המטבע האירופיים, לאחר עליה תלולה שלשום בניו יורק, עקב ידיעות מעודדות על מצב הכלכלה האמריקאית.

אולם, יש סוחרים המפקפקים אם נבלמה סופית ירידת הדולר.

בלונדון נסגר הדולר ב־2.2640 מארקים וב־170 יאן. הלי"ש ירדה ל־1.5080 דולר.

ראיתי שמעתי

הבוץ הלבנוני החליף ידיים

"סוריה ירשה מאתנו את לבנון, היורש השתנה — הירושה נשארה כמות שהיתה: בוצית ודווית רק. אפילו הנשיא אסד החל באחרונה להשתמש בביטוי 'הבוץ הלבנוני', הנשמע כמו בתרגום מעברית", אמר אתמול ראש הממשלה, שמעון פרס, בעת הופעתו בפני הכנס השנתי של בוגרי בית הספר הריאלי בחיפה.

בהתייחסו לרוטציה, אמר ראש הממשלה, כי בדומה לקשר שנוצר בין אדם וחוה, יש המסבירים אותו כמעשה של חוסר אלטרנטיווה — מלבד אדם לא היה אף גבר אחר בעולם, ומלבד חווה אף אשה — גם הוא לא בחר בשמיר לכנסת ולממשלה אך הרוטציה חייבת להתקיים.
נורית כהנא

כולם מאותו הכפר

"כולנו מאותו הכפר" אמר ראש הממשלה, שמעון פרס בפתיחת ועידת רפ"י שנערכה שלשום בירושלים, למראה היושבים בנשיאות ובשורה הראשונה — נשיא המדינה, חיים הרצוג, ראש העיר, טדי קולק, השרים גד יעקובי ויגאל הורביץ, שכולם היו בעבר ברפ"י. "לא שכחתי שהייתי מזכיר רפ"י ויש לי זכרונות מרתקים מאד, אף כי היתה זו תקופה קשה", ציין פרס.

ובעוד שבמפלגת המרכז הליברלי לא נראתה אף אשה בצמרת, נמצאו אשה אחת בנהלת רפ"י, עורכת הדין רות שמיר שהתפרסמה הדוח לספרה "בסין זה אחרת".
מרים גורן

שורשים דרך הרגליים

בערב ל"ג בעומר הקרוב יחוג אגף התרבות של עיריית תל אביב מסורת ישנה — פסטיבל מחולות נוסח דליה. סגן ראש העירייה הממונה על אגף התרבות, נתן וולוך, החליט לקיים בעיר פסטיבל שכזה ולהפכו למסורת, בין השאר כתגובה נגד ל"התמערבות" בקרב הצעירים. וולוך מבקש איפוא להחזיר את הצעירים אל השורשים דרך הרגליים. בפסטיבל המחולות שיתקיים בשטח הספורטק בפארק הירקון, ישתתפו מיטב להקות המחול בארץ והקהל יוזמן להצטרף אליהם.
חיים הנדוורקר

הוותיקן הוזעק לתווך

רק מעטים יודעים כמה מסובכת ומפותלת היתה הדרך להבאתה ארצה של ההצגה "רפליקה" הנפתחת מחר בערב את פסטיבל ירושלים.

עוד לפני למעלה משנתיים, בטרם העז מישהו אפילו לחלום על כינון יחסים דיפלומטיים וחתימת הסכמי תרבות עם פולין, חברו יחד עמרי ניצן ושמואל עומר מהבימה ואביטל מוסינזון, המנהל האמנותי לשעבר של פסטיבל ירושלים, לצורך הזמנתו של יוזף שיינה, מנהל תיאטרון "סטודיו" בוורשה, להעלות בארץ את הצגתו "רפליקה" בביצוע שחקני תיאטרון הבימה.

במאמצים רבים, שכללו את תיווכו של פקיד בכיר בוותיקן, שפנה אל שר התרבות הפולני תוך איזכור העובדה שהבימה נוסדה במוסקווה, אושר לאחר משא ומתן ממושך עם השלטונות הפולנים בואו של יוזף שיינה, שיינה הוא צייר, פסל, מחזאי ובימאי בעל תפיסות חדשניות ומקוריות.

כיום, עם מבול המופעים מפולין, המציף את בימותינו ללא הערכת קשיים, אין לשכוח את מאמציהם של חלוצי העידן.
ניצה מליניאק

יוזף שיינה

גם מילון אוקספורד נכנע ל"סלנג"

ארבעה כרכי המילואים של מילון אוקספורד האנגלי, אשר נוספו ל־12 הכרכים המקוריים של המילון, מכילים מיגוון נרחב של מילים שנלקחו גם מסינית, פנג'בית ויידיש (לדוגמה, המלה שמוס־אילם, והכוונה לגבור לשון) וכן שפות אחרות, לרבות מילות הסלנג האמריקאי.

עריכת ארבעת הכרכים שהושלמה עתה, נמשכה כ־30 שנה והם מכילים 60 אלף מילה. לפי התוכנית עמד לצאת לאור רק כרך אחד ואת בתום שבע שנים בלבד.

מילים הבולטות במקורן הזר ואשר היו מזה שנים לחלק מהשפה האנגלית המדוברת, מצאו רק עתה את מקומן במילון. כמו כן רק עתה זכו בו ללגיטימציה כמה מהביטויים הנפוצים ביותר בשפה האנגלית כמו למשל, "שואו ביזנס".
י.ג.

בעריכת עידית רוזנבלום

תושבת שיעית בדרום ביירות מפנה חפצים מביתה בעת הפוגה בין ההפגזות אתמול. (תצלום: אי.פי)

שכונות השיעים — הנפגעות העיקריות בקרבות בביירות

ביירות (ע"ר וע"צ). חילופי אש התלקחו אתמול בין הכוחות המוסלמיים המתנצחים משני חלקי ביירות. נמסר כי הופגזו אזורי מגורים ו־5 אנשים לפחות נהרגו. היו אלה הפגזות ארטילריות מן החמורות ביותר מזה כמה חודשים.

אזרחים רבים חשו למחסות ולמקלטים, בעוד אש הארטילריה נמשכת ופוגעת בשני צידי העיר. נמסר כי מרבית הפגיעות היו בפרברים הדרומיים של ביירות המיושבים על ידי השיעים, ומאידך נורו פגזים על הפרברים ומזרות ההרים במזרח ביירות סביב ארמון הנשיאות.

מקורות באחד מבתי החולים בשכונות הדרומיות דיווחו על 5 גופות שהגיעו לשם במשך היום. בבית החולים במערב העיר, שם מתגוררים המוסלמים הסונים, ראה צלם 11 גופות מנותחות בפרוזדור של חדר המיון.

סיבת ההתלקחות הפתאומית לא ידועה. האש החלה בשעות הלילה, כמה שעות בלבד לאחר שהנשיא אמיל ג'מאיל, אמר בנאומו כי "רק השלטון הלגיטימי הוא שיקבע את מדיניות לבנון".

שיחת היום / ירח טל

עם: לימור אייזנר (14 וחצי), מושתלת הכבד הוותיקה בארץ
על: ניתוח השתלת כבד

באלונקה עד פיטסבורג

אתמול נכחת בעת ניסוי השתלת כבד בכלב שנערך בביה"ח רמב"ם. (ראה ידיעה בעמוד 3). כיצד חשת במעמד זה?

הרגשה נהדרת במיוחד ביודעי שהדבר מבשר שבקרוב יתחילו סוף סוף גם בארץ לבצע ניתוחי השתלות כבד בבני־אדם. המראה בחדר הניתוח הזכיר לי את הרגעים לפני שהורדמתי בחדר הניתוח בארה"ב. אבל עכשיו בראשונה ראיתי מה בעצם עשו לי. זה מאוד ריתק אותי.

ניתוחי ההשתלה בארה"ב עולים הון עתק. כיצד הצליחה משפחתך להתגבר על מיכשול זה?

נורא לא היה נעים להורי לפנות ולבקש עזרה מכולם. נדרשנו לגייס 150 אלף דולאר כדי לממן את הניתוח שלי. מהציבור בארץ השגנו כ־55 אלף דולר. השאר היו תרומות שגוייסו בארה"ב, בעזרתו של רופא יהודי־אמריקאי, ד"ר ירמין שטרנליב, מומחה למחלות כבד, שטיפל בי מאז לידתי. רופא זה טיפל לפני יותר מעשר שנים באחי שסבל מאותה מחלה אך לצערנו נפטר משום שאז לא בוצעו עדיין השתלות כבד, גם לא בארה"ב. היו רגעים שחששתי שלא נצליח לגייס את כל הכסף הדרוש ואז היה נגזר עלי למות. בארה"ב אין שום סנטימנטים. כדי לבצע ניתוח צריך לשלם מראש עד הפרוטה האחרונה, אחרת לא מנתחים. יש כאלה שלא מצליחים לגייס הכסף ומתים.

האם לפני שנגשת לניתוח הובהרו לך הסיכונים והסיכויים הכרוכים בכך?

בהחלט כן. ואפילו הפגישו אותי עם ילד, במקרה ישראלי לשעבר, שעבר ניתוח כזה בהצלחה. בארץ, לפני שאושרה יציאתי לניתוח בארה"ב, היו רופאים שלא נתנו לי כל סיכוי. היום הם ממש מתפעלים ממני.

לניתוח יצאתי כשאני רתוקה לאלונקה, מחוברת ל־4 אינפוזיות והלך בוושט ולידי כדוג ומומחה לטיפול נמרץ, שליוו אותי בטיסה עד הגיעי לביה"ח בפיטסבורג. בארה"ב חיכיתי 3 ו־4 שבועות עד שהושג עבורי כבד מתורם. אני יודעת שיש כאלה הנאלצים להמתין 3 ו־4 חודשים לתורם, אם הם מצליחים להישאר בחיים עד אז.

אני יכולה לשפוט שאת נראית מצוין. את גם מרגישה כך?

אני מרגישה נהדר וגם לא מוגבלת בשום דבר. לפני זמן קצר חגגתי שנתיים להשתלה ואני מתפקדת כרגיל אפילו מעבר לילדה רגילה. מתכוונת להתגייס בבוא הזמן ולהקים משפחה בעתיד. אני נמצאת בפיקוח רפואי בארץ ומקבלת תרופה נגד דחיית האיבר המושתל, אותה אצטרך לקחת עד סוף ימי, אבל זו בכלל לא מיגבלה.

תושבי מושב ורד יריחו דורשים השבת מלוא כספם כתנאי לחזרתם

יו"ר האיחוד החקלאי: נמצא מפתח להסדר כולל לפתרון בעייתם של ישובי התנועה

מאת אורי ניר

תושבי מושב ורד יריחו, שנטשו שלשום את בתיהם, הבהירו אתמול, כי לא יחזרו למושב עד שיושב להם מלוא כספם, שאבד עם התמוטטות ארגון הקניות של האיחוד החקלאי.

אתמול נועדו נציגי המושב עם יו"ר תנועת האיחוד החקלאית אריה נצלר ועם מזכיר התנועה מרדכי דלג'ו. השניים הבטיחו לנציגי המושב לעשות כל מאמץ להחזיר להם את מלוא כספם.

אריה נצלר, יו"ר האיחוד החקלאי, מסר, כי לאחר פגישותיו עם שר החקלאות ועם ראשי המחלקה להתיישבות בהסתדרות הציונית הוא מעריך, שנמצא המפתח להסדר כולל לפתרון בעייתם של ישובי התנועה. לדברי נצלר, הובטח לו במשרד החקלאות ובהסתדרות הציונית לגייס סכומי כסף תוך השבוע הבא, והוא עצמו יגייס כספים ממושבים בעלי אמצעים השייכים לאיחוד החקלאי. לדבריו, די יהיה בסכומים שיגויסו כדי להשיג הסדר, שישחרר את היישובים מהתחייבויותיהם הכספיות לארגון הקניות שהתמוטט.

מכל מקום, אמר נצלר, לא תיתכן מציאת פתרון למושב ורד יריחו בלבד, וכל הסדר חייב לחול על כל המושבים שנפגעו מהתמוטטות ארגון הקניות.

נציגי ורד יריחו מסרו, כי הם שוקלים את המשך צעדי המחאה שלהם לאור ההחלטות הצפויות במגעים עם הגורמים המיישבים ועם משרדי הממשלה. נודע, כי, בין היתר, שוקלים חברי המושב להשליך את כל הציוד החקלאי שברשותם ברחובות הסוכנות היהודית בירושלים, במחאה על טיפולה של ההסתדרות הציונית בבעייתם.

החלטה חדשה של ועידת רבני התנועה:

הקונסרווטיווים: יהודי — רק מי שנולד לאם יהודיה

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"הארץ") בוועידה השנתית של רבני התנועה הקונסרווטיווית אישרו הרבנים ברוב קולות את העקרון ההלכתי כי יהודי הוא רק מי שנולד לאם יהודיה.

בכך דחו הרבנים את ההחלטה שנתקבלה לפני כשנתיים בידי רבני התנועה הרפורמית כי יהודי הוא גם זה שרק אביו יהודי ואימו לא יהודיה.

אמצעים

הרבנים החליטו כי כל רב, המשתייך לתנועתם, שיסדר קידושין או יערוך טכס בר־מצווה לבן או בת שרק אביהם יהודי ינקטו נגדו אמצעים, ובכלל זה סילוק מכנסת הרבנים, שהיא המוסד ההלכתי של התנועה הקונסרווטיווית.

בוועידה אושרה שוב החלטה קודמת לקרוא לשלושת התנועות הדתיות להקים בית דין משותף לענייני גיור ואישות כדי למצוא דרך לפתרון שאלת מיהו יהודי.

רבנים אורתודוכסים בניו יורק שיבחו את ההחלטה כי יהודי הוא רק מי שאימו יהודיה ואילו ראשי התנועה הרפורמית הגיבו ברוגז.

קיום העם

יש לזכור כי הקונסרווטיווים אימצו את ההחלטה הרפורמית להסמיך נשים כרבניות - אבל בנושא הזהות היהודית, אמר אחד מראשי התנועה הגענו למסקנה כי מדובר בעיקרון הלכתי יסודי הנוגע לקיום העם ולכן אישרנו את ההלכה המסורתית.

בפגישה עם ראשי הרפורמים בצפון אמריקה

פרס: איני רוצה שהמצטט את הרמב"ם יואשם בגזענות

מאת סופרו המדיני של "הארץ"

ראש הממשלה שמעון פרס, אמר אתמול כי אינו רוצה שאדם שיצטט את הרמב"ם יואשם בגזענות. הוא אמר זאת, בתשובה לשאלה של מנהיגי היהדות הרפורמית בארצות הברית וקנדה, המבקרים בארץ בנושא הסתה בחוק הגזענות. בשיחה עמם אמר פרס כי האלטרנטיווה ליהדות הרפורמים איננה היהדות האורתודוכסית, אלא ההתבוללות.

האורחים הביעו סיפוק מדבריו של פרס ושיבחו אותו על עמדתו בנושא "מיהו יהודי". בתשובה לטענתם כי הוא נותן ידו לכירסום במצב המעמד בנושאי דת ומדינה, אמר פרס שהוא פועל לחיזוק הפלורליזם בעם ישראל.

מת פרופ' רם שגיא

פרופ' רם שגיא, דיקן הסטודנטים בטכניון וחבר סגל בכיר בפקולטה להנדסה חקלאית, מת שלשום והוא בן 55. השאיר אחריו אשה וארבעה ילדים.

פרופ' שגיא סיים תואר ראשון בהצטיינות בטכניון (1962) וכן תואר שני (1965) ושלישי (1969) באותו מוסד. כיהן גם כמרצה אורח באוניברסיטת אופסלה בשבדיה ובאוניברסיטת קורנל בארה"ב. עסק בייעוץ למשרד החקלאות ולתעשייה בארץ ובחו"ל. נחשב למומחה בעל שם בתחום מתקני החליבה האוטומטיים.

בשנת 1970 זכה בפרס קפלן על עבודתו בנושא "חסכון בחומרים בתעשיית ההדרים". וזכה שבע פעמים בתואר מרצה מצטיין בטכניון.

ערך את העמוד: משה ויינפלד

מנגנ את
המלחמה הבאה
והענק

קפה תיאטרון
הבימה
חגיגת הסלטים
נמשכת *
ואליה מצטרף
ליאור ייני
בשירי ארץ ישראל
בכל יום שישי
החל מ־16.5.86
משעה 15:00
* בתוספת מאכלים
מבית אמא
טלפון 204113

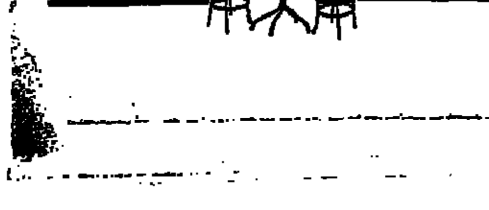

המעלות של
אל על

	ממוצ' מינימום	ממוצ' מכסי'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	11	15	מ"ח	12	18
אתונה	18	26	מ"ח	14	29
בוקרשט	17	26	מ"ח	--	--
בייזל	15	21	מ"ח	10	20
וינה	14	20	מ"ח	20	25
ז'נבה	13	19	מ"ח	13	24
לונדון	8	16	מ"ח	8	16
ליסבון	13	17	מעונן	11	22
מדריד	16	25	מ"ח	11	30
ניו־יורק	16	22	מ"ח	17	22
פאריס	13	17	גשום	13	20
פרנקפורט	15	20	מ"ח	13	23
ציריך	14	19	מ"ח	--	--
קהיר	20	30	בהיר	15	26
קופנהאגן	11	16	מ"ח	11	15
רומא	16	23	מ"ח	14	30
שטוקהולם	10	15	מ"ח	9	16

ELAL אל על

ברכות לבביות
לד"ר ג'ורג' ס. וייז
היו"ר הראשון של חברתנו
בהגיעו לגבורות
כלל (ישראל) בע"מ

למר בנימין גיבלי
לרגל הבחרך ליו"ר
מועצת המנהלים של
חברת החשמל
איחולי עלה והצלח
בית "כור" מזון

אנו מודיעים בצער על פטירתו בשיבה טובה של
הרב יחזקאל טאוב
הרבי מיבלונה
מייסד כפר־חסידים (נחלת־יעקב)
הלוויה תצא היום יום ו' ה־23.5.86 י"ד באייר תשמ"ו בשעה 14.00 אחר־הצהריים מרחבת בית הכנסת המרכזי בכפר חסידים
אבלים המשפחה
ומושב כפר חסידים

בתוכנית פשרה בין הפלגים היריבים שפרטים ממנה נודעו ל"הארץ":

הצעה ליישב מחלוקות מיידיות בחרות ולהשאיר האחרות למועד מאוחר יותר

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ"
לענייני מפלגות

סיכוי נוסף לסיום המחלוקת בין הפלגים היריבים בתנועת החרות נוצר אתמול, כשיושב ראש הנשיאות השר משה קצב, סיים סיבוב שיחות עם ראשי התנועה וגיבש תוכנית פשרה. קצב סירב לפרט את תוכניתו אך ל"הארץ" נודע כי היא כוללת בתוכה הצעה ליישב כמה מחלוקות מיידיות ולהשאיר למועד אחר את פתרונן של האחרות.

אחד הסעיפים בתוכנית, דן בעניין האיחוד עם המפלגה הליברלית. על פיו, בתקופת ה"שריון" של הליברלים, קרי עד 1990, ייבחרו מנהיגי המפלגות במסגרות המפלגתיות הקודמות ואילו חברי הכנסת של שתי המפלגות, ילכו לבחירות במרכז המשותף.

"רק כך ניתן יהיה לגמור את הבעייה. לדעתי, פיתרון זה יהיה מקובל על שני הצדדים, וימצא מקום גם במפלגה הליברלית" — אמר אמש קצב, בפגישה עם השרים אריאל שרון ומשה ארנס.

פעילות בליברלים

במפלגה הליברלית צפוייה בסוף השבוע פעילות פוליטית נמרצת סביב פרשת האיחוד עם תנועת החרות. הבוקר מכנס השר יצחק מודעי את בכירי המפלגה, בניסיון לגבש הצעת החלטה מוסכמת של כל שרי המפלגה בנושא האיחוד, אותה יבקש להביא לישיבת מרכז ומועצת המפלגה, שנקבעה ליום ראשון אחר הצהריים בכפר המכביה.

ההחלטה לכנס את מועצת המפלגה, נפלה בעקבות דרישה שהעלו פעילי המפלגה לכנס את המרכז ולדון בנושאים העומדים על הפרק. הכוונה בישיבה הקודמת של מועצת המפלגה הליברלית, שהיתה לפני כשלושה חודשים, החליטו כי סיעת הליברלים תפרוש לאלתר מסיעת הליכוד בכנסת, אם האיחוד עם החרות לא יבוצע עד לועידה של תנועה זאת. עתה משלא בוצע האיחוד, תובעים אחדים מחברי המרכז לממש את ההחלטה.

ככל הנראה יבקש מודעי ממועצת המפלגה, לתת סיכוי נוסף לחרות כדי שלא להביא להתרפת היחסים ערב ביצוע הרוטציה, ובמיוחד כשהשר קצב טוען שבידיו הצעת פשרה.

בהסכם החודש לשיתוף פעולה תיירותי שריד באתונה:

שיווק חבילות סיור משותפות עם יוון באמריקה ואוסטרליה

באיגרת פרס לפפנדראו: "חיזוק קשרי התיירות בינינו מקבל מישנה תוקף בימים אלה, כאשר אנו חשופים לאיומים ולהתקפות" ★ שריד חוזר לארץ ל־3 ימים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ"
לענייני תיירות

יוון וישראל חתמו אתמול על הסכם חדש לשיתוף פעולה בתחומי התיירות. לסופר "הארץ" נמסר, כי שר התיירות אברהם שריד וסגן השר לכלכלה לאומית של יוון, פ. רומליוטיס.

הסכימו שוועדה ממשלתית משותפת של אנשי תיירות משתי המדינות, תשוב ותיפגש בישראל, בתאריך שייקבע באמצעות גורמים דיפלומטיים.

שריד הזמין רשמית את עמיתו לבוא לביקור גומלין והמארח היווני נענה. עד אמצע חודש ספטמבר השנה יבנו סקרים ומחקרי־שווקים לגבי עונת התיירות בשנה הבאה ויועברו מהצעות בדבר תקציבים משותפים. החלטות סופיות לגבי נושאים אלה יתקבלו בפגישה מיוחדת בין נציגי שתי המדינות שנקבעה לאמצע חודש אוקטובר. עיקר השיתוף יהיה, לגבי ביצוע פעולות עידוד, פירסום ושיווק חבילות סיור משותפות באמריקה, קנדה ואוסטרליה. עוד סוכם על הקצאות משאבים לפרוייקטים תיירותיים בכל אחת משתי המדינות ועל השתתפות הדדית בפסטיבאלים, כגון השתתפות ישראל בפסטיבל אתונה.

איגרתו של פרס

שר התיירות אברהם שריד מסר אמש לראש ממשלת יוון אנדראס פפנדראו את איגרתו האישית של ראש ממשלת ישראל שמעון פרס, במהלך פגישה שהתקיימה באתונה.

וזו לשונה של האגרת: "ראש ממשלה יקר, לרגל ביקורו הרשמי של עמיתי וידידי שר התיירות הישראלי אברהם שריד בארצך, ברצוני להביע את תקוותי הכנה, כי בביקור זה יתווסף מימד נוסף לקשרי הגומלין בין יוון וישראל. לענף התיירות הבסיס בעלי חשיבות עליונה התורמים לכלכלת ארצותינו ונוהדים זוליה נוספת להידוק הקשרים והיחסים הבילטרליים בין שתי המדינות ולקירוב הלבבות בין שני העמים".

"משימה חשובה זו להידוק קשרי התיירות בין ארצותינו מקבל מישנה תוקף בימים אלה, כאשר אנו חשופים לאיומים ולהתקפות מצד אלה המוכנים להתקיף ולאיים על חיי הדמוקרטיה עליה יש להגן ולשמור. אני מאמין, אדוני ראש הממשלה, כי תסכים עימי שקשרי התרבות העתיקים בין שני העמים ומיקומנו הגיאוגרפי המשותף לאורך חופי הים התיכון והמרכים הכלכליים של ארצותנו ישמשו בסיס איתן לשיתוף ולהתייעצויות בינינו."

בשבוע הבא — לארה"ב

שר התיירות אברהם שריד, שיחזור בצהריים מיוון בתום ביקור ממלכתי בן חמישה ימים, אמור לצאת כבר באמצע השבוע הבא לארצות הברית.

בשלושת הימים שבהם ישהה שריד בישראל יתאמו גורמי תיירות פגישה משותפת עם ראש הממשלה ועם שר התיירות. גורמי התיירות רוצים להציג בפני ראש הממשלה את מצוקת הענף, ובמיוחד מצב המלונאות, ויבקשו סיוע ממשלתי להתגבר על המשבר.

מקור צבאי בכיר בהתייחסו לדברי שגריר ארה"ב בישראל:

"הברירה עתה — הפסקת פרוייקט הלביא או הוספת סכום נכבד לתקציב הביטחון"

מאת ראובן פדהצור
סופרו הצבאי של "הארץ"

"על ישראל להחליט עתה על הפסקת פרוייקט הלביא או על הוספת סכום נכבד לתקציב הביטחון. אם לא תתקבל אחת מהחלטות האלה, צריך להבין כי הדבר הוא שינוי בתפיסת הביטחון של ישראל."

דברים אלה אומר מקור צבאי בכיר, בהתייחסו לדבריו של שגריר ארה"ב בישראל, תומס פיקרינג, בתוכנית הטלוויזיה "מוקד", שאמר כי אין ארצות הברית סבורה כי יהיה זה נבון להמשיך בתוכנית ייצור הלביא. בטרם יגובשו הצעדים בהערכות הכלכליות של ארצות הברית לישראל ועל עלותו של הפרוייקט.

להערכת הגורם הבכיר, לא תוכל הממשלה להחליט על הוספת סכומים ניכרים לתקציב הביטחון, והיות שקשה להאמין שהממשלה תסכים גם לשינוי תפיסת הביטחון, אין סיכוי לשכנע את האמריקאים להמשיך להשקיע בלביא.

השתלות כבד בישראל הן עניין של שבועות — סבור שר הבריאות

עד סוף החודש אמורה ועדת המומחים לקבוע את בית־החולים שבו יוקם המרכז הארצי להשתלות כבד, להגיש את המלצותיה ★ עם אישורן ניתן יהיה להשתיל כבד בארץ ★ העלות תגיע עד 40 אלף דולר, במקום 140 אלף ד' בארה"ב

מאת ירח טל ומיכאל גרטי
סופרי "הארץ"

שר הבריאות, מרדכי גור, נכח אתמול בניתוח השתלת כבד בכלב בבית־החולים רמב"ם בחיפה במסגרת הניסויים לקראת האפשרות שבבית החולים הזה יוקם המרכז הראשון לביצוע השתלות כבד בבריאים. (ראה שיחת היום בעמוד 2)

השר גור מסר לעיתונאים, כי עד סוף החודש אמורה ועדת המומחים, שמינה לקבוע את בית־החולים, שבו יוקם המרכז הארצי להשתלות כבד, להגיש לו את המלצותיה. עם אישור ההמלצות ניתן יהיה להתחיל להשתיל כבד בארץ — תוך מספר שבועות.

שר הבריאות ציין, כי הוועדה בודקת את ההיערכות של מספר בתי־חולים, אך ציין כי רק הצוות מבית־החולים רמב"ם בראשותו של ד"ר קם, הוא היחידי שביצע שורה של ניסויים בהשתלות כבד ומקדים את שאר בתי החולים בארץ בהיערכות בתחום זה.

השר גור אמר, כי ההחלטה על התחלת ביצוע ההשתלות כבד תינתן רק לאחר שיובהר, כי יש מירב הסיכויים שפעולתה כאן יצליח.

לישראל הוזמן עתה פרופ' תומס סטרצל, הנחשב לסמכות העולמית בנושא השתלות כבד והוא שיבחן אם התשתית בבית החולים עונה על הדרישות לביצוע השתלות כבד.

ההשתלה בכלב אתמול היתה החמישית במספר. ההשתלה ארכה כשש שעות. היא בוצעה בכלב זאב במשקל 20 ק"ג. הצוות המנתח כלל ארבעה רופאים כירורגים, רופא מרדים, שתי אחיות וטכנאי להפעלת המיכשור. המיכשור המיוחד, שנרכש בסכום של מאה אלף דולר תרומת אגודת ידידי ביה"ח רמב"ם בארה"ב. הצוות הזה, אם ייבחר, יבצע את השתלות הכבד בבריאים.

בניתוח הניסיוני נכחו ארבעה מושתלי כבד ישראליים (מתוך שישה מושתלים ישראליים בשנתיים האחרונות, שנותחו בפיטסבורג בידי ד"ר קם).

הוותיק מושתלי הכבד בעולם עבר את ניתוח ההשתלה לפני 17 שנה.

פרופ' אליהו גאון מהטכניון, שנותח לפני כחצי שנה בפיטסבורג בידי ד"ר קם, אמר כי יש לקוות שהממתינים לניתוחי השתלות כבד בארץ לא ייאלצו כמוהו לעבור חצי עולם ולהוציא הון עתק כדי לעבור ניתוח זה.

בטכניון תוקם יחידת מחקר להשתלת כבד

נמסר כי, בארץ צפויות מדי שנה 15־50 השתלות כבד, עלות הניתוח 20־40 אלף דולר (בהשוואה ל־160 אלף דולר בארה"ב). השר אמר, כי לא תהיה גם בעיה של תורמים. במקרה הצורך ייבאו כבדים מחו"ל, ובלבד שמשך הזמן שיידרש לכך לא יעלה על תשע שעות.

עוד אמר, כי לאחר שיוחל בהשתלות כבד יוחדשו הדיונים לגבי האפשרות לביצוע השתלות לב וכליות בארץ. גם לצורך זה יוקמו ועדות מומחים מיוחדות שייעצו לשר.

פרופ' יוסף ברונר, מנהל ביה"ח רמב"ם, אמר כי בבית החולים הושלמו למעשה ההכנות לקראת ביצוע השתלת הכבד הראשונה בארץ. בפני אדם, ד"ר קם הכשיר עוד שלושה רופאים לבצע ניתוחים כאלה. בסיוע אגודות ידידי ביה"ח רמב"ם בפיטסבורג, שתרמה 400 אלף דולר, תוקם יחידת מחקר מיוחדת להשתלות כבד במחלקה לכירורגיה ניסויית בביה"ח לרפואה שליד הטכניון.

בעיה הלכתית קשה

באשר לביצוע השתלות לב נמשכים עדיין הדיונים בשיתוף קרדיולוגים בכירים במטרה לבחור את המקומות, שבהם יבוצעו השתלות לב בישראל. כן נבדק הנושא המינהלי התקציבי של ביצוע השתלות הלב. בעוד שבמקרה של השתלות כבד נפתרו הבעיות ההלכתיות הרי שהשתלות לב מעוררות בעיה הלכתית קשה — שכן הלב הנתרם חייב לפעום, ולצורך כך יש לקבל את הגדרת המוות של המוח, המקובלת ברפואה, אך אינה מקובלת בהלכה.

השתלת הכבד שנעשתה אתמול בכלב־זאב במשקל 20 ק"ג וארכה שש שעות. הצוות המנתח כלל ארבעה רופאים כירורגים, רופא מרדים, שתי אחיות וטכנאי להפעלת המיכשור. זהו הצוות שאמור לבצע את השתלות הכבד בבריאים. (צילום: פול מלינג)

פעיל העליה במוסקווה בוריס צ'רנובילסקי בשיחה טלפונית לארץ:

יהודים בקייב מצפים לאספקת מוני קרינה אישיים מישראל

על כך כתבו אימהות יהודיות שעקרו למוסקווה עם ילדיהן, מיד לאחר היוודע האסון ★ הקהילה היהודית בקייב נתונה בבהלה בעקבות אסון צ'רנוביל

מאת יהודה גול

משיחת טלפון שניהלה אתמול תושבת חיפה עם פעיל עליה במוסקווה עולה כי הקהילה היהודית בקייב נתונה בבהלה בעקבות אסון צ'רנוביל.

פעיל העליה, בוריס צ'רנובילסקי, הקריא בטלפון לתושבת חיפה, גאולה גילן, מכתב של שתי אימהות יהודיות שעקרו למוסקווה עם ילדיהן, מיד לאחר היוודע האסון, ובו הן מבקשות את עזרת ממשלת ישראל באספקת מוני קרינה אישיים לתושבי קייב היהודים: "אנחנו גופשטיין והלנה ויזר אבגביה, תושבות קייב, פונות אליכם בישראל לקבלת עזרה. התקלה קרתה בליל שבת 26.4 ולמחרת, ביום ראשון, בילו תושבים רבים מקייב - כמנהגם - בחיק הטבע. הגם מישהו מהם יכול היה לשער איזה גשם של קרינה ירד שם? הידיעות הראשונות על התקלה הגיעו אל תושבי קייב רק כעבור שלושה ימים. רק ב־5 במאי הופיע בטלוויזיה שר הבריאות."

ממשיכים לחרוש בשטחים נגועים

"בתקופה הראשונה," כותבות הנשים, "אנו זקוקים לפחות לאמצעים אלמנטריים להגנה עצמית. שהייה ברחוב מסכנת בני אדם. אין לנו פיתרון אלא לחפש מקורות מידע אובייקטיביים ושאין להם סיבה להסתיר מאתנו ואנו פונות אליכם לקבלת אינפורמציה כזו."

באותה שיחת טלפון דווח כי באוקראינה ובביילורוסיה הלבנה ממשיכים לחרוש ולזרוע בשטחים הנגועים כאילו דבר לא קרה, ועל תושבי קייב המבקשים חופשה מהעבודה כדי לנסוע לערים אחרות עד עבור הסכנה, מאיימים בפיטורים.

פעילים למען יהודי רוסיה בחיפה, גאולה גילן ויבגני צירלין, נפגשו באחרונה עם אייבי נתן להסתייע בו במשלוח מוני קרינה אישיים ומזון מישראל ליהודים באזורים הנגועים בברית המועצות.

תודה וסליחה

נסתיימה ועידת היסוד של מפלגת המרכז הליברלי.
אנו מודים לכל משתתפי הועידה שנתנו יד להצלחתה ומתנצלים בפני כל אותם אוהדים רבים שאולם "הבימה" היה צר מהכילם.
עתה, נרכז את המרץ בהגשמת הדרך ויישום העקרונות של תנועתנו!

המרכז הליברלי
תל־אביב, בית־אל־על
בן יהודה 32
טלפון: 280843
ת.ד. 2202, תל־אביב 61021

הכתובת הנכונה. במרכז.

בגילוי דעת ראשון מסוגו:

האגף לחינוך ממלכתי דתי מחייב הפרדה בין בנים ובנות

האגף אינו מתיר מפגשים חברתיים בין תלמידים יהודים וערבים

מאת נילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

האגף לחינוך ממלכתי דתי במשרד החינוך, מחייב הפרדה בין בנים ובנות במוסדות החינוך שלו ואינו מקיים מפגשים חברתיים בין תלמידים יהודים וערבים. הגדרה זו כלולה בגילוי דעת ראשון מסוגו, שפירסם באחרונה מנהל האגף לחינוך ממלכתי דתי במשרד החינוך, יעקב הדני.

ביטאון תנועת "נאמני תורה ועבודה", המוסר על כך בגליונו האחרון, טוען כי ההצדקה להחלטה לשלול מפגשים כאלו היא תשובה לפסק הלכה, שהוציאה באחרונה קבוצת רבנים חרדיים, האוסרת על הורים דתיים לרשום ילדיהם לבתי הספר הממלכתיים דתיים. זאת, מפני שנערכים בהם מפגשים עם ערבים והלימודים בהם מעורבים. יצויין כי הדני הכחיש בעבר, כי הוא אוסר קיום מפגשים בין תלמידים משני העמים. זאת ועוד: ברוב בתי הספר הממלכתיים דתיים, הנמצאים בפיקוחו של הדני, לומדים בנים ובנות ביחד וההצהרה האחרונה שלו היא בבחינת חידוש מעניין הקשור למאבקים הפנימיים בתוך הציבור הדתי.

ביטאון נאמני תורה ועבודה מוסר עוד כי האגף ממשיך לעודד ולממן את ארגון ההסברה החרדי "אל המקורות", הפועל בחינוך הממלכתי דתי ומסית תלמידים, נגד השירות בצה"ל.

מאסר עולם לאחד מרוצחי עדנה הררי ומרדכי סוויסה

אחמד עבד אל חמיס טוס היה ראש חוליה שאנשיה יצאו להניח מטען בבית שמש ובדרך נתקלו בבני הזוג ורצחום ★

מאת נחרית אמיתי
סופרת "הארץ" בלוד

בית המשפט הצבאי בלוד דן אתמול למאסר עולם את אחמד עבד אל חמיס טוס, 31, מרוצחי עדנה הררי ומרדכי סוויסה.

עבד אל חמיס טוס היה ראש חוליה, שאנשיה ביצעו שורה של פיגועים רצחניים. לאחר שקיבל כספים ממפעיליו בירדן הוא רכש כלי נשק, והורה לאחד מאנשיו לרצוח יהודי ברמאללה. בספטמבר 1985 נרצח בהוראתו זלמן אבולעיק בשוק של רמאללה.

רצח במו ידיו

באוקטובר 1985 כשהיו בדרך להניח מטען חבלה בשוק בבית שמש, נתקלו הוא ואנשיו בהררי ובסוויסה. טוס רצח אותם במו ידיו ואנשי החוליה האחרים ירו בהם. בחודש ינואר הוא הורה לשניים מאנשיו, מוסטפא וגיאת גבישאת, לרצוח את מאיר בן יאיר ומיכל כהן ביער משואה.

טוס אחראי לחמש תקיפות של אוטובוסים באזור ירושלים. במקרים אלו נפגעו 16 נוסעים ערבים ויהודים. בארבעה מקרים הוא השתתף בעצמו.

באוקטובר 1985 לכדו כוחות הביטחון את החוליה, וטוס נפצע. הוא הועמד לדין לאחר שהחלים. השופטים ציינו בגזר הדין, שבפניהם רוצח חסר מצפון, אשר לא בחל בכל האמצעים לפגוע ללא אבחנה בבני אדם חפים מפשע — גם מבני עמו.

מתארגנים להקים את נצרים ב'

מאת איתן רבין

התושבים היהודים ברצועת עזה, מתארגנים בשבועות האחרונים במטרה להקים את ישוב נצרים ב' שברצועת עזה, אשר על פי התכנון יוקם בסמוך לישוב נצרים הקיים. שמו של ישוב זה הוזכר באחרונה בעקבות הצהרתו של מנהל המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית, ניסים זוילי, שרצה לפנות את הישוב ממקומו.

להשכרה
משרדים
בשלב גמר
טובה מאוד
לכניסה מיידית
דמי שכירות סבירים
יחידות: 6־2 חדרים
רח' האמנים 2, חיפה
לפנות למנשה 04־523086

עורך את העמוד: חיים גל

אוניברסיטת תל־אביב

טקס הענקת תארי דוקטור כבוד לפילוסופיה ותארי עמית כבוד

תארי דוקטור כבוד לפילוסופיה:
מר הנרי אברמס
פרופ' אפרים א. אורבך
ד"ר חברט סי. גאלו
מר זלמן וינברג
ד"ר ג'ק פן
ד"ר יהושע חטנשטריך
מר בוריס שרייבר
מר ארצ'י שרמן

תארי עמית כבוד:
מר קרלוס יונגר
מר גדליה יעקובי
מר מרקוס מאוס
מר הרמן פרנקל
מר משה קול
מר חיים קרסו

בשם מקבלי התארים:
פרופ' אפרים א. אורבך
נשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

ביום שני, י"ז אייר תשמ"ו, 26.5.86, בשעה 20.30
בככר יעקב ושושנה שרייבר קרית האוניברסיטה, רמת־אביב

כניסה דרך שער רמניסיאנו (4), שער פרנקל (7) ושער 8

- הציבור מוזמן -

מגדל אשדר

סטנדרט
אשדר בונה מגדל דירות מיוחד בטיבו בו דירות בנות 2־5 חדרים. מטבח מאובזר, מזגן לכל דירה, חניה כפולה בחזית, מחסן לכל דירה, מעליות מהירות, בידוד טרמי, האריכות המפוארות של אשדר.

גבוה
16 קומות מגדל העיר. במגדל רואים את הים, וכל קומה רביעית. בקומה הראשונה היא בנוסח פנטהאוז מפואר.

בצפון העיר

לישון בשקט

והארכיטקט חינם!
OPEN-SPACE

אשדר
מגדל אשדר – גבוה גבוה, אבל לא מגדל באויר. חברת "אשדר" – מיסודה של קבוצת אשטרום.

סטנדרט גבוה
בצפון העיר

פרטים והרשמה:
משרד אשדר, רח' בן יהודה 190 א' ת"א, 03־245575
455205, 448704, 421042

אשדר
חברה לבניה ופיתוח
מיסודה של קבוצת אשטרום

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

בלומפילד כבר מוכן לעימות של העונה

הכתרה בירוק או אדום

רבבות ידיעו מחר למכבי חיפה והפועל תל־אביב
ב־90 דקות הנעילה שבסיומן יהיה לנו אלוף חדש

ליגה לאומית

מאת אברהם צרבין
ומשה הר־געש,
סופרי "ספורט הארץ"

בקבוצות הפועל תל־אביב ומכבי חיפה נמשכת במתח גובר הלך הספירה לאחור, שעות לא רבות לפני המישחק המדובר ביותר ב־שנים האחרונות בכדורגל הישראלי: המאבק על כתר האליפות בין האלוף והמוליך מכבי חיפה להפועל תל־אביב המדורג שני, שיחול מחר בשעה 17.00 באיצטדיון בלומפילד ביפו. לחיפאים, עם נקודת יתרון, די בתיקו להכתרה נוספת.

מכבי חיפה, הלוטש עין לכתר שלישי ברציפות, יצא אתמול למלון במרכז הארץ, בו ישהו שחקניו עד יציאתם לבלומפילד. החיפאים כבר קיבלו מתנות ראשונות מאוהדיהם המבקשים לדרבנם, ובבין היתר טלוויזיה צבעונית ומכשיר וידאו.

שחקני מכבי חיפה נראו אתמול בטוחים בעצמם, ואם יזכו באליפות יקבלו מענקים של עשרות אלפי דולארים, כל אחד לפי תרומתו האישית. אלפי אוהדים נרגשים ילוו את הכדורגלנים לבלומפילד בשיירות ארוכות, ובחיפה כבר נראות מכוניות מקושטות בדגלים ובצעיפים ירוקים — צבעיה המסורתיים של הקבוצה. בין הבאים למישחק יהיה ראש העיר אריה גוראל, שקיצר לשם כך את שהותו באנגליה. הוא הורה להקים במה בהדר הכרמל, כדי לערוך חגיגה גדולה — אם יזכו החיפאים בכתר אליפות נוסף.

● ההרכב המשוער של מכבי חיפה: רן, אהרוני, אלי כהן, אוחנה, פרילי, ליאור רוזנטל, אבוקסיס, מלמן, ארמלי, פלקנר, רוני רוזנטל.

יציע 7 מוכן לקרב

מאות אוהדים צפו גם אתמול באימון הפועל תל־אביב. יציע 7, המוכר כמעוזם של אוהדי הפועל בבלומפילד, קושט בשלטים ובכרזות בגוונים אדומים. האוהדים התאמנו בקריאות "אל־אל, הפועל".

האימון כלל סידרת תרגילים קצרה ולאחר מכן היה מישחק פנימי בין ההרכב הראשון לשחקני המילואים. המישחק לא נמשך זמן רב, וההרכב הראשון ניצח 2—0 מצמד שעריו של מוריס לאגו, שיחזור כנראה להרכב הפותח.

גם הפועל תל־אביב ישהה בבית מלון עד למועד המישחק. שחקני הקבוצה סבורים כי הפעם תהיה זו מהדורה שונה מהמיפגש האחרון בין שתי הקבוצות בשמינית גמר הגביע, בו ניצחו החיפאים 2—1 בבלומפילד. שחקני הפועל מקווים כי לא יחמיצו את ההזדמנות הקורצת לזכות בכתר האליפות, אחרי הפסקה של חמש שנים.

● ההרכב המשוער של הפועל תל־אביב: טלאש, עמר, אקהויז, זאבה, הרשליקוביץ, אלי כהן, יעקב כהן, סיני, ברונה, לאגו, שבתאי לוי.

ישפוט הבין־לאומי צבי שריר. לעיני 20 אלף צופים, שרבים מהם היו מוכנים לשלם כל מחיר כדי להיות עדי ראיה להכרעה הדרמטית בליגה. בתא הכבוד יהיו אח"מים רבים, בראשות שר הבטחון יצחק רבין.

ההולנדי בלוק לא יאמן הנבחרת

גברו סיכויי היוגוסלווי ואסוביץ'

מאת משה הר־געש,
סופר "ספורט הארץ"

"כאנשי ציבור, לא יכולנו להיענות לדרישות ולתנאים שהציב המאמן בלוק", הסביר אמש דב שחר, חבר ועדת־ההמיכה את פיצוץ המו"מ עם המאמן ההולנדי באר בלוק שהיה מיועד לאמן את נבחרת ישראל בכדורגל.

ההתאחדות הישראלית כבר פנתה למועמד אחר, היוגוסלווי אליהוד ואסוביץ'. נודע כי הלה הסכים לתנאים הכספיים ש־הוצעו לו וגם לסעיף העיקרי, שכר חודשי של 3,500 דולאר נטו. היוגוסלווי יחמון לישראל רק אם תהיה הסכמה כללית ופר־פית בכל הנושאים, ותישאר רק החתימה הפורמלית על החוזה.

המו"מ עם המאמן ההולנדי עלה על שרטון בגלל תביעות מופרזות. מקור בהתאחדות שב־לל בנוות המו"מ סיפר, כי בשיחה טלפונית הסכים בלוק לתנאים שהוצעו לו, שכר חודשי נטו של 4,000 דולאר ותנאים נלווים. אך ביום הראשון של המו"מ בהשתתפות יועצו המש־פטי, למורת באו לישראל, דרש בלוק שכר חודשי של יותר מ־5,000 דולאר ותנאים נילווים רבים, בהם חתימה לשנתיים ופיצוי לכל התקופה במקרה של הפסקת עבודתו לפני תום החוזה. ביטוח, כרטיסי טיסה לו ולמשפחתו (3 אנשים) פעם בשנה, דמי הבראה שנתיים בס־כום המתקרב ל־4,000 דולאר, מימון ארוחות במסעדות, ספרות מיקצועית, דמי אש"ל ומענקים להצלחות בטורניר הקדם אר־ליימפי וניצחונות במישחקי רעים.

מקור בהתאחדות סיפר כי בלוק עזב את החדר במהלך המו"מ, כשהוא חובט באגרופו על השולחן, ועם אנשי ההת־אחדות נשאר רק עורך־הדין שלו. הצע לשניהם לשקול שנית במהלך הלילה את התב־יעות של ההתאחדות, אך בהמשך המו"מ אתמול הסכים בלוק לסגת רק במעט מעמדותיו הראשונות. הוא הסכים להפחית את שכרו החודשי ב־500 דולאר ולקבל 4,750 נטו ולוותר על חלק מהתנאים הנילווים. גם כך היו דרישותיו גבוהות וב־התאחדות החלט לוותר על מועמדותו.

"תקר רומני" באנטוורפן

לאחר חמישה ניצחונות רצופים נוצחה אמש ישראל
93—87 אבל עדיין טובים סיכוייה לחזור לדרג א'

כדורסל

מאת יהושע שגיא,
שליח "הארץ" לבלגיה

אנטוורפן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). נבחרת הכדורסל של ישראל נוצחה אמש את הפסדה הראשון בבית הגמר של אליפות אירופה בדרג ב' כאשר נכנעה בהפרש 6 נקודות, 87—93, לרומניה ובכך התנכבו סיכוייה בהמשך הטורניר.

"עשיתם חישובים על מה שיהיה, במקום לחשוב על ניצחון על הדר מניה", התריס המאמן צבי שרף בשחקניו בחדר ההלבשה מיד לאחר המישחק. אבל בבאתו לעיתונאים אמר: "זה היה המישחק הראשון שבו שיחקה הנבחרת שלנו מתחת לכל בקורת. הקבוצה הרומנית המתינה את הקצב לכל אורך המישחק וקשה לרדוף אחרי קבוצה כל כך מנוסה. כאשר בשלב הסיום עשינו מישגים של חוסר ניסיון והחמצות קליעות העונשין, היו בעוכרינו".

הדעה הכללית היא כי ישראל החמיצה אמש את ההזדמנות להב־טיח לעצמה חיים קלים בהמשך ועתה כל מה שעלינו לעשות הוא לנצח את הפינלנדים בליל שבת, כדי להקל על עצמנו ואולי גם להשתחרר מהמתח.

זו היתה נבחרת אחרת, כלל לא דומה לזו שעשתה את המוטל עליה בליאז'. ההגנה שלנו היתה מסורבלת וסורין אורדלן הרומני ודאי יזכור את החיים הקלים שאיפשרו לו אמש הכתולים של ישראל מתחת לסל שלנו. גם ארמוצ'ה גבה הקומה עשה ככל העולה על רוחו, והרומנים פיצחו את ההגנה שלנו בקלות רבה. הם הצליחו לקלוע סלים קלים ואב־תנו לא הצלחנו לקלוע מנב־ממצבים נוחים. פשוט לא היינו ראויים לנצח, ונוסף לכל גם איבדנו כדורים פשוטים בגלל פזיזות בלתי מובנת. הרומנים שיחקו מישחק קבוצתי וממושמע מאד, והיו ראויים בהחלט לניצחון הגדול שלהם, הש־לישי בשמונת המיפגשים עם ישראל.

איני יודע מה קרה אמש לצוות שלנו, למרות שביציעים היו כ־500 צופים, רובם יהודים מקומיים שהר־יעו לנבחרת הישראלית שמרגע הפתיחה נראה כי איננה נכונה למישחק. הרומנים קלעו 9 סלים של שלוש נקודות, ואנחנו רק שלושה סלים של 3 נקודות — וזה אולי מה שעשה את כל ההבדל. למרות שבסיום עשינו התאוששות מופלאה: מפיגור של 81—90, שתי דקות ו־20 שניות לסיום, הגענו לפיגור של 87—90 כאשר נותרו 80 שניות, אבל אז ניסה ליפין לקלוע מטווח של 3 נקודות והחטיא. נותרו 27 שניות לסיום והרומנים משכו את הזמן בכישרון רב, עד לשניה האחרונה שבה קלע ניקולסקו מ־3 (הסל השלישי שלו מ־3 במישחק) והבטיח להבייד המאושרים את הניצחון.

פתחנו טוב ועלינו ליתרון 8—16 בדקה ה־7, אבל אז תפסנו קטע רע, הרומנים קלעו 8 נקודות ללא מענה והישוו 16—16. שוב עלינו ליתרון, אבל בדקה ה־12 פיגרנו לראשונה 30—28 והסיום הדרמטי להפסקה הביא אותנו לפיגור בנקודה 48—49.

עם תחילת המחצית השניה עלו הרומנים ליתרון של 12 נקודות, 73—85, ועתה כבר נראה בבירור כי זה לא הערב שלנו. אבל הסיכויים שלנו עדיין בהחלט טובים, בעיקר אם ננצח בליל־שבת את פינלנד.

כל שחקני דינמו קייב קיבלו תארי כבוד

מוסקווה (עצ). שעות אחדות לפני צאתם למכסיקו, קיבלו 11 מבין 22 כדורגלני הסגל הסובייטי תואר "רב־ספורטאי". היו אלה כל שחקני דינאמו קייב, שזכתה השנה בגביע האירופי למחזיקות הגביע, להכניע את אתלט בלונבין, שכבר זכה בעבר בכבוד זה.

במסגרת האימונים בנובוגורסק, בקירבת מוסקבה, קיבלו הכדורג־לנים האוקראינים את המדליות מידי שר הספורט הסובייטי, מאראט גראמוב.

● קרב־העשורה באליפות ישראל באתלטיקה יהיה בימים שבת ור־אשון בהדר־יוסף. על התואר יתחרו בעיקר בעל השיא אילן גולדווסר ודני מלול.

רומניה — ישראל
(48—49) 87—93

★ המצטיין: סורין אורדלן.
● קלעו לרומניה: אורדלן 24, ארמוצ'ה 20, ניקולסקו 15, ויטאראנו 11, צ'רנה 9, אופש־סירו 8, נטוליצ'י 6.
● קלעו לישראל: שפע 22, מרסר 17, זלוטיקמן 16, דניאל 15, לאסוף 7, גורדון 4, רוזנברג 3, שטיינהאואר 3.
שפטו: דוביס (יוון), זיק (פר־ליון).

שוודיה הפתיעה את בולגריה 92—94

בפתיחות מישחקי בית הגמר נפלה הפתעה גדולה, כאשר שוודיה ניצחה את בולגריה 94—92, ובכך השיגו השוודים ניצחון ראשון בבית הגמר. פינלנד ניצחה את טורקיה 88—87 במאבק מתוח מאד ופולין לא התקשתה לנצח את הולנד 83—74.

● היום באנטוורפן: טורקיה - בולגריה, פולין - רומניה, שוודיה - הולנד, ישראל - פינלנד.
● מחר באנטוורפן: רומניה - שוודיה, פינלנד - פולין, הולנד - טורקיה, ישראל - בולגריה.

הטבלה באנטוורפן

1.	רומניה	4	334-332	7
2.	ישראל	4	330-352	7
3.	פולין	4	301-334	7
4.	הולנד	4	308-304	6
5.	בולגריה	4	320-337	6
6.	פינלנד	4	342-327	5
7.	טורקיה	4	301-284	5
8.	שוודיה	4	310-276	5

ניצחונות לבראזיל, ארגנטינה וצרפת — הפסד מפתיע לספרד

מונדיאל 86

מכסיקו סיטי (אי־פי וע"ר). בעוד שבנבחרות ברית המועצות, פולין, אלג'יריה ובלגיה הגיעו לכאן בימה האחרונה, והצטרפו להמשתתפות הנבחרות המתאמנות זה כבר במכסיקו, השיגו שלוש נבחרות ניצחונות משכנעים במישחקי מיבחן ואילו ספרד נחלה הפסד מפתיע.

בראזיל ניצחה את הקבוצה המכסיקאית אמריקה, מהליגה הראשונה, 4—0 משעריים של פלקאו, מילה, אלסו ובראגה. בראזיל שיחקה בלעדי זיקאו, טוניניו סרזו וזיקו הפצועים: סוקראטס המצוע שיחק רק במחצית השניה. ארגנטינה הביסה 5—1 את קבוצת הנוער של מועדון אמריקה משעריים של בארבאגה (2), מאראדונה, בורצי ואנצ'ו. שני המישחקים היו במכסיקו סיטי.

במיבחן הראשון שלה מאז הגיעה למכסיקו, מחצה צרפת 8—1 את הנבחרת האולימפית של גואטמלה (עד גיל 23) לעיני 3,000 צופים בטלאקסקאלה. השערים: פאפין (2), פלאטיני, רושטו, ז'יראס, ורוקרוס, סטופירה ופוארד.

בגואדלחארה הפסידה ספרד ב־מפתיע 1—2 לקבוצת אטלס, שכבר הובילה 2—0 לפני שכמיוס הבקיע לספרד בדקה ה־85.

● המגן ליאנדרו, שגורש מנבחרת בראזיל לפני צאתה למכסיקו, היה מעורב בתאונה קטלנית בריו דה ז'אנירו. המכונית המסחרית בה נהג הכדורגלן בן ה־27 דרסה רוכב אופנוע, קארלוס אנריקה טיילור בן ה־39, שמת כעבור שעתיים בבית חולים מקומי. הנוסעת שהיתה עם האופנוען נפצעה.

● מאמן נבחרת ברית־המ"מ האלדי לובאנובסקי אמר בהגיעו למכסיקו סיטי, כי "מסוכן מאד למאמן כדורגל להתנבא, אבל יש לנו סיכויים טובים לעלות לסיבוב השני".

● מאמן אלג'יריה רבאח סאדאנה אמר כי נבחרתו, שהגיעה בפעם השניה לגמר העולמי, תנקוט במישחק "הגנתי מאד" והתנבא כי המישחקים בבית 4 (נגד בראזיל, צפון אירלנד וספרד) יהיו "קשים מאד".

האיצטדיון בפאצ'וקה נסגר ל־6 חודשים

מכסיקו סיטי (ע"ר). איצטדיון פאצ'וקה, בו נפצעו 40 איש במהומת שפרצה ביום ראשון שעבר, נסגר ל־6 חודשים — מסרה התאחדות הכדורגל המכסיקאית. במהלך המהומות הציתו אוהדי קבוצת פאצ'וקה חלק מהיציעים, ניפצו מצלמות טלוויזיה והפכו מכוניות. בסרם פוזרו ע"י שוטרים בגז מדמיע.

התקרית אירעה במישחק בין פאצ'וקה לקבוצת קוברא"ס מהעיר קרטרו, שעמד להכריע איזו מהן תעלה לליגה הראשונה. קוברא"ס ניצחה.

אן.בי.איי

יוסטון הדיחה את הלייקרס 1—4

בגמר נגד בוסטון

אינגלווד, קליפורניה (אי־פי). ראל'ף סאמפסון קלע קליעת ניתור בשניית־הסיום ויוסטון רוקטס גברה על לוס־אנג'לס לייקרס 114—112 והדיחה אותה ממישחקי הפליי־אוף. הרוקטס הדיחו את הלייקרס, אלופי השנה שעברה, בניצחון 1—4 וישחקו בשלב הגמר עם בוסטון סלטיקס. המישחק הראשון יהיה ביום שני בבוסטון.

הלייקרס הוליכו 112—109, כשנותרו 16 שניות לסיום, אך רוברט ריד הישווה בסל של שלוש נקודות ובירדון סקוט החטיא זריקת ניתור, כשנותרה שניה אחת. ביל פיץ', מאמן יוסטון, נטל פסק זמן ואחר כך זרק סאמפסון את הכדור לכיוון הסל, למרות שהיפנה את גבו אליו. הכדור פגע בחישוק וחזר פנימה עם צפירת הסיום. הרוקטס חסרו, ב־5:14 הדקות האחרונות, את אקים אולז'ואן שהורחק יחד עם מייק קרפצ'אק, לאחר תיגרה בין השניים. אולז'ואן קלע 30 נקודות והעלה את מאזנו בסידרה כולה ל־155. סאמפסון קלע 10 נקודות, בזמן שאולז'ואן לא שיחק, וסיים עם 29. קארים עבדול ג'אבר קלע 26 נקודות ומג'יק ג'ונסון הוסיף 24 ללייקרס, שהוליכו עד לשניות האחרונות.

ניצחונה של יוסטון מנע מלוס־אנג'לס ומבוסטון מיפגש שלישי ברציפות בשלב הגמר, לראשונה בהיסטוריה. בוסטון גברה על יוסטון 2—4 בסידרת הגמר בשנת 1981 ותנסה לזכות בכתר ה־16 שלה. יוסטון לא זכתה מעולם באליפות האן.בי.איי. ומופיעה בגמר בפעם השניה.

טניס

ניצחון לפרקיס בפאריס

פאריס (עצ). הטניסאי הישראלי שחר פרקיס עלה לסיבוב השני במוקדמות אליפות צרפת ברולאן גארוס, לאחר שגבר על האמריקאי באפינגסון 6—1, 6—3, 6—1.

הפתעות בחיפה

הפתעה גדולה היתה אתמול בתחרויות רבע הגמר בסבב הבין־לאומי לנשים בטניס, כשכל הישראליות הודחו. גם אלופת ישראל אילנה ברגר נוצחה על־ידי היידי שפרנג פעמיים בשובר־שיוויון 6—7, 4—6, 6—7. כן הודחו שרית שלו ודליה קורזאט. היום בחצי הגמר פולס נגד שפרנג ופורורובה מול ברנארד. הגמר בשבת.

שניים מטובי טניסאי ישראל יטלו חלק בתחרויות הליגה־שיתקיימו היום. במכבי תל־אביב יופיע שלמה גליקשטיין ובמכבי צפון ב' גלעד בלום.

הכח, רמת־השרון, רמת־גן או יהוד?

הליגה הארצית

מאת סופר "ספורט הארץ"

קושיה אחת בלבד נותרה למחזור האחרון בליגה הארצית: מי יהיה היורד השלישי שיצטרף לבית"ר חיפה והפועל בית־שמש, שנשרו במחזורים קודמים.

ארבע קבוצות עדיין מצויות באיזור הסכנה. שתיים מהן, הכח רמת־גן והפועל רמת־השרון, יתמודדו באיצטדיון "זינגר". תיקו לא יספיק להכח. ניצחון, לעומת זאת, לא יסתום את הגולל על סיכויי רמת־השרון. שתי הקבוצות האחרות יתמודדו בחוץ עם שתיים שעלו לליגה הלאומית: הפועל רמת־גן יתארח אצל הפועל לוד והפועל יהוד אצל בית"ר תל־אביב. הכל תלוי במידת הרצינות של המארחים.

המישחקים האחרים במחזור הסיום: הפועל חדרה — בית"ר רמלה, הפועל טבריה — הפועל בית־שמש, בית"ר חיפה — הפועל חולון, בית"ר נתניה — הפועל עכו, הפועל מרמורק — מכבי רמת־עמידר.

בניחוש הקשה מכל: תיקו בעימות האחרון

התחזית שלי

מאת משה הר־געש

שבעה מישחקים בליגה הלאומית יהוו מעין תפאורה דלה בלבד למישחק הראשי שיסתיים לו עונה שלמה: העימות על כתר האליפות בין הפועל תל־אביב למכבי חיפה. זה המישחק היחיד שיחול בשעה הראשית 17.00. כל היתר הוקדמו לשעות הבוקר והצהריים.

הפועל תל־אביב — מכבי חיפה
(בסיבוב הראשון: 1—1)

השאלה הנשמעת ביותר בשבוע האחרון: מי יהיה אלוף? הסיכויים פתוחים. לאורחים יתרון מסויים, כי הם זקוקים לנקודה בלבד. אבל גם למארחים יתרון: הביתיות. הניצחון שהשיג מכבי חיפה בשמינית גמר הגביע אינו בעל משמעות. יום טוב של אחת הקבוצות, הברקה של שחקן זה או אחר — עשויים להטות את הכף. בניחוש החשוב והקשה ביותר בעונה זו, אני מעדיף שלא להסתכן.
★ התחזית שלי: תיקו.

בני־יהודה — הפועל כפר־סבא
(בסיבוב הראשון: 0—1 לבני־יהודה)

שתי הקבוצות ראויות ללא ספק לתואר מפתיעות העונה. הביתיות עשויה לסייע לזהובים להשיג ניצחון נוסף (תחילת המישחק ב־11.00 באיצטדיון "זינגר").
★ התחזית שלי: ניצחון לבני־יהודה.

בית"ר ירושלים — מכבי שעריים
(בסיבוב הראשון: 1—2 לבית"ר)

המוראל של בית"ר ירושלים השתפר ללא הכר לאחר העליה לגמר הגביע. האורחים משעריים עלולים להרגיש בכך היטב, במישחק הפרידה שלהם מהליגה הלאומית (11.00 בימק"א).
★ התחזית שלי: ניצחון לבית"ר.

מכבי פתח־תקוה — שמשון תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 1—2 לשמשון)

מבחינת השמשונים יהיה זה אימון יעיל לגמר הגביע בשבוע הבא. המקומיים עשויים לנצל זאת לשיפור המיקום בטבלה (10.30).
★ התחזית שלי: ניצחון למכבי פ"ת.

טבלת הליגה הלאומית

1.	מכבי חיפה	29	17—47	57
2.	הפועל ת"א	29	26—51	56
3.	מכבי ת"א	29	24—42	54
4.	בית"ר ים	29	31—43	49
5.	בני־יהודה	29	17—26	46
6.	כפר־סבא	29	33—39	39
7.	שמשון ת"א	29	37—32	38
8.	מכבי פ"ת	29	41—33	37
9.	מכ. נתניה	29	34—32	36
10.	באר־שבע	29	24—22	36
11.	מכבי יפו	29	31—24	36
12.	הפועל פ"ת	29	38—39	35
13.	מכבי יבנה	29	32—20	34
14.	הפועל ים	29	44—31	30
15.	הפועל חיפה	29	58—23	24
16.	מכ. שעריים	29	36—20	22

הפועל חיפה — מכבי נתניה
(בסיבוב הראשון: 0—4 לנתניה)

החיפאים יבקשו להיפרד כיאות מאוהדיהם ולגמול לנתנייתים על התבוסה שנחלו בסיבוב הראשון (13.00).
★ התחזית שלי: ניצחון לחיפה.

מכבי יפו — הפועל באר־שבע
(בסיבוב הראשון: 0—0)

רק הפרש שערים מפריד בין שתי הקבוצות בטבלה. השיוויון ביחסי הכוחות יתבטא ודאי גם בתוצאה (11.00).
★ התחזית שלי: תיקו.

מכבי תל־אביב — הפועל פתח־תקוה
(בסיבוב הראשון: 1—3 לפ"ת)

מכבי תל־אביב ספג נוקאאוט כפול בתוך שלושה ימים. המוראל הפגוע יאפשר לאורחים לסיים את העונה בצורה מכובדת (14.30).
★ התחזית שלי: ניצחון להפועל פ"ת.

מכבי יבנה — הפועל ירושלים
(בסיבוב הראשון: 0—1 ליבנה)

מכבי יבנה יבקש לתקן את הרושם לאחר התבוסה 0—5 בפתח תקוה. הפועל ירושלים, שירד לליגה הארצית, עשוי להתאים למטרה זו (11.00).
★ התחזית שלי: ניצחון ליבנה.

חברי הקונגרס האמריקאי תומכי ישראל קוראים להשלמת מרכז הלימודים של אוניברסיטת בריגהאם-יאנג בירושלים.

ROBERT H. MICHEL, M.C.
TRENT LOTT, M.C.
JACK F. KEMP, M.C.
PHILIP M. CRANE, M.C.
MORRIS K. UDALL, M.C.
EDWARD F. FEIGHAN, M.C.
DAN BURTON, M.C.
JOHN McCAIN, M.C.
ROBERT J. LAGOMARSINO, M.C.
DAN COATS, M.C.
LEE H. HAMILTON, M.C.

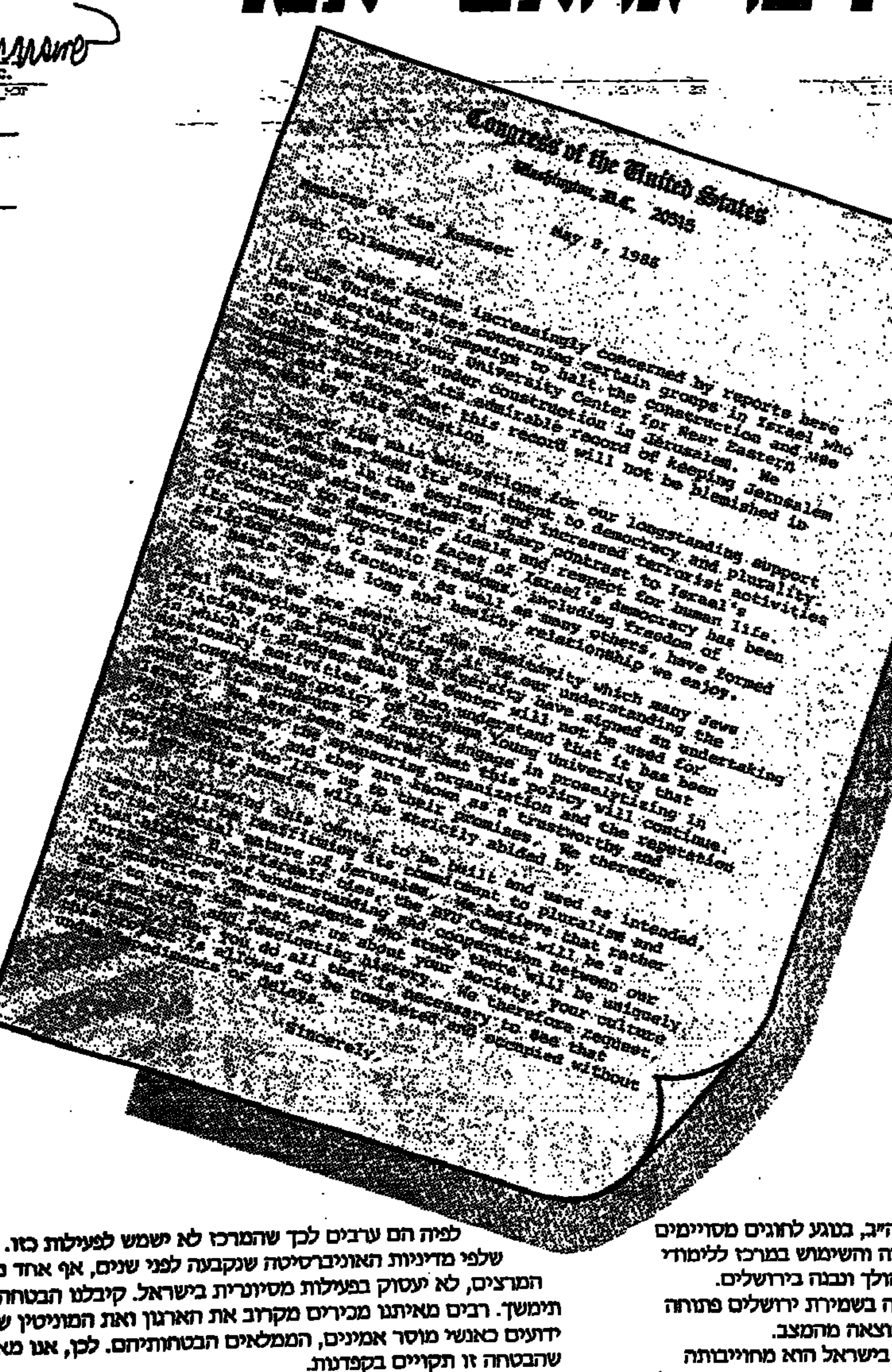

Congress of the United States
Washington, D.C. 20515
May 8, 1986
Members of the Knesset
Dear Colleagues:
We have become increasingly concerned by reports here in the United States concerning certain groups in Israel who have undertaken a campaign to halt the construction and use of the Brigham Young University Center for Near Eastern Studies currently under construction in Jerusalem. We [illegible] admirable record of keeping Jerusalem [illegible] hope that this record will not be blemished in [illegible] situation.
[illegible] main motivations for our longstanding support [illegible] its commitment to democracy and plurality. [illegible] states [illegible] region, and increased terrorist activities [illegible] stand in sharp contrast to Israel's [illegible] democratic ideals and respect for human life.
[illegible] important facet of Israel's democracy has been its commitment to basic freedoms, including freedom of religion. These factors, as well as many others, have formed the basis for the long and healthy relationship we enjoy.
While we are aware of the sensitivity which many Jews feel regarding proselytizing, it is our understanding the officials of Brigham Young University have signed an undertaking in which it pledges that the Center will not be used for missionary activities. We also understand that it has been the longstanding policy of Brigham Young University that none of its students or faculty engage in proselytizing in Israel. We have been assured that this policy will continue. [illegible] know the sponsoring organization and the reputation of its members, and they are known as a trustworthy and believable people who live up to their promises. We therefore [illegible] this promise will be strictly abided by.
[illegible] this Center to be built and used as intended, Israel will reaffirm its commitment to pluralism and to the special nature of Jerusalem. We believe that rather than [illegible] U.S.-Israeli ties, the BYU Center will be a [illegible] of understanding and cooperation between our two countries. Those students who study there will be uniquely able to teach the rest of us about your society, your culture and your rich and fascinating history. We therefore request that you do all that is necessary to see that this project is allowed to be completed and occupied without unnecessary impediments or delays.
Sincerely,

בית הנבחרים של ארצות הברית
וושינגטון די.סי. 20515
8 במאי 1986

חברי הכנסת,
עמיתים יקרים:

אנו חשים דאגה הולכת וגוברת נוכח דיווחים בארה"ב, בנוגע לחוגים מסויימים בישראל, המנהלים מסע תעמולה לשם עצירת הבניה והשימוש במרכז ללימודי המזרח הקרוב של אוניברסיטת בריגהאם-יאנג, ההולך ונבנה בירושלים.
אנחנו מציינים לשבח את ישראל על רשימת הישגיה בשמירת ירושלים פתוחה ואנו מקווים שמוניטין זה לא יפגם בשום אופן, כתוצאה מהמצב.
אחד המניעים העיקריים לתמיכתנו ארוכת־הימים בישראל הוא מחוייבותה לדמוקרטיה ולפלורליזם. אירועים שהתרחשו לאחרונה באיזור והתגברות פעולות הטרור של מדינות אחדות, עומדים בניגוד בולט למסירותה של ישראל לרעיונות הדמוקרטיה ולכבוד חיי האדם.
כמובן, היבט חשוב בדמוקרטיה הישראלית הוא מחוייבותה לחירויות היסוד, כולל חופש הדת.
גורמים אלה, כרבים אחרים, יצרו את הבסיס ליחסים ההדדיים הבריאים והממושכים שמהם אנחנו נהנים.
בעוד אנו ערים לרגישות שיהודים רבים חשים ביחס לפעילות מסיונרית, אנו מבינים שנציגיה הרשמיים של אוניברסיטת בריגהאם-יאנג חתמו על התחייבות לפיה הם ערבים לכך שהמרכז לא ישמש לפעילות כזו. כמו כן, אנו מבינים שלפי מדיניות האוניברסיטה שנקבעה לפני שנים, אף אחד מהתלמידים או מסגל המרצים, לא יעסוק בפעילות מסיונרית בישראל. קיבלנו הבטחה שמדיניות זו תימשך. רבים מאיתנו מכירים מקרוב את הארגון ואת המוניטין של חבריו והם ידועים כאנשי מוסר אמינים, הממלאים הבטחותיהם. לכן, אנו מאמינים שהבטחה זו תקויים בקפדנות.
באפשרה את הבניה והשימוש במרכז בהתאם ליעודו, ישראל תאשר מחדש את מחוייבותה לפלורליזם ולאופיה המיוחד של ירושלים. אנו מאמינים שבמקום להפריע ליחסי ישראל-ארה"ב, המרכז של אוניברסיטת בריגהאם-יאנג ישמש מקור להבנה ולשיתוף פעולה בין שתי המדינות. אותם תלמידים שלומדים שם יהיו בעלי יכולת מיוחדת ללמד את כולנו על החברה שלכם, תרבותכם וההיסטוריה העשירה והמרתקת שלכם.
משום כך אנו מבקשים, עמיתנו הנכבדים, שתעשו כל הנחוץ לאפשר השלמתו של כל הפרוייקט כולו, ללא מכשולים ועיכובים מיותרים.

בכבוד רב,

בנק ישראל מנצל הקיפאון בשוק ההנפקות לגיוס הון

היקף גיוס ההון של הבנק הסתכם מתחילת מאי ב־130 מיליון דולר

מאת יהודה שרוני

בנק ישראל מנצל את הקיפאון המוחלט השורר בשבועות האחרונים בבורסה בשוק ההנפקות במוקד של פירמות פרטיות, ומגדיל את היקף גיוס ההון.

מתחילת מאי, אף פירמה פרטית לא הוציאה אל הפועל את תכניות גיוס ההון שלה, הגם שאישורים לכך התקבלו מהאוצר. ביצוע האמיסיות מתעכב בגלל קשיים מנהליים, ואי הנכונות של ועדת הכספים לאשר את ההנפקות, בחלק מהלוח על הבנקים לביצוע מסקנות ועדת בייסקי. עיכובים אלה פוגעים בדי־כיות השקעה של הפירמות, ועלו־לים להכביד על פירמות אחרות המבקשות לגייס הון.

מתחילת החודש אישר האוצר גיוס הון בהיקף 82 מיליון דולר לחמישה גופים גדולים: בנק המזרחי (16 מיליון דולר), בנק לאומי (11 מיליון), בנק לפיתוח התעשייה (25 מיליון), תדיראן (24 מיליון) וכלל (6 מיליון דולר). תמורת ההנפקות מיועדת למתן הלוואות למפעלי תעשייה ולקיבוצים.

היקף גיוס ההון של בנק ישראל הסתכם מתחילת מאי ב־130 מיליון דולר ־ מהציתם בשבוע האחרון. הגברת קצב ההנפקות נועדה להב־טיח שהחודש יסתיים ללא הזרמה בשוק ההון. החודש צפוי פידיון אגרות חוב בהיקף של 150 מיליון דולר, ועוד פדיונות מוקדמים בשיעור עשרות מיליוני דולרים. בנק ישראל יפנה את שוק ההון להנפקות פרטיות, אם יאושרו תשקיפי ההנפקות.

שיעור שיא בייצוא פרחים העונה: 104 מיליון דולר

מאת אברהם צדור
סופר "הארץ"
לענייני כלכלה

יצוא הפרחים יגיע בעונה הנוכחית המתקרבת לסופה, ל־שיעור שיא של 104 מיליון דולר (בשנה שעברה הסתכם ב־70 מיליון דולר ובשנת השיא הקודם, 1980־81 ב־90 מיליון דולר), כך עולה מנתונים מעוד־כנים של מועצת הפרחים ושל־חברת אגרקסקו, שנמסרו במ־סיבת עתונאים מטעם המועצה ומשרד החקלאות.

לדברי מנכ"ל מועצת הפרחים הלל מינץ, נובע הגידול של 49% בעונה הנוכחית בעיקר משיפור שערי המטבעות האירו־פיים לעומת הדולר ורק במידה קטנה יותר מהגדלת היצוא וע־ליה במחירים. בעונה הנוכחית ישלחו לחו"ל 880 מיליון פר־חים, עליה של כ־4% בהשוואה לאשתקד.

לדברי שר החקלאות אריק נחמקין, סבל ענף הפרחים עד לפני שלוש שנים ממשבר חמור ונזקק לסיוע נרחב של משרד האוצר. באותה עת טענו ראשי משרד זה כי כדי להוסף, צריך להפחית בצורה ניכרת את שטחי החממות ולחסל חלק ניכר מהענף. עתה, עם הגידול ברוו־חים, משלמים מגדלי הפרחים לאוצר תוספת מס (על תוספת ההכנסה השנתית) העולה על סך כל הסיוע שקיבלו החקלאים בשלוש השנים האחרונות.

מסקנות לגבי הכותנה

בתקציב המשרד נקבע השנה סיוע של כ־6 מיליון דולר לענף הפרחים. סיוע זה מיותר עתה, ויישאר כרזרווה בתקציב, אמר השר. לדבריו, את הלקח של ענף הפרחים צריך להסיק גם לגבי ענף הכותנה. ענף זה נהנה עד לפני שנתיים משיגשוג והשנה נזקק בראשונה לסיוע מכספי המדינה. באוצר טוענים כי חבל על כספי סיוע אלה וכי צריך להקטין את שטחי הכותנה כדי להקטין את ההפסדים. "גם יומו של ענף הכותנה יגיע," אמר שר החקלאות, "וכאשר באוצר יקבלו ממגדלי הכותנה תוספות מס יזמרו באוצר זמירות אחרות."

פרס ונסים ידונו בשבוע הבא במינוי נגיד חדש לבנק ישראל

פרס דבק במינוי אמוראי

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ"
לענייני כלכלה

ראש הממשלה שמעון פרס ושר האוצר משה נסים ייפגשו בראשית השבוע פעם נוספת לדון במינוי נגיד חדש לבנק ישראל. אתמול נפגשו פרס וב־סים בעניין בארבע עיניים, וסיכמו להיפגש שוב.

ראש הממשלה דבק במינויו של סגן שר האוצר עדי אמוראי לתפקיד.

בליכוד מתנגדים למינויו של אמוראי. בליכוד מתנגדים ל־מינויו של פרופ' מיכאל ברונו למשרה.

פרופ' פנחס זוסמן, שהוזכר כמועמד לתפקיד, הודיע כי אינו מעוניין בו. גורמים כלכליים העריכו, כי ניתן לשכנע את זוסמן לקבל את המשרה אם ייוודע לו שיש תמיכה למינויו מהמערך ומהליכוד.

מקורות תפסיק הזרמת המים לצרכי חקלאות ל־75 מושבים

בנוסף ל־25 מושבים שהאספקה אליהם כבר הופסקה ★ נחמקין נחוש להביא בפני הממשלה קיצוץ של כ־10% במכסות המים לחקלאים, בניגוד לדרישת האוצר לקצץ לפחות 20%

מאת אברהם צדור ואלי אלעד

חברת מקורות הודיעה אתמול כי היא עומדת להפסיק את הזרמת המים לצרכי חקלאות ל־75 מושבים, נוסף ל־25 שאליהם כבר הופסקה. שר החקלאות, אריק נחמקין, אמר אתמול שהוא איתן בדעתו להביא בפני הממשלה קיצוץ של כ־10 אחוזים במכסות המים של החקלאים, בניגוד להמלצת ראשי משק המים וראשי האוצר לקצץ לפחות 20 אחוז.

מאה המושבים שהזרמת המים אליהם הופסקה או תופסק, חייבים לחברת מקורות כ־5 מיליון דולר. עם הפסקת ההזרמה לחקלאות תי־משך הספקת מים מצומצמת ביותר לצרכי הבית. בין המושבים בעלי החוב למקורות כאלה שלא שילמו עבור המים שהם צורכים מאז ספטמבר 1985.

דובר מקורות מרדכי יעקובוביץ אמר אתמול כי זהו מצב בלתי נסבל שהחברה אינה מסוגלת לשאתו. "לבנו עם מתיישבי הדר ידידנו. אם אמנם שילמו לארגון הקניות של האיחוד החקלאי, כטענתם, הכסף לא הגיע למקורות. יתרה מזאת: הדר יד־ידו הפקיד בידי מקורות שתי המחאות שחזרו מהבנק ללא כיסוי. החוב של הדר ידידנו עומד על 160 אלף שקל."

אתמול צימצמה מקורות את אספקת המים למושב רמות נפתלי שבגליל. לפני כן נקטו צעדים דו־מים נגד 13 מושבים בפרוזדור י־רושלים, נגד המושבים הצפוניים עדית, כפר יובל, עין יעקב, מרגליות, פקיעין ושפר, ונגד מושבי בקעת הירדן תומר, נעמה, גיתית, פצאל ויפית.

פנייה לפרס

יו"ר "חיים וסביבה" ארגון הגג המאגד את הארגונים הציבוריים הפועלים בתחום איכות הסביבה, יוסף תמיר, פנה אתמול במברק לראש הממשלה שמעון פרס בתביעה שנוכח תמורת המצב במשק המים נדרשת הממשלה לפעול לפני שיהיה מאוחר מדי. לדברי, כל הרזרבות הודלדלו עד מעבר לקו האדום. הבזבוז נמשך ללא מעצור גם במשק החקלאי וגם בערים וביישובים העירוניים. עומדים לפני סכנה שכמותה לא היתה מאז קום המדינה.

שבע שנים רזות

קיצוץ של 20 אחוז במכסות המים שאותו מחייבים ראשי משק המים וראשי האוצר יגרום, לדברי שר החקלאות אריק נחמקין, את הקטנת שטחי העיבוד החקלאי בכ־30 אחוז, ויתווה בארץ מחסור בתוצרת חקלאית. משום כך ימליץ נחמקין לממשלה על קיצוץ בשיעור 10 אחוזים בלבד.

מנתוני נציבות המים עולה כי במאזן המים חסרים ־ בעקבות כמה שנים שחונות ־ קצת למעלה מ־1.6 מיליארד קוב מים. קיצוץ במכסות המים של החקלאים בשיעור 10 אחוזים יוסיף למשק המים כמות שנתית של כ־130 מיליון קוב בלבד. הודות להקטנת צריכת הבית לסקטור העירוני וכן הודות למניעת הזליגות באספקה, מקווים להוסיף השנה כמות נוספת של כ־50 מי־ליון קוב, כך שסך כל החיסכון השנתי יגיע בערך ל־180 קוב בלבד, מתוך הגרעון הרב שנתי של כ־1.6 מיליארד קוב. "רק אם השנים הבאות יהיו גשומות ולא יהיו כל הזליגות בצריכה, נגיע בעוד כ־שבע שנים לאיזון הדרוש במשק המים הישראלי," אמר שר החקלאות.

קורפו: מחירי התחבורה הציבורית עלו ב־360%

לעומת עליית המדד של 116% בלבד

מאת יפעת נבו

מחירי התחבורה הציבורית העלו בשנה האחרונה ב־360% לעומת עליית מדד של 116% בלבד ועליית מחיר הדלק ב־60%. לכן אין שום הצדקה להורדת הסובסוד לתחבורה הציבורית, שתביא בהכרח להעלאת מחיריה ־ אמר אתמול שר התחבורה, חיים קורפו. ב"פורום הביטוח" של איגוד חברות הביטוח. השר הסביר, כי העלאת מחירי התחבורה ה־ציבורית תביא לריבוי השימוש ברכב פרטי והעמסת הכבישים, עד כדי סתימת הכניסות לערים הגדולות.

בנושא תאונות הדרכים, אמר השר, שאם חברות הביטוח יפרישו 3% מכספי הביטוח המקיף שהן גובות עבור ביטוחי רכב, יתרום הדבר להורדת עקומת התאונות ב־3 עד 5 אחוזים ויחסוך מחברות הביטוח עד 20 מיליון דולר לשנה. חברות הבי־טוח אמנם מפרישות 3% בביטוח החובה, שהן גובות מהנהגים ומ־עבירות במסגרת זו בין שלושה לארבעה מיליון דולר בשנה למשרד התחבורה לנושא תשתית, אלא שבכך לא די, לדעת השר.

קורפו אמר כי חלק נכבד מהנטל הכלכלי של התאונות רובץ במילא על חברות הביטוח, ולכן פנה אל הנוכחים ואמר, כי הוא מציע להם עיסקה: במקום להציע הנחות ב־שיעור של 30%, שייהנו לבסוף הנחות דומות, שיתרמו רק 3% מהביטוח המקיף לנושא זה. "מובטח לכם שפעולה זו תביא לכם חיסכון של עד 20 מיליון דולר בשנה, וכו־לנו נציל חיים", אמר השר.

רכבת כרשות עצמאית

שר התחבורה החליט להפוך את רכבת ישראל לרשות עצמאית, אם כיחידה בפני עצמה ואם במסגרת רשות הנמלים. הדבר יובא לאישור הממשלה בישיבתה ביום א'. ואז תתבקש לאשר גם את תכנית האב לרכבת ישראל. השר מסר, כי בת־כנית האב לרכבת יש 19 קווים, ונולת הכותרת שלה הן רכבת הפרוורים.

קורפו מינה אתמול ועדה לעניין מסילת ברזל לאילת, בראשותו של חן הירם. שתבחן את ההיבטים הכלכליים, איכות הסביבה, התפתחויות צפויות בתעלת סואץ, בהן קשרן עם כדאיות הפרוייקט.

עורכת את העמוד: עדה ארשפיז

פרס יכנס הבוקר שרים כלכליים לדון בייצוא

שרון תבע מהממשלה לאמץ תכניתו לרווחיות הייצוא

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ראש הממשלה, שמעון פרס, מכנס הבוקר דיון מיוחד בלשכתו, כדי לדון בדרכים לסייע לייצוא ולהפכו לרווחי. בישיבה זו ישתתפו גם שר המסחר והתעשייה, אריאל שרון, שר האוצר, משה ניסים, ושר הכלכלה, גד יעקובי.

השר שרון תבע אתמול מ־הממשלה לאמץ תכנית, שעיקרה הבטחת רווחיות הייצוא ויציבותו. לדבריו, בשלושת החודשים הרא־שונים של 1986, נרשם גידול בייצוא התעשייתי בשיעור של 7.5 אחוזים, לעומת התקופה המקבילה אשתקד. שרון מציע להוזיל את עלות העבודה למעסיק, על ידי הקטנת התשלומים לביטוח הלאומי בשיעור של 5 אחוזים. הוזלה זו תביא, לדבריו, להעלאת רווחיות הייצוא בשיעור של 1.5 אחוז ותוזיל את מחיר העבודה, כגורם ייצור בהשוואה להון.

כמו כן כוללת תוכניתו של שר המסחר והתעשייה, הצעות להעלאת ביטוח השער לייצוא לצפון אמ־ריקה, בשיעור של 6 אחוזים לכל דולר עוד מוסף, ביטוח השער לאירופה ולשאר השווקים יושאר ברמתו הנוכחית, דבר שיגרום לשי־פור ניכר ברווחי ייצוא סחורות לצ־פון אמריקה.

שרון אומר כי על הממשלה לשנות את מבנה הסיוע הניתן במסגרת הקרן לקידום השיווק, ולהעמיד מענקים נוספים מלבד הגדלת היקף הקרן.

קצב יבקש לפטור עצמאים דלי הכנסה מביטוח לאומי

לתקופה של שלושה חודשים

מאת סופר "הארץ"

משה קצב, שר העבודה והרווחה, עומד לבקש מוועדת הכספים של הכנסת לפטור עצמאים מעוטי־הכנסה מתשלום דמי ביטוח לאומי לתקופה של שלושה חודשים — עד שוועדת העבודה והרווחה של הכנסת תאשר את התיקונים בנושא גביית דמי ביטוח מעצמאים.

השר קצב האשים את ארגוני העצמאים, העורכים מסע פרסומי נגד העלאת תקרת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח לאומי פי שלושה לפי ארבעה מהשכר הממוצע במשק, ובכך מגינים על העצמאים בעלי יכולת.

שר העבודה והרווחה הוסיף, כי בשל כך מתעכב משלוח פנקסי התשלום לכ־160 אלף עצמאים, והנזק שנגרם לקופת הביטוח הלאומי הסתכם ביותר ממיליון דולר בחודש אפריל. לדבריו, הפעלת ההסדר החדש תכביד את הנטל על כעשרים אלף עצמאים בעלי הכנ־סה גבוהה, אולם תקל על בעלי ההכנסות הבינוניות והנמוכות.

המראות ונחיתות

(ע). להלן ההמראות והנחיתות בנמל התעופה בן־גוריון ביום שישי ושבת 23־24.5.86:

יום שישי

המראות

ב־0100 אל־על (001) לניו־יורק, ב־0500 אל־על (5351) לקלן/בון והמבורג, ב־0545 פאן אמריקן (139) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו, ב־0600 אל־על (323) לפאריס, ב־0615 אל־על (357) לפרנקפורט, ב־0625 טי. וו. איי. (803) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו, ב־0625 טי. וו. איי. (825) לפאריס, בוסטון ושיקאגו, ב־0645 אל־על (541) לאתונה, ב־0650 סוויסאייר (333) לציריך, ב־0705 אייר פראנס (139) לפאריס, ב־0720 אל־על (347) לציריך, ב־0725 טארום (246) לבוקרשט, ב־0740 בריטיש אייר ווייס (577) ללונדון, ב־0745 אל־על (581) לאיסטנבול, ב־0800 אל־על (385) לרומא, ב־0830 אל־על (363) לוינה, ב־0850 אליטליה (302) לאתונה, ב־0900 אל־על (1317) ללונדון, ב־0905 אייר סיני (055) לקאהיר, ב־1030 אל־על (315) ללונדון, ב־1530 לופטהאנזה (605) לפרנקפורט, ב־1535 ק. ל. מ. (522) לאמסטרדאם, ב־1715 אליטליה (747) לרומא,

נחיתות

ב־0400 בריטיש אייר ווייס (576) מלונדון, ב־0515 אל־על (004) מניו־יורק, ב־0820 אייר סיני (054) מקאהיר, ב־1150 אל־על (542) מאתונה, ב־1305 אל־על (582) מאיסטנבול, ב־1400 ק. ל. מ. (521) מאמסטרדאם, ב־1420 לופטהאנזה (604) מפרנקפורט, ב־1500 טי. וו. איי. (800) מסן פרנציסקו, ניו־יורק ופאריס, ב־1500 טי. וו. איי. (812) משיקאגו, בוסטון ופאריס, ב־1525 אל־על (036) מניו־יורק ואמסטרדאם, ב־1530 ס. א. ס. (771) מקופנהאגן, ב־1605 אליטליה (746) מרומא, ב־1615 אל־על (358) מפרנקפורט, ב־1630 אל־על (386) מרומא, ב־1640 אל־על (564) מוינה, ב־1645 אל־על (5352) מקלן/בון ומינכן, ב־1650 אל־על (348) מציריך, ב־1655 אל־על (324) מפאריס, ב־1700 פאן אמריקן (138) מסן פרנציסקו, ניו־יורק ופאריס, ב־1805 סוויסאייר (332) מציריך, ב־2010 אליטליה (301) מאתונה, ב־2035 לופטהאנזה (606) ממינכן.

יום שבת

המראות

ב־0545 פאן אמריקן (139) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו, ב־0550 ס. א. ס. (772) לקופנהאגן, ב־0620 לופטהאנזה (607) למינכן, ב־0625 טי. וו. איי. (803) לפאריס, ניו־יורק וסן פרנציסקו, ב־0625 טי. וו. איי. (825) לפאריס, בוסטון ושיקאגו, ב־0650 סוויסאייר (333) לציריך, ב־0850 אליטליה (302) לאתונה, ב־1010 ארקיע (431) לפרנקפורט, ב־1530 לופטהאנזה (605) לפרנקפורט, ב־1715 אליטליה (747) לרומא, ב־2250 אל־על (005) לאמסטרדאם, שיקאגו ולוס אנג'לס.

נחיתות

ב־1215 טי. וו. איי. (884) מניו־יורק, ב־1420 לופטהאנזה (604) מפרנקפורט, ב־1605 אליטליה (746) מרומא, ב־1700 פאן אמריקן (138) מסן פרנציסקו, ניו־יורק ופאריס, ב־1805 סוויסאייר (332) מציריך, ב־1900 אייר פראנס (136) מפאריס, ב־2010 אליטליה (301) מאתונה, ב־2055 לופטהאנזה (606) ממינכן, ב־2140 ארקיע (432) מפרנקפורט ומינכן.

כל ההמראות והנחיתות כפופות לשינויים. את המועד הסופי יש לוודא כשעתיים לפני המועד הנקוב לעיל, בטלפון 03־381111.

מלון "מצפה הימים"
דיאטות יופי והרזיה
התאריך הקרוב 5.6.86 – 1.6.86
בפיקוח רפואי צמוד
קוסמטיקה אמבטיות צמחים, מסג'
רפלקסולוגיה, ג'קוזי, סאונה, פדיקור, מניקור
התעמלות, חדר כושר
פרסום: טלפון: 4–37013–069
מלון "מצפה הימים" כביש ראש־פינה צפת

LARRY E. CRAIG, M.C. — BILL LOWERY, M.C. — CECIL HEFTEL, M.C. — RONALD V. DELLUMS, M.C. — JIM WRIGHT, M.C.

TONY COELHO, M.C. — E. THOMAS COLEMAN, M.C. — HOWARD C. NIELSON, M.C. — ROBIN TALLON, M.C. — THOMAS S. FOLEY, M.C.

MICHAEL A. ANDREWS, M.C. — ROBERT S. WALKER, M.C. — PAT WILLIAMS, M.C. — CHARLES B. RANGEL, M.C. — ED ZSCHAU, M.C.

DAVE MCCURDY, M.C. — LEON E. PANETTA, M.C. — VIC FAZIO, M.C. — HARLEY O. STAGGERS, M.C. — WM. S. BROOMFIELD, M.C.

STENY H. HOYER, M.C. — GLENN ANDERSON, M.C. — NORMAN D. SHUMWAY, M.C. — SOLOMON P. ORTIZ, M.C. — TOM LANTOS, M.C.

BARBARA VUCANOVICH, M.C. — DANIEL K. AKAKA, M.C. — NORMAN Y. MINETA, M.C. — THOMAS A. DASCHLE, M.C. — ROD CHANDLER, M.C.

JACK FIELDS, M.C. — GEORGE W. DARDEN, M.C. — JIM MOODY, M.C. — JIM LEACH, M.C.

DAN LUNGREN, M.C. — JIM COOPER, M.C. — MATTHEW F. MCHUGH, M.C. — JOHN R. MILLER, M.C. — HENRY J. HYDE, M.C.

DAVID DREIER, M.C. — GERRY SIKORSKI, M.C. — JAMES V. HANSEN, M.C. — PETER J. VISCLOSKY, M.C. — TOM LEWIS, M.C.

MARVIN LEATH, M.C. — AL SWIFT, M.C. — MARY ROSE OAKAR, M.C. — JIM OLIN, M.C. — MEL LEVINE, M.C.

FLOYD SPENCE, M.C. — JIM CHAPMAN, M.C. — RICHARD H. STALLINGS, M.C. — JOHN M. SPRATT, JR., M.C. — CHRISTOPHER H. SMITH, M.C.

LANE EVANS, M.C.

THOMAS N. KINDNESS, M.C. — JIM SLATTERY, M.C. — JAMES M. JEFFORDS, M.C. — FRANK MCCLOSKEY, M.C.

MICHAEL L. STRANG, M.C. — TIMOTHY J. PENNY, M.C. — SHERWOOD L. BOEHLERT, M.C. — DAN GLICKMAN, M.C. — LES ASPIN, M.C.

WILLIAM W. COBEY, JR., M.C. — ALBERT G. BUSTAMANTE, M.C. — BILL FRENZEL, M.C. — BILL RICHARDSON, M.C. — RON PACKARD, M.C.

D. FRENCH SLAUGHTER, JR., M.C. — HAROLD L. VOLKMER, M.C. — JAMES H. QUILLEN, M.C. — ROBERT LINDSAY THOMAS, M.C. — GENE CHAPPIE, M.C.

JERRY LEWIS, M.C. — CHARLES W. STENHOLM, M.C. — BERYL ANTHONY, JR., M.C. — RICK BOUCHER, M.C. — DUNCAN HUNTER, M.C.

MARGE ROUKEMA, M.C. — DENNY SMITH, M.C. — JAMES WEAVER, M.C. — CARLOS J. MOORHEAD, M.C.

ROBERT A. BADHAM, M.C. — WILLIAM E. DANNEMEYER, M.C. — TERRY L. BRUCE, M.C. — ED JONES, M.C. — ELDON RUDD, M.C.

THOMAS J. RIDGE, M.C. — FRANK R. WOLF, M.C. — E DE LA GARZA, M.C. — DAVID S. MONSON, M.C.

DAN SCHAEFER, M.C. — ROBERT K. DORNAN, M.C. — ALAN B. MOLLOHAN, M.C. — JAMES L. OBERSTAR, M.C. — DON SUNDQUIST, M.C.

MARK D. SILJANDER, M.C. — CARL C. PERKINS, M.C. — RICHARD J. DURBIN, M.C. — HARRY REID, M.C. — E. CLAY SHAW, JR., M.C.

BOB LIVINGSTON, M.C. — PATRICK L. SWINDALL, M.C. — BERKLEY BEDELL, M.C. — DENNIS E. ECKERT, M.C. — THOMAS R. CARPER, M.C.

BOB MCEWEN, M.C. — PAUL E. KANJORSKI, M.C. — JERRY HUCKABY, M.C. — BUDDY MACKAY, M.C. — J. ALEX MCMILLAN, M.C.

JOE BARTON, M.C. — DON FUQUA, M.C. — HANK BROWN, M.C. — IKE SKELTON, M.C. — BRUCE A. MORRISON, M.C.

TOM DELAY, M.C. — JAMES R. JONES, M.C. — WILLIAM CARNEY, M.C. — BILL NELSON, M.C. — MICHAEL BILIRAKIS, M.C.

VIRGINIA SMITH, M.C. — NICK JOE RAHALL, II, M.C. — DAVID R. OBEY, M.C. — TIMOTHY E. WIRTH, M.C. — MIKE LOWRY, M.C.

RICHARD K. ARMEY, M.C. — BOB STUMP, M.C. — MARCY KAPTUR, M.C. — JAMES A. TRAFICANT, M.C. — BART GORDON, M.C.

JOE SKEEN, M.C. — JIM LIGHTFOOT, M.C. — CHESTER G. ATKINS, M.C. — CHARLES A. HAYES, M.C. — THOMAS J. MANTON, M.C.

JOHN T. MYERS, M.C. — CARL PURSELL, M.C. — PAT SCHROEDER, M.C. — KENNETH J. GRAY, M.C. — JAN MEYERS, M.C. — NORMAN D. DICKS, M.C.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

שערי המניות 22.5.86

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אתגת ש	18000	תב	87	−1000	−5.3	−63
המסחר 0.1	1148		866			
המסחר א 0.5	750		1135	−10	−1.3	−2393
המסחר אש 2	798		1525	−6	−0.8	−302
כללי לא בהסדר	28000		97			
בנק צנאמר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צנאמר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צנאמר 10אש			—	הפסקת	מסחר	—
דנות א 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דנות 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק בינלאומי 05	3555		2492			−67
ט.י.ב. 0.5	3981		5951	+91	+2.4	+6223
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה						
אידיבי רג 100.0	81750		479			+232
אידיבי ב 100.0	82000		12	+400	+0.5	+92
אידיבי בכ א	505000		3	+4500	+0.9	+26
אגוד 0.1	61450		48	+450	+0.7	+246
דיסקונט ב	105450		24			−20
דיסקונט א	104820		200			−3
דיסקונט שה ב	12320		142			−38
המזרחי ש	33850		301			−348
המזרחי מ	34000		12			−12
המזרחי שה 9	15470		23	+100	+0.7	+87
הפועלים מבב	116000		.5	+850	+0.7	+1.7
הפועלים ש	55750		835	+10		+422
הפועלים ב	55900		189			+211
כללי א 1.0	142550		39			+27
כללי אש 9	158500		8			
כללי שה 5	108050	שב				
כללי שה 7	7020		67			+37
כלל 0.1	35380		1492			+50
כלל שה 9	47920		283			+85
כלל שה 11	13290		103	−100	−0.8	−154
מימון ומסחר 1.0	47900	שב				
מימון ומסחר 5.0	24800					
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	15238	קב		−802	−5	−133
לאומשכן ש	5120		299	−100	−1.9	−382
לאומשכן מ	5070		60			+20
כרמל ש	4305		236	+55	+1.3	+176
כרמל שה 1	2871			+1		+100
בניין ב' 5.0	7200	תב	146.7	+601	+9.1	+573.6
פת מסב ש	1400		1342			−750
משכן ב ש	2558	תב	2284	+233	+10	+5266
עצמאות 0.1	6890		566	+310	+4.7	+792
טפחות מבב ש	13900		6	−600	−4.1	−12
טפחות רג ש	13800		198	−150	−1.1	−144
טפחות שה 1	7700	שב				
טפחות שה 2	3760		130	+55	+1.5	+556
יעוד 1.0	1952	בה	353	+93	+5	+905
יעוד 5.0	720		1569	+20	+2.9	+1279
מירב 1.0	4710		400	+200	+4.4	+917
מוסדות מימון						
שלמה אש	410		9874	−3	−0.7	−3780
החקלאות מבב א	55950		11.8	−50	−0.1	−14
החקלאות מבב ג	156900	לנ				
לפתוח תעש' א ש	5179		70			−64
פתוח תעש' מבב	55500	לנ				
פת תעש' בב ג	378000	לנ				
פת תעש' בב גג	232402	לנ				
פת תעש' בב גגג	236000	לנ				
פת תעש' בב ד	226550	לנ				
פת תעש' בב דד	64065	לנ				
מרכז קבלנים 5.0	608		830			−91
תיירות בב	174100	לנ				
כלל ליסינג 0.1א	8727		243	−60	−0.7	−98
כלל ליסינג 0.5ב	6510		120	+111	+1.7	+110
כלל ליסינג אגח	10567			−42	−0.4	−9
ביטוח						
ארדם 0.1	1000	תב	150	+55	+5.8	+1768
ארדם א 0.5	485		1989	−5	−1	−2711
בטוח משנה 0.1	1800		399			−365
בטוח משנה 0.5	374		3977	+1	+0.3	+432
הדר 1.0	2450		472			
הדר 5.0	1345		775	−60	−4.3	−2774
הסנה ש	545		28678			−10416
הפניקס 0.1	1595		795	+25	+1.6	+1378
הפניקס 0.5	830		540	+10	+1.2	+49
המסנה־הדאל 1.0	6880		48			−11
המסנה־הדאל 5.0	3120		63			−63
ירדניה 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
ירדניה 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
מנורה 1.0	7850		4			
מנורה 5.0	3400		15			
סהר ג 1.0	4600	תב	344	+370	+8.8	+417
סקוריטס 0.1	2728		752			−610
צור ש	2105		2517			
ציון השקעות 1.0	16200		10			+3
ציון השקעות 5.0	4340		52			−4
מסחר						
אינטר באנא 1 ש	8800		6			−6
אינטר באנא 5 ש	1408		254			−154
אינטר באנ אש 1	880		215	+18	+2.1	+455
מאיר עזרא 1.0	4454	תב	114	−195	−10	−114
מאיר עזרא אש 1	4150		69			−42
מוזה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מוזה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
כלל סחר	942	תב	4444	+52	+5.8	+8392
קריסטל 1.0	3652	בה	272	+269	+5	+409
רסק 0.1	31957					
רסק 0.5	10395	קב		+495	+5	+105
שופרסל א 2.0	5380		3233	+150	+2.9	+3403
שופרסל ב 10.0	3485		5637	+110	+3.3	+5566
שירותים						
דלק ג ש	5620		2604	+170	+3.1	+3636
הראל 1.0	2645	קב		+126	+5	+667
הראל 5.0	1350		69	−55	−3.9	−32
ספנות הספקה 0.1	15009	תב	264	+2700	+21.9	+1290
ספנות הספקה 0.5	5640	תב	405	+643	+12.9	+1667
קידור 0.1	2866	קב		+136	+5	+2808
קידור 1.0	500	תב	45778	+44	+9.7	+77315
חברת החשמל 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
מוסדי עזרבה 0.1	5294		131	+130	+2.5	+866
מוסדי עזרבה 0.5	1848	קב		+88	+5	+5292
קונסורציום 0.1	1750		519	+80	+4.8	+907
קונסורציום 0.5	1075		1241			+3744
מלונות ושירותי תיירות						
קופל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
קופל אש 1			—	הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 1.0	9900		3	−100	−1	−3
גלי זהר 5.0	3500		59.9	+163	+4.9	+51.1
מלונות דן 1.0	3831		3			−3
מלונות דן 5.0	2791		11			−11
חוף האלמוג 1.0	5260		192			+96
כנס כר 1 ש	2374					
מלונות הירדן	3000		59			−13
מלונות יהלום 1			—	הפסקת	מסחר	—
מחשבים ושירותי מחשבים						
דטה מימון 1.0	4868		41	−126	−3	−5
חילג. 1.0	11500	תב	40	−750	−6.1	−11
יעבא 1.0	4000		130			
יעבא אש א	3600		51	+58	+1.6	+109
כלל מחשבים 1.0	6660		94	+100	+1.5	+66
מ.ל.ל. 1.0	8600		11	+70	+0.8	+2
מ.ל.ל. 5.0	4179		212			−82
משוב מחשבים 1.0	2600	תב	408	−288	−10	−299
ניקוב מחשבים 1	8859		222			−90
ניקוב מחש' 5	5590		651			−643
תים מחשבים 1.0	1859		235	+45	+3.1	+182
תים מחש' אש1	18000		3			+3
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אברהם בינוי רש	400		1775	−3	−0.7	−684
אברהם בינוי בש	290		688	−1	−0.3	−479
אורן 1.0	720		570	−11	−1.5	−323
אורן 5.0	374		2167			
אזורים 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אילן 1.0	390		14598			
אילן אש 1	1500		325	+60	+4.2	+280
אל־רוב 1.0	3690		548	+16	+0.4	+52
אל־רוב 5.0	3650		220	+6	+0.2	+280
אבנים 1.0	1999	תב	283	+179	+9.8	+409
אבנים אש 1	1699		180			−94
אפריקה 0.1	34250		83	−250	−0.7	−38
אפריקה 1.0	25500		215			−266
ארים	2073		658			−540
אקרון 0.1	2790		2553	−9	−0.3	−2200
אקרון 0.5	1460		2328	−7	−0.5	−1831
בן־יקר גת 1.0	3334	תב	408	−370	−10	−823
בנבנין 1.0	4070	תב	348	+370	+10	+845
בנבנין 5.0	2550		217	+10	+0.4	+83
דנקנר 1.0	5000		700	+150	+3.1	+1055
הומר 1.0	480		322	+1	+0.2	+50
הומר 5.0	360		666	+10	+2.9	+240
הומר אש 1	271		316	−8	−2.9	−1066
הומר 0.1	6500		28	+300	+4.8	+28

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
רד"ד 0.5	3800		178	+90	+2.4	+190
תלב. 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב. 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
נכסים ובנין	2850		2479			−498
גבים 0.1	4521		68	+21	+0.5	+11
גבים 0.5	2680	תב	608	+128	+5	+628
הכשרת הישוב ש	50700		77	+300	+0.6	+117
ישפרו 0.1	2830		1750	+41	+1.5	+1340
ישראלום 1.0	1430	תב	2221	−150	−9.5	−3342
ישרס 10.0	14800		87	+38	+0.3	+100
כנף מיתוח 1.0	7415	קב		+353	+5	+124
כלל נדל ן	388		9587			−684
לומיר 1.0	4245		236			−106
לומיר 5.0	1788		352			+55
מ.ת.מ. 1.0	2800		569	+17	+0.6	+429
מאגרי בניה 1.0	560	תב	22428	+30	+5.7	+24443
מאגרי בניה אש10	436	תב	3757	+40	+10.1	+4577
מודל בטון			—	הפסקת	מסחר	—
מישגל 5.0	810		2737	+10	+5.3	+3208
מגרב 5.0	699		1564	+20	+3	+1307
מרלו 1.0	569		820	+6	+1.1	+432
לינקשטין 1.0	480		1228	+5	+1.1	+39
לינקשטין 5.0	138		25155	−1	−0.8	−25572
ליפשיץ 1.0	1498		2181			−1839
ליפשיץ 5.0	671		3843	+32	+5	+5153
נאות אביב 0.5	30001		35			−3
נכסי אחרים	775		3290	+24	+3.2	+4741
סהר השקעות 1.0	11800		25	+400	+3.5	+25
סהר השקעות 5.0	7680		180	+10	+0.1	+38
סולל בונה מבב א			—	הפסקת	מסחר	—
עזי 1.0	4390	תב	57	+390	+9.8	+49
עזי 5.0	2960		110	+140	+5	+145
עמר תלע מר 1 ש	828		407	+8	+1	+314
קיסריה 0.1	1850		528	+30	+1.7	+472
קיסריה 0.5	880		2747			
רומבין 1.0	3421		705	+1		+705
רומבין 5.0	2150		301	+30	+1.4	+288
רסקו מבב	6980		209			+15
רסקו רג	7065	תב	297	+365	+5.5	+526
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2960		330	+50	+1.7	+397
מטעי הדר 0.5	1610		675			−557
מהדרין 0.1	7040	תב	1726	+640	+10	+3936
נכסי הדרים 1.0	1120		2028	+10	+0.9	+366
פרי אור 0.5	2601		1161	+101	+4	+1038
שגיר 5.0	18900		386	+50	+0.3	+18

פק"מ נייד
השקעה כדאית לטווח קצר בריבית משתנה
בנק לאומי

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מזון וטבק						
אסם	1505		273	+20	+1.4	+128
גולדפרוסט 1.0	2001	תב	1364	+254	+14.5	+2982
גולדפרוסט 5.0	1000	תב	3201	+196	+24.4	+6784
גולדפרוסט אש 1	974	קב		+80	+9	+1177
דובק מב ש	3890		2257	+160	+4.3	+3050
דובק מב מ	3890		1506	+190	+5.1	+1139
הלכל 1.0	1185		743	−55	−4.4	−603
הלכל 5.0	695		1070	−20	−2.8	−948
פרי־זה 1.0	2255		911	+10	+0.5	+565
פרי־זה 5.0	1756		224	−44	−2.4	−324
טמפו בירה 1.0	14900		32	−95	−0.6	−2
טמפו בירה 5.0	8770		90	+90	+1	+2
יצהר 1.0	1879	תב	1610	+120	+6.8	+1743
יצהר א 5.0	956		1351	+25	+2.7	+591
מן 1.0	9800		30	−400	−3.9	−5
מן 5.0	5600	תב	92	+450	+8.7	+49
סנפרוסט 1.0	8050		271	+200	+2.6	+431
עלית	14870		241	−100	−0.7	−227
עסיס ב 0.5	44000		67	−10		−63
אנגל שקל 1	1980		171	+40	+2.1	+182
שמן מבב א	7650	תב	248.9	+401	+5.5	+406.9
טכסטיל והלבשה						
אתא מר 1 ש	855		2953	−10	−1.2	−2447
אפיס 1.0	1770		204	−30	−1.7	−105
אפנת ברוך 1.0	2323		378	−122	−5	−107
אפנת ברוך 5.0	1600		45	+37	+2.4	+172
אפגן 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אפגן אש 1			—	הפסקת	מסחר	—
ארגמן רג ש	13270		505	−350	−2.6	−196
דלתא־גליל 1.0	4840		844	+150	+3.2	+1452
דלתא־גליל א 3.0	3525		1245	+60	+1.7	+1861
מטוית מאחד 1	1650		107	+30	+1.9	+69.9
מטוית מאחד 5	700		140	−15	−2.1	−140
מטוית מאר אש1	529					
ויסלב 1.0	3990		90	−40	−1	−139
ויסלב 5.0	2870		126			−101
וירנוק 1.0	4660		110	+70	+1.5	+63
ויקת 1.0	8875		148	−110	−1.3	−51
ויקת 5.0	6525		122			−69
טיב־טכס 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
טיב־טכס אש 1			—	הפסקת	מסחר	—
לודזיה 0.1	1960		488	+40	+2.1	+286
לודזיה 0.4	949		1765	−1	−0.1	−1665
ליבנת 1.0	1260		1620			−1396
מש גליק	840		550	−10	−1.2	−348
מקס 0.1	38614		15	+1458	+5	+19
מקס 0.5	12500	תב	72	−680	−5.2	−179
עית 1.0	12401		186	+450	+3.8	+131
עית 5.0	5869		130	+279	+5	+615
עסק טריכה 1 ש'	2150		647.1	+49	+2.3	+537.7
פולגת א 0.1	9850		667	+208	+2.1	+696
פולגת ב 0.4	6780		1319	+100	+1.5	+1513
פלימן א 0.5	7310		194			+17
פרנוד	2310		924	+110	+5	+935
שלדימה 1.0	15550		105			−69
תעש וגיגלין 1.0	3919		795	+120	+3.2	+1542
מתכת ומוצריה						
אקסטרון 5.0	2150		257	+15	+0.7	+147
אורדן 0.1	12250		187	+150	+1.2	+109
אורדן 0.5	9400		79			−88
כבלים ש	13950		38	+252	+1.8	+54
המנף 1.0	11500	תב	241	−650	−5.4	−257
המנף 5.0	6790	תב	543	−410	−5.7	−513
קספטות פח 1.0	1085		2588	+35	+3.3	+2197
קספטות פח 5.0	800		519	+30	+3.9	+926
מדגן 1.0	913	תב	1352	+83	+10	+3379
מדגן אש א	661	קב		+83	+14.4	+1134
מתכת מרום 1.0	2530	תב	988	+160	+6.8	+1097
כבלי ציון 1.0	2475		512			−68
כבלי ציון 5.0	945		3045	+27	+2.9	+2226
כבלי ציון אש	767		1349	+10	+1.3	+383
קרגל 1.0	950		1090			−485
קרגל 5.0	480		1671			−678
נחושתן 0.1	17800		85	−161	−0.9	−22
נחושתן 0.5	7320		62	−200	−2.7	−68
שרד 3.0	1708		884	+46	+2.8	+2965
פקר פלדה 1.0	7611		107	+361	+5	+231
קינג 1.0	1402		1796	+1	+0.1	+43
קינג 5.0	726		1170	+6	+0.8	+17
קליל 1.0	3465	תב	464	+315	+10	+1271
קליל 5.0	2000	תב	815	+194	+10.7	+1215
שלרות 5.0	2400		150	+55	+2.4	+55
תעשיות לביש 1.0	1235	תב	1914	+80	+6.9	+3086
תעשיות לביש 5.0	565		2816	+15	+2.7	+2016
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0	445000		38			−20
אלקו 0.1	7135		116	+334	+4.9	+56
אלקו 0.25 ש	3350		408	+80	+2.5	+495
אלקו 0.25 מ	3500		90	+100	+2.9	+90
אלקטרה 0.1	15400	תב	47	+1200	+8.5	+166
אלקטרה א 0.5	7031		175	+120	+1.7	+86
אלרון 3.0	394500		15	−500	−0.1	−10
אריט 1.0	32400		128	−100	−0.3	−139
כלל תעש אלק'	2691		1398	+1		+797
מכטרוניקס 1.0	2230		595	+30	+1.4	+409
מכטרוניקס 5.0	1576		2139	+30	+1.9	+1912
פיקטנגר 1.0	2315		219	+60	+2.7	+296
פיקטנגר 5.0	1190		1122	+20	+1.7	+590
ציקלון 1.0	3000		416	−128	−4.1	−977
ציקלון 5.0	1398		1947	−41	−2.9	−1460
קונצשטין אילד 1.	4320	תב	773	−480	−10	−1023
קונצשטין אילד 5.	3105	תב	765	−345	−10	−709
ת.א.ת. 1.0	3885	בה	367	−180	−4.4	−459
ת.א.ת. 5.0	1835		1242	−35	−1.9	−1974
ת.א.ת. אש 1	15600		42	−300	−1.9	−44
תדאה	6399		9			−9
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1.	825		2942	+18	+2.2	+1901
אלקל 5.0	9898		413			
אקרשטיין 1.0	1500		297	+40	+2.7	+386
אקרשטיין 5.0	1160		250			−250
בטון תעיר 1.0	13300		23	+200	+1.5	+38
בטון תעיר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בר־כון 1.0	4200	קב		+200	+5	+228
בר־כון 5.0	1400	תב	286	+70	+5.3	+119

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
המסלול 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
המסלול 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
מרומכסמם 1.0	7409	תב	13.8	−823	−10	−49.7
מרומכסמם 5.0	2451		417	+94	+4	+890
מ.ל.ב. 1.0	1092		890	−1	−0.1	−1023
מ.ל.ב. 5.0	588		500			
מודל הסק בתעש	3800		100	+20	+0.5	+365
מזאיקה ולמק 1	13811	לנ				
מזאיקה ולמק 5	11000					
כימיה, גומי ופלסטיק						
אגן 5.0	18789		596			−15
אליאנס ב	1470		239	+20	+1.4	+614
גל תעשיות 1.0	11000		164	−100	−0.9	−129
גל תעשיות 5.0	5400	תב	631	+260	+5.1	+654
דקסטר 1.0	4134	קב		+197	+5	+1242
דשנים 0.1	6100		101	+100	+1.7	+91
דשנים 0.5	1628		2539	+43	+2.7	+3909
חיפה כימי 10.0	843		5888			−4602
טבע ש	55100		82	+100	+0.2	+15
טבע אש 4	49950		10			−15
ליבמרק 1.0	1438		788			−7
ים המלח	15200		397	+100	+0.7	+752
מפרכימים 10.0	540		17095	+16	+3.1	+19571
מקסימה 1.0	8400		28			
מקסימה 5.0	2925		375			−351
מקס כימיקל 1.0	3650	תב	113	+244	+7.2	+314
מבן 1.0	9250		74	−50	−0.5	−68
מבן 5.0	5980		109			−19
קים כימיקל 1.0	6060		39			
תגל. 1.0	2704	קב		+129	+5	+181
תגל. 5.0	1632		404	+16	+1	+6
תיא 5.0	5500		375	+99	+1.8	+154
פרופרום 10.0	11380		87	+400	+3.6	+126
תור א 5.0	5570		192			−158
עץ, נייר ודפוס						
דפרון 1.0	5199		98	−71	−1.4	−120
דפרון 5.0	2800		118	−20	−0.7	−62
חבגג. 1.0	2996	תב	406	+251	+9.1	+702
יפהז 1.0	5573		128	−20	−0.4	−118
לבידי אשקלון 1	475		3511			−1639
לבידאשקלון אש1	787		321	+47	+6.4	+396
מלט ב 0.5	26000		28	+500	+2	+26
מפעלי ניר 10.0	199500		135	+5000	+2.6	+139
סקאפריה 1.0	3699	תב	393	+194	+5.5	+1260
רים 0.1	4850		241	+230	+5	+239
רים 0.4	2700		502			+134
תעל ב 0.2	14800		171			−96
תעשיות שונות						
אלומות 1.0	4210	תב	411	−390	−8.5	−652
אלומות 5.0	3267		268			−310
אורין 1.0	4210		129	−220	−5	−84
אורין 5.0	2300		288	−70	−3	−454
המושה יוד	8300		137			
זיקה 1.0	5100		57	−100	−1.9	−22.7
זיקה 5.0	2581		108	−27	−1	−108
הנבלק 1.0	7600		111	−400	−5	−131
הנבלק 5.0	4810		109			−232
השקעות בתעשיה						
מרכזת ב 0.1	6186		284	+66	+1.1	+58
כור בכ' ש	5480000		.4	−90000	−1.6	.6
כלל תעש' 1.0	1446		33357	+42	+3	+45485
מאגרי טכנולוגיה	487		1419	+4	+0.8	+84
מאגרי טכנ אש1	402		850			
חברות השקעה						
אמיק ש	5500	תב	705	+300	+5.8	+775
אדיבי פתוח 2.0	4000		3588	+90	+2.3	+3556
אינקומה 0.1	1675		427	−30	−1.8	−317
אינקומה 0.5	925		1213			−137
אלגר ש	7140		284			−159
אלגר מ	7350		58			+78
אלרן ש	2805	תב	1445	+140	+5.3	+2496
אלרן מ	2910	תב	392	+165	+6	+682
אמישר בכ'			—	הפסקת	מסחר	—
אפיק 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אפיק 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בזלת 1.0	1749		410	−1	−0.1	−225
חברה לישראל 1.0	7000		429	+50	+0.7	+239
חברה לישראל 5.0	3980		492	+160	+4.2	+845
הלמסן 0.1	118000	תב	4.9	+8500	+7.8	+6.4
הלמסן 1.0 ש	30000		180			
אטגא א 0.5	11900		72			
פועלים השק ש	5145	קב		+245	+5	+10127
כלל השק	4899		160	−30	−0.6	−160
דיסקונט השק ש	2481		7777	+70	+2.9	+7809
מזרחי השק ש	15504		38			−18
מצר השקעות 124	9701		13			
הירדן 1.0	2050	תב	82	+102	+5.2	+183
הירדן 5.0	726		2299	+17	+2.4	+2578
יצוא ש	11600		176			−52
ירדן א 0.1	4525		773	+215	+5	+477
כלל 10.0	876	תב	5951	+76	+9.5	+12747
כלל 50.0	679	תב	1566	+55	+8.8	+1910
לנדאו 0.1	16000		10			−33
לנדאו 0.1	3445		703	+170	+5.2	+786
מסד 0.1	550		2176	+22	+4.2	+2375
מסד א 0.5	352		2470			
עוז השק ב 0.1	3124	תב	1295	+284	+10	+1950
עוז השק ג 0.5	1237	קב		+59	+5	+3081
פו השק ש	23000		156			−3
פזה א 0.1	8564		66	+249	+3	+70
פזה 0.5	4359		314	+140	+3.3	+96
פריון ב 2.5	2835		884			−797
מחקר ופיתוח						
אמצעים מתוחכ'			—	הפסקת	מסחר	—
גליל טכנולוגיות	474		1121	−6	−1.3	−1436
חיפושי נפט						
דלק חיפושים 1.0	2800		253	+95	+3.5	+616
דלק חיפושים 5.0	1400		479			−479
דלק חיפ אש 2	750		725			−225
פז חיפושי נפט	12550		94			−99
נפטאל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
נפטאל 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
יואל 5.0	1535		1345	+17	+1.1	+743
מ.ג.ג. 1.0	2420		338			
מ.ג.ג. 5.0	1120		1492	+5	+0.5	+325
סיסמיקה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
סיסמיקה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פאזל ב 0.5	3127		155	+40	+1.3	+55
צפאנדינגטון 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
צפאנדינגטון 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
צפאנדינגטון אש 2			—	הפסקת	מסחר	—
נפטא ש	1510000		1	+30000	+2.3	+1

נסחרות במט"ח

בית מ	225	68.3

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

השערים שוב עולים

תנופת עליות השערים בשוק המניות התחדשה אתמול במלוא עוצמתה. ב־12 ניירות ערך נרשם שער קונים בלבד, ורק בנייר ערך אחד נרשם מוכרים בלבד. היקף הפעילות במניות התוספיות שב עלה והסתכם ב־5.4 מיליון דולר. קרנות הנאמנות, שצברו 2.5 מיליון דולר, שבו והפגינו פעילות ערה בשוק. בבורסה הובעה אופטימיות רבה, במיוחד לאחר שהובהר כי המדד הדו־שבועי עלה בחצי אחוז בלבד. בניירות ערך המזוהים עם בנק הפועלים כגון משכן, פועלים השקעות, כלל תעשיות ואחרים, הורמו ביקושים גדולים מהרגיל שסופקו בעליות חדות. ביקושים אלה הורמו על רקע ההערכה כי קרנות הבנק יפתחו, החל מהשבוע הבא, במבצע הפצת קרנות הנאמנות. גם חברת הברוקרים בטוחה הפגינה פעילות סלקטיבית במניות המזוהות אתה. כך, למשל, הורמו ביקושים למניות כלל סחר, אחרים השקעות, האי.פי.

	מדד	שינוי יומי ב־%
מדד מניות כללי	118.12	+0.58
כללי ללא בנקים	141.95	+1.58
מדד אג"ח כללי	107.87	+0.09
אג"ח צמוד מדד	109.03	+0.12
אג"ח צמוד מט"ח	98.65	+0.04

יציבות בהסדר

רמת השערים במניות ההסדר כמעט שלא השתנתה אתמול. שערי המניות הבנקאיות עלו מתחילת השבוע ב־1.85 אחוז בממוצע. בבורסה סבורים כי רמת תשואה לפדיון זו עשויה להשתנות אך ורק אם תחול התפתחות חיצונית יוצאת־דופן.

	תשואה שנתית דולרית ב־%
בל"ל 0.1	11.54
הפועלים ש	11.49
אי.די.בי. רג	11.67
דיסקונט א	11.46
המזרחי ש	11.39

מה קורה בקבוצת ספנות, קידור ועזרבה?

במניות של שלושת החברות האלה מתקיימת באחרונה פעילות ערה ביותר. כך, למשל, עלו אתמול מניות ספנות הספקה ב־21.9 אחוז. מניות קידור עלו ב־10 אחוזים וב־מניות מוסדי עזרבה נרשם שער קונים בלבד. עליות שערים תלולות אלה הן סימפטום לעליות השערים התלולות שהיו בעת האחרונה. חלק ממניות אלה מוחזק בידי קבוצות של מנהלי תיקים. בבורסה נפוצו שמועות כי פעילות ערה זו מקדימה התפתחות יוצאת־דופן במ־ניות הקבוצה. לא כן הצטנע כי שמועות אלה יופרכו בסופו של דבר. באותו הקשר ראוי לציין את עליות השערים יוצאת־הדופן שהיו אתמול במניות חברת גולדפרוסט. המניה בת 5 שקל עלתה ב־24.4 אחוז, ובכתב האופציה של החברה נרשם שער קונים בלבד בפעם הש־לישית, מכיוון שלא ניתן היה לספק את הביקוש אף בעליית שער של 40 אחוז.

קונים בלבד בעוז

הודעת חברת עוז על רכישת חברת סבילון, באמצעות הקצאת מניות פרטית, תוך הבעת הערכה כי אישור ההקצאה יעלה את עוז על דרך המלך, הביאה לביקוש גדול למניות החברה. במניה בת 5 שקל נרשם שער קונים בלבד. נציין כי שווי השוק של עוז הוא 1.2 מיליון דולר, והיא מבקשת לרכוש חברה המוערכת ב־6 מיליון דולר. הפעי־לות הערה במניות שופרסל נמשכה גם אתמול. ביקושים יוצאי דופן הורמו למניות כלל ישראל, מה־רין, ומאגרי בניה.

הנפקה	ימים לפדיון	שער	תשואה דולרית
556	5	99.77	1.41
616	12	99.45	1.41
626	19	99.25	1.21
646	33	98.65	1.26
736	54	97.40	1.49
816	75	96.50	1.46
826	82	96.15	1.47

הודעות בורסה

• אחרים הגישה טיוטת תשקיף לגיוס אג"ח בהיקף של 5.25 מיליון ש"ח, יחד עם כתבי אופציה.
• צפון אמריקה הודיעה כי היא מתכוונת לממש את מניות טראוריה. שנרכשו עלידה, לפחות במחיר הדולרי שבו רכשה את חבילת המניות. בינתיים היא תשתמש בז־כויות ההצבעה.

למוסד ממלכתי דרושות בשכירות:
1. בירושלים, דירה בת 4 – 3 חדרים מרוהטת + טלפון.
2. בת"א, 4 חדרי משרד + טלפון, בסביבה שקטה לאכלוס מידי.
ללא דמי תווך
בהצעות נא לפנות למספרי הטלפון הבאים:
;205344 ;03 – 205504

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	3945.19	3889.69	19.84	0.51
אבוקה	30332.59	30032.89	424.06	1.43
אביב	30055.10	29783.82	45.45	0.15
אנח	198.42	194.53	0.09	0.05
אדיר	1328.07	1301.72	2.83	0.22
אודם	1723.42	1690.65	17.50	1.05
אופיר	1541.27	1511.08	1.42	0.09
אור	416.55	407.81	0.21	0.05
אורין	158.90	155.66	−3.03	−1.91
אורלי	20902.42	20646.44	34.02	0.17
אורן	600.32	588.67	2.30	0.39
אייל	2994.78	2936.21	2.47	0.08
אילת	3839.86	3753.94	20.27	0.54
אירים	4005.56	3917.47	8.49	0.22
איתן	577.10	565.11	1.59	0.28
אלון	505.38	494.90	0.04	0.01
אלמנת	588.89	577.32	0.85	0.15
ארז	674.77	661.92	8.16	1.25
אש	119.85	117.26	1.36	1.17
אשל	166.59	163.33	0.20	0.12
אתרוג	192.71	190.83	0.26	0.14
בדולח	1758.44	1724.71	18.53	1.09
ברוש	383.92	376.61	3.20	0.86
ברק	390.87	383.08	2.31	0.61
ברקת	770.95	755.76	0.95	0.13
גביש	1162.72	1140.06	5.23	0.46
גבע	850.19	837.49	1.79	0.21
גורן	582.05	570.62	1.35	0.24
גיא	7776.62	7661.41	16.93	0.22
גיל	2235.79	2193.63	10.64	0.49
גלית	511.65	505.39	0.45	0.09
דובדבן	288.32	285.63	2.39	0.84
דוכיפת	547.58	536.82	3.11	0.58
דולב	197.64	193.49	0.30	0.16
דורון	1237.06	1213.68	1.20	0.10
דותן	219.83	215.60	0.14	0.06
דליה	397.13	389.31	0.92	0.24
דרור	3362.32	3298.85	34.78	1.07
דקל	284.77	279.23	4.21	1.53
הדס	29383.38	29291.79	150.30	0.52
הדר	401.97	394.06	1.17	0.30
זהבית	2507.33	2450.16	12.34	0.51
זוהר	16055.73	15818.06	22.34	0.14
זיו	15252.66	15027.05	23.82	0.16
זמיר	680.16	667.08	8.68	1.32
חוחית	135.32	132.33	0.47	0.36
חליפין	110.93	110.45	0.06	0.05
חלמיש	565.67	554.58	0.14	0.03
חן	109.89	109.45	0.11	0.10
טופז	1199.56	1172.09	0.80	0.07
טל	4069.32	4018.89	0.71	0.02
יבול	646.76	634.25	1.43	0.23
יהלום	1653.30	1622.05	17.37	1.08
יפורות	32704.78	32418.64	51.74	0.16
יקרה	557.60	545.33	1.13	0.21
כוכב	783.83	768.85	9.88	1.30
כחל	122.54	120.13	0.51	0.43
כלנית	439.22	430.58	1.50	0.35
כספית	635.16	628.59	−0.05	−0.01
כרמל	118.59	116.17	−0.73	−0.62
כתר	915.42	897.31	1.03	0.11
להב	3452.31	3386.76	10.82	0.32
למשקיע	96187.52	94366.63	111.60	0.12
לפיד	10262.15	10218.59	168.96	1.68
לטס	1478.68	1448.77	0.70	0.05
לשם	787.45	771.56	0.92	0.12
מבחר	970.21	951.04	2.27	0.24
מבטח	2774.80	2747.90	5.50	0.20
מגד	201.07	198.22	0.09	0.05
מגוון	2630.90	2606.10	9.10	0.35
מגל	619.56	607.54	2.16	0.36
מור	1224.00	1206.80	20.00	1.69
מורן	646.20	640.00	4.52	0.71
מטח	24456.85	23817.98	−119.71	−0.50
מימד	743.54	729.08	0.73	0.10
מעיין	3103.50	3043.40	19.80	0.65
מעין	661.21	648.67	0.34	0.05
מקשה	819.35	803.44	1.20	0.15
מרגלית	1023.48	1003.75	6.95	0.70
מרום	950.23	931.70	0.98	0.11
נגה	20952.27	20642.31	51.29	0.25
נמיר	635.30	623.35	9.02	1.47
נמר	382.09	374.49	1.30	0.35
נילי	4095.62	4034.29	53.91	1.35
סביון	439.30	430.65	2.80	0.65
סגולה	121.17	118.78	0.16	0.13
סלע	817.49	801.17	1.50	0.19
סנונית	570.94	559.71	1.79	0.32
סער	616.07	604.34	2.15	0.36
ספיר	540.00	537.32	0.57	0.11
עדיף	656.00	643.67	5.04	0.79
עידית	1719.66	1685.69	22.23	1.34
עידן	5823.99	5739.60	12.83	0.22
ענבר	1197.33	1170.63	0.05	0.00
ענת	2050.97	2033.91	5.57	0.27
עפרוני	549.18	537.06	2.27	0.42
ערמון	149.47	146.54	−1.95	−1.31
פיא	1255.44	1231.09	6.77	0.55
צבר	540.39	529.64	1.28	0.24
צופית	531.01	520.57	2.67	0.52
צמיר	846.63	828.49	1.10	0.13
צמיחה	6367.19	6277.81	15.04	0.24
צמרת	1523.27	1493.59	1.56	0.10
קלע	1730.44	1721.80	8.33	0.49
רונית	15584.77	15454.28	190.83	1.25
רקפת	516.30	506.14	2.00	0.40
רשף	664.15	650.04	0.36	0.06
שבים	638.93	626.44	1.63	0.26
שחם	842.33	821.92	−0.07	−0.01
שירה	31712.81	31409.67	122.00	0.39
שמיר	68869.98	67526.69	86.35	0.13
שנהב	562.79	554.80	5.87	1.07
שסק	579.98	565.83	4.95	0.88
שקד	163.96	160.69	−1.44	−0.89
תאנה	176.75	175.90	2.33	1.34
תבור	752.58	742.31	3.49	0.47
תדהר	374.19	372.32	3.41	0.92
תהילה	96.58	94.55	0.34	0.36
תירוש	411.14	406.14	1.56	0.39
תמר	182.34	178.82	0.11	0.06
תמה	177.68	176.39	0.22	0.12
תרשיש	1296.98	1271.69	2.97	0.23
תשרי	383.85	378.35	0.87	0.23

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סידרה	שער	שינוי בנק'
3601	33240	+2
3602	30651	+2
3603	28698	+173
3604	25752	+127
3605	23163	−184
3606	22224	+273
3607	20364	−348
3608	19272	−335
3609	18177	+105
3610	16393	+97
3611	15834	+94
3612	15373	+92
3613	14775	+6
3614	14184	+7
3615	13094	+6
3616	11986	+5
3617	11293	+107
3618	10716	+103
3619	9863	+96
3620	9310	+102
3621	8844	+98
3622	7975	+90
3623	7492	+114
3624	7054	+108
3625	6478	+5
3626	5991	+5
3627	5555	+2
3628	5188	−34
3629	4861	−32
3630	4596	−31
3631	4211	+78
3632	3964	+73
3633	3745	+71
3634	3373	+52
3635	3190	+50
3636	3074	+49
3637	2885	+58
3638	2686	+54
3639	2459	+50
3640	1991	— —
3641	1726	+1
3642	1557	−2
3643	1351	−2
3644	1211	−34
3645	1092	−31

4.25% מלווה מדינה

סידרה	שער	שינוי
3701	911	+26.5
3702	696.5	−6.8
3703	615.3	−5.8
3704	526.9	−4.9
3751	278.1	−1.5
3752	110.5	+0.3
3753	105.8	+0.2
3901	105.1	+1.4
3902	100.1	+1.3
3903	99.4	+1.4
3904	97.8	+1.3

4.25% שגיא

סידרה	שער	שינוי
4102	118.8	−0.4
4103	114	−0.4
4104	110.3	−0.4
4301	109.5	+0.1
4302	104.3	+0.1
4303	103.5	— —
4304	101.9	+0.1

4% מלווה פיתוח (הצמדה 90%)

סידרה	שער	שינוי
3107	251900	— —
3108	242000	+500
3109	239400	+1000
3110	237000	+400
3111	233000	+2000
3112	230000	— —
3113	231500	+400
3114	225000	— —
3115	220000	— —
3116	216400	— —
3117	225000	— —
3118	215200	— —

4%, 6%, 7% פיתוח (הצמדה 80%)

סידרה	שער	שינוי
3201	188300	— —
3202	184500	— —
3203	185000	— —
3204	181000	— —
3205	175800	— —
3206	175000	— —
3210	172001	— —
3211	166500	— —
3212	167000	— —
3213	160700	— —

סידרה	שער	שינוי
3214	154500	— —
3501	153000	— —
3502	153400	−400
3503	135300	— —
3504	134200	— —
3505	132000	+2686
3521	129919	−160
3524	117872	−166
3522	124662	+786
3523	117827	+698
3525	115416	+52
3526	115267	+43
3527	112981	+48
3528	114889	+52
3529	114666	+259
3530	111969	+254
3531	111743	+261
3532	108473	+254
3533	108333	+260
3534	102216	+247
3535	102065	+458
3539	96113	+442
3536	101833	+22
3537	101740	+24
3538	95763	+22
3540	95583	+21
3541	92365	+20
3542	92234	+19
3543	87763	+19
3544	87796	+148
3546	85622	+148
3547	85464	+148
3548	85385	+148
3550	80891	+143
3551	80630	+143
3545	85468	+39
3549	80746	+87
3552	74122	+34
3554	73982	+33
3555	73982	+33
3553	73881	+33
3571	66885	+30
3556	70910	+613
3558	70819	+622
3559	68330	+603
3560	67475	+593
3561	67321	+593
3557	70720	+32
3572	67130	+31
3573	67164	+164
3574	61939	+152
3577	61884	+156
3578	57193	+144
3575	61592	+241

סידרה	שער	שינוי
3576	61450	+241
3579	56736	+229
3580	52925	+24
3581	48140	+22
3582	44411	+20
3583	41284	+19
3584	39270	+359
3585	37249	+348
3586	33737	+322
3588	33691	+328
3587	33559	+16
3591	30583	+11
3592	30555	+12
3593	30512	+11
3589	30652	+14
3594	29208	+11
3590	30566	−761
3595	29133	−744

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סידרה	שער	שינוי
2001	126573	+57
2002	126285	+57
2003	122152	+1191
2004	121721	+225
2005	115067	+951
2006	114922	+986
2007	112736	+971
2008	111648	+473
2012	109280	+472
2015	109918	+488
2009	115643	+485
2010	112000	+42
2011	109828	+42
2013	113264	+52
2014	110417	+50
2016	111084	+384
2018	108239	+387
2021	104781	+388
2017	107503	−347
2019	107245	−362
2020	104106	−352
2022	102794	+41
2023	101652	+43
2024	92562	+570
2027	89284	+568
2031	82669	+559
2025	93751	−1965
2026	93500	−1971
2028	91743	+2020
2030	87323	+1985
2029	87371	+37
2033	80586	+34
2035	74055	+31

סידרה	שער	שינוי
2032	86913	+2274
2034	82226	+2212
2036	75597	+2095
2037	71154	+1999
2052	61794	+1830
2038	69915	+2011
2040	67374	+1990
2051	65780	+1941
2039	67716	+25
2041	66142	+28
2053	61170	+1808
2054	55502	−229
2056	51382	−218
2058	46757	−205
2060	43155	−194
2055	54963	+525
2057	50864	+499
2059	46247	+465
2061	33856	+14
2062	31948	+24
2063	31964	+12

רמון

סידרה	שער	שינוי
7001	233.9	−0.3
7002	234.3	−0.2
7003	225.9	+1
7004	208.6	+1
7005	194.7	−5.7
7006	182.8	−0.1
7007	170.7	— —
7008	162.3	+0.1
7009	157.8	+1
7010	147.6	+0.1
7011	139.8	−0.1
7012	134.9	−0.2
7013	127.5	−0.2
7014	114.3	— —
7015	95.2	+0.1
7016	94.6	+0.1
7017	94	+0.1
7018	93.8	+0.1
7019	94.2	+0.1
7020	96.9	+0.1
7021	96	+0.1
7201	95.2	— —

גלבוע

סידרה	שער	שינוי
6101	12310	−179
6102	7471	−48
6103	6717	−14
6104	6212	+1
6105	5888	+1
6106	5689	+1
6107	5479	+1
6108	3971	+8

סידרה	שער	שינוי
6109	3780	+8
6110	3717	+8
6111	3099	+1
6112	3003	+1
6113	2061	+29
6151	785.5	−9.1
6152	751.9	−6.6
6153	653.1	−3.7
6154	641.6	−3.7
6155	417.2	−8.2
6156	338.7	−4.4
6157	253.3	−1
6158	240.1	−0.9
6159	203.3	−2.6
6160	194.5	+1.6
6161	188.2	+1.5
6162	169.6	+0.9
6163	156.5	— —
6164	150.2	— —
6165	141	+0.8
6166	133.5	+1
6167	130.6	+1
6168	128.6	+1
6169	121.1	+0.9
6170	113.9	+0.2
6171	81.2	−1.3
6172	81.1	−1.2
6801	88.2	— —

ארמון

סידרה	שער	שינוי
2501	153.8	+0.7
2502	151.2	+0.7
2503	146.4	+0.7
2504	145.8	+0.7
2505	140.2	+0.7
2506	134.8	— —
2507	130.2	— —
2508	104	−3

אחרים

	שער	שינוי
אלסינט	59.4	— —
תדיראן	95.5	— —
הכ היש	180.5	— —
דיק הש	195.6	−0.4
כור תב	172.3	−0.8
כלל תב	473	— —
מ'צמ ד	262.8	−3
מ'צמ ס	342	−6
מ'צמ י	488	— —
סול בנ	182	— —
תיעש	188	−1.6

שערי מטבע חוץ 22.5.86

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.44	1.50	1.4688	1.4872	1.45	1.51	1.4698	1.4882	1.44	1.50	1.4678	1.4863	1.4780	0.0002
1 לישט"ש	2.16	2.25	2.2091	2.2367	2.18	2.28	2.2158	2.2434	2.17	2.27	2.2105	2.2383	2.2232	−0.0152
1 מארק גרמני	0.64	0.66	0.6488	0.6569	0.64	0.67	0.6492	0.6573	0.63	0.67	0.6480	0.6562	0.6527	−0.0049
1 פרנק צרפתי	0.20	0.21	0.2034	0.2060	0.20	0.21	0.2040	0.2065	0.20	0.21	0.2034	0.2060	0.2048	−0.0016
1 גולדן הולנדי	0.56	0.59	0.5753	0.5825	0.56	0.59	0.5755	0.5827	0.56	0.59	0.5746	0.5818	0.5797	−0.0039
1 פרנק שווייצרי	0.77	0.80	0.7807	0.7904	0.77	0.81	0.7827	0.7924	0.76	0.80	0.7805	0.7903	0.7858	−0.0030
1 כתר שוודי	0.20	0.21	0.2029	0.2054	0.20	0.21	0.2036	0.2061	0.19	0.21	0.2029	0.2054	0.2043	−0.0012
1 כתר נורבגי	0.19	0.20	0.1915	0.1939	0.19	0.20	0.1916	0.1940	0.18	0.20	0.1914	0.1938	0.1928	−0.0012
1 כתר דני	0.17	0.18	0.1751	0.1773	0.17	0.18	0.1754	0.1776	0.17	0.18	0.1749	0.1771	0.1763	−0.0013
1 מרק פיני	0.28	0.29	0.2819	0.2855	0.27	0.29	0.2817	0.2853	0.27	0.29	0.2814	0.2850	0.2835	−0.0020
1 דולר קנדי	1.06	1.10	1.0768	1.0903	1.06	1.11	1.0756	1.0890	1.05	1.11	1.0751	1.0887	1.0830	0.0028
1 דולר אוסטרלי	0.98	1.08	1.0473	1.0604	1.01	1.09	1.0492	1.0623	1.02	1.09	1.0478	1.0610	1.0548	−0.0119
1 ראנד דרא"פ	0.47	0.52	0.6433	0.6514	0.39	0.65	0.6436	0.6517	0.40	0.56	0.6436	0.6517	0.6474	−0.0033
10 פרנק בלגיים	—	—	0.3172	0.3212	—	—	0.3185	0.3225	—	—	0.3167	0.3207	0.3196	−0.0026
10 שילינג אוסטריים	0.90	0.94	0.9212	0.9327	0.91	0.95	0.9225	0.9340	0.90	0.95	0.9220	0.9336	0.9277	−0.0082
1000 לירות איטלקיות	0.92	0.97	0.9440	0.9558	0.93	0.99	0.9476	0.9594	0.92	0.98	0.9427	0.9545	0.9505	−0.0082
100 ינים יפאניים	0.85	0.88	0.8665	0.8774	0.85	0.89	0.8666	0.8775	0.85	0.89	0.8670	0.8779	0.8723	−0.0019

אתמול, צהריים, 22.5.1986 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.5050/1.5060	ל־1 שטרלינג
מרקים גרמניים	2.2650/2.2660	ל־1$ ארה"ב
פלורינים הולנדיים	2.5525/2.5545	"
פרנקים שווייצריים	1.8805/1.8815	"
פרנקים בלגיים	46.30/46.34	"
פרנקים צרפתיים	7.2150/7.2200	"
לירות איטלקיות	1556.00/1557.00	"
ינים יפאניים	169.30/169.40	"
$ ארצות הברית	1.1534/1.1539	לסד"ה

שער הזהב 339.40 $ ארה"ב אונקיה לזהב מקסיקני

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	ל"י/$	פר"ש/$	מ"ג/$
1 ח'	1.5007/1.5018	1.8766/1.8781	2.2600/2.2615
3 ח'	1.4933/1.4946	1.8690/1.8705	2.2510/2.2525
6 ח'	1.4844/1.4859	1.8558/1.8578	2.2374/2.2394

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

הארץ

הלוח הארצי

הארץ חדשות

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 35 ש"ח
המחיר למילה 4.38 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

חדשות | העיר | כלהעיר | צומת השרון | כאן הדרום | הלוח הבטוח

הלוח הארצי | כלהעיר ירושלים

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

4 חדרים ויותר

3.5–3 חדרים

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

דירות מרוהטות

דירות בשרון

בקשו דירות

דירות בדמ"ב

מכוניות

אודי

אוטוביאנקי

אופל

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

סימקה

דייהטסו

פולקסוואגן

וולוו

טלבוט

טויוטה

מרצדס

סובארו

פורד

פיז'ו

פיאט

דטסון

קיטן

אמריקאיות

מסחריות

ביקוש רכב

ביקוש עבודה

עסקים

מגרשים

הכרזות

מציעים למכירה

מלאכות

هكذا من الأصل

مكبر من الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

כלי נגינה

● "ריתמו מגנר" מכשירים למכירה. גיטרה, חליל, הוליכה, ריקורדר, המלך ג'ורג' 82"227984.166

● יד היום מכשירים מוסיקליים 10 בסיס אורגנים, כנור ועוד. 242625 .13

גרפולוגיה

קיץ ונופש

אולמות

● להזמנות בתיכון ת"א ומרכז. אולם (700) ניתן להלוקה + חניה.

טיולים

שיעורים

שידוכים זיווגים

שעורים פרטיים

חוגים

הלוח הארצי העיר צומת השרון תל אביב גוש דן והשרון

לוח קיר

מקררים

בעלי חיים

קונים

עבודת עזר

עוזרות ומטפלות

תנורי אפייה

מכונות כביסה

וידיאו

כלי נגינה

מערכות סטריאו

רהיטים

אבידות

שונות

מוצרי חשמל

מחשבים

צילום

קורדג'גג

אופניים

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

תל אביב

4 חדרים ויותר

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

גוש דן

אזור השרון

ראשל"צ

חולון בת־ים

שכ"ח

הבהרות קודמות

לתשומת לב המפרסמים בלוח "העיר"

בכל פניה לפרסום מודעה חוזרת, להפסקת פרסום מודעה חוזרת או בירור אחר, יש למסור את מספר הקוד כפי שהתפרסם בעיתון בסוף המודעה. הודעות חידוש וביטול מתקבלות ישירות בטלפון: 03-371261 (רבקה).

הנהלת לוח "העיר"

נצא לאכול...

כפריות

כפריה. מסעדה ים תיכונית הידועה במנות הממולאים ובמעדני הבשר הגרגים. תהיה לאניני הטעם. כפריה, דרך בגין 70 ת"א. טלפון: 82"29"79.

מזרחיות

במועדון אמפי ברחוב החשמונאים 117 תל־אביב יופיעו ביום ו' הזמרים אוכי, אריס, שיר חן, יגאל נוף וחזי אל. רקדנית בטן. טלפון: 31"07"21" 03.

מסעדת גיטל בראשון מבחר דגים וסוגי בשר באוירה נעימה מול הים. טלפון: 75"55"82 03.

המרתף של רמי. ארוחות צהרים וערב וארוחות עסקיות במבחר עשיר ומגוון של סלטים ובשרים על האש. כמו כן מבחר עשיר ומאכלים תימניים מקוריים באויר השקטה והאינטימית. מתקבלות הזמנות לאירועים מיוחדים. בואו להנות במרתף של רמי. רח' פרישמן 41 פינת דיזנגוף 106 ת"א. טלפונים: 222191, 233033. סגור בשבתות.

האם אכלת בשר שיפודים בשווארמה? היום חם וארוך הכניסה מרחוב השלום 24. טלפון: 09"65"33.

מסעדת גמליאל בעלת המוניטין של 30 שנה. שמחה להודיע לכל לקוחותיה על פתיחת מסעדה נוספת יוקרתית עם מיטב המאכלים המזרחיים בעבודה עצמית. מסעדת גמליאל רחוב הכובשים 38 ת"א. טלפונים: 79"87"65 או 37"15"66.

ישראליות מקוריות

ממעדני המטבח הישראלי החדש והכשר בניהולו של השף אורי גוטמן המבצע במסעדת "שמרו" רחוב הירקון 105 ת"א. להזמנות טלפון: 03"238913.

מפגשים מסעדה השייכת לסוג המשובח. התפריט מזרחי הכולל גם ממולאים, סלטים, בשרים על האש ודגים. במפגשים אולם שיוצר לאירועים מכל הסוגים. במפגשים חוויה אמיתית. רחוב אהרון קציר תל־השומר. טלפון: 27"94"76.

צרפתיות

אמילה חויה של ארוחה על גג הווילה ביפו העתיקה. המסעדה, הווילה המשקיפה על נוף יפו העתיקה. מזמינה אותך להנות מארוחה אקסקלוסיבית ולפתן מוסיקלי. פתוח יום יום עד חצות מלבד יום שישי. אמילה.

במסעדת פרוזה, 7 סוגי פונדו משפחות דגים ובשרים, במטבח צרפתי. אבן גבירול 129. טלפון: 54"28"46.

במסעדת לה־קירוח, מטבח צרפתי מעולה ובתפריט מגוון. רחוב פינסקר 22. טלפון: 66"99"29 03.

רומניות

במפגש ישראל סטקיה וממולאים ברמה אחרת במחיר עממי המשווה לכל נפש. לאירועים מיוחדים עד 60 איש. גם בשבת. דרך פתח־תקוה 78 ת"א.

מן דרדן המסעדה בעלת המסורת הוותק של 25 שנים מציעה לך מטבח רומני עשיר מיוחד ואוטנטי. השרות אדיב ומקצועי. בואו ותיהנו. פתוח משעה 12.00 בצהריים עד 12.00 בלילה. מן דרדן בן יהודה 186 תל־אביב. טלפון: 92"17"23.

סיניות

במסעדת פקין מטבח סצ'ואני המעניק לאניני הטעם חויה גסטרונומית שניתן להנות ממנה גם בבית. פקין דיזנגוף 265 ת"א טל: 23"34"45. רמת־השרון טל: 27"83"49, או 37"07"49.

איטלקיות

ריסוטר המסעדה האיטלקית היוקרתית מבחר מאכלים. ריסוטר הירקון 106 ת"א טלפון: 37"68"24.

פיצריות רימיני המטבח האיטלקי האמיתי בטעם מעולה כמו שרק איטלקי יודע להכין. פתוח 7 ימים בשבוע. בצהריים ובערב. פיצריות רימיני.

דגים ומאכלי ים

שוגין הדולפין. המסעדה המבוקשת לדגים ומאכלי ים. האווירה ביתית מיוחדת ונעימה. השרות מכל הלב. דיזנגוף 189 ת"א. טלפון: 25"24"23.

מסעדת הסבביט באלוף שדה 101 מתמחה במאכלי ים וממולאים. מוסיקה רקע והשרות מכל הלב. להזמנות צלצלו: 46"45"74.

יהודיות

במטעמי אסתר תקבלו מבחר מטעמים ממטבחה של אמא. ארוחות בוקר צהרים וערב. פתוח מ־6.00 בבוקר עד 8.00 בערב. גם בשבת בצהריים. רחוב אבן גבירול 7 ת"א. טלפון: 96"50"24 03

מסעדת הרצליה חוגגת 50 שנה של אוכל יהודי מובחר. המסעדה ברחוב אחד־העם 17 ת"א. הזמנות בטלפון: 29"29"65.

תימניות

המרתף של רמי. ארוחות צהרים וערב וארוחות עסקיות במבחר עשיר ומגוון של סלטים ובשרים על האש. כמו כן מבחר עשיר ומאכלים תימניים מקוריים באויר השקטה והאינטימית. מתקבלות הזמנות לאירועים מיוחדים. בואו להנות במרתף של רמי. רח' פרישמן 41 פינת דיזנגוף 106 ת"א. טלפונים: 222191, 233033. סגור בשבתות.

מזרח אירופאיות

בקיטון, מטבח יהודי ביתי והתפריט מגוון. רח' דיזנגוף 145 ת"א. טלפון: 79"36"23 03.

סטקיות

במתחם הציידים רחוב סירקין 4 גבעתיים מאכלי צייד ונזיל פתוחים. צלצלו: 00"82"72.

במפגש גשר הירקון מבחר בשרים על האש סלטים וממולאים פתוח מ־12.00 בצהריים עד 2.00 בלילה. טלפון: 40"64"44.

חלביות צמחוניות

פלינצ'ר המתוקים. המסעדה הראשונה בארץ לבלינצ'ס חלבי בלבד. רחוב ידמיהו 17 ת"א. טלפון: 17"36"44.

גמלי בלינצ'ס מסעדה חלבית כשרה בלב דיזנגוף אווירה נעימה ומאכלים מעולים. הכניסה משערים 4 ו־6 פתוח עד חצות.

מדור זה נערך על־ידי
טלפון 383838

הלוח הארצי | הארץ חדשות

מדריך הארץ

יום שישי

פרק יומי
תהלים מב־מד

משנה יומית
כלים יח, רז

דף יומי
תענ' ד

הלכה יומית
תפלה קנה, יא־יג

זמן הדלקת הנרות

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.56	8.16
תל אביב	7.14	8.19
חיפה	7.09	8.19
באר־שבע	7.11	8.09

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.

ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333.

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 8.00-20.00 בימי ו' 8.00-15.00 טלפונים: 03-433300, 03-433500

"שקמ" — שירות רפואי לקט שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19—24 טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222

ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: 24 שעות ביממה:
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223958

מרכז מידע לקורבנות אונס: (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819,
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-382611

מרכז מידע למצבי לחץ מטעם "מקלט":
א רח 11.00-13.00
ב רח 16.00-18.00
רח' מאפו 13 תל־אביב

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב: בר כוכבא 49 טל: 02-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00 שבתות, חגים מ־15.00 עד 21.00 דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822 המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד חיפה, רח' הגפן 26, קומה ג', טל' 04-523566. שעות הקבלה: כל יום 20.00—23.00

שיר"ן - שירות רפואי ביר ירושלים: 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים מוקד יום - 660585, 02-669531 מוקד לילה שבת חג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכבי ב"ר
תל אביב, מוקד יום - 218820, 218898 מוקד לילה - 631011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ר

תורנות בתי חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים,פנימית)
איכילוב — (כירורגית)

ירושלים
שערי צדק — (פנימית)
הדסה ע"כ — (נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג)
בקור חולים — (ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בני דיזנגוף 174 222586
רימונה (שד') דובנוב 16 נחלת יצחק 257678
ירושלים
אשר מ. מסחרי קרית יובל 415841
חיפה
הנשיא שד' הנשיא 33 333312
רמת־גן
רמת יצחק שד' ירושלים 96 777506
חולון
אסותא סוקולוב 4 858197
בת ים
מזור הבנים רייך 20 583360
פתח תקוה
סופרפארם שפירא 43 909030
נתניה
תרופה הרצל 2 28656
הקריות
סביניה הגפן 24 ק. ביאליק 712674
רחובות
כללית בני משה 452381

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה.
ימים ב' ג' ד' — 17.00-20.00.
בוגרשוב 66 ת"א, טל. 9-281228.
חיפה: ימים א', ד' — 16.00-19.00 רח' הספורט 14 טל. 81520.

יום שבת

פרק יומי
תהלים מה־מז

משנה יומית
כלים יט, [illegible]

דף יומי
תענ' ה

הלכה יומית
תפלה קנה, יד־יז

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.

ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נהריה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803135
לוד רמלה 08-221022

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 8.00-20.00 בימי ו' 8.00-15.00 טלפונים: 03-433300, 03-433500

ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות ביממה):
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111

תורנות רופאים ושיניים
ד"ר בן ארי משה ברודצקי 43 ת"א טל' 413361

מרכז מידע לקורבנות אונס: 24 שעות ביממה.
תל־אביב טל' 234819,
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04-82611

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 02-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00 שבתות חגים מ־15.00 עד 21.00 דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822. המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00-24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד חיפה, רח' הגפן 26, קומה ג', טל' מס' 04-523566. שעות הקבלה: כל יום 20.00-23.00.

שיר"ן - שירות רפואי ביר (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים מוקד יום - 660585, 669531 מוקד לילה, שבת חג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ר

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגית)

ירושלים
בקור חולים — (נשים)
הדסה ע"כ — (כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג)
שערי צדק — (ילדים)
הדסה ה"צ — (פנימית)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
בריאות המלך ג'ורג' 28 523191
שור פנקס 27 441449
מוצ"ש, בריאות המלך ג'ורג' 28 523191
מוצ"ש, שור פנקס 27 441449
ירושלים
מרקחת רוממה הכ"ג 28 523191
מוצ"ש, כרם אברהם צפניה 19 286950
חיפה
חניתה חניתה 22 231905
חולון
ד"ר חורי סוקולוב 70 842433
בת ים
עצמאות בלפור 75 865583
רמת־גן
רש"י רש"י 13 7510971
פתח תקוה
סינופארם שפרינצק 20 9321067
נתניה
נאות שקד מ. כסתני אחרים 52484
הקריות
ביאליק שד' ירושלים 15 ק. ביאליק 721230

מרכזי מידע — אגד
03-432777 04-549121
02-528231-2

וולוו

מכוניות

אאודי

חדרים מרוהטים

דירות בדמ"ב

שותף שותפה

ווקסהול

סימקה קרייזלר

טלבוט

אינוסנטי

אלפא רומאו

פולקסוואגן

לנציה

אמריקאיות

אוטוביאנקי

פיאט

סוזוקי

מורים

מרצדס

ב.מ.וו.

סוסיתא

ג.ט.אי.

סובארו

אוסטין

ביקוש דירות

פיג'ו

ג'יפים

דייהטסו

מסחריות

משאיות

טרקטורים

אופנועים

טנדרים

רנו

פורד

סיטרואן

אופל

לתשומת לב המפרסמים בלוח "העיר"

בכל פניה לפרסום מודעה חוזרת, להפסקת פרסום מודעה חוזרת או בירור אחר, יש למסור את מספר הקוד כפי שהודפס בעיתון בסוף המודעה.
הודעות חידוש וביטול מתקבלות ישירות בטלפון: 03-371261 (רביקה).

הנהלת לוח "העיר"

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון

המשך

איתור רכב גנוב

ביקוש רכב

חלפי רכב

הצעות עבודה

גזירה ותפירה

חרטים מסגרים

חשמל

טכנאים הנדסאים

יהלומים

מוכרים/ות

הנהלת חשבונות

סוכנים/ות

מחסנאים

נגרים

עובדי מתכת

עובדי משק

עוזרות ומטפלות

אחיות

לתשומת לב המפרסמים בלוח "העיר"

בכל פניה לפרסום מודעה חוזרת, להפסקת פרסום מודעה חוזרת או בירור אחר, יש למסור את מספר הקוד כפי שהודפס בעותק בסוף המודעה.

הודעות חידוש וביטול מתקבלות בשירות בטלפון: 03-371261 (רביקה).

הנהלת לוח "העיר"

פועלים/ות

פקידים/ות

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

עסקים

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

הלוח הארצי הארץ חדשות

ת"א גוש דן והשרון
המשך

מגרשים

מבני תעשיה

מציעים למכירה

הלוואות

חקלאות

ריפוי והרזיה

רהיטים

ניקוי ואחזקה

נופש וקייט

שיפוצים

שירותים

מדחסי אויר

מוצרי חשמל

צילום

מערכת סטריאו

מחשב

כלי נגינה

חיות בית

הברחות

חוגים

רוצים לקנות

שידוכים

בת זוג

וידאו

טלויזיות

חן

מיד לפה

מסע

סירות

הלוח הבטוח הלוח הארצי

חיפה והצפון

דירות

ביקוש דירות

קבלנים

הזדמנות טובה

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4–4.5 חדרים

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

דירות בשכ"ח

קח תן חצי חינם

מקרר

קח

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מזגני אויר

המשך ב 21

هكذا من الأصل

עמרם קלעג'י נכנס לתפקידו כממונה על מחוז הצפון במקום קניג

מאת עמאללה מנצור, סופר "הארץ" בגליל

שר הפנים, הרב יצחק פרץ, נפרד אתמול מהממונה על מחוז הצפון הפורש, ישראל קניג, וקידם בברכה את הממונה החדש על מחוז הצפון, עמרם קלעג'י, בטקס צנוע במשרדי מינהל המחוז בנצרת.

קניג קבע בנאום הפרידה שלו, כי ראשי הרשויות המקומיות בגליל תמכו בו, "כולל כאלה שאינם חושים בנוח כהביעם זאת בפומבי". ברמזו לסיבה שהביאה לפרישתו ציטט מדברי ציצרו, שקבע כי "מוטב לשמור על עבודתו לחוק, כדי להשאר בני חורין". הוא הזהיר מפני פקודה באכיפת החוקים כי ניתן לדעת מתי החלה ההתפשרות עם החוק, אבל לא ניתן לציין להיכן תגיע.

שר הפנים השיב לטענות קניג נגד התערבות ראש הממשלה, שמעון פרס, והשרים וייצמן ופרץ, והקפאת הריסת מבנים בלתי חוקיים במיגזר הערבי עד לסיום דיוני ועדה בין משרדית, באומרו כי "יש לשמור על החוק, בלי להיות רובוטים "דבר היכול להביא ליתר פגיעה בחוק".

גם מנכ"ל משרד הפנים, חיים קובינסקי, השיב לקניג במעין "בריחה", לפיה קבע פקיד בריטי חכם ובעל נסיון כי "העובד על התקנות בניגוד לשכל הישר ייתבע לדין".

המשטרה לא אישרה הפגנה לוועד הציבורי לשמירת השבת מול קולנוע היכל

מאת נורית אמיתי

סופרת "הארץ" בפתח תקוה

בקשת חברי הוועד הציבורי לשמירת השבת להפגין הערב ברחבת קולנוע היכל, או מולה, נדחתה על ידי מפקד מחוז המרכז של המשטרה, ניצב אברש גבעתי.

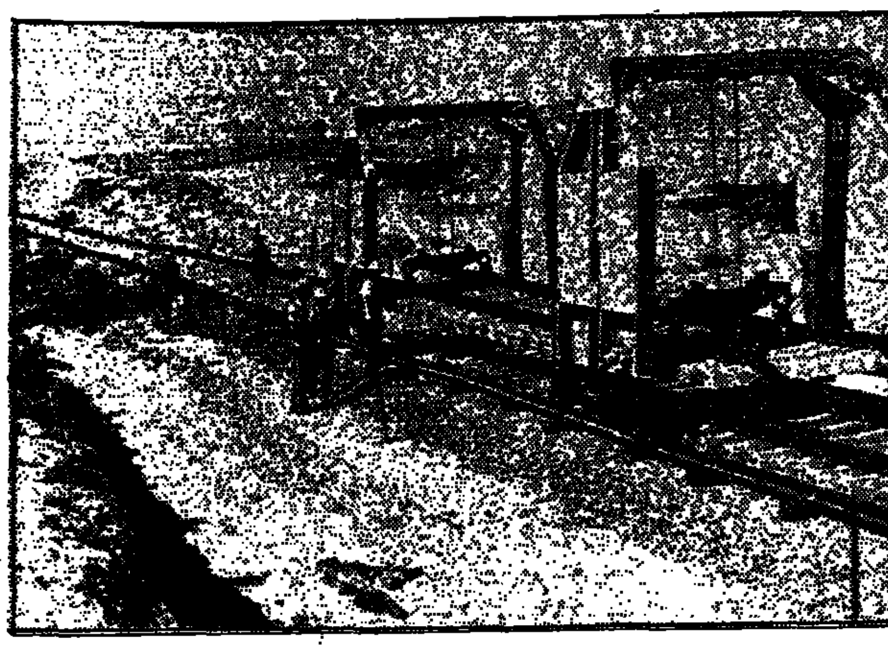

עם השלמת השיקום של מסילת הרכבת בדרום ניתן יהיה להגדיל את כמות התובלה בקו דימונה־אשדוד, שאורכו 155 ק"מ לכמות של 5.3 מיליון טונה בשנה, דהיינו בחמישה־עשר אחוזים — אמר אליהו ברק, מנכ"ל רכבת ישראל. בתמונה — שיקום המסילה ליד באר־שבע.

(צילום: בקר, באר שבע, כתב: איתן רבין).

מכונית הרב אליעזר שך רוססה בשחור: הרדיו כשר, הבשר טרף

כנראה במסגרת עימות בין אנשי הרב שך לאנשי רב העיר בני ברק

מאת גדעון שרהאי

סופר "הארץ"

סערה בבני ברק פרצה לאחר שמכונית הפנטיאק החדישה של הרב אליעזר שך חונה המדרגות ליד אולם התפילה שבישיבת פוניבז' רוססו שלשום בלילה בצבע שחור. על המכונית של הרב נכתב, "הרדיו — כשר, הבשר — טרף", כרמז לכך שהביטאון של הרב שך "יתד נאמן" מפרסם תשדירי פרסומת ברדיו ולכוונת כמה מאנשי הרב שך להקים מערכת שחיטה והכשרות נפרדות.

המתיחות בבני ברק גאתה לאחר שהרב קרליץ, ידידו ומקורבו של הרב שך, סירב לחתום על כרוז רבנים בנושא חילול השבת, שעליו חתם רב העיר בני ברק, הרב לנדא — על רקע יריבות בין שני הרבנים. לפני מספר חודשים, כאשר נפטר אביו של הרב לנדא, מונה בנו ליורשו, למורת־רוחם של כמה מאנשי הרב שך. הללו תכננו למנות את הרב קרליץ לכהונה זו, ובמסגרת אותה יריבות לא חתם קרליץ, כאמור, על הכרוז המשותף והוציא כרוז משלו בנושא.

בימים האחרונים הועלתה בחוגי הרב שך האפשרות להכריז על הרב קרליץ כרב העיר, ולהקים מערכת שחיטה נפרדת ולא לסמוך עוד על ההכשרים שנותן הרב לנדא.

בנוסף למכונית ולקירות בתוך ישיבת פוניבז' שרוססו בצבע שחור, נצבעו קירותיו של קיוסק בבני ברק, ועליו נכתב: "פעולה מספר 1 נגד המכונית ואלה שהולכים נגד השבת".

דו"ח פנימי של משרד המשפטים קובע:

יש בסיס משפטי להעמיד לדין את קורט ולדהיים

מאת גדעון אלון

דו"ח פנימי של משרד המשפטים קובע כי יש בסיס להעמדתו לדין של ד"ר קורט ולדהיים לפי החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם.

בדו"ח ביניים של ד"ר דניס גולדמן מנהל המחלקה הבינלאומית בפרקליטות המדינה, שהוגש לשר המשפטים יצחק מודעי, נאמר כי על פי החומר שאסף הקונגרס היהודי העולמי וכן החומר מארכיון או"ם וממקורות אחרים, מתברר כי ד"ר ולדהיים פעל בתקופת מלחמת העולם השניה, בעת שכיהן כקצין מודיעין זוטר, בשירות הנאצים נגד הפרטיזנים.

גורמים משפטיים ציינו אמש כי אין כוונה לתבוע את הסגרתו של ד"ר ולדהיים לישראל לצורך העמדתו לדין, אולם אין ספק שממצאי הדו"ח ישפיעו על העמדה הרשמית של ממשלת ישראל כלפי האיש, אם בבחירות שיתקיימו ב־8 ביוני, ייבחר לנשיא אוסטריה.

מינהל המקרקעין הרס חלקות לא חוקיות בצפון רמת הגולן

החלקות, שסומנו כאדמות מדינה על דעת כל המוכתרים באזור, הוכשרו לנטיעות על ידי דרוזים מערבית למג'דל שמס

מאת מנחם הורוביץ

סופר "הארץ" בצפון

פקחים ועובדים של מינהל מקרקעי ישראל הרסו אתמול חלקות, שהוכשרו על ידי דרוזים בניגוד לחוק בצפון רמת הגולן.

מאותיים שוטרים ואנשי משמר הגבול אבטחו את הטרקטורים. כמו קום שהו מפקחי מינהל מקרקעי ישראל ואנשי הסיירת הירוקה, שמנעו הכשרת קרקעות מערבית למג'דל שמס באדמות הכפר הנטוש בזנת אריה, שסומן על דעת כל המוכתרים באזור ב־1968 כאדמות מדינה.

בימים האחרונים החלו הכפריים באזור להכשיר קרקעות לנטיעה. אנשי מינהל מקרקעי ישראל והסיירת הירוקה מנעו את הפלישה, וגירשו את האזור. המשטרה פתחה תיקים לכעשרים כפריים על הסגת גבול.

המלצה להעמיד לדין משמעתי פקד חדד בחשד עבירות מוסר

בעקבות חקירת תלונה על התנהגות בלתי הולמת ביחסיו עם שוטרות

מאת ראובן שפירא

המחלקה לחקירות פנים במשטרה ממליצה להעמיד לדין משמעתי את פקד מישל חדד בחשד של ביצוע עבירות מוסר במהלך שירותו במשטרה.

פקד מישל חדד התפרסם באחרונה כמי שעמד בראש צוות החקירה המשטרתי, שחקר את רצח התיירת מלה מלבסקי, והביא להגשת כתב אישום נגד הנהג יעקי אביבה גרנות.

בחודשים האחרונים התנהלה נגד פקד חדד חקירה פנימית, לאחר שהגיעה תלונה על התנהגות בלתי הולמת שלו ביחסיו עם שוטרות. בתחילה נטו החוקרים לסגור את התיק, אך בעקבות חומר נוסף נמשכה החקירה.

פקד חדד משמש ראש מחלק משעים במרחב דן של המשטרה, ונחשב לקצין מוכשר ולחוקר מקצועי. בפרשת חקירת הרצח של מלה מלבסקי הוא זכה לשבחים על עבודתו השיטתית, שהביאה לפענוח תעלומת הרצח. בגלל הקוקירה שנהלה נגדו עוכב קידומו בתפקיד ובדרגה של פקד חדד.

נראה, כי כבר בקרוב, לאחר שתיק החקירה יחזור מהפרקליטות, יוגש נגד חדד כתב אישום לבית הדין למשמעת של המשטרה.

מנכ"ל נתיבי איילון:

הועלו מחירי חניה במגרשי ת"א מעל המותר ע"פ החוק

מאת חיים הנדוורקר

ראובן גרוס — המנהל העירוני בתל־אביב, המפעיל גם את מגרשי החניה העירוניים — העלה את מחירי החניה מעל למותר על פי החוק — אמר אתמול דן הולצמן, מנכ"ל חברת נתיבי איילון.

בשמונה מגרשי חניה הועלו מחירי החניה ב־25 אחוזים, בעוד הפיקוח על המחירים מתיר העלאה בסדר גודל של עשרה אחוזים.

הולצמן שיגר מכתב חריף לגרוס, תבע ממנו להוריד את המחירים. הוא ביקר אותו על שהעלה את המחירים, בלי לקבל אישור מתאים מנתיבי איילון, האחראית על ה־מגרשים.

בתגובה על הדברים מסר גרוס, כי מחיר החניה לא עודכן מאז אפריל בשנה שעברה. "כשהחזרנו את ה־העלאה של עשרה אחוזים עיגלנו את המחירים, כדי שלא נצטרך להתעסק באגורות, שכן הדבר היה יוצר פקקים בכניסות וביציאות לחניונים. מסתבר, שהדבר לא עלה בקנה אחד עם החוק, והחלטנו עוד אתמול לבטל את העלאות ה־מחירים".

מקור משטרתי בכיר:

המתנדבת הבריטית הוכתה בראש בטרם נאנסה ונרצחה

מאת איתן רבין

סופר "הארץ"

המתנדבת הבריטית לוסי אמוס הוכתה באכזריות בראשה בטרם נאנסה ונרצחה — מסר אתמול מקור משטרתי בכיר.

עוד מסר המקור, כי הרוצח ניסה להרוג את המתנדבת במכות בראשה, וכשראה כי היא לא מתה חנק אותה בחולצתה.

ניצב רוהם קומפרט, מפקד המחוז הדרומי, אמר אתמול, כי רצה התיירת, מבריטניה, הניסיון לרצוח חיילת בדרום ותקיפת המתנדבת האוסטרלית בסמוך למושב שדה ניצן היו על רקע מיני ולא חבלני.

גופתה של לוסי אמוס הוטסה אתמול לקבורה במקום מגוריה בעיירה סמוך ללונדון. את המימון להעברת הגופה העבירה הקהילה הבריטית בישראל, שנתנה כרטיס טיסה חינם ליהודה כהן, החבר של לוסי אמוס, כדי שיוכל להשתתף בהלויה.

פסטיוואל ישראל ייפתח היום בטקס בעל אופי היתולי

תיפתח קופת הרגע האחרון למופעים

מאת סופר "הארץ" לענייני תרבות

פסטיוואל ישראל ייפתח היום אחרי הצהריים ברחבת תיאטרון ירושלים, בטקס שישא בחלקו אופי היתולי־אירוני, בהשתתפות ראש עיריית ירושלים ומנהלי הפסטיוואל. המופעים עצמם יתחילו במוצאי שבת, בהשתתפות תיאטרון מפולין. תיאטרון "הבימה" שיעלה את "דפליקה" (בנוכחות נשיא המדינה ושר החינוך) וקונצרט של רביעיית אלבן ברג, שנאותה לבוא ברגע האחרון במקום רביעיית גוארנרי, שביטלה בואה בשל השש מהטורד.

הנהלת פסטיוואל ישראל החליטה לאמץ נוהג בריטי ולפתוח "קופת הרגע האחרון" למופעי הפסטיוואל. בקופה זו ניתן יהיה לרכוש שעה לפני המופע כרטיסים למופע בחצי מהמחיר הנקוב. ניתן יהיה לרכוש כרטיסים אלה רק בקופת האולם בו מתקיים המופע, ולא לכל המופעים נותרו כרטיסים. הסדר זה יפעל לגבי כל מופעי הפסטיוואל, למעט הופעות הבאלטים "ג'יזל", "אגם הברבורים", "מזובשה" וכן הופעתו של ג'יק קוריאה.

הנהלת פסטיוואל ישראל מעריכה, שעד עתה נמכרו כ־60 אלף כרטיסים מתוך 85 אלף שהוצאו למכירה.

ערכה את העמוד: עדה ארשטיין

יש לך מסחרית? יש לך משאית? מזגנים במבצע לשבוע אחד בלבד!

יחידות אמריקאיות!!

מזגן למסחרית 2550 ש"ח בלבד.

מזגן לתא הנהג 1900 ש"ח בלבד.

מזגן למשאית 1900 ש"ח בלבד.

מזגנים מקוריים לרכב פרטי במחירי מבצע

תוצאות

אטמור

ת"א, רח' בן אביגדור 13, טל: 03-331466-7-8

"מזגנית" — חברה לשרותי מיזוג אויר בע"מ

כביש חיפה עכו, ליד מילואות, טל: 04-761866, 04-919670.

להשכרה בת"א

משרדים

רח' הר־סיני 2 (ליד אלנבי)

שטח 35 מ"ר + טלפון.

טלפונים: 237217, 235275

להשכרה בת"א

חנויות

רח' סעדיה גאון (ליד קרליבך)

שטחים מ־50 עד 200 מ"ר טלפונים וחניה ללא הגבלה

טלפון: 237217, 235275

סנונית דיור 2000

מול היפר־כל החדש, מפרץ חיפה, צומת ק. אתא

חדרי־שינה, מטבחים, מזנונים, פ. אוכל.

מח' לתכנון ולעיצוב פנים!

טל' 04-720720

להשכרה בת"א

בנין מסחרי

חדש

(או חלק ממנו)

מכיל: מרתף מואר 500 מ"ר

קומת חנויות 500 מ"ר

קומת יציע 200 מ"ר

טלפונים, מעלית מסחרית, חניה.

טלפון: 237217, 235275

שירות הסרטים הישראלי

בשבת, בשעה 11.00 בתכנית "עד הנה"

ברשת א', תשודר שיחה עם אריה טלמון על ספרו

גו בי מי

הרפתקה באפריקה

שהופיע בהוצאת משרד הבטחון

ההסתדרות הציונית העולמית

מחלקת הנוער והחלוץ — המינהל המרכזי לשליחות

השליח הישראלי בקהילה היהודית בחו"ל הוא

מדריך ומחנך יהודי מישראל, עם מטען ומסר ציוני חדור תחושת אחריות לעתידו של העם, ועם יכולת לתרגם ידע ותחושות אלו לפעילויות חינוך בקרב יהדות הגולה.

התפקיד מצריך יוזמה, כושר ארגון, מנהיגות, יכולת לעבוד עם אנשים, ונסיון בתחום החינוך.

השליחות החינוכית בקהילות היהודיות בחו"ל משלבת אתגר חינוכי ציוני עם משימה לאומית ממדרגה ראשונה ומלויה ישמש נקודה לטובתך בכל מקום אליו תפנה בעתיד. עשה את השליחות ציון דרך בתולדות חייך

הצטרף למשפחת שליחי המחלקה לנוער והחלוץ

הדרישות

★ השכלה גבוהה — רצוי במדעי החברה או הרוח

★ נסיון בשטח החינוך הבלתי פורמלי בשנים האחרונות!

★ נסיון בעבודה עם נוער, רצוי נוער מחו"ל.

★ כושר ביטוי ברמה גבוהה! בשפה האנגלית

★ גיל 40—25 ביום ההרשמה

★ עדיפות תינתן לבעלי משפחות

★ שהות רצופה בארץ במשך 7 השנים האחרונות

★ אזרחות ישראלית. שרות צבאי מלא, או שרות לאומי מקביל (אישורים)

על המועמד להמציא אישור על חופשה ללא תשלום ממקום עבודתו למשך תקופת השליחות.

ערבי הסברה יתקיימו

בירושלים: במכון חזקיהו, רח' חזקיהו המלך 15 (ליד בית אלישבע) בתאריך 25.5.86 בשעה 19.00

בתל־אביב: בבית מילמן רח' טאגור 32 רמת־אביב בתאריכים — 28.5.86 בשעה 17.00, 2.6.86 בשעה 19.00

שאלונים ותוברות הסברה יחולקו בערבים אלו וכן במשרדינו שבתל־אביב רח' קפלן 12 (קומה ב') ובירושלים רח' קרן היסוד 23

לא ישלחו שאלונים בדואר.

תחילת השליחות קיץ 1987

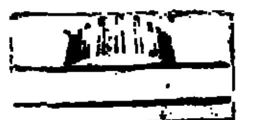

מכון ון ליר בירושלים מזמין את הציבור לקונצרט מיוחד לכבוד יום הולדתו ה־70 של פרופסור יוסף טל

עם זמרת הסופרן קתרין גאייר ואלן מרקס בפסנתר

בתכנית: שירי ארנולד שיינברג, מוריס ראוול, יוסף טל, קרל שימנובסקי

ביום שבת, ט"ו באייר תשמ"ו, 24 במאי, 1986, בשעה 8.00 בערב באודיטוריום של מכון ון ליר בירושלים.

כיכר אלברט איינשטיין

שינויים בזמני השירות בימי שישי ובמוצ"ש בעקבות הנהגת שעון קיץ:

לאור הנהגת שעון הקיץ יוארכו שעות השירות בימי שישי כדלקמן: בשירות העירוני עד שעה 17.30, בשירות הבינעירוני עד שעה 17.00

כמו כן יחולו שינויים בלוחות הזמנים במוצאי שבת. פרטים בלשכות המודיעין ובמרכזי המודיע.

שירות לפסטיבל ישראל בירושלים:

אגד יפעיל שירות מתל־אביב לפסטיבל ישראל בירושלים המתקיים בין התאריכים: 24.5.86-15.6.86.

קו 405 מת"א - תחנה מרכזית ישנה עד לתיאטרון ירושלים היוצאים בימים א'-ה' באוטובוסים בשעות הבאות: 18.30, 19.00, 19.10, 20.00, 20.10 בשעות: 19.20, 20.15 במוצ"ש

בחזרה מהתיאטרון לת"א יצאו אוטובוסים 20 דקות לאחר גמר המופע מתחנת קו 15 ברח' הנשיא. לתושבי ירושלים: קו 15 המגיע לתיאטרון ירושלים.

חגיגות ל"ג בעומר במירון:

שירות הסעות מיוחד לחגיגות ל"ג בעומר במירון וחזרה יתקיימו ביום ב' י"ז באייר 26.5.86 וביום ג' י"ח באייר 27.5.86.

ערב ל"ג בעומר יום ב' 26.5.86:

מת"א	מ־7.00 - עד 18.00	לת"א	מ־18.00 - עד 1.00
מחיפה	מ־6.15 - עד 24.30	לחיפה	מ־12.00 - עד 2.30
מטבריה	מ־8.00 - עד 23.00	לטבריה	מ־13.00 - עד 1.30
מק. שמונה	מ־8.00 - עד 23.00	לק. שמונה	מ־14.00 - עד 1.30
מצפת	מ־10.30 - עד 24.00	לצפת	מ־13.00 - עד 2.30
מחניון עין זיתים	מ־11.00 - עד 24.00	לחניון עין זיתים	מ־12.00 - עד 2.30
מחניון שפר	מ־11.00 - עד 23.30	לחניון שפר	מ־12.00 - עד 1.30
מחניון ספסופה	מ־11.00 - עד 23.30	לחניון ספסופה	מ־12.00 - עד 1.30

יום ג' 27.5.86 ל"ג בעומר:

מת"א	מ־7.00 - עד 11.00	לת"א	מ־5.00 - עד 21.30
מחיפה	מ־6.00 - עד 15.30	לחיפה	מ־5.00 - עד 23.00
מטבריה	מ־6.00 - עד 15.30	לטבריה	מ־5.00 - עד 22.00
מק. שמונה	מ־6.00 - עד 15.30	לק. שמונה	מ־5.00 - עד 22.00
מצפת	מ־6.00 - עד 19.00	לצפת	מ־5.00 - עד 23.00
מחניון עין זיתים	מ־6.00 - עד 21.00	לחניון עין זיתים	מ־5.00 - עד 23.00
מחניון שפר	מ־6.00 - עד 21.00	לחניון שפר	מ־5.00 - עד 23.00
מחניון ספסופה	מ־6.00 - עד 21.00	לחניון ספסופה	מ־5.00 - עד 23.00

פרטים נוספים בלשכות המודיעין ובמרכזי המודיע

באישור המפקחים על התעבורה

שינויים בסדרי־התנועה בעקבות החגיגות במירון:

עקב הסדרי־תנועה חדשים בזמן חגיגות ל"ג בעומר יסגרו כבישי הגישה למירון החל מיום שני 26.5.86 שעה 7.00 ועד יום שלישי 27.5.86 בשעה 24.00. לרשות הציבור יעמדו חניונים מסודרים כדלהלן:

1 - לבאים מדרום - חניון שפר ליד אמירים.

2 - לבאים ממערב - חניון ספסופה.

3 - לבאים מצפון - חניון עין זיתים

אגד יקיים שרותי הסעה מהחניונים למירון ובחזרה.

מספרי הטלפון של מרכזי המודיע הם:

מרכז מידע ארצי - 03-432777

מרכז מידע צפון - 04-549121

מרכז מידע ירושלים - 528231/2, 02-523456

אגד תיור

ל"אגד תיור" שפע תבילות-נופש לבודדים בירושלים, בנתניה, בטבריה ובאילת במחירים מיוחדים. מת"א, חיפה וירושלים - אוטובוס לכיף אמיתי בלונה-גל. פרטים בכל משרדי אגד תיור

אגד מברכת את ציבור החוגגים בברכת נסיעה טובה

נאות הככר טיולי קיץ 1986

לגלות עולם נסתר

טורקיה 8, 18 יום

יוון 16 יום

יוגוסלביה הונגריה 16, 18, 19 יום

אוסטריה הונגריה 9, 16 יום

ספרד פורטוגל 15, 19, 20 יום

סקנדינביה 15, 18, 21 יום

קניה 9, 16, 23 יום

ד. אמריקה 34 יום

בחוג מטיילים מובחר

מסלולים בלתי שגרתיים

צוות מדריכים מעולה

עד 10 תשלומים לבעלי כרטיסי אשראי

לקבלת חוברת מפורטת, פרטים נוספים והרשמה:

ירושלים, רח' קרן היסוד 36 טל. 636494, 02-699385

תל־אביב, רח' הירקון 252, טל: 03-5463111-6

הארץ

יום ה', י"ד באייר, תשמ"ח
29 במאי 1988

ירושלים: רח' התבלבלה 2 טל' 224245-6 ת.ד. 273 מיקוד ירושלים 91002 חיפה: רחוב טרומי 20 טל' 661166-8 ת.ד. 5259 מיקוד חיפה 31052

בתל־אביב: המערכת, ההנהלה, מחלקות המודעות, ההפצה והמנויים, רח' זלמן שוקן 21 טל' 824261 ת.ד. 233 מיקוד תל־אביב 61001

המו"ל: הוצאת עתון "הארץ" בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, ת"א
העורך: גרשום שוקן. האחראי: מתי גולן.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת בתוכנן.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel — P.O.B. 233, Tel. 824261

שוב הוכשל המאבק נגד הגזענות

חששם של שבעה מבכירי משרד המשפטים, כי הנוסח המקורי של הצעת החוק נגד גזענות עלול להוביל למצב שבו אדם המצטט לתומו מכתבי הקודש יעמוד לדין פלילי באשמת הסתה לגזענות, הוא נטול יסוד; ולא היה כל צורך להוסיף את המלים "מתוך המטרה". תוספת זאת — שמשמעותה היא כי בר־עונש הוא מי שמפרסם דברי גזענות מתוך מטרה להסית לגזענות — רק העידה על נכונותם של שרי המערך לפייס את חברי הסיעות הדתיות. אך חיש מהר התברר כי גם ויתור זה היה בקומץ שאינו משביע את הארי.

חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט, המייצגים את האופוזיציה משמאל, צדקו בטענתם כי התוספת הנ"ל תכביד על פרקליטות המדינה, אשר לעתים יקשה עליה להוכיח את הכוונה להסתה גזענית. יש רגליים לסברתם כי האיום בענישה עלול להישאר כנגד איום סרק, אם שתי המלים הנ"ל ישולבו בנוסח החוק.

ברם, עמידתם הנחרצת נגד התוספת והחזרת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט עלולה להתגלות כמרב פיפיות. חברי כל הסיעות הדתיות שמחים על הדחייה הנוספת, עד כדי צהלה; בלי משים גרמו חכ"ים מר"צ, מפ"ם, שינוי ול"ע להארכתו של תהליך הזיקוק, ואיפשרו לשר המשפטים הדוש לנקוט ביוזמה משלו אשר מי יודע אם בעקבותיה לא תיהפך הקערה על פיה להלוטין.

כוונת שרי המערך לדהיים עמדה לתת לנו חוק פגום. אך חריפות המוח ותקיפות התנהגותם של נבחרי השמאל, שלא מאסו בשותפות עם נציגי הדת, התחיה, מורשה ומפד"ל, יצרו עתה שהות נוספת לכל הגורמים אשר אינם רוצים כלל כי הסתה גזענית תוכר בישראל כעבירה פלילית.

הפתעה בהולנד

בניגוד לכל תחזיות סקרי דעת הקהל, זכתה הקואליציה הימנית־מרכזית של הנוצרים־דמוקרטים והליברלים בניצחון משמעותי בבחירות הכלליות בהולנד. שתי המפלגות יחד קיבלו 81 מקומות ויש להן רוב של 12 צירים בפרלמנט בן 150 המושבים. התאמתו אמנם התחזיות של ירידת כוחם של הליברלים, אך הנוצרים־דמוקרטים — ולא מפלגת העבודה — זכו במה שהליברלים הפסידו. העבודה זכתה אמנם בתוספת של 5 מושבים, אך לא על חשבון מפלגות הקואליציה אלא על חשבון המפלגות הקטנות, ולמרות תוספת זאת לא העבודה אלא הנוצרים־דמוקרטים הם עתה המפלגה הגדולה ביותר בפרלמנט.

הניצחון נחשב להצלחה אישית של ראש הממשלה רוד לוברס, ראש המפלגה הנוצרית־דמוקרטית. היחס הגלוי בו התייחס אל בעיית האבטלה — שמגיעה עדיין ל־15 אחוז, ולצורך לקצץ בתשלומים מהביטוח הסוציאלי, היקנו לו כבוד והערכה שהיו שקולים ויתור כנגד עצם האבטלה והקיצוץ בתשלומים. מפתיע עוד יותר היה מיעוט ההשפעה של "גורם צ'רנוביל". הפרשנים ניבאו שהבהלה מפני תוצאות אסון הכור הסובייטי תעביר בוחרים רבים מהקואליציה, המצדדת בהקמת תחנות כוח גרעיניות בהולנד, אל מפלגת העבודה המתנגדת לכורים, אך לנושא זה היתה, כנראה, רק השפעה שולית על הבוחרים.

רייגן מנע אישית פרסום
פרשת ריגול ב"וושינגטון פוסט"

וואשינגטון (ע"צ). הנשיא רייגן התערב אישית אצל הנהלת העיתון "וואשינגטון פוסט", כדי למנוע שעיתון זה יפרסם פרטים מסוימים של פרשת ריגול לטובת ברית המועצות, אשר ביום ה' ביום רביעי הבית הלבן.

בשיחת טלפון עם בעלת העיתון, הגב' קתרין גרייהאם, הרגיש רייגן כי הוא מייחס חשיבות רבה לפרשה זו, וכי המידע בו מדובר "יסב נזק כלתי ניתן לתיקון לביטחון המדינה", אם יפורסם.

ה"וואשינגטון פוסט" פירסם ביום רביעי ידיעה ארוכה על פרשת רונלד פלטון, עובד לשעבר של מועצת הביטחון הלאומית, המואשם כי העביר למוסקווה מידע על ציתות לתקשורות סובייטיות באמצעות צוללות אמריקאיות.

פרשת ריגול זו תוארה ע"י ראשי הביון האמריקאי כ"אחת האבידות החמורות ביותר של ארה"ב בתחום המודיעין".

העיתון ציין, כי בעקבות התערבות הנשיא האישית אחרים, הוחליט לגנוז פרטים מסוימים מתוך הגילויים על פרשת רונלד פלטון.

איך לצאת ממילכוד טאבה

מאת פולס

במקום להתעקש על הפיכת הבורדים למשתתפי סמינריון היסטורי שיעסוק בבדיקת תעודות ישנות, מוטב להטיל על ערכאת הבוררות את התפקיד של יישוב הפלוגתא המעשית

משלחות מצרים וישראל לשיחות טאבה שוב לא יכלו להגיע לעמק השווה בעניין ניסוח השאלה שיש להפנות אל הבוררים. ישראל גורסת כי על הבוררים לפסוק היכן מקומם "הבוכי" של סימני הגבול, בעוד שמצרים תובעת מהם לקבוע היכן מקומם "המדויק". מאחורי ניגודי דעות שונים סמאנטיים לכאורה, מסתתרת סוגיית הריבונות על האזור שאף צד אינו מוכן לוותר עליה או להתפשר לגביה.

במסדרת כתבות ב"הארץ" בנובמבר 1977 על העיר אילת ובעיות התיירות שלה, כתב יאיר קוטלר בשעם הראשונה על אזור טאבה בקשר לתכנית בניית המלון שם. הוא סיפר כי "אושרה בניית מלון של 140 חדר בטאבה שעל הגבול. ניתנה ארכה עד 10 בנובמבר ליזמים באילת ובטאבה לחתום חוזים עם החברה לפיתוח חופים אילת; שאם לא כן, יבוטלו האישורים שהתפקדו למלונות החדשים הנרחבים ב־שבלעת המפורסמת מסביב ללאגונה".

עוד כתב קוטלר, ב־3 בנובמבר 1977, ש"טאבה היא ההדיוט", האחרי תיאר יופיו של האתר הוסיף לציין כי "טאבה שוכנת כתשעה ק"מ מאילת, מחוץ לקו הירוק".

כלומר, התכנית לבניית מלון אוויה סונסטה אושרה בתקופה בה הממשלה היתה בטוחה כי "רצף טריטוריאלי" מאילת עד לשארם א־שייך חייב בכלל יישאר בידי ישראל (כמו גם רצועת עזה ופיתחת רפיח).

שבועיים וחצי אחרי פרסום הכתבה הנ"ל בא אנואר אל־סאדאת לירושלים. צמרת הממשלה ידעה כי הנשיא המצרי הסכים לבוא ולנאום מעל דוכן הכנסת על סמך הבטחה כי חצי־האי סיני יוחזר כולו למצרים; והבטחה זו ניתנה מבלי שנקבע שום יוצא מהכלל לגבי אזור טאבה. בכל זאת לא בוטלו אישורי בנייה שהתפקו לפני בואו של סאדאת; המלון אוויה סונאסטה נבנה בהתאם לתכנית המקורית ונפתח באפריל 1982.

מצרים טוענת כי ישראל חייבת היתה לצאת מאזור טאבה בשלב האחרון של פינוי סיני. היא מסתמכת על העובדה כי צה"ל, כאשר הגיע בשנת 1949 כדי לתפוס את השטח מול עקבה (שעליו הוקמה לאחר מכן העיר אילת) השאיר את טאבה בידי מצרים. ישראל לעומת זאת טוענת, על סמך מסמכים ומפות, כי הגבול כפי שהיה ידוע ומוכר עד שנת 1967, אינו הגבול האמיתי בין מצרים וארץ־ישראל. הבריטים, אשר סחטו ממשלת השלטון הטורקי בקושטא, בשנת 1906, את הוויתור על חצי האי סיני לטובת מצרים, שינו בשלב מאוחר יותר את תוואי הגבול בין הקיסרות העותומנית לבין מצרים (אשר עדיין היתה, להלכה לפחות, חלק מהקיסרות) והיה, הן במפות הן בשטח, את הגבול בכיוון צפון, כך שגם אזור טאבה נכלל בתוך שטח מצרים.

"תיקון" זה נעשה משום שבזמן ההוא היו הבריטים מעוניינים ל־הרחיב את השטח שבשליטה מצרית עד כמה שאפשר צפונה — מתוך חשש מהתפשטה טורקית על גדה, השתיים היו במצבי מלחמה זו עם זו, ומצרים שימשה אחד מבסיסיה הצבאיים החשובים של בריטניה.

מדוע השאיר השלטון המנדאטורי (הבריטי) את הגבול עם מצרים כפי שעוצב באורח חד־צדדי אחרי 1906 ולא דאג לבטל את התיקון של שנת 1915? ייתכן כי לא רצה להתייצב כאילו הוא היורש של טורקיה דווקא; אפשר גם כי לא היה מעוניין בסכסוך בינו לבין מצרים אשר הפרוטקטוראט הבריטי עליה בוטל רשמית בשנת 1922; ולא מן הנמנע כי סמך, סתם, על מפות בריטיות ולא הבחין כשום בעיה.

★

ישראל, בהעלאת התביעה לקבוע בדרך של בוררות, היכן הגבול "הב־

כוך" בינה לבין מצרים, עלולה להעמיס על הבוררים את המורך לבדר ולפסוק בסוגיה אם היא רשאית או צריכה להיחשב, תוך די־לוג על תקופת המנדאט, כמדינה יורשת אחרי הקיסרות העותומנית; ובעוד שייתכן מאד כי הם יכירו בטיעון ההיסטורי של ישראל כמבוסס ומוצדק, אין לדעת אם ליבון הסוגיה התיאורטית לא יסבך את העניין לרעתנו.

המצרים מילכדו את עצמם בהתעקשותם על הדרישה להחזרת טאבה לידיהם, לא פחות מן הישראלים על ידי בניית המלון. אפשר לגרוס כי ישראל, אשר היתה חייבת להחזיר את חצי־האי סיני לידי מצרים בהתאם לחוזה השלום, אינה רשאית לדרוש לעצמה "בקשיש"; אולם השכל הישר צריך היה לומר לשליטי קהיר כי בשל שטח מוער־ שטום חשיבות ביטחונית אינה

נודעת לו עבור מצרים, אין טעם להיקלע לסכסוך עם מדינה שאתה חתמה על חוזה שלום.

טענתם של ראשי השלטון המצרי כי "העם המצרי" תובע נסיגת ישראל מטאבה, והיענות לדרישה זו הינה תנאי מוקדם ליחסי שלום שאינם קרירים, גם היא אינה מתקבלת על הדעת.

ישראל אינה צריכה להיות מדינית באופן היזני בכך שהרגל שלה יתבוסס מעל לאזור טאבה; אבל ענין חיוני לה שאזרחיה, ותיירים מחו"ל, יוכלו לגשת לכל מתקני הנופש שהקימו הישראלים באזור, ללא צורך בהגשת דרכון ובקבלת אשרת כניסה מצרית. זהו הפתרון המעשי ואנו צריכים לעמוד על כך שמצרים תקבל אותו; ובמקום להתעקש על הפיכת הבוררים למשתתפי סמינריון היסטורי שיעסוק בבדיקת תעודות מלפני שבעים או שמונים שנים,

מוטב להטיל על ערכאת הבוררות את התפקיד של יישוב הפלוגתא המעשית.

כמה אפיקים פתוחים לפתרון מעשי. הבוררים היו יכולים להציע קונדומיניום מצרי־ישראלי; אפשר להם לפסוק כי סוגיית הריבונות תוקפא למשך עשר, עשרים או שלושים שנה, ובינתיים יימסר האזור למוסד מצרי־ישראלי משותף שינהל אותו וידאג להמשך פיתוחו.

נוכח הקיפאון בשיחות המנכ"לים הועלה הרעיון להעביר לבוררים את שתי ההצעות (המנוגדות) לניסוח שטר הבוררות ולהשאיר בידיהם את ההכרעה על איזו מהשתיים יפסקו; אך כלום אפשר כי יימצאו אנשים שיקבלו על עצמם בוררות בתנאי זה? אחרים סבורים כי ההנהגה האמריקאית צריכה להיכנס בעובי הקורה.

מדוע נבצר משתי המדינות המזרח־תיכוניות למצוא לשון משר־תפת ללא לחץ מבחוץ? שמעון פרס רמז בנאומו בכנסת שאינו מרוצה מהוויכוח בין המשפטנים; והוא אמר את חרף עמדתו הידועה של יצחק שמיר. אם הוסני מובארק ירצה להתגבר על התנגדותם של השר־מירים שלו, אפשר גם אפשר לפתור את בעיית טאבה.

שיחות המנכ"לים: כמה אפיקים פתוחים לפתרון מעשי

מישרת הנגיד כמשל

מאת א. שוייצר

המערך והליכוד אינם יכולים להסכים אפילו על הנגיד שיחליף את ד"ר מנדלבאום. משל זה מורה על מהותו של המימשל הכלכלי כפי שהוא יתנהל במה שנותר מן הקאדנציה של ממשלת האחדות

ישראל זקוקה לנגיד בנק ישראל: לכך יש לפחות שתי הכוונות, אחת עניינית, האחרת פורמלית. לגופו של דבר, דרוש עובד ציבור האחראי במישרין למדיניות המוניטרית, שהיא, כך מקובל אצל יודעי דבר, מרכיב ראשון במעלה במדיניות הכלכלית הכוללת של מדינה מודרנית. ואילו באופן פורמלי מוכיח את נחיצותו של הנגיד החוק, הקובע את מעמדו בראש הפירמידה במשק הכספים, את חובותיו, את דרכי בחירתו והחלפתו. ואולם, לא ההגמקה האחת ולא האחרת, מבילה תנאי ההשתייכות, או הזוטות, המפלגתית של הנגיד: עד שבא הליכוד והכניס את הריבוי המפלגתי לדיון סביב מינויו של נגיד חדש לבנק ישראל.

וכך אומר הליכוד: משרת הנגיד שייכת לו, ולא ימונה אדם למשרה זו אלא בהסכמתם של כל שריו. מכאן מאליו, כי התנגדה זו מבטלת את סיכוייו של מר עדי אמוראי, חבר מצהר במפלגת העבודה; אך גם פרופסור ברונו פסול, האיל והוא איש שלום עכשיו. ואולם, הליכוד

אמוראי, ברונו: המתחרים

נשאר חייב בהסברת הקשר בין השתייכויות אלו ובין המדיניות המוניטרית: בכלות הכל, הוא עצמו התעלם מכגו שעה שהסכים למינויו של ד"ר משה מנדלבאום, שמאז המהפך ב־1977 הוגדר לחבוש כיפה מפד"לית, אך מעולם לא הזדהה פוליטית עם המפגה הלאומי.

שני מועמדים פוסלים

בשבועות האחרונים התנהל דיון בכלי התקשורת בין חסידי ח"כ אמוראי מכאן, והפרופסור ברונו מכאו. אך גם מי שנתקפו ספיקות נוכח היותו של מר אמוראי איש פוליטי מובהק, חייבים היו להודות, כי על פי העובדות הידועות, הוא איש ציבור מסור שהשקפותיו המקצועיות עשויות ללא דופי; ואילו פרופסור ברונו זכה לציונים גבוהים, ולא בלי צדק, כמומחה אקדמי שהר כיח כושר שכנוע גדיר בעבודתו במחוזות פוליטיקאים. שניהם כאחד נראו — והוכרו בתוך שכאלה אצל המתעניינים לגבי עדיפותו של זה או של זה — מועמדים מצוינים למשרה. עד שבאו שרי הליכוד ופסלו את שניהם, בניגוד שבו מתנודים עוזות המבצה ההתעלמות משיקולים עניי־ניים.

אך בסופו של דבר, עמדת הליכוד איננה מפתיעה, כמו גם לא מפתיעה העובדה, כי לא הציג עד כה מועמד שווה מעמד ויכולת משלו. ויה הדי־מציה עולה באפם של ראשי המפלגה, המסוכסכים בינם לבין עצמם, אך מסכימים כי כל משרה, שיש עמה מכנית ולוו, מכירות ועוזרים, ראויה שילחמו עליה בשיניים ובצפורניים. מה עוד, שהל־חימה מספקת תעסוקה שיש עמה כתורות בכלי התקשורת. ויש יסוד לסברה, כי יתרונות אלו יעמדו מעתה בראש מעייניו של הליכוד ומן הסתם, גם בראש מעייניהם של יריביו.

אין זו החשדה סתם, אלא מסקנה הגיונית מן המצב שבו מצאת עצמה הממשלה, שאיזה ברחון מרושע הדביק לה את שם התואר "אחדות לאומית". היא אמנם היתה ראויה

לתואר כושר הקמה, ועוד שנה וחצי לאחר מכן, כי היה לה מה לעשות, והכל היו משוכנעים, כי רק עשייה משותפת יכולה להועיל. אמנם מר יצחק בן אהרון הביע באחרונה את הסברה, כי הליכוד לבדו היה פותר את בעיית לבנון ושם קץ לאינפלציה. אך זו דעת יחיד, וכדומה לרבות מסברותיו של מר בן אהרון בעבר. יש בה יסוד חוק של נדמהלי. כך או כך, ראשי המפלגות הגדולות לא חשבו כמותו, והקימו ממשלה משותפת על יסוד תוכנית עבודה מוגדרת היטב. עתה, משסיימו את העבודה, כילו את הצי־מוקרתידרך, על פי גירסת בן אהרון — שהצדיק את ההליכה יחדיו. ומה נותר להם, איפוא, למעט מריבות, חטיפת משרות, והתמקמות לקראת הבחירות הבאות?

המשק בנושא לאי־הסכמות

יש בתחבנו תמימים — לא מעטים מהם היו מתנגדיה הקולניים של הקמת הקואליציה הנכוחית — שהעי־מידו את קיומה של הרוטציה במקום הראשון בסדר העדיפויות הלאומי. לא רק, חס ושלום כדי לקדש קיומן של הבטחות, אלא בניגוד העינייני, כי המלאכה לא תמה, ורק בכוחות משותפים אפשר לפתור את יתרת הבעיות הכלכליות, המכונסות תחת הכותרות, הרכבת האינפלציה ושי־פור מאזן התשלומים. ואולם התברר, כי לגבי הגשמת יעדים אלה אין הסכמות מן המוכן: אדרבא, מתגלים סימנים — למשל בחוסר יכולת להחליט לגבי הקיצוצים בתקציב — של מירוץ בין המפלגות בהשחתת מה שהושג עד כה.

מניעת מינויו של נגיד בנק ישראל שיחליף את ד"ר מנדלבאום, משתלבת היטב בתמונה הכללית של היעדר הסכמות בין המערך והר ליכוד. שאלה זו, כמו השאלה של הימים שלא הוטלו, היתה נפתרת, אם לא כאמור ידי, הרי בהחלטות ראויה, לפני שנה. כי אז היו הכל, מערך וליכוד, עסוקים בפתרון בעיות שעמדו ברומו של עולם — ואף אחד, לרבות הציבור הרחב, לא היה מסכים, שוויכוח על נושאים משניים יפריע למאמצים להשגת העיקר. מה שאין כן היום: אין עיקר מוסכם, ובמילא אין מאמצים להשי־גתו — וביעדרו, לא נותר אלא לריב, כשעיין אחת פולת לעבר הב־חירות לכנסת הי"ב.

לא קיומה של הרוטציה הוא מקור הרע, אלא המשך קיומה של ממשלה, שבהיעדר הסכמה בין מרכיביה ניטלה ממנה היכולת לתפקד. הוכח, כי מר שמעון פרס אינו האיש, המוכן (ומסוגל?) להסיק מסקנות פוליטיות ממצב עניינים זה. ואילו ממר שמיר, שנפשו יוצאת למלא את הכהונה הרמה של ראש ממשלה, אין לצפות שיוותר עליה בשל חוסר הסיכוי למלא אותה בתוכן. וכך אנו עלולים להיטלטל בין משבר על לא כלום למשנהו, עד שאיזו מחלוקת בלתי צפויה על נושא נטול חשיבות, תשים קץ לשלטון שכילה את הסובסטנץ שלה מי יתן והיא תפרוץ במהרה.

מים עומדים, כנסת קורסת

מאת דן מרגלית

המליאה כבר למעשה הצביעה נגד החוק האוסר גזענות, בדחותה אותו עד עכשיו

בפרוץ המהפכה הקומוניסטית ברוסיה הוצע למנהיגה, ולאדימיר איליץ' לנין, לערוך משאל־עם אם להמשיך במלחמת העולם הראשונה או לפרוש ממנה. אין צורך — השיב לנין לנוכח העריקה ההמונית של החיילים הרוסים מצבאם — הלוחמים כבר הצביעו ברגליהם. גם הכנסת לא נזקקה השבוע להצבעה על החוק נגד גזענות ועל מניעת המפגשים עם ראשי אש"ף. היא הצביעה ברגליים, ערקה ונמלטה. זה השבוע, ומפני שהקואליציה הגדולה בתולדות הפרלמנטים הישראליים אינה מסוגלת לאשר בהרצה יד הצעת־חוק ממשלתית מוסכמת, שלשום אירע הדבר פעם נוספת. הכנסת ערקה מחזית המלחמה בגזענות.

כל הפרטים כבר ידועים, ובעצם, אינם מפתיעים. הממשלה הציעה להציל את ההצבעה הסופית על החוק נגד גזענות בתוספת תיקון, ולפיו לדין יועמדו רק מי שהתכוונו להסתה גזענית, ולא כל מי שנקלע למעשה כזה בלי שיקול־דעת. ח"כ אברהם ורדיגר מסיעת מורשה הב־טיח מראש לעיתונאים, כי בכל שבוע יוכלו לשאול אותו מדוע אין החוק נדון במליאת הכנסת באותו בוקר, ולשריין לעצמם שיחה נוספת עמו כעבור שבעה ימים. הם יציגו שאלות זהות והוא יחזור על תשובותיו. לא יהיה חוק.

לא זו בלבד שוורדיגר היה בטוח,

כי הזקיקה נגד גזענות נועדה להידחות, אלא שכבר לא השיגה את מטרתה הראשונה. במקרה נועדה הזקיקה הכפולה — גם נגד מיפגשים עם אש"ף — לכסא ראגה מפני הידרדרות בתחומים אלה המצריכה טיפול נמרץ. רושם זה של חולי חברתי חריף לא יושג לעולם, ולו רק בגלל הזמן שכבר חלף מאז.

שיקולים זרים

הצמדת שני החוקים גבלה בשער־וריה בפני עצמה. אם הליכוד מסרב לאשר את החוק נגד גזענות, צריך להבין מעמדתו כי הוא בעצם שולל על־פי מהותו ותוכנו, אבל מוכן לסחור בו. התנגדותו היא העיקר, ולא השאלה אם אפשר לקנות את קולותיו בנושא זה תמורת אצבעותיו של המערך בעניין אחר. כך גם סיעת המערך. מתקבל הרושם, כי היא חוששת מפני פילוג פנימי, מפני רבע או שליש מחבריה הסבורים שאין צידוק לאסור מיפגשים עם ראשי אש"ף. זה העיקר, ולא אם יש בקירבה נכונות למכור את המיפגשים עם יאסר ערפאת תמורת מאסרו של מאיר כהנא.

בזוטרת הכספים אפשר לסחור. שם מחלקים כסף, דולר לביטחון המדינה נגד לירה לעָרי הפיתוח, לעומת שקל לישיבה חרדית. אך שני החוקים שמדובר בהם — איסור המיפגשים ושלילת הגזענות — הם בעיקרם צעדים בעלי ערך הצהרתי־חינוכי. הם ביטוי לדימוייה של החברה הישראלית בעיני עצמה ובעולם כולו. עד שיעמידו גזען נתעב לדין, או עד שיחשפו מי שחטא במיפגש שמהותו אינה ברורה — יחלוף זמן רב. שכן מעשית, כל יועץ משפטי סביר יפעיל בהיסוס חקיקה כזאת גם כשמדובר בכהנא או באוהד מובהק של הטרור הערבי, מפני שיש בחוקים אלה יסוד של חיכוך עם חופש הדעה. שום סנגור של התביעה הכללית לא ירצה להגיע לבית־המשפט עם כתב־אישום מפוקפק, שיסתיים בזיכוי הגזען.

בכנסת הנוכחית אין אישים בעלי שיעור קומה, תבונה פוליטית וד־

ורדיגר: שאלה זהותו

גישות ציבוריות, שיבעו כי חוקים באלה מנוסחים בלי מהדמבר. אם, כפי שטוענת עתה הממשלה, יש מקום להתחשב ברגישותו של הציבור הדתי שמא נרתיקה המסורת היהודית המפוארת אל מחוץ לחוק — כי אז היה מקום להוסיף את התיקון המוצע בחוק המקורי, ובלי לחצי השורלה הדתית. היכן היו חכמי הממשלה עד כה? שנה וחצי לא גילו רגישות למה שנראה להם כצורך כן ואמיתי של הדתיים, ולפתע, בשעה האחרונה שלפני ההצבעה נתקפו טלבלות והתחשבות בולטת?

גם סיעות רצ, שינוי ומפ"ם לא רוחצו בניקיון כפיהן. אכן, מה שעשתה הממשלה ראוי לכל גינוי. בכל זאת התעורר הרושם, כי השמאל האופוזיציוני ושינוי לא הצטערו על ההתפתחות המביישה, שהעידה על אי־קאנים לאומי. דומה, כי נוח להם לרשויש במיה־ביצה המכתימים את שמה של ישראל בעיני עצמה ובחו"ל, ובלבד שיהיה במה לגנות את הממשלה הקורסת תחת עולו הכבד של התיקו הנצחי.

"מיותר ומטושטש"

שלומית אלוני ויוסי שריד, וי־קטור שמטוב ומרדכי וירשובסקי, חייבים לעצמם הסבר מה הם עושים בחזית אחת עם באולה כהן ורב שי־לנסקי בטביעת הצבעה על החוק

(בתוספת התיקון הממשלתי). איך הגיעו לשבת על ספסל אחד עם אברהם שפירא ויצחק פרץ? החושב הקטנטני אינו מתנפול של יריביהם, כפי שהוכח השבוע בכנסת. אם התיקון הזה מבעיס את שילנסקי, שפירא ובאולה כהן, הוא צריך להיות הרע־במיעוטו בעיני השמאל האופוזיציוני.

אומנם התיקון המוצע על־ידי הממשלה יכביד על העמדת הגזענים לדין. אך המפלגות הקטנות שבאו־פוזיציה לא פנקו מעולם במהרות של הכל או כלום. וגם הן ידעו כי אילו אושר החוק עם התיקון המוצע, אפשר היה להון להמשיך במאבק לשיפורו, והכל מקום שנב חוק מתוקן ביד מחוקקה אידיאלית על העץ.

תמוהה היתה עמדת הליכוד, שרצה ליהנות מכל העולמות. שריו תמכו בתיקון המוצע, וח"כיו התהלכו במסדרונות הכנסת כמי שנתנו יד לפיוס הדתיים. כשהתברר, כי אלה אינם רוצים התיקון, לחשו חלק מח"כי הליכוד על אוזניהם של היהדות־הדתיים, כי הצליחו לטרפד למען הדתיים את החוק במלואו "מפני שהודעה האמיתית בחלקים ניכרים בליכוד היא שהחוק נגד גזענות הוא במקרה הטוב מיותר, ולמעשה מסוכן".

חלק מן הנזק כבר נעשה, ואינו ניתן עוד לתיקון. לדוע המול לקחת הכנסת בעייפות רבה וחלק מחבריה חש — כמעט כבוגדת גודל — שקללת המחדל רובצת על שני החוקים המשותקים. דומה, כי לא נותר בכנסת מי שמספיק איכפת לו ומי שמסוגל עדיין להאמין בכוחו להביא את הרוב המכריע במליאה לאשר את שני החוקים, כל אחד במועדו. אם יימצא ח"כ כזה הוא יהיה גיבור המושב שנפתח השבוע, ויסתיים רק באוגוסט.

גיבור המושב יגלה כמובן, כי לעיכוב שני החוקים התאומים יש סמבנים יהודיים, אבל הכישלון אינו מנותק מתופעה ההולכת וקונה לה אחיזה מתרחבת בכנסת: הפופוליזם מדריך ח"כים רבים לא לשחות נגד הזרם ולא לתמוך בצעדים שאינם זו־כים לתשואות מיידיות. בקואליציה הנוכחית מסרבים להצביע בעד היד־לים ומטים ואגרות שאושרו בממ־שלה, אך אינם לרצון הציבור. לא לריב, לא להכעיס. מים עומדים הם סימן־ההיכר של הפרלמנט.

להוציא מתחת לשטיח

מאת גדעון סאמט

האווירה המקארתיסטית סביב עמנואל ולד מעוררת את השאלה, אם יהיה עכשיו בצמרת עוד מתאבד־משוגע שיעז לפתוח את הפה

בסודה, או עמנואל ולד לא מאוחן. מפתה־פקידות, גנב מסמכים, חשוד לשעבר בריגול. אבל מה יהיה עכשיו על קצינים טובים ממנו, חפים מכל פגם, שיהרהרו אולי באפשרות להביע את דעתם על דרכו של צה"ל הגוף הגדול ביותר מכתישת ולד הוראה שלו לא היה בכך שצה"ל יישאר אבו־דרך, אלא בהקטנה הרבה של הסיכוי למצוא עוד "סאקר" כמוהו שיהיה מוכן לשלם מחיר כזה.

מי שלא חזל בשורה קוצים עם רובה תחת אש — שישתוק. ואת היתה תמצית העיצה של רפאל איתן, בתגובה הזלזלנית והמאצפצפת שלו על דוח ולד. אולי אין בכך צורך בהמלצה המאיימת. גם קצין שכילה שנים תחת אש יחשוב עכשיו שבע פעמים לפני שיהזור על האיוולת של ולד. הוא מונה לעמוד בראש מחלקה לתכנון רב־שנתי במטכ"ל, ג'וב מעניין וטוב, ובמקום לעשות שם את עבודתו בשקט, במשרד נטול־קוצים, אפוף באזהרות־קצינים, הוא הפך את עצמו למטרה חיה, לשוטה עיירת־המטכ"ל.

משוגע מי שינהג מעתה כמותו. אנשים מאוזנים אינם עושים דברים כאלה.

מי שעיניו בראשו צריך לדעת, שכל מנגנון מהודק מקיא מתוכו את יוצאי־הדופן, את אלה שיש בהם משהו קצת מוזר, איזה ניצוץ משונה בעיניים. רפול ציטט את השורה של ולד על קצינים הנעשים זונות, ויש מבחר נוסף של ביטויים כאלה ברוח. המגנון הוא כנראה מגרעת גדולה אצל ולד, שהקלה על מלאכת הגנ־גות. ואולם מה שראינו השבוע לא היו הבדלי נימוס וסגנון.

שוב הועמד מימסד גדול מול ביקורת קשה, והוא לא היה מסוגל לעכל אותה. הרתיעה הזאת מביתה, אפילו הוא לא נעשה על־ידי גורם חיצוני, דווקא היא נעשתה אצלנו סיבה לריבוי של וערות חקירה. התהליך מתחיל בליקוי או במחדל, נמשך במאמץ גדול של הגוף האחראי למנוע את חקירתו. הסאה שוא אל מתחת לשטיח. כאשר מדובר בנושא לאומי חשוב, אינו יכול להימשך זמן רב. בסופו של

דבר, העניין פורץ החוצה ומזמן ועדת חקירה.

★ ★ ★

הפרדוכס הוא, שהימנעות מחקי־רה בעתה הוא זה שמרבה אצלנו ב־קירות ממלכתיות מאוחר יותר. אלה מבוין, כהלם שהן נדירות, מגבירות בעקבותיהן את אינסטינקט ההשר־שוש בארגון המבוהל הבא בתור.

כך היה בבנקים. היו להם הזדמנויות מוקדמות אחרות לתקן את סטיותיהם בעצמם. בתעודות של ביטחון עצמי, אטימות והבהותי־לב, האופייניות לארגונים גדולים, הם לא עשו זאת. בכך הובילו את עצמם היישר לזרועותיה של ועדת חקירה ואל סקנדל מהדהד. אין אצלנו יותר מדי חקירות, כפי שטוענו קורבנו־תיהן לא פעם; יש פחות מדי בזמן המתאים. וכיוון שכך, האבק הנצבר מתחת לשטיחים מתקופי לבסוף. הוחצה, וכדברי הביטוי האמריקאי — הצואה פוגעה במאוורר.

מעניין, שאת התמיכה הזוהרה בדרג גבוה, אם גם עקיפה, קיבל ולד דווקא משר הביטחון. רבין הודה שהוא והרמטכ"ל שגו בדרך הטיפול שלהם ברוח. ועוד איך שגו. גם בכך שלא רגו בו, גם ביציאתם של שערייה ציבוריות מיותרת. אבל ההודאה של רבין בצורך לדעת יותר על הרמטכ"ל שיספל ברוח בשעתו, בכל שהייתה סימפאטית, הראתה בה במה קל היה לרב־אלוף לוי למסמס עניין כזה השב אצל הממונה עליו.

הוא בא אליו עם הסיפור, שהרמטכ"ל לא דן ברוח כיוון שהולך העמיד תנאים לקיומו. הרי זה לא יאומן ממש: בגלל שהמדובר רצה דיון של יום שלם והרמטכ"ל העריך שעות ספורות, לא הגיע הרוח לבירור ראוי לשמו.

סיפור כזה של הוגהה אפשרי, כמובן, רק כאשר הרתיעה מדיון ביקורתי היא כה גדולה. האם רבין, שקרא את הרוח ומודה היום בצורך

לעסוק בו, ביטל את דעתו רק בגלל איזה גימוק טכני טפל שהרמטכ"ל הביא בפניו, שמא הוא העדיף את מה שהולך מגנה בחיבורו כתחידה ל"שקט תעשייתי" בצה"ל (זה שמבי־מיון בו "זונות", לטענתו) על פני פולמוס קשה?

האפשרות השנייה מתקבלת יותר על הדעת. רבין, שקרא את הרוח, לא הגיב ודאי על סיפוריו של הרמטכ"ל בהיסוסיו־דעות. הוא הבין כנראה היטב שלולי אינו מעוניין ברוח, והניח לו לנהוג כרצונו. רק הודעה חוקה של אנטי־חקירה יכולה לגרום הנוהג מתורשם כזאת. הר־ רוח ולד אינו המסמך היחיד שהוגש על שולחן המטכ"ל ולא נדון. הפיקוד העליון לא טיפל ברוח בעייתי על תיפקוד המוצב שלו בזמן מלחמת לבנון, והוא בשעתו למגירה רגה על המלחמה של האלוף (מיל') יעקב אבן.

★ ★ ★

השאלה עכשיו היא אם בנסיבות כאלה, קצין בכיר שאינו בעל נטיות התאבדות, יקום כיום ויפתח את הפה. השאלה איננה תיאורטית. התגובה הממשית היחידה של פרשת ולד היא ועדת־משנה של ועדת החוץ והביטחון, אשר תעסוק ברוח בחודשים הבאים. אם תנהל את דיוניה כראוי — והרכב הבריה, לטובת הטל, מעורר תקוה כזאת — יהיה עליה לזמן, בין היתר, מבחר נאה של בכירי צה"ל. האווירה המקארתיסטית סביב ולד עלולה להיות בעיניהם סיכון רב מדי.

הטיפול ברוח על־ידי המטכ"ל חיזק את הרושם הכללי, שהצמרת הצבאית מתקשה לקיים דיון משוחרר בנושאים המהותיים מקור למבוכה אפשרית בקרב חבריה. אף על פי כן, גם לאחר שהתמקפה ניכח אריבעת הפרכיםים של ולד. אין זה מאוחר בשבילה להבין את התועלת שבקיום בירור ממצה בנושאים המהותיים שמקופלים ברוח. לא רק לגופו של עניין, אלא גם כדי לא להפוך את הכנסת לבייסקי של צה"ל.

הכנסת איננה תחליף למטכ"ל. אבל אם היא תיוותר לבד בזירת החקירה, מי שלא רצה את הרוח ולד עשוי לקבל ממנה גלולה עוד יותר קשה לעיכול. ומי שמעדיף, ומצליח, לשתוק במגרש הביתי שלו, ימצא עצמו נאלץ לדבר במגרש הפרלמנטרי, בלי שיוכל להפנות את השר־אלים לפרוטוקול של ישיבות המטכ"ל.

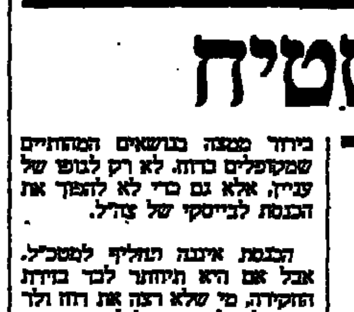
אתי גרינברג - מנהלת המכירות גני הרצליה

לפני שאני מראה לך את הקוטג'ים בגני הרצליה של אזורים, כדאי שתראה מקומות אחרים.

אשמח להפגש איתך באתר המכירות ולהציג בפניך את היתרונות היחודיים והבלעדיים של שכונת הקוטג'ים החדשה - גני הרצליה של אזורים. המשרד פתוח בימים א'-ו' בין השעות 10.00-14.00.

פרטים בטלפון
050-22214

דיוד
אזורים
חברת הבניה של קבוצת כלל

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

אנשים ומדיניות

בסיכום הדיון סביב הודעתו המדינית בכנסת, דחה ראש הממשלה שמעון פרס את הטענה שהעברת כיסאו ליצחק שמיר תסתום את הגולל על שארית היוזמה המדינית של ישראל. הוא הבטיח כי הרוטציה תלה "רק על אנשים ולא על מדיניות". האם יש בכך כדי לספר את אוזניהם של אלה המייחלים עדיין לתמורות מדיניות חיוביות בעתיד הנראה לעין, או שמא דווקא באיזור הזה צריך להתייחס ברצינות לגופם של אנשים לא פחות, ואולי אף יותר מאשר לגופה של מדיניות? כדאי לבחון את השפעתם של כמה אישים מרכזיים על אירועים מדיניים שהעסיקו אנשים רבים בימים האחרונים.

שמעון פרס: לא צריך להיות בעל חלומות כדי לדמיין מה היה מנתם בין אומר ועושה מול ציהוצה הזרבות הרעשני ברמשק. קשה שלא לזכור את המשפט הידוע "אסד היהודי. יאנוש ודשל מחכים". האם היו בגין — או יצחק שמיר — עומדים בפני המפות שאריאל שרון היה פורש על שולחנם בתוספת תיאורים גרפיים על הצטיידות הסורית?

בטיפולו במשבר המילולי עם סוריה הפריך פרס עצמו את התזה שלו בדבר ההפרדה בין אנשים למדיניות. בעוד שר הביטחון יצחק רבין מיבר בארצות הברית על אחריות הסורים לניסיון הפיגוע במטוס אל על, ניצל פרס כל פרק להעברת מסרים של הרגעה לסורים. הוא עשה זאת באמצעות דיפלומטים אמריקאים, גילה בפומבי פרטים על הצעה להסדרי ביניים בלבנון, שהועברה לסורים, ולא נרתע, בעיצומו של המשבר, לקרוא להם מעל במת הכנסת לפתוח במשא ומתן לשלום.

עוד בטרם נדמו הדי הכמעט־פיצוץ במטוס, וכבר הלמו כלי החפירה במוצבים הסוריים בבקעה. שוב הורה פרס להמעיט בחשיבות העניין ולרכב את האש ההסברתית. במלחמה במרחד. הנשיא הסורי חפז אל־אסד, שלדעת מקורות אמריקאים היה עסוק בסוד מניעת הסכנה במטוס, חשש מפני תגובה ישראלית־אמריקאית משותפת ועבר למגננה. בראיון לוואשינגטון פוסט הוא הסתייג מהטרור והדגיש את רעיון החזקת בני הערובה האמריקאים בלבנון כקלף מיקוח במשחק מול ארה"ב וישראל.

מותר להניח כי ורדשות היו פחות הוכחות לכך שדמשק עמדה מאחורי ניסיון הפיגוע במטוס ישראלי כדי לשלוח אש בתרכבות של ממשלה ימנית וכותרות על הבנות סוריות לקראת מלחמה. אפשר שפרס, ואחר כך גם רבין, ש"גבול מעצמה", הרחיקו עוד מלחמה שהיתה — ועד־דנה — בשער. מכל מקום, הפעם יכלו אפילו האמריקאים להבטיח ללא חשש לסובייטים — שפנו אליהם בבקשה לרסן את ישראל — שממשלת פרס לא תפתח במלחמה אם הסורים יבצרו את אשם.

חפז אל־אסד: האמריקאים מעריכים שאסד התולה זה כבר מספר חודשים על "זמן שאול". שיעור הסוכר בדמו מעסיק גורמי ביון רבים במערב מנהיג על ערש דווי, יחזיק הפרגמאטי שבמנהיגים, עלול להפיך את העיכוחותיו של סוחרי המומונים והמשקיפים. אסד הבריא, כך הניחו במערב, וראה בחזונה הפנימי, בעיקר הכלכלי, של סוריה מרכיב חיוני בתחזית לאיזון אסטרטגי. משקיפים האמינו כי תשומת לבו תתמקד בטווח הקצר הבינוני במה שהוא עצמו כינה ה"היחלצות מהבוץ הלבנוני", בשיקום הכלכלי ובבעיות ההבוונית־פוליטיות הפנים דרות את ארצו. ואת המלחמות יששיר כיעד לטווח רחוק. אולם כאשר הטווח הקצר הוא כל מה שנותר לו, אפשר שהוא יקדים את המאוחר. במערב עוסקים כבר בספקולציות סביב שאלת היורש. יש אומרים שאסד כבר מכשיר את בנו להכתרה תוך שהוא מרחיק את אחיו ריפעת ממוקדי הכוח. יש מקום לייחל להחלמתו של אסאד, מה שאינו סביר, או לקצו המהיר. מצבו הרעוע של נשיא סוריה אינו תורם לבריאות האיזור וליציבותו.

יצחק רבין: אנשי מימשל בכירים שפגשו את שר הביטחון בביקורו האחרון בוואשינגטון שמעו מפיו הערכה שאין מקום לצפות לשינויים מדיניים באיזור בשלוש השנים הקרובות. כל מה שהוא מוכן לתרום לטובת העניין היה "לעקוב בדריכות אחרי הצד השני". רבין הרים ידיים אף משיפור איכות החיים בשטחים. רצח זפר אל־מצרי ז"ל נוטל לדידו כל סיכוי להידברות עם הנהגה מקומית. הוא גילה אטימות מתולעת לרעיון המקשר את "תוכנית מרשל למזרח התיכון" לשיפור המצב הכלכלי בגדה וברצועה. קצינים במימשל הצבאי מתלוננים באחרונה על היעדר גיבוי מדיני לתהליך ה"ערביזציה" של המימשל, הקרוי בפי פרס "האצלת סמכויות". רבין אינו מוכן לסייע אף להוצאת קצינים לפנסיה מוקדמת כדי שתפקידיהם יימסרו בבגעה לאישים מקומיים.

במשרד הביטחון אין הליכוד זקוק לרוטציה כדי להשליט את מדיניותו בשטחים. יודעי דבר במשרד אומרים שרבין עושה זאת עבור שמיר טוב יותר משרון וארנס. במקרה של רבין הערבים צודק פרס: הרוטציה לא תשפיע על המדיניות. ממילא מה שהיה בימי שמיר מודל 84 הוא שיהיה בימי שמיר מודל 87.

חוסני מובארק: בדיחה מצרית מספרת שהנשיא מובארק הזעיק אליו את יועצו אוסמה אל־באז והתלונן שהעט הנובע שלו נעלם מהמגירה. כעבור שעה קלה נמצא העט והנשיא בישר על כך בשמחה ליועץ. נפלו פניו של אל־באז. "כמה חבל", הפטיר, "שלושה כבר הודו בגניבה". אל־באז, האיש הקרוב ביותר לאוזניו של הנשיא, אינו מחמיץ הזדמנות לנגח את ישראל. הוא משרבב לפרקים נימה כזו גם בנאומים שהוא מכין למובארק.

רבים בירושלים מתקשים להבין מדוע מוסיף פרס לחשוש מיוזמה שנוטה בשטר הבודדות סביב פיסת החול הקטנה בטאבה. מדוע הוא מהסס לעשות שימוש בקרבנו של שמיר לרוטציה הבכנסת כדי להלץ ממנו ויתורים בעניין זה, כפי שהציע לו המנכ"ל אברהם תמיר. בקהיר אומרים שהחשש של מובארק מפני זעמו של אוסמה הקשוח בולם את הנשיא כל אימת שעובר בו הרהור של ויתור.

באחרונה התגנו השליחים האמריקאים בהשלכות מרחיקות הלכת של אישיותו הרפסתנית של מובארק (בעיקר בהשוואה לנוקשותו של קודמו אנואר סאדאת) על תהליך השלום. מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ רמז לעזר ויצמן כי ייענה להזמנה לבוא לאיזור אם יקבל איתות חיובי מהרצליה. שולץ מוכן לגבוך על המוגמר בפרשת טאבה הנצחית. פרס הציע לו להפוך את טאבה לנקודת מוצא לתהליך דילוגים חדש. הפיוס הישראלי־מצרי נועד להוציא את תהליך השלום האיזורי מקיפאונו עוד לפני הרוטציה.

מדיניות הפגיעה על שתי הסעיפים ביחסו לשלום עם ישראל היתה כבר בעקרויה של מובארק. הדבר בא לידי ביטוי במהומות שפקדו את קהיר בעקבות התאבדותו של רוצח ראס בורקה. מובארק הציוו לאפשר ליציה להפוך רוצח ילדים יהודים לגיבור לאומי. עכשיו הוא נותן לאוסמה אל־באז את ברכתו להכשיל כל פשרה בניסוח השאלה בשטר הבוררות בטאבה.

ביקור ג'נטלמני של גברת

אפשר להודיע לביקור הראשון של ראש ממשלה בריטי בישראל אחרי 39 שנה, אפשר גם לתמוה — מדוע הם פסחו עלינו כל אותן שנים? רבים מראשי הממשלות של בריטניה ביקרו כאן אחרי בחירתם או לפני כן, כמו הגברת מרגרט תאצ'ר (היא עשתה זאת פעמיים). היא מגיעה לכאן הפעם זמן קצר אחרי ששר החוץ יצחק שמיר נפרד מעמיתו האיטלקי ג'וליו אנדריוטי. אולי יש בכך כדי ללמד שישראל מצויה בעיצומו של תהליך נורמליזציה עם אירופה הדמוקרטית.

דווקא היעדר נושאים כבדי משקל בסדר יומה המדיני של האורחת, בירושלים מעיד על כך שישראל, כמתוקנת שבמדינות העולם עלתה על מפת הסיורים של מנהיגי הכנסת. אישיותה של מרגרט תאצ'ר, מנהיגה שהתייצבה באומץ לב מול הטרור, עושה אותה לידידה טבעית של ישראל.

אין להצביע בימים אלה על בעיות מהותיות ביחסי שתי המדינות. אפילו אמברגו הנשק שלא הוסר מאז הכריזה עליו בריטניה בעיצומה מלחמת לבנון אינו מטריד את מערכת הביטחון יתר על המידה. ספק אם שר הביטחון יצחק רבין יד כיד זאת בפגישה שנועדה לו עם האורחת.

במצב של מוכרים כלבד בשוקי הנפט, נקל לוותר על הנפט הבריטי. תאצ'ר קיימה את הבטחתה לפרס להזיל מפתן אישורים ממשלתיים לחברות המבקשות להוכיח לערבים שהן אינן סוחרות עם ישראל. תאצ'ר מעוגנת היטב בתוך הקונסנזוס העולמי, הגורס כי יש למצוא פתרון לבעיה הפלשתינית. כשם שאפשרי היה לתאצ'ר לבטל את ביקורם של שני האישים הפלשתינים הקיצוניים, שהזמנתם לבריטניה נולדה בפגישתה עם חוסיין בעקבה לפני כמחצית השנה, כך גם מותר לצפות להבעת תמיכה בפלשתינים מתונים שעמם תיפגש בירושלים.

חוסיין הבטיח בשעתו שאשו־ ישלם את המחיר המדיני שנדרש ממנו על מנת לקבל לגיטימציה מממשלת בריטניה. המלך קיווה כי בלונדון ייפתחו שערי המשא ומתן. עתה מביזים שערופאות הסצה אותו, אך תאצ'ר הקשוחה לא ויתרה והשאירה את האורחים הסרבנים מחוץ לשער. מאז חלה הידרדרות ביחסי חוסיין—ערפאת שהסתיימה בנתק מוחלט כמעט.

תאצ'ר באה איפוא לישראל בנקודה מדינית שתונה. כיוון שהמל מילי תהיה תאצ'ר למשך מחצית השנה נשיאת תורן של הקהיליה האירופית. היא תשמע ודאי תלונות נגד הנשיא היוצא, הולנדי ון דן ברוק, שצופים כי ייפגש עם ערפאת בתוניס ורגע המוצאה. היא תיאלץ לשמוע דברי שתדלנות ישראליים בעניין מקומה של ישראל בשוק מול ספרד, ומה שחשוב לה לא פחות: תאצ'ר תצטלם ברמת גן, תאומתה של פינצ'לי, אזור הבחירה של האורחת הנכבדה.

שגרירים בשבי הרוטאציה

ספק אם דברי השבח שהעטיר שר המשפטים האמריקאי אדוארד מיז על השגריר מאיר רוזן בארוחת הצהריים בביתו של שמעון פרס, תרמו לשגריר כמו ה"נהגוניק" של עזר ויצמן. רוזן נמנה עם השגרירים שגורלם הדיפלומטי נתון בימים אלה למקח וממכר בין שרי החוץ הרוטאציוניים. כשם שאיש אינו חולק על זכותו של יצחק שמיר להוליך באוקטובר את צמרת משרד ראש הממשלה, יש לזכור שהרוטאציה חלה גם על משרת שר החוץ. פרס (ב"צידניות" הנמרץ של עזר ויצמן, משה שחל ומיכה חריש) מתכנן מספר שינויים פרסונליים בשירות החוץ. היעד החשוב ביותר הוא כמובן השגריר בוואשינגטון. פרס רמז (כהרגלו, אין הוא מבטיח מפורשות) לכמה מקורבים לו ולמפלגתו כי מקומו של רוזן יאה להם. על פי הכלל הנקוט בידי שמיר ושרים רבים בליכוד "אויבו של ויצמן הוא ידידי" הבטוח רזוק, בעזרת לשונו הארוכה של ויצמן, למנוגה ידידי שמיר. עתה מובטח לו שהליכוד ייאבק בעקשנות על הארכת תקופת כהונתו

השבוע יגישו ברעם וחבריו לפרס רשימה ארוכה למדי של מינויים מבוקשים בשירות החוץ (ביניהם השגרירים בארה"ב, צרפת, ספרד, אוסטריה, בריטניה, איטליה ועוד). מקצתם קורצים לעסקני המערך, אחרים הולמים לדעתם פקידים בכירים במשרד החוץ, שלא חששו לקיים את תא המערך גם בעידן הליכוד.

בסוף השבוע ישתה פרס במשא ומתן עם שמיר הניסיון מלמד שב־פי כאן עיני המינוי. ועד העובדים מחה כבר כמה פעמים בפני שמיר על הבטחות סרק לסיים את שיבוץ התפקידים בחו"ל. שמיר נאלץ לדחות מינויים, לעתים כדי לשמור אותם לעסקניה. במקרים אחרים, על מנת שלא להעמיד את יורשו בפני עובדות מוגמרות.

כך למשל תובע פרס להציגו לו למנות שגריר לספרד הסוציאליסטית במקום שמואל הדס, שכהונתו מסתיימת הקיץ. הסמנכ"ל ישראל גור אריה המיועד למדריד נאלץ להמתין להכרעת שני הגדולים. בינתיים אין ממנים גם את הסמנכ"ל מרדכי דרורי לשגריר ברומא, כיוון שיש לשמור מקום בעבור גור אריה, למקרה שמדריד תימסר לסוציאליסט מהמערך. שגריר חדש משתתף במיון הסגל שיעמוד לרשותו, ובאין שגריר — אין מינויים זוטרים. עשרות מעובדי משרד החוץ אינם יודעים איפוא בסוף מאי באיזו שפה ילמדו ילדיהם בעוד חודשיים־שלושה. ועד העובדים מבטיח מאבק. הוא פנה כבר לראש הממשלה בבקשה לקבלו לפגישה, אולם מנהל לשכת ראש הממשלה, ברעם אפלבאום הודיע שפרס אינו עוסק במינויים במשרד החוץ ולא יעסוק בכך לפני הרוטאציה. הוא בישר גם שפרס אינו אחראי לפרסומים אודות צבא אנשיו של ויצמן המתכונן להסתער על משרד החוץ.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

כמעט פיצוץ במרכז הליברלי

בוועידת היסוד של מפלגת המרכז הליברלי שהתקיימה השבוע באו לידי ביטוי המחלוקות המהותיות שבמפלגה שאך זה קמה. בקבוצה זו קיימים כבר שלושה מחנות המאופיינים במתח ובמחלוקות רבות. מחנה אחד מתגודד סביב אבי הרעיון של המפלגה החדשה, השר לשעבר יצחק ברמן, ומחנה אחר נסוב סביב ראש עיריית רחובות יחזקאל הרמלך, ויחזקאל פלומין. בתוך נמצא מחנה שקט יותר, שאותו מובילים יו"ר התנועה אריה דולצין, וראש הרשימה לכנסת, ראש עיריית תל אביב שלמה להט. כל אחד משני המחנות האחרים מנסה להשפיע על דולצין ולהט לצדד בעמדתו. הרמלך ופלומין רדאגים יותר לאינטרסים של הקבוצה שפרשה מהמפלגה הליברלית ולהשפעת חבריה על דרכה של התנועה. הם מבקשים גם למנוע מקבוצות גדולות אחרות לקבל נתח מהעוגה. ואילו ברמן מצדד דווקא בהרחבת שורות התנועה על־ידי צירוף חברים חדשים להנהגה. אפילו על חשבון השפעתו של "חוג המייסדים".

ביטוי חריף למחלוקת זו היתה סביב פרשת הח"כ לשעבר יצחק יצחקי. חלק גדול מראשי התנועה עשו הכל במהלך ועידת היסוד כדי למנוע את בחירת מועמדיו לראשות התנועה, מתוך חשש לאובדן השליטה. השר לשעבר יצחק ברמן הגדיר השבוע בשיחה ל"מסדרונות מפלגתיים" את התנהגות חבריו כניסיון להנהיג את השיטות של המפלגה הליברלית לתנועה החדשה. "התופעה של גניבת הצבעה, וניסיון להכפיש קבוצה שלמה, רק מתוך כוונה למנוע את בחירתם, כדי לא לפגוע במעמד ובשליטה; וניסיונות לא לאפשר הצטרפות חברים חדשים. כל זה מוכר לי מאיזה שהוא מקום. הרי רק בגלל הדברים הללו ברחנו מהבניין שבאבן גבירול 68. אני לא רוצה שדברים אלה יהיו מנת חלקנו גם ברחוב בן יהודה", אמר ברמן. השר לשעבר אמר כי כאב לו מאוד שלא איפשרו לו להשמיע את הסתייגויותיו על תקנון התנועה, ושזהו מי שהודרו לקיים את ההצבעה בהיעדרו, כדי שלא יוכל לנאום. "התנגדתי לתקנון כי הוא בניגוד לחוק העמותות, וכל שעשו כך. המפלגה הזאת לא תוכל להמשיך ולהתקיים אם יימשך המצב זה. לא לילד הזה פיללתי. צריך להפסיק עם כך מיד בהתחלה", אמר ברמן.

בתוך כך נודע השבוע כי לפני כחודשיים פנה דולצין לשר אחד ולמספר חברי כנסת מהמפלגה הליברלית והציע להם להצטרף לתנועה החדשה. היה זה בניגוד להבהרות ראשי התנועה כי אין הם רוצים איש מבין ראשי המפלגה הליברלית וחברי הכנסת שלה בתנועה החדשה. נודע כי דולצין פנה לשר גדעון פת ולחברי הכנסת אוריאל לין ודן תיכון.

השר פת אישר השבוע את קיום השיחה עם דולצין ואמר כי גם להם הרמלך ביקש ממנו להצטרף. "הם חיזרו אחרי במשך חודשים ארוכים, עד כדי להציס ופיתויים, אך הבהרתי להם כי אינני מאמין בתנועה הזו", אמר פת. לין אמר כי נועד עם דולצין על־פי בקשתו במלון המלך דוד בירושלים ושם הציע לו להשתלב בהנהגת התנועה החדשה. "מיד אמרתי לדולצין שהבקשה היא בלתי־ריאלית ולא רצינית, ובזה סיימתי את הדיון בנושא", אמר לין.

דיוקן של עסקן: יצחק יצחקי

נדודים פוליטיים

מפלגת המרכז הליברלי לא היתה תחנתו הפוליטית הראשונה של הח"כ לשעבר יצחק יצחקי. השבוע האשימו אותו מראשי מפלגת המרכז אותו ואת חבריו באחריות לניסיון לפוצץ את ועידת היסוד של המפלגה החדשה.

זה למעלה מחמש שנים, מאז הבחירות אז, סובב יצחקי בחברתם של כמה מאות מאוהדיו ומחפש מגרש חנייה פוליטי. את הצעד הפוליטי הראשון שלו עשה ב־1977, כשהוצבה למקום השני ברשימת "שלומציון" של אריאל שרון. שרון ויצחקי נבחרו לכנסת, אולם עד מהרה הסתיים הרומן ביניהם בקולות צורמים, עד כי לבסוף לא דיברו ביניהם.

כאשר הליכוד עלה לשלטון ושרון נבחר כשר החקלאות בממשלת מנחם בגין, עבר שרון משלומציון לתנועת החרות. הוא דרש כי יצרפו לחרות מספר אנשים משלומציון כדי שיוכל להוות מוקד כח במסגרת התנועה. יצחקי צורף גם הוא לחרות אולם לאחר זמן קצר הודיע על פרישתו והכריז על עצמו כסיעה נפרדת בכנסת. מעשהו עורר כעס רב בקרב חברי הליכוד. חבריו החרימוהו למעשה עד תום תקופת כהונתו של הכנסת.

בפעילותו בכנסת הוא יזם את "חוק יצחקי" שבו העלה הגיל לאחריות פלילית, ופעל בקרב שכבות המצוקה. ב־1981 הקים מפלגה חדשה: "ישראל אחת", שבראשה רץ לכנסת. הוא פעל אז בשיטות בחירות אמריקאית, ובכל פינה הודבקה כרזה עם תמונתו. אולם הוא זכה רק לכ־4,000 קולות, כרבע מהנדרש לאחוז החסימה, ומצא עצמו מחוץ לבית המחוקקים.

השלב הבא בתחנות הפוליטיות של יצחקי היה הקמת "חוג אקסאוליה", בימה ללימון בעיות חברה ומדינה. החוג היה מגרש הפוליטי המוכי של יצחקי בשנים האחרונות. והוא הקפיד לקיים התכנסויות קבועות עם חבריו. מדי פעם הופיעו מרצים בפני חברי החוג, ויצחקי עצמו חיפש את המפלגה שתהיה מרכנה לקלוט אותו. הזדמנות פז אחת היתה כשפגש את השר לשעבר יצחק ברמן, במפגש פרליבי שקיים. השניים סיכמו כי יצחקי ישתתף בהתארגנות שיזום ברמן במסגרת מפלגת מרכז עתידית.

במשך כשנתיים שיתף ברמן את יצחקי בבימה הפוליטית שהפגישה מרצים משינוי ול"ע, ומשהוחלט כי הוא וחבריו יפרשו מהמפלגה הליברלית ויקימו את מפלגת המרכז הליברלי, כבר היה יצחקי אחד העסקנים הראשונים שהציע לגייס קהל חברים אוהדים.

במפלגת המרכז ראה יצחקי הזדמנות נדירה לשוב לשורה הראשונה של הזירה הפוליטית. הוא הרבה במפגשים, ערך חוגי בית, סייר בכל רחבי הארץ, והתוצאה היתה שבתוך ארבעה חודשים הצליח לגייס כ־800 חברים לתנועה החדשה.

פעילותו של יצחקי היתה לצנינים בעיני אחרים מראשי התנועה החדשה, בעיקר מתוך חשש כי מוקד הכח של יצחקי ינטרל את השפעתם. התוצאה היתה שבוועידת היסוד בראשית השבוע הוחלט כי רק 27 מאנשיו יצורפו למועצת התנועה הכוללת כ־350 איש. תגובה עוררה האשמות נגדו כי ניסה למחות בדרך של פיצוץ הוועידה.

יצחקי אמר השבוע כי מנסים לעשות לו רצח אופי, וכי לא היתה לו יד במהומה. הוא הודיע כי החליט שלא להיאבק על מקום לכנסת במסגרת התנועה החדשה כדי לנטרל את ההתנגדות לו ולקבוצתו. עם זאת הסביר יצחקי כי הוא וחבריו עדיין שוקלים אם מפלגת המרכז החדשה היא המקום שבו הם רוצים לפעול.

"אני עושה כעת את חשבון הנפש", אמר יצחקי השבוע. יתכן כי גם מפלגה זו לא תהיה התחנה הפוליטית האחרונה של הח"כ לשעבר, שכנראה שוב יקח לידו את מקל הנדודים.

מי באמת ניצח בעבודה?

במפלגת העבודה עסקו בשבוע האחרון בניתוח תוצאות הבחירה למרכז המפלגה. הפעם יש למרכז העבודה החדש כח פוליטי רב, ולו רק בשל ביטול הוועדות המסדרות והחלטה כי מועמדי מפלגת העבודה לכנסת ייבחרו ויודרגו על־ידי חברי מרכז המפלגה.

עד למושב השני של ועידת העבודה, שבחרה את המרכז החדש, היה לחץ גדול להצטרף למסגרת המפלגה. היוזמה הראשונה היתה כי מרכז העבודה ימנה 1,001 חברים, שליש באמצעות הוועדה המסדרת ושני־שליש בבחירה בסניפים ובמחוזות. אולם בסופו של דבר נקבע כי הוא ימנה 1,300 חברים, וחציו ייבחר באמצעות הוועדה המסדרת. אם תנועת יחד של עזר ויצמן תצטרף למפלגת העבודה, יגדל המרכז עד לכדי 1,400 חברים — ב־100 יותר מהמרכז הקודם.

עדיין מוקדם לקבוע מי זכה בהישג עם בחירת המרכז החדש ומי הצליח להכין לעצמו מוקד כח לקראת ההתמודדויות בעתיד. אך למחרת בחירת המרכז נשמעו הכרזות של שביעות רצון כמעט מכל עבר. המשמרת הצעירה והדור הצעיר זכו לייצוג של 15 אחוז וכמעט הכפילו את גיל הייצוג של גילאי 35 ומטה במרכז. נשים קיבלו ייצוג של 20 אחוז. מחנה רבין טוען כי שמר על כוחו. מחוזות תל אביב, חיפה וירושלים טענו כי הצליחו להגביר את כוחם. גם החוגים השונים במפלגה, כמו החוג לשלום, דור ההמשך ומשוב יצאו מרוצים. השר משה שחל טען כי הצליח החדש יקל עליו לחזק את מעמדו. מלשכתו של השר מרדכי גור נטען כי העבודה הקשה של השנים האחרונות הוכיחה עצמה בבחירת המרכז. רק מכיוונו של השר גד יעקבי נשמעו קולות של קיפוח ואכזבה.

מה שברור הוא כי מזכ"ל המפלגה ח"כ עוזי ברעם הצליח, בזכות ארגון הוועידה ובחירת המרכז, לבסס את כוחו במפלגה ואולי אף לקצר בכך את דרכו בעתיד לשולחן הממשלה. הישג נאה נרשם גם לדעון כהן, עוזרו של ברעם, שעסק בפועל בהרכבת המרכז.

כשהכל מרוצים קשה לקבוע מיהו בעל היתרון בתנועה. רק לאחר ההתמודדות הראשונה במרכז. כנראה בעוד כשלושה חודשים עם הבחירות ללשכת המפלגה, תהיה תמונת המצב ברורה יותר. אך שינוי אחד כבר מורגש היטב במפלגת העבודה: תודות למרכז החדש ולכח הרב שלו. חברי הכנסת של מפלגת העבודה, שבעבר הבטיחו את בחירתם באמצעות ועדות מסדרות. יהיו חייבים לעמוד לבחירה בפני המרכז. רבים מהם כבר חוששים. ויש כבר שהחלו לגבש חזיתות ולחפש שותפים לבריתות.

הטור השלישי / לילי גלילי

מחלוקת העישון הממשלתית

ואנחנו חשבנו שלנו יש בעייה כשחוק הגזעות מתעכב בהגרתה. תמיד טוב לקרוא עיתונים, ולראות שלאחרים יש צרות גדולות יותר. הנה רק השבוע דיווחו העיתונים בהרחבה, כי גם באיטליה מעכבים השרים אישורו של חוק: החוק נגד עישון. המאבק בממשלת איטליה ניטש מאז חודש נובמבר בין 17 שרים מעשנים לבין 13 לא מעשנים. ראש הממשלה, בטינו קראקסי, הידוע בחיבתו לסיגריות מנסה לא להשמיע עדיין את דברו במפורש. גם ראש ממשלת ישראל, הידוע בחיבתו לסיגריות קטנות, לא נקט עמדה פומבית בנושא, אך משיצאנו לבדוק את הפוטנציאל של משבר ממשלתי דומה בממשלתנו, גילינו להפתעתנו כי יש עשן עם אש, ואפילו שמעון פרס כבר נדרש לנושא.

בורג: מרות על המעשנים

כפי שנהוג בכל מקרה של נושא המאיים במשבר, הקדמנו ובדקנו את מאזן הכוחות. בקבוצת הלא מעשנים, מצאנו את השרים: מרדכי גור, משה קצב (המתגאה בכך שמעולם לא התחיל לעשן, אף כי גדל בפני־מיה); יצחק שמיר; אמנון רובינשטיין; יוסף שפירא; משה נסים; אריה נחמקין; אברהם שריר; משה ארנס; חיים קורפו; יעקב צור; יצחק נבון; עזר ויצמן; יצחק פרץ; גד יעקובי אריאל שרון ויוסף בורג. סך הכל, 17 לא מעשנים, חלקם מלידה, אחרים שחזרו בתשובה. המעשנים, אמנם מיעוט מבוטל של 8 שרים, מייצגים קבוצת לחץ רצינית, המתחלקת לשתי תת־קבוצות, והחשובה לענייננו בהמשך. בראש רשימת מעשני הסיגריות, הכבדים, ראש הממשלה עצמו. על אותה קבוצה נמנים גם יצחק רבין ודוד לוי. לצידם, קבוצה אריסטוקרטית של אוחזים במקטרת ובסיגרים: חיים בר לב (סיגרים); יצחק מודעי (סיגריות); משה שחל (מקטרת וסיגריות) גדעון פת — מקטרת. הניתוח לעומק של המצב גילה, כי קבוצה אחרונה זו, היא הבעייתית ביותר. כמות העשן, והסמיכות הריח העולה ממקטרות וסיגרים, הפכו קבוצה קטנה זו לבעיה חמורה, המחריפה בלילות הארוכים ומורטי העצבים של המשברים הממשלתיים התכופים.

זרעי המשבר הממשלתי נזרעו בעצם כבר לפני כחודש ימים, כשדווקא יוסף בורג, שהוותיק שלו אמור היה כבר להסכם בפני שבאלה. פנה לראש הממשלה, וביקש להשליט מרותו על המעשנים הכבדים. בורג, אגב, הוא מהמעשנים לשעבר. הוא עצמו מספר, כי כמה מהאמינים הטובים יותר היו כתובים פעם על קופסאות סיגריות. אלא שזה היה לפני 30 שנה (עבר לא רחוק, במיסדי הזמן של בורג), ומאז, כדרכם של חוזרים בתשובה, הפך שר הדתות "קתולי יותר מהאפיפיור". בפנייה לפרס, הבחין בורג בין מעשני הסיגריות הנסבלים ובין מעלי הקטורת במקטרות ובסיגרים. פרס נענה, וביקש להקצות לקבוצה זו פינה מיוחדת בחדר הישיבות של הממשלה, רעיון שנמצא בלתי ישים. האם מאיים משבר חדש על הממשלה המאוחדת?, שאלנו את בורג המנוסה. "אני לא חושב", השיב. "אנחנו לא איטליה, ויש מספיק נושאים אחרים שהשרים חלוקים בהם. חוץ מזה, כשאנחנו אוסר עישון בחדר הישיבות, כל רגע קם מישהו אחר, ויוצא לעשן בחדר הסמוך. כך התמודדות הבעייתית הו הופכת להרכב קאמרי ברגעים קריטיים, וכל העניין לא כדאי". יש להניח, שגם נסיון ההגבלות על העישון בממשלת בגין, עשה את שלו. השרים שנהגו לצאת החוצה על מנת לשאוף מעט עשן, פלטו באותה הזדמנות גם כמה הדלפות צורות. מישהו יעז לקחת היום את הסיכון? ללא ספק, כבר עדיף להחניק בפנים.

המרכז הליברלי לא מאמין בנסיכים

לא ברור עדיין בכמה קולות תזכה בעתיד מפלגת המרכז הליברלי החדשה, אולם דבר אחד ודאי כבר עתה: שתי מצביעות פוטנציאליות, היא־איבדה 'כבר בליל הפתיחה, השתיים, שהתגודדו עם עוד עשרות שנותרו מחוץ לאולם "הבימה" הגדוש בליל הפתיחה, ערכו בקולי קולות מאזן של הפגישות הרומנטיות עליהן ויתרו בשביל הוועידה. משלא ניתן להן להיכנס, החליטו פה אחד לא להצביע למרכז החדש.

שתי המסוהרות, היו, אגב, במצב רוח טוב. בתחילת הערב, נותרו מחוץ לאולם גם שר אחר — יוסף שפירא, נהגו האישי של ראש הממשלה, ואפילו יאיר לפיד, בנו של המזכ"ל יוסף לפיד, מלווה בדעיותו החדשה הבוזוונת. שעה ארוכה לא הועילו ללפיד הצעיר ההסברים של "אני בנו של", מה שמלמד שלמפלגה החדשה עדיין אין "נסיכים", או, לפחות, שהשומר האימתני שבפתח (הדומה דמיון מדהים לדראנו האכזר מ"דמבו") משתייך לליברלים של הליכוד. לחץ הבובאים על הפתחים הנעולים, שימחו אומנם את ליבו של המזכ"ל, אולם גרם הפסד תקשורתי חמור לשר שפירא. כניסתו המאוחרת (לאחר תחינה ממושכת של "אולי לפחות לשרים תתנו להיכנס"), חמקה מעיני התקשורת, שטרחה להדגיש בדיווחיה: "אף שר ממפלגות הימין לא בא לפתיחת הוועידה". והנה, באנו כאן לתקן את המעוות. יוסקה שפירא היה שם, במו עינינו ראינו.

פרס ישדר עם שחר

כפי שכבר אמר ראש ממשלתנו לשעבר, אין שואלים גבר היכן היה בלילה. אבל אנו דווקא יודעים בדיוק מה יעשה ראש ממשלתנו הנוכחי בארבע לפנות בוקר של האחד ביוני. על פי ההצעה המקורית, הוזמן שמעון פרס לשאת דברים באירוע שמארגן הבונדס בניו־יורק לכבוד מאה שנה להולדתו של בן גוריון. פרס נקלע לבעייה. נסיעה מיוחדת לשם כך נראתה לו שלא במקומה, אולם הנושא חשוב ואף אהוב. הפתרון נמצא בטכנולוגיה התקשורתית. במקום לנסוע, ישדר פרס את דבריו בשידור חי שיועבר באמצעות לוויין, הישר לאולם בו יתקיים האירוע. הפתרון היחיד הוא, שבשל הפרשי השעות בינינו לבין ניו־יורק, שגדלו עם הפעלת שעון הקיץ, יואם פרס בארבע לפנות בוקר.

סערות ונשיקות

הקירה. לא צריך בשביל זה את תגובתו הבוטה של רב שילנסקי על הנשיקה שהעניק פרס לסגנית יו"ר הפרלמנט הגרמני, אנמרי רנגר, שבה רמז על האסוציאציות העולות באופן מן הריח של נשיקה כזו. אפילו נשיקה בין יריבים פוליטיים מעוררת בארץ סערה פוליטית.

כשחוזר רה"מ דאז מנחם בגין מחתימת הסכמי קמפ־דייוויד, החליטה מי שהיתה סגנית יו"ר הכנסת, חייקה גרוסמן, לעשות לו מחווה מיוחדת, ובאה לקבל את פניו בשדה התעופה. כשירד בגין מן המטוס, הבחין בחייקה גרוסמן, הבין את משמעות המחווה שלה, ניגש אליה והצמיד לחייה נשיקה מצלצלת. הנשיקה הונצחה בתמונות, ושנים ארוכות אחר־כך עוד נמתחה על גרוסמן ביקורת נוקבת בקרב חבריה בקיבוץ הארצי, שהתקשו להבין איך היא מתנשקת עם מנחם בגין, מפקד האצ"ל וראש ממשלת הליכוד. עד כדי כך חמורה היתה הביקורת, שגרוסמן נאלצה להתנצל ולהבהיר שלא היא נישקה אותו, אלא הוא נישק אותה.

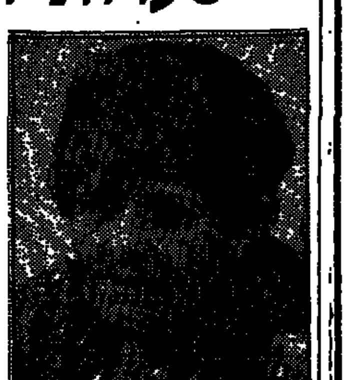

גרוסמן: הנשיקה

אפילו להתנשק כבר אי־אפשר בארץ הזו בשקט ובלי ועדות

פוליטיקה קינטית

השתתפותו של האמן יעקב אגם בקהל האורחים של ועידת היסוד של המרכז הליברלי החדש, עוררה תהייה מסוימת. בסופו של דבר, אירועים מפלגתיים אינם דווקא הרקע הרגיל להופעותיו של האמן האקסצנטרי. כשנראה אגם למחרת היום גם במזנון הכנסת, התעורר חשד אמיתי שמא הוא עומד להחליף מקצוע. בשיחה קצרה (אם כי בעייתית לאור השתיקות הארוכות, רוויות המשמעות, במענה לכמה שאלות פשוטות), הבנו שצירוף המקרים, אינו בהכרח בחזקת בשורה חדשה. "להיפך", סיפר אגם, "במזנון הכנסת ניגש אלי מודעי, לחץ לי את היד, ואמר: 'תיצור, תיצור, תיצור, אל תתפתה לשום דבר אחר'. אני לוקח את הדברים שלו מאד ברצינות, ומסרב לכל הפניות". אחר כך, עלה במוחנו רעיון אחר: שמא הוזמן לוועידה דווקא בשל כישוריו המוכחים כמעצב? הרי אין כאומנות קינטית, המתאימה לעיצוב סמלים למפלגותינו בעלות האידיאולוגיה המתחלפת. אלא שגם השערה זו הפריך האמן, השקוע ראשו ורובו בפרויקט חדש: ב־2 ביולי, יוצג בשדה התעופה ע"ש קנדי בניו־יורק, פסל חדש של אגם. הפסל הוא בצורת כנפיים מנפנפות ההופכות בתנועה לצורה של לב. הוא ייחנך במלאת מאה שנה לפסל החירות. העיתוי המדויק, אינם מקריים. בעבר, היה נתיב הכניסה העיקרי לארה"ב דווקא מן הים, ופסל החירות היה מקבל את פני הבאים. עתה, מגיעים לארה"ב מן האוויר, והפסל החדש באולם הכניסה של שדה התעופה, יהיה סמלה הנוכחי של ארה"ב. את הפסל הזה, כמו גם את פסל החירות, מממנת ממשלת צרפת, וחברת התעופה "אייר פראנס". ליעקב אגם אין ספק כי פסל זה יהפוך עם הזמן לסמל. אולי לא כמו פסל החירות, אבל בדומה לו.

אגם: לא מחליף מקצוע

ציתותים

* השר מודעי מתקשה להיגמל מתפקידו הישן. בסיור שערך בבתי־המשפט של תל־אביב, הורדו לפנות דווקא למחלקת הגבייה, שם בירר את סכום ההכנסות היומי. משנתבקש על־ידי עובדי בתי־המשפט להגדיל את מספר התקנים, השיב בצער: "לא מכבר עוד נלחמתי בכם כשר האוצר, והתנגדתי להעלות את שכרכם. עכשיו אתם דורשים ממני לעמוד בראש המאבק שלכם. תבינו, קשה לי לעבור את המטמורפוזה בקצב מהיר כל־כך".

* במכתב לשר החינוך, יצחק נבון, מציע ראש לשכת רה"מ, ברעם אפלבאום (שהוא גם יו"ר המכון הישראלי לקולנוע), להעניק פרס ישראל מיוחד לאיש הקולנוע מנחם גולן. בפנייתו מגדיר אפלבאום את גולן כ"מר ישראל" של הקולנוע, ומשבח במילים נרגשות את תרומתו לתעשיית הקולנוע, קידום הבימות הצעירים, וכמי ששם אותנו על המפה הבין־לאומית.

היום ב — "המשמר"

ובמוספו השבועי חותם

* ספורט: הקרב הגדול של הירוקים באדומים — ישראל פז
* יומן כלכלי: התערוכה הגדולה בעולם — פ. סבר
* התאונה של מיכאיל גורבצ'וב — מארק גפן
* האינטרפול — מהו? — ארנון יפה, פאריס
* מזכ"ל חדש, עתונאי ישן — ראיון עם טומי לפיד — ורד לוי
* קשר כפול: התקשורת ודו"ח ואלד — אפי לנדאו

"באים לשרת, רוצים להתקיים בכבוד" — ראיון עם ראש אכ"א, מתן וילנאי — אלכס פישמן

* היח"צנים — מוצץ, אבל לא זהב — רונית מורגנשטרן
* ואיך זה אצלם, בארגנטינה? — יהודה צור
* ארץ אוכלת אתריה — אשר שילוני
* סרטים משחררים מפחד — דני ורט

יש בדיעות, יש תקווה — שיחה עם פרופ' יצחק גלנור — ירון אליוסף

* חותם אישי — נסים דיין
* שלום בית — חוה יוסף

בדפים לספרות:
תמר משמר: עולמו השסוע של יעקב בסר באמצעות שירתו
יעקב רבי: המשכיל היהודי ועבודת האלוהים
א.ב. יפה: על האח התאום של אברהם סוצקבר
מרדכי אבישי: לילו הענוג של סקוט פיצג'ראלד

כתבות, טורים ומדורים: דימה מרון, זאב צחור, יוסי קאסן, אהוד דור, אילן שיינפלד, יהודה להב, לוי מורב, ראובן רחוביצקי, אלי הכהן, חיים מאור, ירון זליג, שאול קנז, שמואל בונים.

המדור הסטירי: חראקירי
מאת יעקב לזר

להשכרה אולם

בשטח 302 מ"ר במקום מרכזי באזור התעשיה של מפרץ חיפה

האולם שוכן בקומה א' וכולל:

* מעלית מטען, הכנה למיזוג אויר, מואר היטב, טלפון ושירותים צמודים.
* מתאים במיוחד כאולם למכר, תצוגה ומכשור אלקטרוני.

בפרטים נא לפנות לטלפון:
בימים א — ה 16.00 — 08.00, 04-794193, 04-794083.
בערב 04-732512.

קבלת מודעות 24 שעות ב"דחף"

מודעות משפחתיות דחופות וכל יתר סוגי המודעות ל"הארץ"

הפינה האחרונה
חדשות הארץ

מתקבלות 24 שעות ביממה ב' דחף דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 246363 239952

אצלנו אתה מלך ב־35 ש"ח

צוקר מחייך ומגיש בג"צים

מאת רומן פריסטר

יש לו, לאריה צוקר, פנים עגלגלות של הדוד הטוב במשפחה, חיוך לבבי שנסוך על הפנים האלה כל אימת שהוא נכנס לאולם הישיבות של מועצת העירייה התל-אביבית. אבל די לצייץ להביט בו ובתיק התפוח שבידו כדי לדעת שהדוד הטוב שוב "יעשה צרות", יעבור בפרוטוקולים ובמסמכים כדי לדלות מהם אי-דיוקים, ינסה להוכיח כי שתיים ועוד שתיים של גזבר העירייה אינם בהכרח שתיים ועוד שתיים באותה המתמטיקה הפשוטה שלמדים בבתי הספר, ולבסוף יוריד עליו ברד של שאלות ושאילתות. פעמים, כשיורש צוקר שכלו כל הקצים וקולו כקול קורא במדבר, יפנה בעתירה לבג"צ. עד עכשיו הגיש תריסר עתירות כאלה נגד ראש העירייה, נגד ההנהלה ואפילו נגד חברי המועצה — ועשר פעמים יצא מבית המשפט כשידו על העליונה. זה דבר שמסוגל להוציא מן הכלים אפילו ראש עירייה בעל עצבי ברזל. שהרי אין דבר מרגיז מחבר שתמיד בודק, תמיד מסתכל לך על האצבעות וגרוע מכל — כמעט תמיד צודק.

אילו היתה מתקיימת תחרות על התואר של "מר אופוזיציה", אין ספק שאריה צוקר, נציג מפ"ם במועצת העירייה, היה זוכה בו כבר בסיבוב הראשון. באורח רשמי יושבים על ספסל האופוזיציה במועצת העירייה גם שני חברי "שינוי", ח"כ מרדכי וירשובסקי ואברהם פורז, אך די לעיין בפרוטוקולים כדי להיווכח מי באמת מנהל את המערכה ומי ממלא את הישיבות תוכן. כל ישיבה נמשכת כשעתיים וברבות מהן מעסיק צוקר את המועצה ואת ראש העירייה משך שעה ומחצית השעה לפחות. לקראת סוף הישיבה, כאשר מובאות הצעותיו להצבעה, מורמת יד אחת "בעד" וכל הידיים האחרות "נגד".

נכון, לא קל להיות איש אופוזיציה בעירייה שבה קואליציה כמעט מקיר לקיר ושיש לה ראש עירייה המקרין סביבו סמכות ויודע לרכוש את חיבת האנשים גם כשהוא עובר על החוק או מפר בגלוי את כללי המינהל התקין. "אני יודע שהוא איש סימפטי הנהנה מאהדה בציבור ואיני מתעלם מן ההישגים שהשיג. די לצאת לטיילת כדי להיווכח בתנופת הפיתוח. אבל צ'יץ רוצה להיות אבא אך ורק להישגים, וזה לא הולך. כשיש כישלונות ומחדלים — האשמים בהם הם תמיד או הפקידות הבכירה, או אמצעי התקשורת או משרד הפנים. ועוד משהו: שום הישג אינו פוטר ראש עירייה מלקיים את החוק. עקרונות עירונית אינה סתם ביטוי שאפשר לבחור בו את המתכון הרצוי. כשצ'יץ משקיע בתרבות ובחינוך, הוא מרבה לדבר על איכות החיים. אבל איכות החיים אינה רק עצים ופרחים, מופעים ופסטיבלים.

* * *

כבר אמרנו שלאריה צוקר הופעה של הדוד הטוב במשפחה, וזוהי אינה מליצה שלו. הוא אדם נוח לבריות, אולי מכיוון שבעצמו יודע ליהנות מן החיים. הוא מפ"מניק שבנעוריו השתייך ל"צופים מרקסיסטים" ולנוער מרקסיסטי ע"ש בורוכוב בתל-אביב, דבר לא פשוט עם אבא שנמנה עם המנהלים של בנק [illegible] (צעירים ... כללים [illegible]) ... עכשיו, כשמלאו לו 60, אינו שולף עוד בכל הזדמנות את "הקפיטל" אך את הרגל הארוכה הוא מבכר לבחון דברים לגופו של עניין. כך גם לגבי עצמו. צוקר: "עד 1977 הייתי עובד מדינה, הייתי פקיד שומה בכפר סבא וכשהגעתי למשרה של סגן נציב מס הכנסה אמרתי לעצמי שהגיע הזמן לצאת לפנסיה מוקדמת. לקחתי את הפיצויים ורציתי לעשות חיים משוגעים. טיילתי בעולם, קראתי את כל הספרים שלא הספקתי לקרוא לפנים ובזבזתי מכל רגע. בעבור שש שנים, כשב-זכותי את בספי הפיצויים ולא יכולתי להתקיים מהפנסיה המגוחכת, חזרתי לעבודה. עכשיו אני חבר בהנהלת לשכת המס ההסתדרותית. את המרץ העודף אני מוציא בפעילותי במועצת העירייה".

אלא ששום מרץ לא הועיל לו כאשר ניסה להקים אופוזיציה מלוכדת של שלושה איש. כשראה שהדבר אינו ניתן להגשמה, החליט שלא אלמן ישראל והתחיל לפעול בגפו. דון-קישוטיות? לאו דווקא. הוא אינו מסתער על טחנות-רוח ואינו נלחם ביריבים מדומים. יש לו יעדים מוגדרים ודרכי עבודה בדוקות. הוא מבקש שלא יציגוהו כטרחן שמגיש בג"צים בסיטונות. העתירות לבג"ץ הן נשקו האחרון בקרבות של אחד נגד רבים.

"כשאני מגיש בג"ץ אני זוכה בכותרות," הוא אומר ומחייך (הוא תמיד מחייך). "אבל העבודה האפורה, היום-יומית, זו שאינה נחשפת בזרקורי דעת-הציבור, היא-היא העבודה החשובה באמת. אני חבר במועצה שהתרוקנה מתוכנה. צ'יץ חילק לחברי הקואליציה תפקידים ותקציבים והפך אותם לאנשים שתלויים בו בעירייה. חבר המועצה דוד יוסף היה לראש מחלקת הנופש; חבר המועצה איתן סולמי נתמנה ראש המחלקה לחזות העיר; חבר המועצה פרץ אניקובסקי הוא ראש האגף לרווחה. הרשימה המלאה כוללת 16 שמות ואין טעם להלעיט את קוראי העיתון בכולם. הסוגיה שאני מעלה היא כמובן השאלה כיצד אפשר לדרוש מהאנשים האלה שגם יהיו מחויבים לתפקידי ביצוע אותם קיבלו מצ'יץ וגם יפקחו על פעולתו ועל פעולת הנהלת העירייה, והכל ברוח סעיף קטן 2 של ההודעה שפורסמה בילקוט הפרסומים באוגוסט 1984. הסעיף אומר כי 'חבר מועצה ינהג במילוי תפקידו באמון מלא וללא משוא פנים, תוך גישה הוגנת כלפי הכל ובלי שיהיה לו עניין אישי בהחלטותיו ובפעולותיו, אף למראית עין'".

הנושא נראה לאריה צוקר בעל חשיבות עקרונית. "אנחנו כעין פרלמנט [illegible] אינו יכול למלא את [illegible] נכנס לפינה שבה אינו יכול להצביע נגד החלטות ההנהלה גם אם הן חריגות ונוגדות את הסדר הטוב. הפנייה לבג"ץ היתה האמצעי היחיד שיכולתי להפעיל; אלא שדווקא בנושא הרגיש הזה של חברי המועצה שהפכו ל'פקידי' העירייה איחרתי את הרכבת. עתירתי נדחתה על הסף בנימוק שהשלמתי עם המצב כי שתקתי משך שנתיים. השופטים שלחו אותי הביתה בידיים ריקות וסברתי שהכל אבוד. הכל תם ונשלם. אבל יש הפתעות בחיים. ראש העירייה שלמה להט ממש שיחק לידי: זאב [illegible] נתמנה למנכ"ל רשות החברות הממשלתיות ועזב את המועצה. את מקומו כראש אגף התברואה ירש חבר המועצה צבי רגר. עכשיו לא המתנתי עוד שנתיים אלא מיהרתי לקפוץ על המציאה והגשתי עוד בג"ץ. עתה נמצא התיק בלשכתו של היועץ המשפטי לממשלה כדי שיחווה את דעתו. נחיה ונראה מה יהיה".

תגובת דובר העירייה: המצב הזה של כפל תפקידים קיים בכל הרשויות המקומיות. אם יחליט בית הדין הגבוה לצדק כי הדבר נוגד את החוק, תפעל הנהלת העירייה בהתאם להמלצות הבג"ץ.

* * *

צוקר נמנה עם חברי ועדת הביקורת. כאשר נבחר למועצת העירייה ביקש להיכלל בין חברי ועדת הכספים, אך מבוקשו לא ניתן לו. די להם, להנהלת העירייה ולמועצתה, ב"עושה צרות" גם כשהוא מחוץ לוועדה החשובה והרגישה מכולן. הוא דוחף להם על הוצאות, תובע קיום מכרזים, מעלה קושיות לגבי העברת כספים לחברות העירוניות ואוחז בציציות של עיסקות שאינן נראות לו כשרות. לא תמיד בא הדבר בקלות כי הגישה לחלק ממסמכי העירייה חסומה לפניו ולא בנקל ימצאו "משתפי פעולה" שיפתחו לפניו את תיבת הפאנדורה של החברות העירוניות. לחקר החברות האלו הקדיש זמן רב ואת תוצאותיו קיפל במסמך רשמי בן 37 עמודים, אותו הגיש לדיון במועצה בתחילת השנה. הנה מספר ציטוטים שבתוך העיסה:

* הוועדה לקביעת מדיניות העירייה כלפי החברות שלה לא נתכנסה אפילו פעם אחת (בתקופה שבין 1981 ועד סוף 1985);

* קביעת ההקצבות והזיגות לחברות מושתתת על מערכת יחסים אישיים שבין מנכ"ל החברה ובין ראש העירייה;

* בזמן שבו היו שירותי העירייה משותקים מחמת המשבר הכספי אישר ראש העירייה למספר חברות ליטול הלוואות בסך של כ-2 מיליון דולר, צמודות למדד, תוך התחייבות חגית לפרוע את החוב מקופת העירייה;

* [illegible] העבירה העירייה למוזיאון כ-1.5 מיליון שקלים, בערכים של היום. מעניין לדעת מי וכיצד מחליטים על העברת הכספים האלה. ומה שברור מעבר לכל ספק — זו העובדה שבשעה שבה לוותה העירייה כספים במשיכות-יתר, נצטברו במוזיאון עודפי כסף שהושקעו בבנקים ובהשקעות מוצלחות בזהב.

* בשנת 1983 נתגלה כי בחברת "מרכז הירידים" לא נוהלו דו"חות כספיים מסודרים, לא נעשו מאזני בוחן ולהנהלה לא היו הערכות כספיות. דרישתו של אריה צוקר לעיין בדו"ח שתיאר את מחדלי ההנהלה בחברה נדחתה בטענה כי מדובר במסמך פנימי של החברה. כאשר חזר על דרישתו בישיבה של מועצת העירייה העמיד ראש העירייה את הנושא להצבעה. כרגיל, הרוב האוטומטי הסיר אותה מסדר-היום. חלפו עוד שנתיים עד שנחשפה בעיתונות מעורבותו הפלילית של מנכ"ל החברה והאיש פוטר;

* במאזני החברות לא נלקחו בחשבון ערך הקרקע שהעמידה העירייה לרשותן, ההשקעות בנכסים ועלות ההון. נהיר שבתנאים כאלה הישגן הכלכלי הוא מלאכותי ולא מציאותי...

המסמך הכולל את השגותיו ואת המלצותיו של אריה צוקר חולק לחברי מועצת העירייה, לאנשי מקצוע "וטרם נתקבלה תשובתם".

* * *

במקרים כמו קבע אריה צוקר בוודאות כי העירייה חרגה מהמסגרת התקציבית או חתמה על התקשרויות עם קבלנים וספקים בלי מכרזים כחוק, וכל ניסיונותיו להביא את מועצת העירייה להחלטה שתאסור הוצאות כאלו עלו בתוהו, חיפש — ומצא — סעד משפטי. בג"ץ אסר את אשר לא אסרה המועצה. אך הדברים חוזרים על עצמם ומתבטאים בעיקר בימים בהם מאשרת המועצה את התקציב השנתי. "שאמור לגלם בתוכו את המדיניות הכלכלית והחברתית של העירייה, את יעדיה ואת קדימויותיה המוסכמות של השותפים לקואליציה, את סדרי העדיפויות, שהם יסוד להכנת התקציב השנתי למי שלמה להט, אשר מוליכו כראות עיניו על המדיניות ועל השימושים שייעשו בכספי העירייה" (מדבריו של צוקר בישיבת המועצה ב-20 באפריל השנה).

גם כשהוא מדבר על חריגות ועל עקיפת חוקים, אין אריה צוקר מרים את קולו ואין בדבריו כל נימה של רוגז אישי. הוא נושף מדי פעם קצת עשן ריחני מתוך המקטרת שלו ומונה אחד-אחד את חטאי הביורוקרטיה העירונית, כמו סופר מעשיות לפני שינה. בשלווה, בניחותא, ברוגע. בישיבה האחרונה של המועצה, ב-11 במאי, לא היה באולם הקוורום הדרוש לקבלת החלטות מחייבות. שלושה חברי מועצה מהסיעה הליברלית ישבו במזנון ולא נענו לבקשתו של צ'יץ לבוא ולהשתתף בדיון. "אנחנו עכשיו בישיבת הסיעה" הסבירו. בדרך זו הפגינו את רוגזם על ששלמה להט הפנה עורף לליברלים של [illegible] והתייצב בראש המרכז הליברלי החדש. "ילדות? אולי", מחייך בקול אריה צוקר. "הבעיה היא שלעתים קרובות רק אנחנו, האופוזיציה, מאפשרים קיום הישיבה. חברי הקואליציה אינם באים לישיבות שאין בהן כל תוכן וכל תכלית. הם משום מה מאבדים עניין בתפקיד של רובוטים של הרמת ידיים. לצערי, אני יכול להבין אותם".

עם הליברלים באולם או בלעדיהם, צוקר אינו מוותר על חלקו בהצגה. השלושה נשארו במזנון כשהעלה "מר אופוזיציה" הצעה חדשה, בעניין הלוואה בסך של 115 אלף ש"ח לחברת "אתרים".

ראש העירייה מסביר כי מדובר במקדמה על חשבון התקציב "שאושר או יאושר". צוקר אינו משתכנע. ומיד שולף משרוולו עוד כמה שאלות: [illegible] לדרום-אפריקה (בוטלה בלחץ משרד החוץ), פיטורי מנכ"ל אחת החברות העירוניות, ועוד. לבסוף — הצבעה: כרגיל — 13 ידיים "נגד", יד אחת "בעד".

אריה צוקר מחייך. מה לעשות, זו המציאות. מחר, מחרתיים, יצוצו נתונים חדשים, ישאל שאלות חדשות, יגיש שאילתות חדשות. זה תפקידו הציבורי. צוקר רואה את עצמו ככלב-שמירה של המינהל התקין בעירייה ואינו נבהל גם כשהכלב נובח והשיירה ממשיכה בדרכה.

אריה צוקר, נציג מפ"ם בעיריית תל-אביב, בודד במאבקו על שמירת התקין

צילום: רחל הירש

אנשים על הרמה (א')

סיפור הצלחה עם פשיטת רגל

מאת רן כסלו

"במשך כל השנים חשבתי את עצמי לאדם העושה את הדברים הנכונים. קצין בסיירת, איש התיישבות חדשה, חקלאי מצליח. עכשיו פתאום מסתכלים עלי כמו על פרזיט, שדורש כסף ציבורי כדי להתקיים. פתאום אני כישלון."

יעקב אשכול הוא סיפור הצלחה. בן נהלל (בעצם נכד נהלל — סבא וסבתא היו בין הראשונים), מושבניק מבטן ולידה, שאוהב ויודע את החקלאות. למד באוניברסיטת חיפה מינהל מושבים ועבודה סוציאלית, אך ב-1975 הפסיק, כדי להצטרף למושב רמות ("גמרו אז לבנות את בתי קבע והודיעו לנו שזה הזמן להצטרף, אחרת נצטרך לחכות עוד מספר שנים", הוא מספר). הוא אינו מצטער על הפסקת לימודיו, הוא מרגיש שהשיג בדיוק מה שרצה: הצטרף להתיישבות חדשה ובנה משק חקלאי לתפארת.

מזה למעלה משנה מתגורר יעקב אשכול, עם אשתו ושלוש בנותיו, בבית חדש, אותו הוא בנה על יסודות הבית המקורי. זוהי בעצם וילה מפוארת, גם בסטנדרטים של אחוזי-וילות אקסקלוסיביים סביב תל-אביב: שתי קומות מתוכננות היטב, שישה חדרים, שלוש מערכות שירותים, חדר-אורחים ענק ומרוהט היטב. הווילה, יחד עם המושב כולו, משקיפה מגובה של 210 מטר על הנוף המסורף של כנרת: מושב רמות ממוקם על המדרונות הדרומיים של רמת הגולן, בגובה פני הים, גובה אפס לעומת מינוס 210 מטר של פני הכנרת.

את הבית הוא בנה כקבלן עצמי, ובגלל זה הצליח לגמור את הבנייה בזול: 55 אלף דולר בלבד. זאת ועוד: ההוצאה כולה היתה לפני שנה בלבד, אך על חשבונו האישי במושב לא רובץ כל חוב: חשבונו עומד על העודף. זוהי תולדה של משק חקלאי מצליח, נושא רווחים נאים. כמו כל האחרים במושב, יעקב מגדל על ארבעים הדונם של נחלתו גידולים סובטרופיים: בננות, מנגו, אבוקדו, תמרים. הוא גם שותף בפרדס האשכוליות, המעובד על ידי חברי המושב במשותף. אך עיקר ההצלחה, היא בענף שאותו הוא פיתח, במקום גידול צאן שהיה עליו לגדל לפי החלוקה מקורית במושב, ו"שלא התאים לאופי ולשאיפות שלי" לדבריו. הענף: גידול עגלים לבשר, הולך ומתפח מצויין. אמנם היתה לו ליעקב אשכול שנה אחת קשה, 1981, כשמחיר הבשר ירד מתחת לעלות, אך הוא ספג את ההפסדים, המשיך ועלה על דרך המלך.

כאמור — יעקב אשכול הוא סיפור הצלחה, האדם הנכון במקום הנכון, חקלאי מצליח. כאמור — אין לו, ליעקב אשכול, חובות בחשבון המשק המשפחתי שלו, אלא עודף בכספי העומד לרשותו. ולמרות כל אלה, נמצא בעצם יעקב אשכול במצב של פושט רגל — כחלק מן המושב רמות כולו, שלו 12 מיליון דולר חובות, הרובצים עליו ומאיימים להטביעו. אפשר אף להגיד: יעקב אשכול הוא במעמד של פושט רגל יחד עם כ-30 היישובים החקלאיים של רמת הגולן, עם חוב של 150 מיליון דולר. חוב, שלדברי ראש המועצה האזורית, איתן ליס — גם הוא חבר מושב רמות, אין כל אפשרות שהיישובים האלה יעמדו בו.

* * *

בסוף 1981 עובדה ואושרה, במאמץ המשותף של מוסדות המיישבים והמוסדות המקומיים, "תוכנית רבבותיים" לפיתוח רמת הגולן. לפי התוכנית הזאת, בחמש שנים של פיתוח מואץ, מ-1982 ועד 1987, אמורה היתה אוכלוסיית האזור לגדול ב-20 אלף איש ולהגיע ב-1987 — זאת אומרת בעוד שנה בלבד — ל-26,700 תושבים. רוב ה"רבבותיים" האלה, היה אמור לבוא עם פיתוח "בירת רמת הגולן" — העיר קצרין ועוד שלושה מרכזים אזוריים אחרים, אך גם ליישובים החקלאיים תוכננה תוספת אוכלוסין נכבדת: 5500 איש, בנוסף ל-4500 שהיו ביישובים אלה בסוף 1981.

פרטי התוכנית יצאו לאור בפברואר 1982 בחוברת מהודרת, מודפסת על נייר משובח, מלווה במפה ובשפע של טבלאות. החוברת הזאת היא בעצם השריד היחיד שנותר מהתוכנית הראוותנית. "מההתחלה לא היתה זאת תוכנית אופרטיווית, אלא חלום ורוד. מבלי שתהיה אפשרות כלשהי לבצעו," אומר סגן ראש המועצה האזורית, אהרון ברנע, איש קיבוץ עין זיוון. אהרון ברנע, הריאליסט, שעזב את מושב נורדיה של תנועת בית"ר ליד נתניה והצטרף ב-1971 לחבר קיבוץ השוכן בחלקה צפונית-מזרחית של הרמה, בגובה של 1000 מטר מעל פני הים ובמרחק של שני קילומטר מקונטרה.

המציאות היא הרבה יותר צנועה מהחלום הוורוד. היום חיים ברמת הגולן, ב-34 יישובים, כולל קצרין, כ-8000 איש. זהו המספר מזערי לשטח, שהיה מאוכלס, בזמן השלטון הסורי, ב-120 אלף איש, רובם ערבים-כפריים. זהו גם מספר מגוחך לעומת 15 אלף דרוזים שגרים ברמת הגולן. באזור הצפוני, הקשה ביותר בגלל תנאי אקלים הפיזיים, חיים כ-1500 איש, כשמהם יושבים בלבד, מתוכם — חמישה קיבוצים. כשליש מה-1500 חיים בדרום הגולן. היישוב החקלאי הגדול ביותר והוותיק ביותר ברמה.

תור-הזהב בהתיישבות הרמה היה בשנים הראשונות אחרי מלחמת יום הכיפורים, כאשר קמו לתחייה רוב יישובי הרמה. היתה זאת תקופה קצרה מאוד, שהלכה ודעכה אחרי המהפך הפוליטי ותחילת שבע שנות שילטון של הליכוד. מאז 1977 קמו אמנם ברמה תשעה יישובים, אך חמישה מתוכם נוסדו עוד בתקופת המערך, אומר אהרון ברנע, איש נורדיה לשעבר ("עוד בבחירות 1977 הצבעתי בעד הליכוד. מאז הגיע הליכוד לשלטון הבנתי שזה אסון. בעיקר בגלל היחס להתיישבות. התיישבות זה לא סיסמאות והפגנות. התיישבות זה עניין רציני," הוא אומר).

איתן ליס, ראש המועצה האזורית ואיש רמות ("עליתי לרמה, רציתי התיישבות חדשה ולא רציתי להיפרד מהכנרת; בגלל זה — רמות", הוא מסביר), מתאר את התפתחות אוכלוסיית רמת הגולן בסדרת מספרים אחרת. לדבריו, מ-1980 ועד היום הוכפלה האוכלוסיה של הרמה, מארבעה לשמונת אלפים איש. אך לפחות חצי מהגידול הזה בא מן הריבוי הטבעי: האוכלוסיה צעירה, הגיל הממוצע הוא 35, הריבוי הטבעי הרבה יותר גבוה מן הממוצע בארץ. לכך יש להוסיף את האוכלוסיה החדשה של קצרין, שבכל זאת הגיעה ל-2500 תושבים. מכאן, וזו כבר מסקנה שלי ולא של איתן ליס, תוספת נטו של המתיישבים החדשים ביישובים אחרים של הרמה היא אפס, או אפילו פחות מזה. היו אמנם מתיישבים חדשים שהגיעו ליישובי הרמה, אך אלה מאזנים בקושי את העוזבים, וזה נכון בעיקר לגבי הקיבוצים ("התחלופה בקיבוצים היא בערך 300 אחוז", טוען אהרון ברנע).

אך הפיתוח האישי של האזור אינו מדאיג היום את נציגי היישוב — לא את איתן ליס, ולא את סגנו מעין זיוון. "אנחנו בעצמנו הורדנו את הרגל של הפיתוח, וזה חמור," אומר אהרון ברנע. מה שמדאיג אותם, זה המצב הקיים, וכל מטרתם — לשמור על הקיים. והקיים — הוא מורכב ביותר: מצד אחד משקים חקלאיים מוצלחים יחסית, ביניהם מוצלחים מאוד, בעיקר בדרום רמת הגולן, הפועלים ברווח תפעולי ניכר; ומצד שני — חוב מפלצתי שהצטבר לסכום של 130 מיליון דולר. כדי להתגבר על החוב הזה הם נדרשים לשלם 30 מיליון דולר בשנה, במשך חמש שנים — הסכום הוא מעל ומעבר ליכולתם.

איך מגיעים לחובות כאלה? חלק מזה הם "דמי לימוד" ("דמי גלגל"), בשפה הפופולרית, טוען ברנע. בעיקר בצפון, באזורים גבוהים, שם נעשו הרבה ניסיונות-נפל, כדי למצוא את הגידולים המתאימים. גם המשבר הכללי בחקלאות תרם לא מעט. אך לרוב החובות יסוד אחר, טוען אמנון ליס. במשך שש השנים האחרונות ירד תקציב ההתיישבות שהוזרם לרמה מ-20—30 מיליון דולר בשנה, ל-7 מיליון בלבד. "בזמן שהיה כסף בשפע, הוא נשפך ליהודה ושומרון, ולא לכאן," אומר אמנון. אך היישובים רצו להתפתח. מצד אחד היה זה חיוני כדי להתקיים, מצד שני — זו היתה אז האווירה. לקחו כסף, שנראה אז זול, מהבנקים, לקחו — באותם התנאים — מאירגוני קניות.

המשבר ברור. עצירת האינפלציה והמדיניות הכלכלית השפיעו כאן כמו בענפים אחרים של המשק. התברר פתאום כי הריבית הריאלית היא 80 אחוז שנתית ולפעמים אף יותר. התוכנית, שאיש לא התייחס אליהם ברצינות לפני שלוש או ארבע שנים, הפכו למפלצת, המאיימת לטרוף את הכל.

המושבים, ובעיקר המושבים הצעירים של דרום רמת הגולן, הפכו ממיליונרים מדומים לפושטי רגל. "אין שם עדיין עזיבה בכמויות משמעותיות, אך יש אווירה של עזיבה," אומר אהרון ברנע. "כשתתחיל עזיבה ממש, זאת תהיה קטסטרופה. בסופו של דבר מדובר, בכל רמת הגולן, ב-1100 משפחות בלבד!"

* * *

רמות, מושבם של איתן ליס ויעקב אשכול, הוא אולי הדוגמה הטובה ביותר למצב. 75 משפחות חיות בו היום, בעיקר יוצאי מושבים וקיבוצים במרכז ובצפון הארץ, שהגיעו לכאן אחרי שירות ביחידות קרביות ואף מובחרות שביניהן, ולאחר שלבים אלה או אחרים של לימודים אקדמיים. הגיל האופייני במושב הוא 35. הצעיר ביותר הוא בן 28, והמבוגר — בן 47. רוב רובם — "ילידי הארץ", אך גם יוצאי תימן, וגם כאלה שהגיעו מדרום אפריקה או מארה"ב.

הקבוצה הראשונה שהתיישבה כאן ב-1969 היו יוצאי טבעון, שהשתחררו אחרי מלחמת ששת הימים מיחידות הצנחנים. בתחילה ישבו בכפר ערבי נטוש, סקופיה. ב-1971 בנו, בשטח בו נמצא היום כפר הנופש את "המשולשים", קוטג'ים קטנים, בנויים כבתי קייט, ברמה גבוהה למדי. ייעודם לא היה אז ברור לגמרי: חשבו על בית-ספר שדה, אך היו גם רעיונות של כניסה לעסקי התיירות, כענף נוסף לחקלאות המושב. בינתיים — עברו חברי המושב הצעיר להתגורר ב"משולשים" האלה והמשיכו בבניית בתי קבע, כ-70 מטר גבוה יותר.

מיד אחרי מלחמת יום הכיפורים (תושבי המושב פונו במלחמה, אך הסורים לא הגיעו עד אליו, נעצרו בגמלא השכנה) התחילו לעבור לבתי קבע והתהליך הסתיים בתחילת 1975. אז קיבלו תוכניות מעורפלות של כניסה לעסקי התיירות צורה מעשית יותר: התכוונו להפוך את 28 "המשולשים" לכפר נופש. אך התוכנית עדיין לא הגיעה אז לכלל ביצוע. הסוכנות פנתה למושב בבקשה לשכור את בתי הקייט לשנתיים, כמחנה-מעבר לקבוצה מיוחדת של עולים מברית-המועצות, קבוצת "עליית 70", של מהנדסים ובעלי מקצועות טכניים אחרים, שעלו במשותף וביקשו להקים יישוב תעשייתי מתקדם.

היו לבטים במושב ובסוף החליטו להיענות לבקשת הסוכנות, לא מעט בגלל הגרעין החלוצי של הקבוצה. אלא שמהחלוציות הזאת לא נשאר הרבה. שנתיים הפכו לחמש שנים. חמש שנים הספיקו כדי שהקבוצה "עליה 70" תתחיל להתפורר. כשעזבו סופית, התחלקו לשני יישובים, אחד ברמת הגולן והשני בגליל העליון. היום, נשארו מתוכם ביישובים אלה, מעטים, אם בכלל.

ב-1980 נכנס המושב רמות סוף-סוף לעסקי התיירות. הוא לא היה יחיד ברמת הגולן. ב-20 יישובים ברמה קשורים למפעלי תיירות — מנווה אטיב, אתר החרמון בצפון ועד לחמת גדר בדרום הרמה. ברמות התחילו מכפר נופש. הוסיפו ל-28 המשולשים עוד 20 בתי עץ — כעין קרוונים קבועים. אך זה לא היה מספיק. לפי התחשיב הכלכלי נבנה שכדי שהעסק יהיה כדאי יש לספק לפחות 120 יחידות ולא 48. חברי רמות "הלכו על גדול", תיכננו ובנו מלון, 80 חדרים, ברמה של ארבעה כוכבים.

הם בנו מלון יפהפה, וכפר הנופש הפך אגבם לענף רווחי של המושב, נוסף לענפי החקלאות שלו. אך כך גם נוצרה הבעיה. המלון נבנה ב-1984, כאשר הבנק הפסיק לזרום. ההשקעה של 7 מיליון דולר, באה ברובה מן הבנקים. וזה החלק העיקרי של 12 מיליון דולר החוב של המושב.

* * *

החלק האחר של החוב, הם חובות החברים. גם המשקים הפרטיים ברמות הבטיחו לפתח ענפים חדשים. פה ושם גם השקיעו ברווחה. בהרחבת בתים למשל. יעקב אשכול הוא אחד היחידים שאין לו חוב אישי. החוב הממוצע במושב מגיע ל-40, 50 אלף דולר למשפחה. "אלה הם האנשים שלפני שנה או שנה וחצי היה להם חוב של 15 או 20 אלף דולר. היתר זה ריבית," אומר יעקב אשכול.

אבל יש גם כאלה שעברו את גבול הנסבל. שמונה, או עשר משפחות ברמות עברו את הגבול הקריטי של 150 אלף דולר. עבורם הכל נסגר. עמם מנהל המושב מו"מ על פרישה, כדי להשתחרר מהעול של משפחות אלה. אבל המצב אינו פשוט: הבית והנחלה ברמות שעוד לפני שלוש שנים היה להם ביקוש רב — על כל משק פנוי היו 10 או 20 מועמדים — נמצאים היום במצב של "מוכרים בלבד". המחיר הגבוה שאפשר להוציא על בית מהודר, 40 דונם אדמה חקלאית כיום, הוא 50 אלף דולר בלבד. משמעות הדבר: שאלה שיעזבו את רמות, יעזבו בחוסר-כל. ועדיין יישאר חוב של כ-100 אלף דולר שבו יחויב המושב כולו. "עכשיו במקום כאלה, זה מיליון דולר של החובות למושב, ומשמעותו שעוד כמה משפחות ייכנסו לקטגוריה של גבולים, שיש להוציאם מן המושב וזוהי התחלה של ההתפוררות," אומר יעקב אשכול.

אך נוסף לאלה שצריך להוציאם מן המושב, יש גם הטובים, שעוזבים. "משך כל שנות קיום רמות הקומה, עזבה את המקום רק משפחה אחת — הם חזרו לקיבוץ. בחודשים האחרונים עזבו שתי משפחות. אחת, לחוזה עבודה בחו"ל. השנייה, מקבוצת הראשונים, חזרה לטבעון," אומר יעקב. "יש עוד חמש או שש משפחות, מן הטובות, שמדברות על עזיבה."

כאשר נפרדים ליד שער ביתו היפה והמרווח, אומר יעקב אשכול: "אתה יודע מה כואב לי בכל זה? משך כל השנים חשבתי את עצמי לאדם העושה את הדברים הנכונים. קצין בסיירת, איש התיישבות חדשה, חקלאי מצליח. עכשיו פתאום מסתכלים עלי כמו על פרזיט, שדורש כסף ציבורי כדי להתקיים. פתאום אני כישלון."

(המשך הכתבה ביום ד')

לקראת קיץ של יובש

המחסור החריף במים לא נגרם דווקא בגלל השנים השחונות האחרונות, אלא בגלל שימוש בזבזני בעבר וניצול-יתר

מאת מיכאל גרטי

התפוחים של השנה הבאה יהיו קטנים יותר. לא ממש מצומקים, אבל בהחלט לא פרי שמוטי מפואר הנראה כמבקש לפרוץ את קליפתו מרוב עסיסיות. רוב הפרדסנים כבר קיבלו הודעות שמיכסות המים שלהם יקוצצו ב-10 אחוזים, וחקלאים אחרים במושבים ובקיבוצים יידרשו לקצץ את השימוש במים ב-5 עד 15 אחוזים. החקלאים של 1986 יכולים לחשב בהוראות מתבסית קיזה את הנזקים שייגרמו להם כתוצאה מהקטנת כמות המים שתעמוד לרשותם. בנציבות המים נערכים הפעם לא רק להטלת קנסות על חריגה ממכסות, אלא אף לסגירה ממשית של הברזים. בעיית המחסור במים אינה בעייה של חובות ותשלומים אלא של מאגרים שקרקעיתם חשופה והפיקה מיובש, ושל מי בארות שכבר עתה גוברת בהם המליחות.

שלוש שנים שחונות הביאו את משק המים אל המשבר החמור ביותר בתולדותיו. אולי לא שנות בצורת על פי הגדרת קרן הפיצויים, אך שנים בהן כמות הגשם שירדה בישראל לא הספיקה למלא את החוסר. שלושה חודשים שלאחריהם מתחילות להתממש נבואות הזעם המפוזרות ביותר של מומחי המים, אלה שהתריעו זה שנים מפני ניצול יתר של המשאב היקר הזה והפקרת השליטה עליו בידי בעלי האינטרסים — החקלאים.

חשבון פשוט

החשבון פשוט: סך כל המים שהמדינה יכולה להשתמש בהם היא הכמות הנבנעת מדי שנה למאגרים — לכינרת, למי התהום ולעוד כמה מאגרים עיליים קטנים. כשאובים יותר יורד מיפלס הכינרת ויורד מיפלס המים בבארות. ירידת המיפלס מביאה אל הבארות את מי הים. התוצאה היא הפסקת השאיבה בשל המלחת הבארות. התופעה היתה קיימת כבר לפני 30 שנה בבארות תל אביב, והיא הולכת ומחסלת את בארות מישור החוף באיטיות אך בשיטתיות. גם הבארות והמעיינות שלרגלי ההר נפגעים מהמלחה, שכן שאיבת מים מעבר לסף מסוים מחדירה לבארות מים מלוחים המצויים בעומק רב.

המלחת הבארות איננה בעייה עתידית. באר שהמליחה נסגרת, תישאר סגורה כמה מאות שנים גם אם לא יישאבו כל מים סביבה. את אותם אלפי המטרים המעוקבים שנדפקה הבאר צריך למחוק לצמיתות מרשימת מקורות המים.

הניסיון העיקרי להילחם בתופעה נעשה על ידי מקורות מים שהעמידו בתוך המוביל הארצי הוורד לחולות, מישור החוף, כדי שיעלו את מיפלס הבארות. אלא שאת ההוורדה אפשר היה לבצע רק בשנים גשומות בהן עלה מיפלס הכינרת. כאשר המיפלס הלך וירד בשלוש השנים האחרונות, לא היה על מה לדבר.

"בחשבון פשוט היה אפשר לספק 1200 מיליון מ"ק לחקלאות כל שנה, אבל הם סיפקו 1400 ואפילו 1450," אומר אחד מבכירי המומחים במשק המים. לא מדובר על נתון של שנה שונה, אלא על הנתון הממוצע המתקבל מחישוב הנראה שבסך הכל אפשר לנצל 1500 מ"ק מים מהכינרת ומי התהום. לכך אפשר להוסיף (בהשקעה כבדה) עוד 500 מ"ק של מי ביוב מטוהרים. הצריכה העירונית מגיעה ל-400 מיליון מ"ק והתעשייה צורכת כחמישה אחוז מכמות המים הכללית. הצרכן העיקרי הוא החקלאות והאשמים שייתכנו הם החקלאים, אותם חקלאים שהגיעום הם הלוחצים להגדלת המיכסות ולהוזלת המחירים — שני הנושאים הקרובים שהביאו את החקלאות למשבר היובש של 1986.

מומחים אחרים, כמו הפרופ' הלל שבל, מדברים על מכירת עתיד הדינו ונכבשו בשל שאיבת יתר. התופעה, מסבירים המומחים, אינה קשורה דווקא בשלוש שנות הבצורת האחרונות, שאגב, לא היו הגרועות ביותר בתולדות המדינה. ההתייבשות היתה מתרחשת גם ללא השנים השחונות, אלא בשל ניצול היתר לבדו. כמות הגשמים יכולה רק לקרב את האסון או להרחיקו ב-5 עד 10 שנים. כבר היום, מאמינים במקורות מוסמכים, מגיע מינון המים החסרים כדי להעלות את מפלסי הכינרת ומי התהום לרמה האופטימלית ל-1800 מיליון מ"ק. כלומר, גם אם תייבש ישראל את כל שדותיה ותצמצם את הצריכה למי שתיה בלבד, יידרשו שנתיים גשומות כדי להחזיר את הכמות שנלקחה כ"משיכת יתר", וגם במקרה כזה לא יוחזרו מלוחות הבארות שנמלחו. מעין תשלום של ריבית קטלנית תמורת אותה משיכת-יתר.

גם מי שאינו מוכן לומר זאת לציבור מודה בשיחות פרטיות כי המחסור נובע לאו דווקא מבצורת נדירה אלא מתהליך מתמשך של חלוקת מים שאינם זמינים, מים שיחסרו כבר בעשר עשרים השנים הבאות.

האם כל אנשי נציבות המים, מקורות, תה"ל ומשרד החקלאות אינם יודעים את העובדות? האמנם מנוהל משאב הטבע החיוני ביותר על ידי שלומיאלים? התשובה המקובלת על הבכירים בנושאים אלה היא: "זה כוחו של הלובי החקלאי". עיקר עוצמתו של הלובי החקלאי מתבטאת סביב שולחן הישיבות של שתי ועדות: מועצת המים וועדת המים שבכנסת, שהיא ועדת משנה של ועדת הכספים והכלכלה. מועצת המים היא גוף מייעץ ליד שר החקלאות, גוף שיש בו רוב מוחץ לעסקנים חקלאיים המבקשים להשיג עבור שולחיהם את כמות המים הגדולה ביותר במחיר הנמוך ביותר. ועדת המים של הכנסת מאוכלסת אף היא בקיבוצניקים, מושבניקים וחקלאים פרטיים — ומטרותיהם זהות. תוצאות השתלטותם של החקלאים על משק המים נראות היטב בתקנות המסדירות את מחירי המים. ובוויכוח המתמשך עתה בוועדת המים בכנסת על השוואת מחירי המים.

מבקש עתה שר החקלאות (שבא מהמיגזר החקלאי) להשוות את מחיר המים המירבי לחקלאות ל-9 סנט למ"ק במקום 10 סנט כיום. יש המעריכים כי ההמלצה על מחיר נמוך זה יצאה ממועצת המים לפי בקשת השר, ומכל מקום ברור, שהמחיר הנמוך יותר לא היה למורת רוחם של חברי מועצת המים (הרשויות המקומיות ימשיכו לשלם 51 סנט למ"ק מים לצריכה ביתית).

מחיר המים לחקלאות כולל בתוכו סיבסוד ישיר של כ-60 מיליון דולר בשנה. "אך הסיבסוד האמיתי גדול הרבה יותר, מכיוון שתחשיבי המחיר אינם לוקחים בחשבון את עלות ההון האמיתית של ההשקעות בפיתוח משאבי המים," אומר המומחה. על פי כמה חישובים המחיר האמיתי של הסיבסוד מגיע ל-150 מיליון דולר בשנה.

יעדים לאומיים

המחיר הנמוך הנקבע למים לחקלאות (שהם 85 אחוז מהצריכה) מעודד כמובן צריכה גם לגידולים שהיו נזנחים אילו היה מחיר המים גבוה יותר. מערכות שונות שניסו להבטיח את הקטנת הצריכה נכשלו בשל הבסיס הלא כלכלי של המערכת. נראה כי אם לא יהיה שינוי קיצוני בשיטת התמחור וההקצבות אין איש מוכן לדבר על יותר מכך באמצעות מחירים.

"אסור לשכוח כי בכל זאת מדובר ביעדי התיישבות לאומיים, שלעיתים חייבים לחרוג מתחום השיקול הכלכלי הצר," אומר אחד מהדוברים הגדולים של הלובי החקלאי.

בעבר היו מי שחשבו שפיתוח שיטות השקייה חדישות יביא לצימצום בדרישה למים. לכאורה, אם אפשר לקבל יבולים גדולים יותר בפחות מים אפשר להסתפק בהקצבה קטנה יותר. אלא שבאורח הנראה במבט ראשון אבסורדי, הביאו אותם חידושי השקייה להגדלת הלחץ להקצבות מים נוספות. כאשר מכל מ"ק אתה יכול להפיק יותר כסף, ברור שתלחץ יותר לקבל הקצבה נוספת ואף תהיה מוכן לשלם קנס עבור חריגות.

מדוע מגדלים כותנה

דוגמה קיצונית להשפעות כלכליות ופוליטיות על הצריכה היא ענף הכותנה. הענף צורך כיום כ-300 מיליון מ"ק מים מדי קיץ. אולם למרות מחיר המים המסובסד ענף הכותנה הוא, בשנים האחרונות, ענף מפסיד בשל מחירה היורד של הכותנה בשוק העולמי. אין פלא איפה שלא מעט מומחים מצביעים על הכותנה כענף שצריך לוותר עליו. אלא שהכותנה היא ענף קיבוצי מובהק ולמרות ההתבססות הנוכחית על תעשייה ולמרות ההפסדים אין הקיבוצים מוכנים לוותר על גידול הכותנה ומעלים טענות שונות החל מ"ציונות חלוצית" וכלה בנימוק שאם לא יגדלו כותנה בשטחים אלה הם ייתפסו על ידי עדרי הבדווים.

אנשי הלובי החקלאי ואנשי מיסד המים מבקשים להציג את המחסור כתוצאה של בצורת בשלוש השנים האחרונות, ואת הקיצוץ במיכסות (1300 מיליון מ"ק לחקלאות ו-300 מיליון מ"ק לצריכה עירונית) כפתרון מספק. אלא שגורמים מומחים שהמחסור נובע משאיבת יתר רצופה לאורך שנים והפתרון רחוק מלהיות מספק.

מילת הפלא

דרוש קיצוץ דראסטי במיכסות המים, תוך מעבר לשיטת הקצאה גמישה שתיקח בחשבון את גשמי כל שנה. קיצוץ כזה מחייב שינויים דראסטיים בכל מיבנה החקלאות בישראל, ואיש אינו יכול לצפות כי שינוי כזה יוכל ללא סערה. בינתיים נראה כי בכל התיכנונים של משק המים אין איש מדבר על קיצוץ — אלא על הגדלת הכמויות באמצעות מילת הפלא "התפלה". התוכניות לשנת 2010 מדברות על כמעט 200 מיליון מ"ק מים שיבואו מהתפלת מי ים. רבים, וגם כאלה שיש להם יד בתיכנון, יודעים כי ההתפלה הזולה ביותר תייקר את המים פי עשרה לפחות. ברור שאין כל אפשרות להתבסס על התפלה לצרכים חקלאיים.

אם ראשי משק המים ימשיכו להסתתר מאחורי ההתפלה הרי בעוד כמה שנים יכריחו אותם מים מלוחים ומאגרים מרוקנים לבצע את הניתוח הדרוש כבר עכשיו — אלא שאז יהיו התנאים קשים הרבה יותר.

למורמונים יש אוניברסיטה

המישנה ליועץ המשפטי שמט את הקרקע מתחת כל הנקודות העיקריות שהעלו החרדים כדי לאסור הקמת האוניברסיטה

מאת נדב שרגאי

אילו היה המישנה ליועץ המשפטי לממשלה, עו"ד יורם בר סלע, פוליטיקאי, היתה השורה התחתונה בדו"ח בן 54 הדפים בנושא האוניברסיטה המורמונית שהגיש השבוע לשר הדתות קובעת חד משמעית: האוניברסיטה המורמונית היא עובדה כמעט מוגמרת. הלימודים בה ייפתחו כמתוכנן, התעוררות הציבור החרדי נגד הבנייה דומה לדריפת נוסע אחר רכבת זמן רב אחר שיצאה לדרכה. בטענות החוגים החרדים אין ממש. אולם מכיוון שבר סלע הוא משפטן, השורה האחרונה בדו"ח קובעת רק זאת: "אין עילה משפטית להפסקת הבנייה של האוניברסיטה".

הנקודות המרכזיות

בדו-קרב הפרטי שלהם עם החוגים החרדים זכו ראשי מרכז בריגהאם יאנג בנקודות המכריעות. דו"ח בר סלע הפריך טענות רבות של החוגים החרדים בחודשים האחרונים. בחמש נקודות מרכזיות פסק המישנה ליועץ לדעת החרדים:

* "הקצאת הקרקע למרכז הירושלמי, עולה בקנה אחד עם מטרת ההפקעה".

* "בעלי הקרקע שהופקעה השלימו למעשה מהבחינה המשפטית עם ההפקעה ועם השימוש שהמדינה עושה בה, מעצם העובדה שלא העלו כל טענות נגדה".

* "השומה, שהעריך השמאי הממשלתי את שווי הקרקע על הר הצופים, ושבעקבותיה שילמה האוניברסיטה את הכסף למינהל מקרקעי ישראל היתה סבירה ונכונה".

* "עבודות החפירה נעשו בפיקוח ארכיאולוגי, ובמקום לא נמצאו כל אתרי עתיקות או שרידי בית קברות".

* כן נקבע, כי אין בלבול במספר הדונמים שהוקצו לצורך הקמת האוניברסיטה. וכי האוניברסיטה אינה נבנית על שטח גדול יותר מזה שיועד לה מלכתחילה.

בכל הנושאים האלה טענו החרדים את ההפך הגמור.

בעניין העקרוני, מקורות מבט דתית — שאלת הפעילות המסיונרית, — שמסמנה כה חוששים החוגים הפעילים נגד הקמת האוניברסיטה, מעלה הדו"ח ספק הגבה לחשש, אולם חשש זה אינו מהווה כשלעצמו עילה משפטית להפסקת הבנייה.

טיעוני שני הצדדים

בר סלע מנה על ספר תקדימים שונים, כי בעוסקים שלטוניים כגון זה שבין האוניברסיטה המורמונית למינהל מקרקעי ישראל, יכולה רשות שלטונית להשתחרר מחוזה ולהכירו, אם צורכי ציבור חיוניים אינם מתיישבים עם קיומו ועם מילוי תנאיו. הוא שואל שאלה יסודית, שמסביבה תיכתבו מסקנתו בעמוד האחרון: "באילו נסיבות ובאילו תנאים ניתן להפעיל את כוח ההשתחררות של המדינה מהחוזה?"

כאן הוא נזהר מלפסוק האם יש רגליים לחששות הדתיים, ומביא בפשטות את טענות שני הצדדים: "שני טעמים מרכזיים ראה אני בנימוקים של אלה המבקשים לבטל החוזה. האחד, שאל לה למדינה להקצות קרקע למוסד העוסק בפעילות מיסיונרית או בפעילות שמטרתה לפרסם אצל אלה, שאינם נמנים עם אותה דת, את עיקרי אמונתה של הדת. שנית, שקהילת המורמונים, על פי עקרונות דתם, אמונים על פעילות להפצת דתם. ולכן כל מרכז שיקום בחסות ארגוני הדת המורמונית, ראשיתו או סופו שיעסוק בפעילות מיסיונרית. או בפעילות אחרת, שעניינה הוא הפצת עקרונות הדת המורמונית".

ההתחייבות המורמונית

לביסוס העמדה כנגד הקצאת הקרקע, מביאים הדוגלים בה פרסומים ומכתבים רבים ושונים. בדבר העמדה העקרונית שמובאת בשם נשיאות הדת המורמונית, כי על היהודים לקבל את עקרונות הדת כדי שיוושעו וכן מכתבים שנכתבו בין השנים 1972-1977, מהם עולה בבירור כוונת המורמונים לפעול ולעסוק בהמרת דתם של יהודים בישראל והעברתם לדת המורמונית. "כנגד דברים אלה טוענים נציגי המורמונים, כי לא מדובר בשליחות של הדת המורמונית ובנוסף, וזה העיקר, שמרגע שקמה בציבוריות בישראל הזעקה והמחאה כנגד פעילות מיסיונרית בתחום המוסד התחייב נשיא האוניברסיטה בארה"ב בהתחייבות פורמלית שלפיה הסטודנטים, אנשי הסגל וצוות העובדים הקשורים למוסד, לא יעסקו בפעילות של המרת דת ויידרשו לחתום על התחייבות זאת".

מותר לפעול להמרת הדת

בר סלע עצמו עומד על ההבדל בין מעשה מלכתחילה לבין מעשה בדיעבד, ומבחין בין שני סוגי טענות. "מלכתחילה היה מינהל מקרקעי ישראל יכול להמנע מלהקצות קרקע למוסד בעל רקע דתי. רבים העלו טענות אלה כנגד המינהל. אולם אלה הם מסוג הטענות שניתן להעלותם במישור הציבורי ולא במישור המשפטי. זאת ועוד: "סעיף 174 לחוק העונשין 1977 קובע כי "הנותן או מבטיח לאדם כסף, שווה כסף או טובת הנאה חומרית אחרת, כדי לפתות אותו להמיר דתו. או כדי שיפתה אדם אחר להמיר דתו, דינו — מאסר חמש שנים או קנס. מכאן שהחוק בישראל אוסר פעולות של המרת דת תוך שימוש בפיתויים כלכליים או במתן הטבות חומריות אחרות. אין איסור בחוק בישראל על פעילות של הסברת דת ושכנוע בצדקת דרכה של דת ללא פיתוי חומרי. לו היו הוכחות של ממש כי האוניברסיטה המורמונית או מישהו מטעמה, עוסקים בהמרת דת תוך מתן הטבות חומריות, דבר המהווה עבירה על החוק — ניתן היה לנקוט בצעדי תגובה מתאימים. אולם מבדיקה משפטית אין הוכחות כאלה."

מרכז המבקרים

למרכז המבקרים, המוקם ליד האוניברסיטה הדביק ארגון "יד לאחים" את הכינוי "מרכז שמד". המישנה ליועץ המשפטי לממשלה מפריד אף הוא בין שתי ההתקבצויות שיכלול המיבנה שעל הר הצופים: "האחת, מרכז ללימודים, שלוחה של אוניברסיטת בריגהם יאנג, והשנייה 'מרכז מבקרים'. באשר לפעילות במרכז הלימודים, קובע המישנה ליועץ: "לא ניתן לראות בה עילה להסתלק מן החוזה על יסוד טענה של פגיעה באופן ממשי בצורכי ציבור חיוניים בישראל". למרכז המבקרים מתייחס בר סלע אחרת: "מתעורר ספק בקשר לפעילות שתתנהל בו וספק זה מעורר חששות. על אף זה מחייב נשיא האוניברסיטה בהתחייבות, כי במוסד, שיבנה לא תעשה כל פעילות של המרת דת ולא ישתמשו בו למטרה כזאת. גם בחוזה הפיתוח דאג המינהל להכניס סעיף המגדיר את מטרת ההקצאה. ונתחייב כי הבניין לא ישמש לצרכים שיגנו את ערכי החינוך והתרבות של ישראל. כל אלה מהווים תשובה משפטית לחששות בקשר לפעילות שתהיה במרכז המבקרים [illegible] בלבד. בקשר לפעילות אפשרית, שעה שקיימת התחייבות של הדיינים, התחייבות העומדת בפני עצמה. וכן התחייבות כעוגנת בחוזה הפיתוח, אינו מאפשר למדינה להפעיל את זכותה ולהשתחרר מחוזה".

מה ייעשה במרכז?

בפרק המסקנות וההמלצות שוב מקדיש בר סלע מקום נרחב למרכז המבקרים: "רבים אומרים שקיימת אי בהירות ואולי אף אי הבנה בקשר לפעילות שתתקיים בו. כל המיבנה הענק המוקם לדעת אלה, אינו דרוש לקיום פעילות אקדמאית של סטודנטים או קבוצות שיבואו מחוץ לארץ. האלמנטים הציבוריים נראים [illegible] שיתרכזו בהם פעילויות שעיקרן הפצת הדת המורמונית. פעילות שכזאת היא המעוררת את הזעקה ואת המחאה הציבורית שהכל ערים לה בחודשים האחרונים. עוד טענה מרכזית היא שהתנאי בחוזה הפיתוח שהגדיר את מטרת ההקצאה ועיגן איסור פעולות הנוגדות את ערכי החינוך והתרבות של ישראל, נכלל בחוזה הפיתוח שתוקפו עד לראשית 1989 בלבד. ומה הלאה?"

לעניין זה, כותב בר סלע, "מציע אני לשקול את האפשרות לפנות אל מינהל מקרקעי ישראל או לגורם אחר, בשיתוף עם המינהל, שיברר אצל נציגי המוסד, מה היא הפעילות הספציפית שתעשה במרכז המבקרים, ולעמוד על כך שייעשה פירוט מדויק, שיבטיח שהפעילות שתתקיים במוסד האמור, לא תסתור את ערכי התרבות והחינוך של ישראל. אין צריך לומר, שהתנאי שנכלל בחוזה הפיתוח והנו תנאי שייכלל גם בחוזה החכירה. צריך לשאוף לכך שהפירוט האמור וההתחייבות שלקח על עצמו נשיא האוניברסיטה ייכללו אף הם בחוזה החכירה שייחתם בקשר למקרקעין הנידונים. ניתן אולי להקים צוות, בתיאום עם המרכז הירושלמי, שיוודא קיומם של התנאים המפורטים הלכה למעשה".

סיכומו של דבר: "על פי החומר והראיות שהוצג בפני ועל פי העובדות, לא ניתן מהבחינה המשפטית לבסס עובדתית את הטענה שהמרכז הירושלמי יקיים בין כתליו פעילות מיסיונרית או של המרת דת או פעולות הנוגדות את ערכי החינוך והתרבות של עם ישראל. לכן לא יכולה המדינה לשקול את האפשרות להשתחרר מקיום החוזה בנוגע להקצאת הקרקע למרכז הירושלמי".

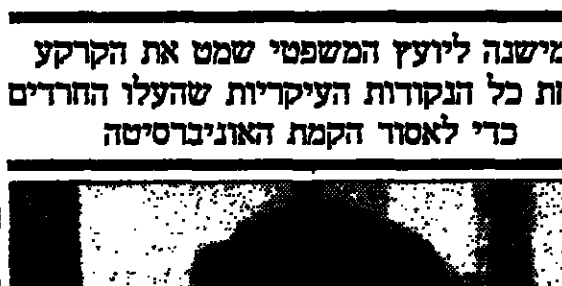

בר סלע: שני סוגי טענות

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

תמורות בכלכלת העולם

מאת פיטר דרוקר

המאמר תורגם והודפס מ־חדש ברשות "פורין אפיירס" אביב 1986. קופירייט 1986 של המועצה ליחסי חוץ בע"מ. פיטר דרוקר הוא פרופסור של קרן קלארק למדעי החברה ולני־הול בבית־הספר לבוגרי אוניברסיטה קלרמונט, קליפורניה. ספרו "גבולות הניהול" יתפרסם הקיץ.

מדברים כיום על "כלכלת העולם המשתנה". ברצוני לטעון שכלכלת העולם אינה "משתנה"; היא כבר השתנתה — ביסודותיה ובתשתיתה — וסביר ביותר שהשינוי הוא בלתי הפיך. פחות או יותר במרוצת העשור האחרון, התחוללו שלושה שינויים בסיסיים בעצם המרקם של כלכלת העולם:

* כלכלת המוצרים הבסיסיים "התנתקה" מהכלכלה התעשייתית.
* בכלכלה התעשייתית "התנתק" הייצור מהתעסוקה.
* תנועות הון במקום סחר (הן במוצרים והן בשירותים) היו לכוח המניע של כלכלת העולם. שני אלה לא בדיוק התנתקו זה מזה, אך הקשר התרופף, וגרוע מכך: הוא שוב אינו ניתן לחיזוי.

שינויים אלה הם מתמידים ובלתי מחוזיים. אפשר שלא נבין לעולם מה גרם אותם — הסיבות לשינוי כלכלי הן רק לעתים נדירות פשוטות. זמן רב עשוי לחלוף בטרם יודו תיאורטיקנים כלכליים כי אכן התחוללו שינויים בסיסיים, וזמן רב יותר — בטרם יתאימו את התיאוריות שלהם להתגברות. מעל לכל, אין ספק שיגלו היסוס רב להודות שהכלכלה העולמית היא השלטת, ולא המאקרו־כלכלה של האומה־מדינה, שבה מתמקדות עדיין באורח בלעדי מרבית התיאוריות הכלכליות. אולם זהו הלקח הברור של סיפורי ההצלחה בעשרים השנים האחרונות — של יפן ודרום־קוריאה, של גרמניה המערבית (למעשה, דוגמה מרשימה יותר אף כי הרבה פחות ראוותנית מיפן), ושל הצלחה גדולה אחת בתוך ארצות־הברית, התפנית והעלייה המהירה של ניו־אינגלנד התעשייתית שרק לפני עשרים שנה נחשבה על ידי הכל גוססת.

מיישמי הכלכלה, בממשל ובעסקים, אינם יכולים לחכות לתיאוריה חדשה. הם חייבים לפעול. ולפעולותיהם סיכוי רב יותר להצליח ככל שיתבססו יותר על המציאות החדשה של כלכלה עולמית שהשתנתה.

ראשית, הבה נשקול את כלכלת המוצרים הבסיסיים. התמוטטות מחירי חומרי־הגלם (חוץ מנפט) החלה ב־1977 ונמשכה — כשהיא מופסקת רק פעם אחת (מיד לאחר בהלת הנפט של 1979) בהתפרצות ספקולטיבית שארכה פחות משישה חודשים. בעקבותיה באה הירידה המהירה ביותר במחירי חומרי־הגלם שנרשמה אי־פעם. בתחילת 1986 ירדו מחירי חומרי־הגלם לשפל הנמוך ביותר בהיסטוריה הכתובה, בהשוואה למחירי סחורות מיוצרות ושירותים. כללית, ירדו המחירים לשיעורים הנמוכים ביותר של תקופת השפל הכלכלי הגדול, ובמקרים מסוימים (למשל עופרת ונחושת) אף היו נמוכים משיעוריהם ב־1932.

התמוטטות המחירים והאטת הביקוש עומדים בניגוד מדהים לתחזיות שהועלו בביטחון עד לפני עשר שנים

התחזיות השגויות

התמוטטות המחירים והאטת הביקוש עומדים בניגוד מדהים לתחזיות שהועלו בביטחון. לפני עשר שנים הכריז "מועדון רומא", שמחסור נואש בכל חומרי־הגלם יהיה כורח המציאות בסביבות 1985. ב־1980, "דו"ח שנת אלפיים הגלובאלי" לנשיא, "לקראת המאה ה־21" של ממשל קרטר קבע, כי הביקוש העולמי למזון יעלה בהתמדה במשך עשרים שנים לפחות, כי "ייצור המזון הכלל־עולמי ירד", חוץ מבמדינות מתפתחות, וכי מחירי מזון ריאליים יוכפלו. תחזית זו מסייעת להסביר מדוע קנו חוואים אמריקאיים את כל הקרקעות החקלאיות הזמינות, והעמיסו כך על עצמם נטל חובות.

בניגוד לכל אותן הציפיות, התפוקה החקלאית העולמית עלתה למעשה בכמעט שליש בין 1972 ו־1985, לשיא חסר תקדים. היא עלתה במהירות רבה יותר במדינות הפחות מפותחות. באורח דומה עלה ייצורם של כל מוצרי היערות, מתכות ומחצבים — בין 20 אחוז ל־35 אחוז בעשר השנים האחרונות — וגם הפעם העליות הגדולות ביותר נרשמו במדינות הפחות מפותחות. אין שום סיבה ולו הקלה ביותר להאמין ששיעורי גידול אלה יואטו, למרות התמוטטותם של מחירי חומרי־הגלם. אכן, במידה שהדברים נוגעים בתוצרת חקלאית, העלייה הגדולה ביותר טרם התחוללה.

אולי אף מדהים יותר מהניגוד בין התחזיות למה שקרה, היא העובדה שההתמוטטות בכלכלת חומרי־הגלם כמעט שלא השפיעה על הכלכלה התעשייתית העולמית. אם על פי תיאוריית מחזוריות העסקים נחשב עדיין דבר אחד "מובן" מעבר לכל ספק, הרי היתה זו האמונה שירידה תלולה וממושכת במחיר חומרי־גלם מביאה באורח בלתי נמנע ובטווח של 18־20 חודש לשפל כלל־עולמי בכלכלה התעשייתית.

בעוד שהכלכלה התעשייתית של העולם כיום אינה "נורמלית" על פי הגדרה כלשהי של המושג, היא בוודאי אינה מצויה בשפל. למעשה, הייצור התעשייתי במדינות מפותחות שאינן משתייכות לגוש המזרחי מוסיף לעלות בהדרגה, אף כי השיעור אטי במקצת באירופה המערבית. כמובן, אפשר שהשפל בכלכלה התעשייתית רק נדחה והוא יכול לפרוץ באמצעות משבר בנקאות, שייגרם על ידי פשיטות רגל נרחבות מצד בעלות חוב יצרניות של חומרי־גלם, בין אם הן בעולם השלישי ובין אם הן באיובה. אך זה עשר שנים כמעט שהעולם התעשייתי מוסיף לתפקד כאילו כלל לא היה משבר של חומרי־גלם. ההסבר היחיד הוא, שלדידן של המדינות המפותחות — להוציא את ברית המועצות — מגזר המוצרים הבסיסיים נרחק לשוליים, בעוד שקודם היה מרכזי.

בסוף שנות העשרים, לפני השפל הגדול, החקלאים האמריקאיים עדיין היו כמעט שליש מאוכלוסיית ארצם, וההכנסות החקלאיות היוו כמעט רבע מהתל"ג. כיום החקלאים מונים פחות מחמישה אחוזים מהאוכלוסייה ושיעור ההכנסות החקלאיות בתל"ג אפילו נמוך יותר. גם אם מובאת בחשבון התרומה שיצרני חומרי־הגלם והחקלאים זרים תורמים לכלכלה האמריקאית באמצעות רכישות של המוצרים התעשייתיים האמריקאיים, התרומה הכוללת של כלכלות ייצור חומרי־גלם וייצור מזון בעולם לתל"ג האמריקאי עומדת לכל היותר על שמינית. במרבית שאר המדינות המפותחות, שיעורו של מגזר חומרי־הגלם אף קטן מכך. רק בברית המועצות החווה היא עדיין מעסיקה עיקרית: כמעט רבע מכוח העבודה מועסק במשקים. כלכלת חומרי־הגלם התנתקה איפוא מהכלכלה התעשייתית.

זה שינוי תשתיתי מרכזי בכלכלה העולמית, בעל השלכות אדירות על המדיניות הכלכלית והחברתית כמו גם על התיאוריה הכלכלית במדינות מתפתחות ומפותחות כאחד. למשל, לו היה היחס בין מחירי סחורות מיוצרות למחירי מוצרים בסיסיים (להוציא נפט), דהיינו מזון, מוצרי יערות, מתכות ומחצבים, נשאר ב־1985 כפי שהיה ב־1973, גרעון הסחר האמריקאי יכול היה להיות קטן בשליש משיעורו כעת: הוא היה עומד על מאה מיליארד דולר לעומת 150 מיליארד. אפילו גרעון הסחר האמריקאי עם יפן יכול היה להיות נמוך בשליש, כ־35 מיליארד לעומת 50 מיליארד. היצוא החקלאי האמריקאי היה נושא רווחים פי־שניים יותר. ויצוא תעשייתי ללקוחה חשובה של ארצות־הברית, אמריקה הלטינית, היה נשאר בעינו.

לולא התמוטטו מחירי המוצרים הבסיסיים, אפשר שמאזן התשלומים של ארצות־הברית היה מראה על יתרה ניכרת. ובהיפך, יתרת הסחר של יפן עם העולם יכולה היתה להיות נמוכה יותר ב־20 אחוז, ויתרת היצוא של ברזיל יכולה היתה להיות בשנים האחרונות גבוהה כמעט ב־50 אחוז משיעורה הנוכחי. ברזיל לא היתה מתקשה במקרה כזה לשלם את הריבית על חובות החוץ שלה ולא היתה צריכה לסכן את גידולה הכלכלי בשל בלימה חדה של יבוא, כפי שעשתה. בסיכומו של דבר, אילו מחירי חומרי־הגלם בהשוואה למחירי הסחורות המיוצרות היו נשארים כפי שהיו ב־1973 או אפילו בשיעורים של 1979, לא היו מתחוללים משברים במרבית המדינות בעלות החוב, בעיקר באמריקה הלטינית.

עודפי מזון גדולים

מה אחראי לשינוי זה? הביקוש למזון גדל בעצם כמעט בקצב המהיר שחזה "מועדון רומא" ו"דו"ח אלפיים הגלובאלי". אך ההיצע גדל במהירות גדולה בהרבה. לא זו בלבד שהוא לא פיגר אחר הביקוש, הוא עלה עליו בהרבה. [illegible] באורח פרדוקסלי, אחת הסיבות לכך היא ללא ספק הפחד ממחסור מזון עולמי, שהוביל להשקעות אדירות להגדלת תפוקת המזון. ארצות־הברית עמדה בראש, באמצעות מדיניות חקלאית של סבסוד ייצור. הקהילייה האירופית הלכה בעקבותיה, ביתר הצלחה. אולם העליות הגדולות ביותר, במונחים מוחלטים ויחסיים כאחד, אירעו במדינות מתפתחות: בהודו, בסין שלאחר מאו ובמדינות מגדלות־האורז ברחבי מזרח אסיה.

יש להביא בחשבון גם את הירידה הגדולה בבזבוז. בשנות ה־50, עד ל־80 אחוז מיבול התבואה של הודו היו עכברושים זוללים במקום בבית־הגרן. כיום, במרבית חלקי הודו ירד שיעור הבזבוז ל־20 אחוז. זו במידה רבה תוצאה של "חידושים תת־תשתיתיים" לא ספקטקולריים אך יעילים, כגון אסמי בטון קטנים, מרכזי־חוחקים ועגלות ממונעות בנות שלושה גלגלים המובילות את היבול היישר למפעל העיבוד, במקום להניח לו להישאר בשדות במשך שבועות.

אין זה דמיוני לצפות ש"המהפכה" האמיתית בחווה עדיין לפנינו. חלקות אדמה גדולות שעד כה היו מדבריות למעשה, נעשות פוריות, בזכות שיטות עיבוד חדשות או הוספת מינראלים שאריתיים לאדמה. אדמות החרסית החומציות של הרמות הברזילאיות או האדמות המורעלות באלומיניום של פרו השכנה, למשל, שבעבר מעולם לא הצמיחו דבר, מניבות כעת יבולי אורז נאים באיכות גבוהה. התקדמות עוד רבה יותר נרשמה בביוטכנולוגיה, הן במניעת מחלות של צמחים ובעלי־חיים והן בהגדלת יבולים. לשון אחר, בדיוק כאשר גידול האוכלוסייה בעולם מאט באורח דרמאטי למדי באזורים רבים, סביר שייצור המזון יעלה בתלילות.

שוקי יבוא־המזון נעלמו כמעט לגמרי. הודות לתנופה החקלאית שלה, נהפכה אירופה המערבית ליצואנית מזון חשובה, המטורדת יותר ויותר בגין עודפים בלתי ניתנים למכירה של כל סוגי המזון, ממוצרי חלב עד יין, מתבואה עד בשר. סין, חוזים כמה משקיפים, תיעשה ליצואנית מזון בסביבות שנת אלפיים. הודו קרובה לשלב זה, בעיקר כשהמדובר בתבואה מסוג ירוד יותר. מכל המדינות הלא־קומוניסטיות החשובות, רק יפן עדיין מייבאת מזון בהיקף רחב: היא קונה בחו"ל כשליש מצרכת המזון שלה. כיום מרבית היבוא שלה בא מארצות־הברית. בתוך חמש או עשר שנים, עם זאת, סביר שדרום־קוריאה, תאילנד ואינדונזיה — יצרניות במחיר נמוך, המגדילות במהירות את תפוקת המזון — ינסו לכבוש להן מקום כספקיות העיקריות של יפן.

קונה המזון הגדולה היחידה שתיוותר בשוק העולמי תהיה אולי ברית המועצות, שצורכי המזון שלה יגדלו ככל הנראה. עם זאת, כמות עודפי המזון בעולם כה גדולה, אולי פי־חמישה עד פי־שמונה מזה שתזדקק לו אי־פעם ברית המועצות, עד כי צורכי המזון שלה בלבד אינם מספיקים כשלעצמם ללחוץ כלפי מעלה את המחירים העולמיים.

לדידן של המדינות המפותחות, להוציא את בריה"מ, מגזר המוצרים הבסיסיים נרחק לשוליים. כלכלת חומרי־הגלם התנתקה מהכלכלה התעשייתית. ייצור מוגבר במדינות מפותחות משמעו עתה תעסוקה פוחתת של עובדי הצווארון־הכחול. כלומר, חל נתק בין ייצור לתעסוקה. חברה, תעשייה או מדינה שלא יגדילו ברבע המאה הבא את הייצור בשיעור ניכר ובד בבד יצמצמו חדות את כוח העבודה של הצווארון־הכחול, לא יוכלו לצפות להישאר תחרותיות

אדרבה, התחרות על גישה לשוק הסובייטי בקרב יצרניות עודפים — ארצות־הברית, אירופה, ארגנטינה, אוסטרליה, ניו־זילנד (וככל הנראה הודו בתוך כמה שנים) — כבר חריפה כל כך עד שהיא מורידה מחירי מזון בעולם.

ירידה בחשיבותם של חומרי־הגלם

הביקוש בעולם יורד לכל המוצרים הלא־חקלאיים, בין אם הם מוצרי יער, מחצבים ומתכות, בניגוד בוטה למה שחזה "מועדון רומא" בביטחון כה רב. למעשה, כמות חומרי־הגלם הדרושה ליחידה נתונה של ייצור כלכלי נמצאת בירידה במשך כל המאה הנוכחית, להוציא תקופות מלחמה. מחקר שערכה לא מכבר קרן המטבע הבינלאומית מחשב את הירידה כעומדת על 1.25% מאז 1900. כלומר, כמות חומרי־הגלם התעשייתיים הדרושים ליחידה אחת של ייצור תעשייתי אינה יותר משתי־חמישיות מכמותה בשנת 1900. והירידה הולכת ומואצת. הניסיון היפני מדהים במיוחד. ב־1984 צרכה יפן על כל יחידה של ייצור תעשייתי רק 60 אחוז מחומרי־הגלם שנצרכו בעבור אותו היקף של ייצור תעשייתי ב־1973.

מדוע קורית ירידה זו בביקוש? לא משום שהייצור התעשייתי יורד בחשיבותו בעוד מגזר השירותים גדל — מיתוס נפוץ שאינו נתמך על ידי עדות כלשהי. מה שקורה הוא משמעותי בהרבה. הייצור התעשייתי מוותר בהתמדה על מוצרים והליכים עתירי־חומרים. אחת הסיבות לכך היא תעשיות הטכנולוגיה המתקדמת החדשות. חומרי־הגלם במוליך־למחצה מהווים אחוז עד שלושה אחוזים ממחיר הייצור הכולל. במכוניות חלקם הוא 40 אחוז, ובסירים ומחבתות — 60 אחוז. אך גם בתעשיות ותיקות יותר נמשך הקיצוץ בחומרי־גלם, לגבי מוצרים ישנים לא פחות מאשר חדשים.

כבל בן 22.5 עד 45 ק"ג עשוי פיברגלאס מעביר שיחות טלפון באותו מספר של תיל נחושת במשקל טונה. ירידה מתמדת זו באינטנסיביות השימוש בחומרי־הגלם בהליכי ייצור ובמוצרים, חלה גם על אנרגיה ובעיקר נפט. ייצור 45 ק"ג כבל פיברגלאס מצריך לא יותר מחמישה אחוזים מהאנרגיה הנדרשת לייצור טונה של תיל נחושת [illegible] הפלדה במרכבי מכוניות, הוצאות חומרי־הגלם, לרבות אנרגיה, הן פחות מחצי ההוצאות על פלדה.

כך איפוא אין זה סביר שמחירי חומרי־הגלם יעלו אי־פעם עלייה ניכרת בהשוואה למחירי סחורות מיוצרות (או שירותים עתירי־ידע כגון העברת מידע, חינוך או בריאות), לבד ממקרה של מלחמה נרחבת וממושכת.

השלכה אחת של מעבר חד זה מבחינת הסחר במוצרים בסיסיים, נוגעת במדינות המפותחות, הן יצואניות גדולות של חומרי־גלם

הייצור התעשייתי מוותר בהתמדה על מוצרים והליכים עתירי חומרים. אחת הסיבות לכך היא תעשיות הטכנולוגיה החדשות

כארצות־הברית והן יבואניות של חומרי־גלם כיפן. במשך 200 שנה היתה שמירתם של שווקים פתוחים לתוצרת החקלאית ולחומרי־הגלם שלה, מרכזית למדיניות הסחר הבינלאומית של ארצות־הברית. לכך התכוונו תמיד כשדיברו על "כלכלה עולמית פתוחה" ו"סחר חופשי". האם יש עדיין טעם בכך, או שמא חייבת ארצות־הברית להשלים עם העובדה ששוקי החוץ למוצרי המזון וחומרי־הגלם שלה נתונים בירידה בלתי־הפיכה לטווח רחוק? ובהיפך, האם עדיין יש טעם בכך, שיפן תבסס את מדיניותה הכלכלית הבינלאומית על הצורך להרוויח די מטבע חוץ למימון יבוא של חומרי־גלם ומזון?

מאז נפתחה יפן לעולם מבחוץ לפני 120 שנה, הדאגה — כמעט במידה של אובססיה לאומית — בגין תלותה בחומרי־גלם ומזון מיובאים, היתה הכוח המניע של מדיניותה, ולא בכלכלה בלבד. כעת יכולה יפן לצאת מהנחת היסוד — המציאותית בהרבה בעולם של היום — שיותר מתמיד יש היצע של מזון וחומרי־גלם. אם נסיק את המסקנה ההגיונית המתבקשת מהן, פירושן של התפתחויות אלה יכול להיות כי וריאציה כלשהי של המדיניות היפנית המסורתית — מרקנטיליסטית מאוד, מבטלת את הדגש על צריכה פנימית לטובת דגש חזק לא פחות על יצירת הון והגנה על תעשיות בחיתוליהן — מתאימה לארצות־הברית אולי יותר מאשר מסורתה היא. היפנים יכולים למצוא שימוש טוב יותר בוואריאציה כלשהי של אחד מקווי המדיניות האמריקאיים המסורתיים, בעיקר מעבר משימת דגש על חיסכון ויצירת הון לעבר צריכה.

האם נתק כה קיצוני מיותר מ־100 שנות אמונות ומחויבויות פוליטיות הוא סביר מעתה ואילך? יסודות המדיניות הכלכלית יהיו נתונים ללא ספק לביקורת הולכת וגדלה בשתי מדינות אלה, ובכל שאר המדינות המפותחות. יסודות אלה גם יהיו נתונים לבדיקה אינטנסיבית יותר ויותר מצד מדינות בעולם השלישי, שכן אם פוחתת חשיבותם של מוצרי יסוד לגבי כלכלת העולם המפותח, מתערערים תיאוריות פיתוח מסורתיות וקווי מדיניות מסורתיים.

אלה מבוססים על הנחת היסוד — התקפה לחלוטין מבחינה היסטורית — כי מדינות מתפתחות מממנות יבוא של סחורות הון באמצעות יצוא של חומרים בסיסיים: מוצרי חקלאות, יערות, מחצבים, מתכות. כל תיאוריות הפיתוח גם יוצאות מתוך הנחה — ככל שהן יכולות לחלוק זו על זו בנקודות אחרות — כי רכישות חומרי־הגלם של המדינות התעשייתיות המפותחות חייבות לגדול לפחות בקצב הייצור התעשייתי באותן מדינות. מכאן משתמע, שלאורך תקופה ממושכת כזאת או אחרת, כל יצרן של חומרי־גלם נהפך לסיכון־אשראי טוב יותר ומאזן הסחר שלו הולך ומשתפר. הנחות יסוד אלה התערערו. על איזה בסיס איפוא אפשר לבסס פיתוח כלכלי, בעיקר במדינות שאין להן אוכלוסייה גדולה דיה לפתח כלכלה תעשייתית המבוססת על השוק מבית? כפי שנראה להלן, מדינות אלה אינן יכולות עוד לבסס את הפיתוח הכלכלי שלהן על מחירי עבודה נמוכים.

נתק בין ייצור לתעסוקה

השינוי הגדול השני בכלכלת העולם הוא הנתק בין ייצור לתעסוקה. "ייצור מוגבר" במדינות מפותחות פירושו כעת, למעשה, תעסוקה הולכת ופוחתת של עובדי הצווארון־הכחול. אי לכך מאבדות הוצאות העבודה יותר ויותר מחשיבותן בתורת "הוצאה השוואתית" ובתורת גורם תחרותי. מרבים לדבר בימים אלה על "דה־התיעוש" של אמריקה. למעשה, מבחינת היקפה המוחלט, התפוקה במגזר הייצור גדלה בהדרגה ונשארה בעינה מבחינת שיעורה בכלכלה הכוללת. מאז סוף מלחמת קוריאה, דהיינו במשך יותר מ־30 שנה, נשאר הייצור יציב והוא עומד על 24% — 23% מהתל"ג האמריקאי. בה במידה, הוא שמר על שיעורו המסורתי בכל שאר המדינות התעשייתיות החשובות. לא יהיה זה אפילו נכון לומר שהתעשייה האמריקאית אינה מצליחה כיצואנית. אמנם ארצות־הברית מייבאת מיפן ומגרמניה המערבית הרבה יותר סחורות מאי־פעם בעבר. אך היא גם מייצאת יותר, הודות לחסרונות הגדולים של הדולר היקר, הוצאות העבודה העולות והעובדה ששוק תעשייתי חשוב, אמריקה הלטינית, נמצא על סף התמוטטות. ב־1984 — השנה שבה הגיע הדולר לשיא מעלה — עלה יצוא מוצרים אמריקאיים ב־8.3%, והוא עלה שוב ב־1985. חלקם של יצוא המוצרים האמריקאיים ביצוא העולמי היה 17% ב־1978. עד ל־1985 הוא עלה ל־20%, בעוד גרמניה המערבית אחראית ל־18% מהייצור בעולם ויפן ל־16%. לשלוש מדינות אלה יש לזקוף יותר ממחצית ההיקף הכולל של הייצור.

כך איפוא, לא הכלכלה האמריקאית עוברת תהליך של "דה־תיעוש", אלא כוח העבודה האמריקאי. בין 1973 ו־1985 הייצור (נמדד במחירים קבועים, בניכוי אינפלציה) בארצות־הברית גדל בכ־40%. אבל התעסוקה בייצור ירדה בהתמדה במהלך אותה תקופה. מספר המועסקים בעבודות צווארון־כחול ירד בחמישה מיליונים לעומת 1975. אולם ב־12 השנים האחרונות עלתה התעסוקה הכוללת בארצות־הברית במהירות רבה יותר מאשר בכל תקופת שלום בהיסטוריה של כל מדינה — מ־82 ל־110 מיליון בין 1973 ו־1985, דהיינו עלייה בשליש מלא. אך כל הגידול לא היה בעבודות של ייצור, ובעיקר לא בעבודות של צווארון־כחול.

המגמה אינה חדשה. בשנות העשרים היה אחד מכל שלושה אמריקאים בכוח העבודה פועל ייצור. ב־1950 עמד השיעור על אחד לארבעה. כעת הוא ירד לאחד לשישה, והוא מוסיף לרדת. בעוד המגמה קיימת זה מכבר, היא הואצה באורח רב לנקודה, ששום עלייה בייצור — לפחות בתקופת שלום — גדולה ככל שתהיה, לא תוכל, ככל הנראה, להפוך על פיה את הירידה לטווח רחוק במספר מקומות העבודה של הצווארון־הכחול בייצור או בשיעורם של מקומות עבודה אלה בכוח העבודה הכולל.

מגמה זו זהה בכל המדינות המפותחות, ולמעשה היא אף מודגשת יותר ביפן. משום כך סביר ביותר שבתוך 25 שנים שיעורם של פועלי ייצור בכוח העבודה הכולל של מדינות מפותחות כארצות־הברית ויפן לא יהיה גדול יותר משיעורם הנוכחי של עובדי החקלאות במדינות המפותחות — לכל היותר עשרה אחוזים. כיום מעסיקה ארצות־הברית כ־18 מיליון איש בעבודות צווארון־כחול בתעשיות ייצור. בסביבות 2100 סביר שמספרם לא יעלה על 12 מיליון. בכמה תעשיות גדולות הירידה תהיה עוד תלולה יותר.

ודאי אין זה מציאותי, למשל, לצפות שתעשיית המכוניות האמריקאית תעסיק יותר משליש מפועלי הצווארון־הכחול הנוכחיים שלה כעבור 25 שנה, גם אם הייצור יכול לגדול ב־50 אחוז. אם חברה, תעשייה או מדינה לא יגדילו ברבע המאה הבא את הייצור בשיעור ניכר ובו בזמן יצמצמו חדות את כוח העבודה של הצווארון־הכחול, הן לא יוכלו לצפות להישאר תחרותיות, או אפילו "מתפתחות". הן ידעכו עד מהרה.

בריטניה נמצאת בירידה תעשייתית ב־25 השנים האחרונות, במידה רבה משום שמספר פועלי הצווארון הכחול על כל יחידת ייצור קטן בקצב אטי יותר מאשר בכל שאר המדינות המפותחות מחוץ לגוש המזרחי. אפילו כך, שיעור האבטלה בבריטניה הוא הגבוה ביותר בקרב המדינות המפותחות והלא־קומוניסטיות — יותר מ־13%.

הדוגמה הבריטית מצביעה על משוואה כלכלית חדשה וקריטית: מדינה, תעשייה או חברה המעמידה את שמירת מקומות העבודה בייצור מעל לכושר התחרות הבינלאומית (שמשמעותו הצטמקות מהירה של מקומות עבודה כאלה), תמצא עצמה במהרה ללא ייצור וללא מקומות עבודה. ניסיון לשמור על מקומות עבודה כאלה של הצווארון־הכחול הוא למעשה מרשם לאבטלה. עד כה קיבלה קונצפציה זו הכרה לאומית נרחבת רק ביפן. אכן, מתכננים יפניים בממשל ובעסקים הפרטיים כאחד, יוצאים מתוך הנחות יסוד של הכפלת הייצור בתוך 15־15 שנה, המתבססת על צמצום בתעסוקת הצווארון־הכחול בשיעור 40%־25%.

לחברות אמריקאיות גדולות רבות כגון איי־בי־אם, ג'נראל אלקטריק וחברות המכוניות הגדולות יש תחזיות דומות. מכאן משתמעת מסקנה, ששיעור האבטלה הכולל במדינה ירד ככל שהיא תצמצם במהירות רבה יותר את תעסוקת פועלי הצווארון־הכחול. זו אינה מסקנה שפוליטיקאים, מנהיגי איגודים או הציבור בכללותו בארצות־הברית יכולים להבין או לקבל בנקל.

מה שמקשה אפילו יותר זו העובדה, שארצות־הברית מתנסה בכמה מעברים ותמורות נפרדים ושונים בכלכלת הייצור שלה. אחד מהם הוא האצת התהליך של המרת עבודת־הכפיים בידע והון. בעוד שלפני כמה עשרות שנים דיברנו על מכניזציה, אנחנו מדברים עכשיו על "רובוטיזציה" או "אוטומציה".

צצים שני זנים נפרדים של תעשיית הייצור: האחד מיוצג על ידי חומרי הגלם, השני על ידי מידע וידע

וזה בעצם שינוי במינוח יותר מאשר במציאות. כאשר הנרי פורד הנהיג את פס הייצור ב־1909, הוא קיצץ במספר שעות העבודה הדרושות לייצור מכונית בכ־80% תוך שנתיים או שלוש — לאין שיעור יותר מכפי שמישהו מצפה אפילו מהרובוטיזציה המלאה ביותר. אך אין ספק שאנו עומדים מול האצה חדשה ותלולה בהחלפת עובדי־הכפיים במכונות, והיינו במוצרים של ידע.

מעבר לתעשיות עתירות־ידע

שינוי שני — ולטווח הרחוק הוא עשוי להיות אף חשוב יותר — הוא המעבר מתעשיות שהיו בעיקרן עתירות־עבודה לתעשיות שמלכתחילה הן עתירות־ידע. הוצאות הייצור של מוליך־למחצה הן כ־70% ידע — והיינו מחקר, פיתוח וניסוי — ולא יותר מ־12% עבודה. הוא הדין בייצור תרופות — העבודה מהווה לא יותר מ־15% [illegible] כמעט 50% [illegible] לעומת זאת, במפעל המכוניות, שיעבור את תהליך הרובוטיזציה המרבי, העבודה עדיין תבלע 20 אחוז או 25% מההוצאות.

שינוי מבלבל נוסף בייצור הוא היפוך הדינמיקה של הגודל. מאז תחילת המאה, המגמה בכל המדינות המפותחות היתה לקראת מפעלי ייצור הולכים וגדלים. היתרונות לגודל תמכו מאוד במגמה זו. מה שאולי חשוב לא פחות, "כלכלת הניהול", כפי שניתן לקרוא לה, יצרו גם הן בתהליך יחידות גדולות. עד לאחרונה, טכניקות מימון מהודקות חלו רק על יחידות גדולות למדי. מגמה זו התהפכה על פיה במשך 20־15 השנים האחרונות. ההצטמקות בעבודות ייצור בארצות־הברית, חלה רק בחברות הגדולות, וחל בחברות־הענק בענפי הפלדה והמכוניות. יצרנים קטנים ובעיקר בינוניים שמרו על גודלם או קיבלו לעבודה עובדים חדשים. גם לגבי מעמדם בשוק, היצוא והרווחיות שלהם, הצליחו עסקים קטנים ובינוניים הרבה יותר מאשר העסקים הגדולים.

היפוך הדינמיקה של הגודל קורה גם במדינות מפותחות אחרות, אפילו ביפן — שם הגדול יותר היה תמיד הטוב יותר, הגדול מכולם גם הטוב ביותר. המגמה התהפכה על פיה אפילו בתעשיות ותיקות. חברת המכוניות הרווחית ביותר בשנים האחרונות אינה אחת הענקיות בענף אלא חברה בגודל בינוני בגרמניה — ב.מ.וו. חברות הפלדה הרווחיות היחידות בארצות־הברית, שוודיה או יפן, היו יצרניות בגודל בינוני של מוצרים מיוחדים, כגון צינורות לקידוח נפט. במידה מסוימת, בעיקר בארצות־הברית, נבע הדבר מתחיית היזמות. אבל מה שחשוב אולי לא פחות — ב־30 השנים האחרונות למדנו כיצד לנהל את העסק הקטן והבינוני עד לנקודה שבה היתרונות של גודל קטן יותר, למשל קלות בתקשורת וקרבה לשוק וללקוח, מכריעים במשקלם את מה שבעבר היו מגבלות־ניהול מרתיעות.

כך איפוא בארצות־הברית, אך יותר ויותר גם במדינות מובילות אחרות בתחום הייצור כגון יפן וגרמניה המערבית, הדינמיות הכלכלית עברה מחברות הענק שחלשו על הכלכלה התעשייתית של העולם במשך 30 שנה מאז מלחמת העולם השנייה לחברות, שהן אמנם קטנות בהרבה אך מנוהלות באורח מקצועי, בעיקר במימון ציבורי.

צצים שני זנים נפרדים של "תעשיית הייצור". האחד מבוסס על חומרי־גלם ומיוצג על ידי התעשיות שסיפקו גידול כלכלי בשלושת הרבעים הראשונים של המאה. השני מבוסס על מידע וידע: תרופות, טלקומוניקציה, מכשור אנליטי ועיבוד מידע כגון מחשבים. תעשיות הייצור המבוססות על מידע הן בדרך כלל אלה הגדלות כעת. שתי קבוצות אלה נבדלות לא רק במאפייניהן הכלכליים אלא בעיקר במעמדן בכלכלה הבינלאומית. את מוצרי התעשיות המבוססות על חומרי־גלם יש ליבא או ליצא בתורת "מוצרים". הם מופיעים במאזן הסחר. מוצרי התעשיות המבוססות על מידע ניתנים ליצוא או ליבוא הן כ"מוצרים" הן כ"שירותים", ולכן ייצוגם במאזן הסחר הכולל יכול להיות בלתי מדויק.

דוגמה ישנה היא הספר המודפס. בעבור חברת הוצאה־לאור גדולה המפרסמת פרסומים מדעיים, "דמי המנוי" מהווים שני שלישים מסך רווחיה. אבל החברה מייצאת מעט, אם בכלל, ספרים של ממש. ספרים כבדים במשקלם, היא מוכרת "תמלוגים" ו"המוצר" מיוצר בחו"ל. בה במידה, "מכירות היצוא" הרווחיות ביותר של מחשבים יכולות להופיע בסטטיסטיקות סחר בתור "יבוא": אלה הם דמי הסידרה שכמה מהבנקים, חברות רב־לאומיות וחברות סחר יפניות מהגדולים בעולם מקבלים תמורת עיבוד מידע במשרדי־הבית שלהם, המגיע באורח אלקטרוני מסניפים ומלקוחות ברחבי העולם.

בכל המדינות המתפתחות, עובדי "ידע" הם מרכז־הכובד של כוח העבודה. אפילו בייצור הם יעלו בתוך עשר שנים על פועלי הצווארון־הכחול. יצוא מידע המייצר הכנסות ממכירות רשיונות, דמי שירות ותמלוגים, אכן יכול ליצור מקומות עבודה רבים יותר בשיעור ניכר מאשר יצוא סחורות. דבר זה מחייב בתורו — כפי שנראה שוואשינגטון הרשמית מכירה בכך — שימת דגש גדול יותר במדיניות הסחר על "סחר בלתי נראה" וביטול המחסומים בסחר בשירותים.

מאז ומתמיד התייחסו כלכלנים לסחר הבלתי נראה כאל ילד חורג, אם בכלל שמו לבם אליו. כיום הוא יותר ויותר מרכזי. בתוך 20 שנה יכולות מדינות מפותחות לגלות שהכנסות הסחר הבלתי נראה שלהן גדולות מאשר הכנסות היצוא.

השלכה אחרת של הנתק בין ייצור מוצרים לייצור תעסוקה היא, שהבחירה בין מדיניות תעשייתית המצדדת בייצור לבין מדיניות המצדדת בתעסוקה תעשייתית תהיה נושא פוליטי שנוי במחלוקת עד סוף המאה הזאת. מבחינה היסטורית, נחשבו שני קווי מדיניות אלה תמיד לשני צדדים של אותו המטבע.

מעתה ואילך ימשכו השניים יותר ויותר בכיוונים מנוגדים. הם אכן נהפכים עתה לחלופות, אולי אף סותרות.

הנוחה מיטיבה — מדיניותו של ממשל רייגן בשנים האחרונות — עשויה להיות המדיניות הטובה ביותר שאפשר לקוות לה והיחידה בעלת סיכוי להצלחה. ככל הנראה, אין זה מקרה שאמריקה, יותר מכל מדינה אחרת, יש לארצות־הברית שיעור אבטלה הנמוך ביותר מבין כל המדינות המפותחות מבחינה תעשייתית. עם זאת, קיים בוודאי הצורך במאמצים שיטתיים להכשיר מחדש פועלי צווארון־כחול מיותרים ולמצוא להם מקומות עבודה — דבר שעד כה איש אינו יודע איך לעשותו בהצלחה.

ולבסוף, סביר שהוצאות עבודה נמוכות יהיו פחות בגדר יתרון מכפי שהן עכשיו בסחר הבינלאומי, פשוט משום שבמדינות המפותחות הן יגבשו פחות מההוצאות הכוללות. יותר על כן, ההוצאות הכוללות של תהליכי מיכון נמוכות יותר אפילו מההוצאות של בתי־חרושת מסורתיים בעלי הוצאות עבודה נמוכות. זאת בעיקר משום שאוטומציה מחסלת את ההוצאות הסמויות אך הגבוהות של "אי עבודה", כגון ההוצאות של מוצרים באיכות ירודה ומוצרים נפסלים, וההוצאות של סגירת המיכשור כדי לעבור מדגם אחד של מוצר לאחר.

הבה נעיין במקרים של שתי חברות מובילות לייצור טלוויזיות בארצות־הברית, מוטורולה וארסי־אי. שתיהן כמעט גורשו מהשוק על ידי יבוא ממדינות בעלות הוצאות עבודה נמוכות בהרבה. שתיהן הנהיגו אוטומציה, והתוצאה היא שמוצרים אמריקאיים אלה מתחרים כעת בהצלחה ביבוא זה. באורח דומה, יכולות כעת כמה חברות טקסטיל בעלות מידת מיכון גבוהה בשתי מדינות קרוליינה, לגבור בתחרות על יבוא ממדינות בעלות הוצאות עבודה זעומות כגון תאילנד. לעומת זאת, אף כי לכמה חברות אמריקאיות המייצרות מוליכים־למחצה יש הוצאות עבודה נמוכות, מכיוון שהייצור עתיר־העבודה שלהן מתבצע במערב־אפריקה, הן עדיין מייצרות בהוצאות גבוהות והיפנים המשוכללים יכולים לגבור עליהן בקלות.

מחיר ההון יהיה איפוא חשוב יותר ויותר בתחרות הבינלאומית. בנקודה זו נהפכה ארצות־הברית בעשר השנים האחרונות למדינה בעלת ההוצאות הגבוהות ביותר, ויפן — לבעלת הנמוכות ביותר. היפוך המדיניות האמריקאית של מחירי ריבית גבוהים והון עצמי יקר צריך, איפוא, להיות קדימות בקרב מקבלי ההחלטות האמריקאים. הדבר דורש את צמצום גרעון התקציב, בתורת ההגנה הראשונה כנגד אינפלציה, ולא שיעורי ריבית גבוהים.

בעבור מדינות מפותחות, בעיקר ארצות־הברית, הירידה המתמדת בהוצאות עבודה כגורם תחרותי חשוב, עשויה להיות התפתחות חיובית. אולם בעבור מדינות העולם השלישי, בעיקר מדינות המתועשות במהירות כגון ברזיל, דרום־קוריאה או מקסיקו, אלה אכן חדשות רעות. בתהליך התיעוש המהיר של המאה ה־19 התפתחה מדינה אחת, יפן, על ידי יצוא חומרי־גלם, בעיקר משי ותה במחירים שהלכו ועלו בהתמדה. מדינה אחרת, גרמניה, התפתחה על ידי זינוק־צפרדע לתוך תעשיות "הטכנולוגיה הגבוהה" של תקופתה, בעיקר חשמל, כימיקלים ואופטיקה. מדינה שלישית, ארצות־הברית, עשתה את שני הדברים.

שתי הדרכים חסומות בעבור המדינות העוברות כיום תיעוש מהיר. הראשונה, בגלל הידרדרות תנאי הסחר של מוצרי־הגלם; השנייה, מכיוון שהיא מצריכה תשתית של ידע וחינוך החורגת בהרבה מהישג ידה של מדינה עניה (אף כי דרום־קוריאה מתקרבת לכך). תחרות המבוססת על הוצאות עבודה זולות יותר נראית החלופה היחידה. האם גם היא תיחסם בפניהן?

(חלקו השני של המאמר יפורסם ביום א')

האוניברסיטה העברית בירושלים
דיקנט הסטודנטים
(בסיוע הסתדרות הסטודנטים)
היחידה ליעוץ והכוון

יריד התעסוקה 1986

יום שני 26.5.86 בין השעות 16.00—12.00
בגבעת רם ובהר הצופים

סטודנטים ומסיימי האוניברסיטה העברית בתחומי מדעי הטבע, מדעי החברה ומדעי הרוח המעוניינים בקבלת מידע אודות אפשרויות התעסוקה מוזמנים להשתתף.

המשרד לעניני דתות
המחלקה למקומות קדושים

לידיעת העולים לרגל
בל"ג בעומר תשמ"ו למירון

ההדלקה המסורתית של ל"ג בעומר על קברו של ר' שמעון בר־יוחאי זיע"א תתקיים השנה אי"ה אור ליום שלישי, י"ח אייר תשמ"ו (26.5.86), בשעה 8 בערב.

הוראות לחוגגים

א. העליה על גג קבר הרשב"י מותרת רק עפ"י אישור הסדרנים במקום.
ב. אין להדליק נרות או פתילות שמן בשטח בניין הקבר.
ג. אסור לשחוט באיזור, אלא במקומות המיוחדים לשחיטה.
ד. כל בשר משחיטה מקומית שלא יימצא עליו אישור של הרופאים הוטרינרים במקום — יוחרם.
ה. הציבור מוזהר שאין כל פיקוח כשרות על הבשר הנמכר באיזור מירון.
ו. הציבור מתבקש לשמור על קדושת המקום, להקפיד על לבוש צנוע ולהישמע להוראות הסדרנים והמפקחים במקום.
ז. הציבור מתבקש לגלות עירנות ולהודיע מיד על כל חפץ או אירוע חשוד למשטרה או לאנשי ביטחון שיהיו במקום.
ח. הציבור מתבקש לא להקים אוהלים במגרשי החנייה.
ט. על מנת להקל על כוחות הבטחון, אנא המנעו מהליכה על הכבישים הראשיים והישמעו להוראות השוטרים.
י. לעליה לקבר נא השתמשו בכביש העולה (ראה שילוט) ובירידה מהקבר בכביש היורד המיועד לכך והמסומן.
יא. אין להקים ולהציב דוכנים, שולחנות, אהלים וכו' לצרכי רוכלות והתמקמות או לכל מטרה אחרת לאורך כבישי העליה והירידה לאתר הקבר.
יב. אין להקים אוהלים בשטח מושב מירון.
יג. המים בשטח המטעים במושב מירון אסורים לשתיה.

אוניברסיטת תל־אביב

אוניברסיטת תל־אביב וקרן ארמנד המר
מתכבדים להזמין את הציבור ל־

"כנס ארמנד המר
לשיתוף פעולה כלכלי במזרח התיכון"

אשר יתקיים בין התאריכים 1־3 ביוני 1986
באוניברסיטת ת"א

מושב פתיחה
יום א', 1 ביוני 1986 בשעה 19:00 באודיטוריום בר־שירה במעמד נשיא המדינה
מר חיים הרצוג
השר גד יעקבי — כלכלה ושלום במזרח התיכון
פרופ' חיים בן שחר — פרוייקט המר ותבניות מרשל של הרמ"ט שמעון פרס — ההבטחה והקשיים

תבנית המושבים האקדמיים (בשפה האנגלית)
בניין רוזנברג אולם מס' 01

יום ב', 2 ביוני 1986
מושב בוקר בין השעות 09:00 — 12:30
TRADE REGIMES AND REGIONAL COOPERATION
Seev Hirsch Tel Aviv University
Possible Trade Regimes for the Middle East
Arnon Gafny Israel General Bank
A Middle East Development Fund
Joyce R. Starr, Georgetown University, Washington, D.C.
U.S. Policy Perspectives A Middle East Marshall Plan
Mario I. Blejer, International Monetary Fund
Regional Integration in Latin America: Experience, Options, and the Outlook for Future Cooperation
Sam Nilsson, Ifias, Sweden
The Role of Science and Technology in Regional Economic Cooperation with Special Reference to the Middle East

מושב אחה"צ בין השעות 14:00 — 18:00
ECONOMIC ASPECTS OF RIVALRY, DEFENCE SPENDING AND ARMS CONTROL
Michael D. Intriligator, UCLA, and Dagobert L. Brito,
Rice University, Houston
Arms Races and Arms Control in the Middle East
Jeffrey J. Schott, Institute for International Economics
The Role of Economic Sanctions
Martin C. Mcguire, University of Maryland
Factor Migration, Trade, and Welfare Under Threat of Commercial Disruption
Brian Hindley, The World Bank, Washington, D.C.
Service Transactions as an Issue for International Negotiations
Eliezer Sheffer, The Hebrew University of Jerusalem
The Economic Burden of the Arms Race in the Middle East

יום ג', 3 ביוני 1986 בבנין רוזנברג אולם 01
מושב בוקר בין השעות 09:00 — 12:30
POLITICAL ECONOMY OF THE PEACE PROCESS
Ephraim Kleiman and Michael Michaely, The Hebrew University of Jerusalem
The Integration of the Labor Markets of Israel, the West Bank and the Gaza Strip
Yoram Maital and Gad Gilbar, University of Haifa
The Economic Relations Between Israel and Egypt, 1979–1985
Eliyahu Kanovsky, Bar Ilan University
The Economic Aspects of Peace in the Middle East: Oil and the Arms Race
Elias Tuma, University of California at Davis
The Costs of Non-Cooperation in The Middle East Since 1948

מושב אחה"צ בין השעות 13:15 — 15:15
TECHNOLOGICAL COOPERATION AND SPECIFIC PROJECTS
Baruch Raz, ICTAF, Tel Aviv University
Overview of Hammer Fund Activities At ICTAF
Gideon Fishelson, ICTAF, Tel Aviv University
Key Findings of The Hammer Fund's Research
Elisha Kally, And Abraham Tal, ICTAF, Tel Aviv University
The Potential for Cooperation in Water Projects in the Middle East at Peace
Antonio Alonso Concheiro, Fundacion Barros Sierra, Mexico
Technology: Development, International Trade and Cooperation

להרשמה נא לפנות לטלפון 209717 בין השעות 10:00 — 16:00 השתתפות אינה כרוכה בתשלום.

בחיפה אין כל חדש

מורשע בשוחד מייצג את תיאטרון חיפה

אברהם המאירי, ידידו האישי של אריה גוראל, ראש העיר, משמש כחבר מועצת עיריית חיפה מטעם סיעת המערך. לא מכבר הורשע המאירי בבית המשפט בבין עסקת שוחד. הוא נדרש להתפטר מתפקידו. המאירי הודיע כי הגיש ערעור על פסק הדין, ועד שערעורו יישמע הוא משעה עצמו מפעילות במועצה, כמו גם מכל פעילות ציבורית אחרת.

מתברר שהמאירי פשוט שכח לקיים את חלקה השני של הבטחתו. בימים אלה שוהים שחקני תיאטרון חיפה בשיקגו, במסגרת מסע בארצות הברית. המאירי הוא יו"ר הנהלת התיאטרון. מי מייצג בשיקגו את התיאטרון ונושא נאומים בפני פורומים רחבים? אין צורך לנחש פעמיים: אותו המאירי שהורשע בעסקת שוחד הוא הדמות הפרגונית המייצגת את תיאטרון חיפה במסע בחו"ל.

* * *

לא מכבר פרש לגימלאות גבריאל מרוז, גזבר העירייה. מסמכי הסכם הפרישה הגיעו לידיעת מבקר המדינה, כמו גם להנהלת משרד הפנים. חישוב מהיר קבע כי הגזבר זכה בתנאי פרישה מפליגים. נקבע כי "הערך המהוון בהסכם לקצבה מגיע ל־195 אלף דולר" וזה סכום לא מבוטל בימים טרופים אלה של קשיי תקציב. ולכן ביקשתי את הסברו של דובר העירייה לעניין. מסתבר שלגזבר הפורש הוענקה דרגת מנהל כללי. "בדקנו ומצאנו כי דרגה זו קיימת כבר מספר שנים במערכת השלטון המקומי. לדעתנו, זכותו של ראש העיר להחליט למי להעניק דרגה זו ובאלו נסיבות".

אברהם מאירי

במשרד הפנים השיבו לי שלא לציטוט: גם אנו קיבלנו תשובה דומה. וזוהי תשובה שלא מהעולם הזה. אפילו פורמלית המלה מנכ"ל כבר מגדירה בבירור תפקיד נושאה. זה כאילו שבצבא יעניקו לסגן־אלוף דרגת רב־אלוף כדי לשפר את תנאי פרישתו.

* * *

מה הם 195 אלף דולר כהשבה לגזבר העיר הפורש לעומת שני מיליון דולר שהעירייה עומדת להוציא על ביצוע פרויקט חדש: בית יד לבנים בשדרות הנדיב בחיפה. זאת בשעה שבחיפה כבר הוקם בית יד לבנים, כבר הושקעו בו כמיליון וחצי דולר, ובהשקעה מוערכת נוספת ניתן לסיים את בנייתו.

אומרת העירייה: "השטח המנוצל במבנה החדש יהיה גדול ב־80 אחוז מהשטח המנוצל במבנה הישן, והוא פונקציונאלי יותר".

דוד ינאי, מתכנן המבנה שכבר עומד על תלו, אומר שטענת העירייה חסרת שחר. השטח במבנה החדש שהעירייה רוצה לבנות הוא גדול יותר משום שתוכנן בו גם אודיטוריום ובו 180 מושבים. את האודיטוריום ניתן לבנות גם במבנה הקיים, ממילא אין צורך להשקיע שני מליון דולר במבנה חדש. כאשר סביר להניח שעד לסיום הבנייה יתנפח הסכום לממדים גדולים בהרבה.

עוד טוענת העירייה כי לא ניתן לסיים את בניית המבנה הנוכחי "עקב צו מניעה של בית המשפט האוסר המשך הבנייה במקום".

תוכניותיו של ינאי זיכו אותו בפרס הראשון בתחרות פומבית יוקרתית להקמת מבנה יד לבנים. במהלך הבנייה ניסתה העירייה לנשל את האדריכל, וניסתה לשנות תכניות הבנייה. לכך התנגד ינאי. הוא פנה לבית המשפט והוציא צו מניעה, תוך שהוא מצהיר שהוא מוכן לתת הסכמתו, ללא כל תנאי, להמשך הבנייה, ובלבד שתתבצע לפי התכנית שזיכתה אותו בפרס הראשון בתחרות.

עתה — כאשר שומעים על קשיים תקציביים של העירייה, על פיטורי עובדים, קיצוץ בשירותי הרווחה, סגירת פנסי תאורה ברחובות בשעה מוקדמת יותר — כדאי לזכור כיצד עומדת העירייה לבזבז מליוני דולרים לשווא.

משוגע תורן

גם בצה"ל מבצעים רצדאופי

ד"ר עמנואל ולד

הניסיון להסיט את הוויכוח בעקבות פרסום דו"ח אל"מ ד"ר ולד מהמישור הענייני, באמצעות רמזים על בעיותיו הנפשיות של מחבר הדו"ח, אינו חדש. מסתבר שד"ר ולד נמצא בחברה מכובדת של אזרחים שאיכפת להם, ושהממסד מנסה או ניסה להציגם באור שלילי.

* שמעון יוליס שימש כמבקר הפנים במשרד הדתות. הוא התייחס לעבודתו ברצינות והתריע על מעשי שחיתות במשרד. הודות לו החלה להתגלגל פרשת שר הדתות דאז אהרן אבוחצירא, שנשלח בסופו של דבר לבית הסוהר. אני זוכר כיצד צמרת המשרד, כולל השר, ניסו להציג את יוליס כתמהוני מטורף, לא־ברור, כמי "שהולך בעננים". בסופו של דבר המאיסו עליו את החיים שנאלץ לפרוש.

* צבי אסטליין שימש כמהנדס עיריית רחובות, והראשון שהחל לחשוף את פרשת ח"כ שמואל רכטמן, שהיה ראש עיריית רחובות. רכטמן, שבסופו של דבר נשלח לכלא, אמר עליו: "הוא משוגע, הוא הולך ברחוב ומדבר אל עצמו. זה יכול להיות מהנדס?" לאחר מסע של הכפשת שמו, פוטר אסטליין מעבודתו בעירייה. כיום הוא מתגורר בארה"ב, עוסק כמהנדס בכיר ומשתכר כ־80 אלף דולר לשנה.

* יואב ישעור שימש כמבקר־פנים של רשות הנמלים. הוא חשף בתוקף עבודתו מחדלים קשים ברשות, ומיד הוצג על־ידי צמרת הרשות כפרנואיד המנסה לגלות מחדלים במקום בו הם אינם קיימים, וכמשמיכן כפייתי המנסה לפגוע במערכת מפוארת המתפקדת להפליא. בשיחות עם ראשי רשות הנמלים, כשנתבקשו להגיב על האשמות, היו הללו מצביעים באצבעם על ראשם כרומזים: יש לנו עסק עם מטורף. בסופו של דבר הופסקה עבודתו.

* יוסף תמיר שימש כגזבר מועצת גני תקוה. כאורח הגון שיתף פעולה עם המשטרה כאשר זו פתחה בחקירה בחשד שראש המועצה מרדכי וייס ביצע עבירות פליליות. תחילה הוצג הגזבר על־ידי ראש המועצה כאילו הוא עצמו גנב המנסה להעליל עלילות על "ישר־דרך". ולאחר מכן הוצג כתמהוני. לפי הוראות ראש המועצה, הוחרם תמיד על־ידי כל העובדים, נוטרל מעבודתו ובסופו של דבר נאלץ לפרוש.

* וייס הורשע לאחרונה בבית המשפט ונשלח למאסר. אגב, פרשה זו היתה ההתחלה למה שכינה מפכ"ל המשטרה דאז הרצל שפיר כ"תיק אפרסק".

* יורם הורוביץ שימש כגזבר המועצה המקומית רמת־השרון. בשעתו, כאשר ריווח "הארץ" על הנעשה במועצה, נחשד הגזבר כאחד מאלה ששיתפו פעולה עם העיתון והעבירו לו מסמכים פנימיים. והנה בן לילה נעשה הגזבר, על־פי חוות הדעת ה"מקצועית־רפואית" של צמרת המועצה, כבעל בעיות נפשיות שאין לו כל מושג בעבודתו. בסופו של דבר פוטר.

* עופר גולד שימש כחובש במגן דוד אדום. בתכנית טלוויזיה גילה למראיין ירון לונדון כי שיתף פעולה עם "ידיעות אחרונות" בחשיפת מעשי שחיתות במד"א. הנהלת מד"א יצאה מיד בהתקפת נגד, טענה שהעובד אינו יציב, רמזה שהוא הומוסקסואל — השמצה מרושעת חסרת שחר — והודיעה לו כי הוא עומד להיות מפוטר מעבודתו. למרבה המזל, אותו זמן כבר עמדה חקירת המשטרה בפרשת מד"א בסיומה. הוגש מספר כתבי אישום וההנהלה הודחה. מונה מנכ"ל חדש, עמיצור כפיר, ששיקם את ההריסות והחזיר את מד"א לתיפקוד תקין. עופר גולד "המטורף", לא רק שלא פוטר, אלא אף נמצא עובד הדרן האחראי וקודם בתפקיד ובדרגה.

להצליח בעסקים כנציג המדינה

מינוי פוליטי לציר כלכלי בוושינגטון

בשבוע שעבר המריא פנחס דרור לוואשינגטון כדי לשמש בתפקיד ציר כלכלי במקומו של דן הלפרין. בעסקיו הפרטיים (כפי שנראה בהמשך) לא נתגלה דרור כמיפעל הצלחה. עובדה זו לא תפריע לו להתחיל לנהל עסקים מטעם המדינה לשאת ולתת על הסיוע האמריקאי, לדון ביחסינו הפיננסיים עם ארה"ב.

זהו מינוי פוליטי מובהק שנעשה ביוזמתו של יצחק מודעי. דרור הוא פעיל במפלגה הליברלית, חבר מרכז המפלגה ואיש סיעתו של מודעי. המינוי נקבע זמן קצר בטרם סולק מודעי מראשות האוצר. כיום אומר דובר האוצר: "מודעי ושרון (מנכ"ל המשרד) ראיינו מספר מועמדים. דרור נראה הטוב מבין כל המועמדים. אבל פורמאלית הוא מונה על־ידי ועדה בין־משרדית".

קודם שהמריא לחו"ל, שימש דרור כיו"ר מועצת המנהלים של בתי הזיקוק. גם כאן היתה למודעי יד במינוי.

האמריקאים עמם יעמוד דרור בקשר שוטף בוואשינגטון מוכרים כאנשים רציניים ויסודיים. הם נוהגים לבדוק פרטים ולהכין תיקים מסודרים על נציגים בכירים של מדינות זרות העומדים עמם בקשרים. כשיעיינו בתיקו של דרור, ודאי ירימו גבה בתימהון. קודם שובו לתפקיד בממשל היה דרור, במשך כשש שנים, בעל חברה פרטית בשם "יוהמה בע"מ", שמטרתה היתה ייעוץ בענייני שיווק וכלכלה. ממשרדו במגדל שלום בתל אביב התכונן דרור ליזום פרויקטים שונים בחו"ל, אך בפועל החל להכנס לפרויקטים בענף הבנייה בארץ. לחברתו לא היתה המיומנות הדרושה בתחום זה. היא החלה להסתבך בכספים; גם נתקבלו תלונות קשות מצד רוכשי הדירות על טיב העבודה. לאחר שנים של גלגול כספים ונטילת הלוואות, הגיעה החברה למצב של אי־יכולת להחזיר הלוואות. הנושים, שהגדול שבהם היה בנק המזרחי, נאלצו להגיע להסדר שלפיו קיבלו חלק מהחובות. הם העדיפו מצב זה על פני פשיטת רגל של החברה.

וכך, חברה שהוקמה בקול תרועה גדולה, שכבה חיים בקול דממה דקה. דרור הבין שהרבה יותר בנוח להתעסק בבעיות כלכליות כעובד ציבור ולא כיזם פרטי.

פנחס דרור

שאלתי את דובר האוצר אם במהלך השיחה הארוכה של האחראים מודעי ושרון עם דרור, שבסיומה הוחלט כי הוא המועמד הטוב ביותר, הועלה גם עניין חברת "יוהמה". התשובה היתה שלילית.

תענוגות שנת השבתון

השבוע נמנעה ברגע האחרון שביתה באוניברסיטאות לאחר שהושגה פשרה בין ארגוני הסגל האקדמי לבין ראשי האוניברסיטאות והאוצר בעניין שכר חברי הסגל.

הצדדים הצהירו כי סולקו אי־ההבנות וניתן לפתוח דף חדש. רצוי להזכיר לצדדים שקיים עניין לפתוח נושא אחד, המעורר תהיות בקשר לשנת השבתון של חברי הסגל ולמסעותיהם לכינוסים בין־לאומיים. עניין זה דורש בדיקה יסודית.

בדו"ח מבקר המדינה האחרון שהוקדש לאוניברסיטאות צויין כי במצב הנוכחי אין כל תמריץ לאיש סגל היוצא לשנת שבתון להישאר בארץ. בפועל קיים תמריץ שלילי משום שחבר סגל, העושה את חופשת השבתון בארץ, "ימשיך לקבל משכורתו הרגילה בארץ". לעומת זאת, מי שיוצא לחו"ל מקבל מדי חודש, במשך כל השנה, לבד ממשכורתו, מענק שמוענק במטבע זר אשר "יישלח אליו על־ידי האוניברסיטה לחשבון הבנק בחו"ל שחבר הסגל יוצא".

יש לזכור, מדובר בכ־8,500 אנשי סגל. להלן הסכומים החודשיים שהם מקבלים:

דמי שבתון, לחודש, בדולרים

פרופ' מן המניין	— 3,048
פרופ' חבר	— 2,460
מרצה בכיר	— 1,936
מרצה	— 1,584

לכאורה אין סכומים אלה גבוהים במיוחד, אך עבור האוניברסיטאות זוהי הוצאה כבדה ביותר. יש גם לזכור שרבים מהיוצאים משתכרים סכומים נוספים מעבודתם בחו"ל.

פרופ' גדליה שלף, יו"ר ארגון הסגל האקדמי, אומר כי אם ישראל רוצה לשמור על רמה מדעית מתקבלת על הדעת, חובה על מדעניה להתעדכן בנעשה בחו"ל. הוא גם מציין כי במקצועות המדויקים, עובדים מדענים רבים בארץ במיכשור מיושן של שנות החמישים ורק בחו"ל "נפקחות עיניהם וניתן להם לעבוד במיכשור של סוף שנות השמונים".

יהיה זה בלתי־רציני לכפור בדברים אלה, אך מדוע מסכימים שלטונות האוניברסיטה שאנשי סגל רבים, כמו מרצים לתלמוד, מקרא, ספרות עברית ועוד שורה ארוכה של מקצועות, יבלו דרך קבע את שנת השבתון בחו"ל, כאשר הם יכולים להשתלם בארץ בצורה הטובה ביותר. מדוע פרופ' לתלמוד חייב לרוץ כל שנת שבתון לישיבה יוניברסיטי בניו יורק? על כך מגיב פרופ' שלף: "אין תגובה". ואכן, השיטה הנוכחית שהאוניברסיטאות ומשרד האוצר אינם טורחים לתקנה, דוחפת את כל אנשי הסגל האקדמי לבלות אורח קבע את כל שנות השבתון שלהם בחו"ל, תוך הוצאה כספית כבדה במטבע זר, גם כאשר אין הם זקוקים לכך לצורך עבודתם המדעית.

* * *

בכל הקשור להשתתפות בקונגרסים בין־לאומיים, המצב הרבה יותר חמור ונובל לא פעם במעשי שחיתות גלויים.

כאן התשלום אינו חודשי. ההקצבה היא סכום גלובאלי, שנתי. להלן הסכומים:

הקצאה לקשרי מדע בין־לאומיים

תקרת הסכום השנתי, בדולרים

פרופ' מן המניין	— 4,805
פרופ' חבר	— 3,209
מרצה בכיר	— 2,465
מדריך	— 1,419

אין כל פיקוח והשגחה אם כל המצהיר על טיסה לחו"ל כדי להשתתף בקונגרס בין־לאומי חשוב, ומקבל כרטיסי טיסה ואלפי דולרים, אכן הגיע ליעד המוצהר. בשעתו ניסה המבקר ליצור קשר עם סוכן נסיעות אחד שירכז את הטיפול ויספק כרטיסי טיסה לכל אנשי הסגל הנוסעים לכינוסים בחו"ל. אנשי הסגל התנגדו נמרצות לסידור. היתה להם סיבה טובה לכך. מרצים רבים נוהגים להחליף כרטיסי טיסה ליעדים אחרים. היו כאלה שיצאו למסע משפחתי לאתרים באירופה תמורת כרטיסים לכינוס שנתקיים במקומות אחרים.

בשעתה ניסתה האוניברסיטה העברית לברר אם אנשיה, שהיו אמורים להגיע לכנסים בין־לאומיים, אכן הגיעו אליהם, ואם אלה שהגיעו נותרו במקום יותר מיום אחד להפגנת נוכחות. האוניברסיטה ירדה מהר מאד מהנושא.

ישראל ברגיל, מנכ"ל האוניברסיטה העברית, חבר ועדת השכר, אומר שעתה, לאחר שיושבו בעיות השכר עם אנשי הסגל, אפשר להתפנות ולדון בדברים מציקים נוספים הראויים לתיקון. הצרה היא שפזמון בנוסח זה מושמע כבר שנים על גבי שנים. בפועל דבר לא שונה, גם לא לאחר ביקורתו החריפה של מבקר המדינה על ההסדרים הנהוגים כיום.

אנשי הסגל האקדמי ראויים לתמיכה במאבקם על תנאי שכר הוגנים, שיאפשרו להם לחיות בכבוד, אך הם עצמם שומטים את הקרקע מתחת לרגליהם כאשר הם מנקרים את עיני הציבור בכל הקשור לנסיעותיהם לחו"ל הבאות על חשבון הציבור.

על חשבון הברון

ח"כ עמר מסתתר מאחורי חוק החסינות

ח"כ שלמה עמר

שלושה חברי אג"ד, נאמניו של ח"כ שלמה עמר מתקופה שבה שימש כיו"ר המזכירות, הועמדו בשעתו לדין על מעשה פלילי: האומנות סתר בניגוד לחוק. למעשה, היועץ המשפטי לממשלה יצחק זמיר התכוון להעמיד לדין באותה אשמה גם את עמר עצמו, אלא שבינתיים נעשה עמר חבר כנסת וועדת הכנסת לא הסכימה להסרת חסינותו.

והנה, בפרטיכל מספר 31 של מזכירות אג"ד, סעיף 3, מצאתי את ההחלטה הבאה: "להעניק הגנה משפטית על חשבון האגודה לנוכחים: עובדיה אברהם, יפה אליהו וגיל עוזא בתיק בית משפט השלום בחיפה. להטיל על מנהל אגף הכספים לסכם שכר טרחת עורכי דין".

במילים אחרות: המדינה מעמידה לדין פלילי שלושה אזרחים והנהלת אג"ד, שאינה צד בעניין — שהרי לא נטען שהיא הורתה לשלושה לעבור על החוק — מעמידה לרשותם סיוע משפטי חינם, שכרת שני עורכי דין ידועים — מיכה קירש (לשעבר פרקליט מחוז ירושלים) ויאיר גרין — ומשלמת להם מקופתה, המסובסדת על חשבון המדינה, סכומי כסף גדולים כשכר טרחה.

הסיבה האמיתית לצער זה בהודה במסגרת מאבקי הכח הפנימיים באג"ד. "שלושה" השליחים לדבר עבירה נמנו על אנשי הסיעה השלטת, בראשה עמד עמר. לכן זכו להגנה משפטית מלאה במימון המסורת של גופים מסויימים בארץ ובעולם, המסייעים לאנשיהם כאשר הללו נלכדים ומובאים לדין. הנהלת אג"ד עצמה מתרצת את ההחלטה המוזרה בצורה שונה: "ברגע שיש עניין ששם אג"ד משורבב בו, מעמידים סיוע. כשמסתיימים ההליכים, בודקים עוד פעם את הכל ומקבלים החלטות".

לפי אותו היגיון, אם חבר אג"ד יגנוב מכיסו של חבר אחר בקאמפרטיב, יתפס ויועמד לדין, הרי גם הלה יזכה לסיוע משפטי בידי טובי עורכי הדין, משום ששם אג"ד שורבב לפרשה. יתר על כן, בינתיים כבר הורשעו בדין שניים משלושת הנאשמים. הנהלת אג"ד נאלצת לאשר כי למרות שלגבי שניים אלה הנושא כבר הוכרע — שהרי הורשעו בבית המשפט — לא התכנסה ההנהלה "כדי לבדוק מחדש את הכל", וממילא לא חייבה אותם להחזיר את כספי המימון המשפטי.

הרפתקאות במערת האימה בנחל דליה

מאת אלי אלעד

המסלולים ל"מיטיבי לכת" המוצעים לציבור הרחב במסגרת הכנס השנתי המסורתי של החברה להגנת הטבע, הם הזדמנות טובה להוליך עצמות, בצד הכרת הנוף ארץ יהודיים. משעיינתי ערב פסח השנה במגוון הרחב של טיולים לציבור הרחב שהוצעו לקראת כנס צפון מדבר יהודה, נתמשכה העין במיוחד בכותרתו של אחד מהם: "הרפתקאות במערת האימה בנחל דליה". גם פירוט המסלול: "יציאה מסביבות הכפר מעיה. הליכה בנופי ספר המדבר וירידה אל נחל דליה — מקום המסתור לנרדפים — סיור מקיף במערת עיק ארנעסנה וסיום בעצנות". נראה מבטיח למדי.

יהודי חי"ן ברמותם של מארגן הכנס, יאיר בשן, או מנהל המרכז לחקר מערות (מלח"ם) של החברה להגנת הטבע שמרכזו בעפרה, עמוס פרומקין, גם הם לא הביעו הסתייגות. מה עוד שהתברר כי נחל דליה מצוי בתוך שטח אש של צה"ל שנפתח, יחד עם שטחי אש אחרים, לטיולים במסגרת הכנס. מיקומו בתוך שטח אש והן ריחוקו היחסי מנתיבי הטיול המוכרים, עשו את נחל דליה לאחד הערוצים הקניוניים היהודיים ולכן גם הפנות מטיילים במדבר שומרון.

בסך הכל נטלו חלק בכנס עשרות אלפים איש — בני נוער ומבוגרים, משפחות ובודדים מכל הגילים והרכבים שונים. אלה אישור עשרות טיולים, ברמות קושי שונות ובגיוון שענה על כל הטעמים. בעצרת המרכזית של הכנס, על המדרון בשולי יריחו, נטלו חלק כ־5000 איש, שהגיעו למקום בעשרות מכוניות פרטיות, טיוליות ואוטובוסים. עם רב שבתום יום או יומיים של הליכה וטיול נקבץ למקום בשעת ערב כדי לשמוע את הקריאה לצמצום תנופת הפיתוח הלא מבוקר.

על אחד ממרכיבי פיתוח זה מעידים אלה שטיילו במסלול ל"מיטיבי לכת" בערוצו הקניוני של נחל אגג (ואדי מוכליק): ורימת הכביש במעלה הנחל, על ריזוחיה. המטיילים נאלצו לחצות את ערוצו תוך השלכת אבנים, שיאפשרו מעבר ברימת הכביש של כמה משכנות ירושלים.

קבוצת המטיילים לנחל דליה שמנתה מעט יותר מ־20 נפשות התקבצה מכל הארץ. רובם צעירים, גילאי עשרים. יוצאי דופן בקבוצה היו זוג ותיק בגילי חמישים שהתייסדו ללכת, אם ובתה מרמת־גן, עובד סוציאלי, מורים, משפחה בת חמש נפשות ועוד. תוך ההליכה, שהחלה באיחור, נתגלו פערי כושר גופני, בעיקר בין צעירה עולה מארה"ב ועוד מטייל או שניים לבין כל הקבוצה, ואלה פיגרו אחרי הקבוצה, עד משכי זמן של 20 דקות בין ראש המטיילים לאחרוניו. גם רמת ההדרכה, בניגוד לטיולים האחרים של החברה להגנת הטבע שהשתתפתי בהם, היתה נמוכה. היו טעויות עקרוניות בצד שטחיות, שגם האיחור בלוח הזמנים אין בו כדי להצדיקן.

ההדרכה במערות השומרון

ההליכה נמשכה בסך הכל כשבע שעות — לרבות "ביקור" של כשעתיים במחילותיה של המערה במערות השומרון הנקראת עיק ארנעסנה. המערה מתמשכת, על כל נפתוליה, 621 מטרים, והיא השנייה בארוכה בארץ (הארוכה ביותר היא מערת מלח"ם, העשויה מלח, בהר סדום — 5447 מטרים. האחריה מערת־זוויטה, העשויה גיר, בהרי יהודה — 3450 מטרים).

ראשית המסלול בצד כביש אלון. המתיב הלא־מסומן מוביל דרך עמק קטן, זרוע חיטה על ידי תושבי אחד הכפרים שעל גב ההר, ולאחר כמה קבוצות של בורות מים שחפרו כאן במשך הדורות הרועים, הוא צונח בתלילות לעמק צחיח שלא נזרע השנה בשל מיעוט הגשמים. תוך הירידה במורד התלול נתקלים בשיחי רותם המדבר, שנכונותו כאן על גבי המדרון הסרשי מפתיעה. בדרך כלל הוא מצוי באפיקי נחלים ובמרבדיות. חוצים את העמק לכיוון ביר אדליה, בור מים דלוח ומתמלא כנראה בשנים גשומות בלבד.

ראשית ערוצו של נחל דליה מסומנת על ידי מצוק הנפער בקצה הבקעה. השביל מתמשך בצלע התלולה של ערוצו הדרומית של הנחל הקניוני התלול. יופיו של נחל דליה, שהוא נחל קצר יחסית, פרש לקניונו התלול, בקבוצה של מערות קרסטיות ארוכות יחסית, שלהן חשיבות היסטורית רבה.

המערה הגדולה הראשונה הנפערת בצלע הערוץ מתשתרת ברוחו הצפונית של הנחל. השביל צונח מגדתו הדרומית לאפיק רצוף סלעים גדולים (בולדרים) ועולה אל המערה. בפתחה, בדרת גגה, אחת המטיילות שהמוכרה בשקית ניילון קטנה והחזיקה תחתי לכך, ספק מגוחת ספק מוסתרת בין אבני הנדה. מיהרה להכריז על ה"חשיש" שגילתה. בדיקה קצרה העלתה שמדובר ב... מלח, שהשאירו הרועים במקום.

כאן מקומה של עיק ארנעסנה, שפתחה הקטן יחסית, המחייב התכופפות ואף הליכה על ארבע עד שמגיעים ל"אולמה" הראשון, אינו מסגיר את מבוכה. בתחוה מתבדר כי המבנה שפתה, שאותו חובשים סביב הראש, אינו מאפשר שימוש גמיש להארה על המסכו לך. הבר קודה שהראש נחבט לא אחת באבנים הבולטות מהתקרה הנמוכה.

אחרי ההר הראשון מגיעים למחילה צרה. שב הבנות בפתחה: ואחר כך "נופלים" — הכל בחשכת צלמות — אל "אולם" של ממש, שבגושישם מפת המערה, שמופתה לפני כחמש שנים על ידי חוג הנוער של מלח"ם, נקרא חדר בר־כוכבא. פונים שמאלה ומגיעים לאולם נוסף. כאן מצפה הפתעה לא נעימה: כל המקום נראה כלאחר מהפכה. ערימות עפר מרי יוסית. מתברר שבימים האחרונים נערכה במקום חפירה פיראטית, כנראה על ידי בדווים. אולי בעקבות הפרסום — שלא לווה בציון המקום — על גילוי פפירוס מימי בית שני באחת ממערות האזור.

לאחר ההכבות וניסיון להתמצא בגוף החדש של פנים המערה, כאשר הזיעה נשפכת כמים בשל האוויר העומד, מובילה המדריכה אל תוך מחילה צרה נוספת. עוד לפני כן הגדרים אחדים מהמטיילים במחילה, המהורים במחילות בדרך אל אולמותיה הפנימיים של המערה. אני מצטרף לאחר זמן למטייל אחד, שהחליט לחזור. האחרים, ובם רוב הקבוצה, הגיעו עד קציה.

אנו הצמד מצאנו דרכנו החוצה בעזרת מבט אחר, לא לפני שעשינו כמה "סיבובים" בכמה מחילות סבעתיות והבן ריבוי עטלפים. זוהי של ממש, בעיקר לאחר שמצאת את הדרך ויצאת מלוכלך ומאובק מחשכת צלמות, מבורות נסתרים, עליות ומורדות והעטלפים שורקים במעופם. התובה — אל האור.

מערת הפפירוסים ושלדי השומרונים

עמוס פרומקין שלא נטל חלק בטיול, מספר כי במערה נמצאו שרידי ישוב משתי תקופות עיקריות: כלי חרס תמימים מתקופת הברונזה התיכונה, המעידים על שימוש במערה למגורים, והממצאים מהמאה ה־2–3 לספירה, לרבות מטמון ובו 17 מטבעות כסף, שהתגלה על ידי חוג הנוער של מלח"ם. המטבעות הן דרמיות של הקיסרים טריאנוס והדריאנוס, מהשנים הסמוכות לפרוץ מרד בר־כוכבא. ממצאים אלה דומים להפליא לממצאי בר־כוכבא מוואדי מורבעאת ומנחל חבר במדבר יהודה.

עיק ארנעסנה היא מערה קרסטית שנוצרה במפלס מי התהום. לאחר יצירת המחילות בפעולת ההמסה, ירד מפלס מי התהום והמערה התרוקנה ממים. מי הגשם הוסיפו לחלחל בסלע ויצרו את "אלמוגי המערות". אל קצה המערה, ובו אולם ענק המורכב מכמה אולמות משניים, באורך כולל של כ־120 מטר, נאסר להגיע בשל אלפי (או עשרות אלפים) עטלפי הרקים העושים שם. מין זה, הפרספת, היה ידוע כמקייץ בארץ, עד שנתגלה בראשונה בחורף על ידי מלח"ם. נראה שעיק ארנעסנה משמשת מקלט חורפי הם למין זה, שאינו סובל קור.

לאחר הארוכה במערות השומרון מגיעים לשתי מערות, ולאחריהן "מערת האימה" — על שום מאות השלדים שנתגלו בפתחה, או בשמה המוצלח יותר: מערת הפפירוסים (אבו שגיה). מערה זו "אשמה" בפרסומו של נחל דליה בעולם המדע. כאן נתגלו הפפירוסים הקדומים ביותר בארץ, לבד מתעודה אחת מהתקופה הישראלית, מוואדי מורבעאת.

ראשית הפרשה ב־1962, כשבאי שבט אל־תעמרה, שבט "חופרי המגילות" של מדבר יהודה, החלו לחפש במערות ספר השומרון. לדבריהם מצאו כאן, במערת אבו שגיה, "שלדי אדם מונחים על פיסות בד", וזה שיבעו אותם לחפור. ימים ספורים לאחר מכן גולגל סוחר עתיקות, לעיניהם הנדהמות של ארכיאולוגים בירושלים, קטעי פפירוס כתובים ארמית. פענוח התעודות הראה שמולן נכתבו בשנים 335–375 לפני הספירה, בעיר שומרון.

התעודות עוסקות בנושאים מינהליים ומשפטיים, כגון מכירת עבדים ונכסים, הלוואות ונישואין. פרומקין מציין כי צירוף עדות התעודות למאות השלדים שנמצאו במערה ולנתונים היסטוריים ממקורות אחרים, משחזר את הטרגדיה שהתרחשה כאן: בשנת 332 לפני הספירה כבש אלכסנדר הגדול את הארץ. השומרונים, שתחילה קיבלו את פניו, הפכו את עורם וכשאלכסנדר המשיך למצרים, מרדו והרגו את נציגו בארץ. אלכסנדר מיהר לחזור לארץ ודיכא את המרד. שומרון הוחרבה ויושבה בחיילים מקדוניים ואילו השומרונים נטשה והתיישבו כעבור זמן בשכם.

נראה שמנהיגי המרד ברחו לכאן עם משפחותיהם, כפי שעשו מורדי בר־כוכבא כ־460 שנה לאחר מכן. המורדים השומרונים נטבחו או נחנקו בתוך מערת הפפירוסים, ועצמותיהם נערמו על מסמכיהם וחפציהם האישיים. משלחת בית־הספר האמריקני שחפרה כאן ב־1963–64 חשפה עוד כמה תכשיטים, חרסים רבים וקטעי פפירוס ספורים שנותרו הבדווים.

מסתרכה במערות השומרון חוזרו לערוצו הדרומית של דליה. השביל הצר המשך בקרבתה לאורך המורד התלול מאד ומציגנו אל שלוחה, המציגות קימוטי קרקע בדומה של שכבות גיאולוגיות שבסיוון בניקה עד לכ־45 מעלות.

השביל צונח אל תוואי דרך עפר קשה, שנפרצה כאן כנהקשת הצרפים. זו צונחת בפיתולים אל תוך ערוץ נחל דליה — לאחר שיבא מוסקין התלול המסולע לאזור של גבעות האזויק למישורי כיכר־הירדן, מטעים סביב לבדיות המקיפות את מושב נתיב הגדוד, אל הרכב המבחין, וחוזה.

הלוח הארצי
הארץ חדשות

רח' הנגב 4 ת"א 03-371261. המחיר למלה ביום חול 2 ש"ח כולל מע"מ. ביום ששי וערבי חג 3.5 ש"ח כולל מע"מ.

אם הנך סבור שאתה מתאים להיות
סוכן מכירות
בחברה מובילה
בענף הטקסטיל
באזורים: 1) ירושלים
2) המרכז והצפון
מדוע שלא תיפנה לנחמה
טל: 9231552 (03)
★ חצי משרה ★ רכב הברוחי

למוסד ציבורי גדול
דרושים:
כלכלנים/תמחירנים
סטודנטים לכלכלה
(לקראת סיום B.A)
מצפון הארץ והמרכז
למבצע זמני־מיידי
נא לפנות לברוך מימון טל' 03-657194/5

מכון מ.ש.פ. שירותים פסיכולוגיים
עבור אחד מלקוחותינו
חברה מבוססת ובעלת מוניטין בתחום מערכות אזעקה וביטחון אלקטרוניים
דרוש/ה
רכז/ת מכירות
כישורים נדרשים:
* ניסיון של 3 שנים לפחות בתחום ניהול מכירות
* יכולת פיקוח והדרכת צוות של אנשי מכירות
* כושר תכנון, ארגון וניהול לוגיסטי
* כושר ניהול מו"מ בעברית ובאנגלית עם גורמים פרטיים ומוסדיים
* ידע בסיסי באלקטרוניקה הכרחי
תנאי העסקה טובים עם אפשרות לקידום מקום העבודה בירושלים
המעוניינים יפנו בכתב־יד ובפירוט נרחב של קורות־חיים לת"ד 13012, ירושלים 91130

לחברה מובילה בענף הטקסטיל
דרוש/ה
מקדמת מכירות
ברשתות מזון
באזור ירושלים
★ חצי משרה
★ רכב הברוחי
נא לפנות לנחמה טל' 9231552 (03)

למפעל תכשיטים באזור ירושלים
דרושה
פקידה
למלאי ולעבודות ייצור
שעות העבודה: 8.00 - 17.00
(5 ימי עבודה בשבוע) לפנות: 02-352216

לעיתון "חדשות"
דרושים
מונטז'ר/ית
לעבודה בשחור לבן ו/או צבע
מקרין פלטות
נא לפנות לטל. 03-330544 מוטי אחרי 20.00 כל ערב

משרד שאינו משרד פרסום
מחפש:
עוזר/ת תקציבאי:
עם ניסיון בתחומי:
● קידום מכירות.
● אירועים.
● פרסום.
● יחסי ציבור.
מיידי.
טל. 03-202149, 03-242806

לחברה ארצית בענף הרכב
קצין משוחרר
עבודה עם אתגר
תנאים טובים למתאימים
לצרף קורות חיים ת.ד. 32182 ת"א

תרבות הדיור - רשת מדריכי צרכנות
דרושים לפרוייקט פרסומי יוקרתי
מנהל/ת מכירות
בעל/ת כושר שכנוע, יחסי אנוש, כושר ארגון ורכב.
נציגי מכירות
בגוש דן ובירושלים לרכש מודעות. אמינים ומתמידים. השכלה תיכונית + רכב
בת"א: טלפונים 03-650737/8, 03-655134
ובירושלים: 02-232952, 02-222366

לחברות העוסקת בתכנון פיתוח והקמה של מערכות תקשורת ומחשבים ובפרוייקטים טכנולוגיים מתקדמים
דרושים/ות
מתכנתים/ות
מנוסים/ות
לפתוח ותחזוקת מערכות לוגיסטיות בסביבת מחשבים גדולים (IBM).
כישורים מדרשים:
★ נסיון 3 שנים לפחות בתכנות (רצוי PL/I).
★ עבודה עם בסיסי נתונים (רצוי ADABASE).
★ השכלה אקדמאית.
הצעות נא לשלוח לת.ד. 25104 תל־אביב 62160 עבור ר. ת.
(נא לציין מס' טלפון לצורך קביעת ראיון).

דרושים/ות
עבור קייטנה לעולים במרכז קליטה במבשרת־ציון בחודש אוגוסט 86':
1. רכז/ת קייטנה
2. מדריכים/ות חברתיים ומקצועיים
הכישורים הדרושים:
1. בוגרי תיכון מעל גיל 18.
2. ניסיון בהדרכה בתנועות נוער או בקייטנות
יש לפנות לגב' יונה פרנקל, מ.ק. מבשרת־ציון, טלפונים 02-341304, 02-341991

מרכז יד לקשיש גם ציונה
שרותים המאפשרים
איכות חיים לגיל הזהב
אוכל דיאטטי — פיזיותרפיה — ריפוי בעיסוק — משחקי חברה
טיולים וגינה גדולה
עם בית־חולים
חדרים לבודדים וזוגות
בסביבה כפרית ושקטה
לתושבי הסביבה:
במקום מופעל מועדון
בימים א'־ה' כולל כל השירותים
רח' ראובן 13 נס־ציונה
08-473652, מ־22.00: 08-473363

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרוש
טכנאי רנטגן ראשי
לפיקוח מקצועי על עבודת הטכנאים ולפיתוח שיטות עבודה חדשות.
הכישורים הדרושים: טכנאי רנטגן מוסמך עם ותק של 5 שנים לפחות וניסיון בניהול צוות עובדים של 3 שנים לפחות.
רצויה הכשרה מינהלית פורמאלית.
נא לפנות בצירוף קורות־חיים לת"ד 12000, ירושלים.

משרד הסעות מבוסס בתל־אביב
מחפש:
איש מכירות צעיר ודינמי
ובעל קשרים מסחריים.
עדיפות לבעלי ניסיון בענף - שותפות אפשרית.
לכתוב לת.ד. 16466 ת"א למס' 727
בצירוף תולדות חיים.
סודיות מובטחת.

מלון שרתון פלאזה ירושלים
דרוש
קונדיטור מקצועי
לפרטים נא לפנות למחלקת כוח־אדם, 02-228133

לעיתון "חדשות"
יגאל אלון 108 תל־אביב
דרושים
עובדים למשמרת ולקות
(בשעות: 8.00-12.00, 12.00-20.00, 20.00-02.00)
אפשרות לגמישות
מתאים לפנסיונרים וסטודנטים
טל. 336702 מיום א' - דחוף.

לעיתון "חדשות"
דרושה
כתבנית
★ הדפסה בשיטה עוורת
★ נסיון בסדר צילום - יתרון
★ עבודה במשמרות
★ אפשרות עבודה לסטודנטים
נא לפנות לטל. 03-330544 למוטי אחרי 20.00 כל ערב

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

תרבות וספרות

הפולמוס הוא אבי הכול

מלחמה ושלום בספרות היוונית העתיקה
מאת נתן שפיגל
פרסומי הר' הצופים על יד הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 329 עמ'

מאת יורם ברונובסקי

בצד מלים רבות אודות קיבלה העברית מן היוונית את המלה 'פולמוס' שכיום נתייחד מובנה לכדי 'מריבה מילולית', 'ויכוח'. אך בספרות התלמודית וגם בספרות המאוחרת ממנה אפשר עדיין למצוא את המלה הזאת בהוראתה היוונית המקורית שהיא 'מלחמה'. ממילא נראה שאפשר לתרגם את אימרתו הנודעת של ההוגה הקדם־סוקראטי היראקליטוס, המתורגמת בספרו החדש של נתן שפיגל כ"מלחמה היא אבי הכל", באופן המהודק יותר: "הפולמוס הוא אבי הכל". מתרגום כזה אנו מרוויחים לא רק את מניעת־הסתירה הנוצרת בעברית בין הנושא הנקבי (מלחמה) והנשוא הזכרי (אב), אלא אולי מכוונים אף טוב יותר לרב־משמעותו של המקור; זה עשוי להיות תרגום המעשיר את המקור. שהרי נדמה כי האימרה המהוללת מכוונת לא רק ל'מלחמה' במובן הישיר, מלחמת אנשים באנשים עד ניצחון או מפלה, אלא גם לאיזה עיקרון של מאבק נצחי בטבע, לאיזה עיקרון יסוד בתורתו של הפילוסוף שכבר הקדמוניות כינתה אותו ה"אפל" על שום רוב המשמעות שאפשר ליחס לדבריו.

סימון וייל והיידגר (בין רבים אחרים) הפליגו לפרשנויות מרחיקות לכת של הקטע ההיראקליטי הזה בן שלוש המלים במקורו, וגם בלעדיהם נוכל לחוש שהאימרה כוללת יותר, דימויית, מאשר הפירוש המיידי, המילולי של המלים. כיוון שהעברית, על תקופותיה, נדרשה גם למובן הישיר וגם למובן המושאל של 'פולמוס', נוכל בעזרת המלה העברית הזאת לכוון לרב־משמעות של המקור. על כן נאמר מעתה — פולמוס הוא אבי הכל. ועוד דבר: בעזרת הרב־משמעות המושגת מוקנית לפסוק הסתום הזה היכולת לשמש מוטו להשקפתם של "היוונים הקדמונים" על המלחמה בכלל. אני רושם מרכאות כפולות סביב "יוונים קדמונים" כדי שלא נשכח לעולם את הסכמיותו של מושג כולל כזה: מאות רבות של תרבות מורכבת מאוד ועשירה עד בלי די בהישגים בכל התחומים — ובמפלתם של הישגים רבים — אינה מאפשרת בעצם לנקוט לשון הכללה גסה שכזאת; דא עקא, בלא הכללות אי אפשר לחשוב ולנסח כלל. אבל נזכור זאת. נוכל לומר: "היוונים הקדמונים היו אומרים", או "הספרות היוונית הקלאסית גורסת" וכיו"ב.

בכן, צריך יהיה לומר שהיוונים הקדמונים ראו במלחמה תופעה שלילית, אך גם תופעה חיובית, ועל דרך הקיצור: תופעה טבעית. תור הזהב ששרר בשחר ההיסטוריה, ושעליו שר לראשונה בספרות המערב המשורר הסיודוס, היה פטור מאימתה של המלחמה. אך גם היה נקי מתרבות אנושית. ברגע שכוננה חברת אנוש, באה יחד עמה המלחמה. ביסודה חברת־אנוש היא חברה של לוחמים ואפיה זה של החברה היוונית, האתונאית והאחרות, לא השתנה עד סופה של יוון. המלחמה היא יסוד קיומה של חברה כזאת. בלעדיה — אפשר לומר בניסוח כמו־היראקליטי — אין לה שלום ואין לה קיום. האם על מגן אכילס המתואר בספר השמונה־עשר של ה"איליאס" מופיעות שתי ערים כשני סמלי החברה האנושית, העיר בזמן השלום והעיר בזמן המלחמה, כי אז באה הופעתן יחדיו לומר שאין קיום לאחת בלי השנייה. הן כרוכות זו בזו, נתונות שתיהן באותה המסגרת — מסגרת המגן בתיאור, מסגרת התרבות האנושית, לפי הנמשל.

מה יסודית ואופפת־כל היא תופעת המלחמה, עד שלשיר על מלחמה — או לשיר על שלום, שהוא קיים משום שקיימת המלחמה — משמעו לשיר על האדם באשר הוא, לשיר בכלל. במובן זה מבטאת הפתיחה של האפוס הרומי המרכזי, ה"אנאיס", את ההשקפה המשותפת לשתי התרבויות הקלאסיות, היוונית והרומית, ובצירופן של שתי מלים מצליחה לאחד רמזים לשתי הפתיחות של שני האפוסים היווניים שהיא מחקה. "אני שר את הנשק ואת הגבר" — כותב ורגיליוס. ה"איליאס" נפתחת, כזכור, ב"את הזעם שירי, האלה..." (הזעם נהפך לנשק אצל ורגיליוס) ואילו, ה"אודיסיה" נפתחת ב"את הגבר תני, המוזה..." הזעם של אכילס, מחריב הערים, ונדודיו הגבר הערמומי אודיסאוס בעולם שבא לאחר הרס הקריה הקדושה של טרויה — אלה המוטיבים היסוד של הספרות הקלאסית היא הורישה אותן בירושה ישירה לרומי, ואחר־כך — לספרות המערב כולה, עד עצם היום הזה. הפולמוס הוא אבי הכל — והומרוס בעליל אביה של כל הספרות. על דרך הסילוגיזם אפשר לומר שפולמוס והומרוס יחדיו ירדו לעולם כרוכים יחד. הנושאים המסומנים בשני האפוסים הגדולים מסמנים את דרכה של הספרות היוונית (וכל הספרות המערבית שאחריה) — ונושאים אלה הם המלחמה (והשלום שהוא פשוט הזמן בין המלחמות), כל השאר רק מסתעף מזה.

ידוע שה"איליאס" היא שירת־גבורות, ובמשך מאות רבות היה הרגש בהצגתו של האפוס ההומרי על ה"גבורה". המלחמה היא, לפי תפיסה והצגה כזאת, ההזדמנות העיקרית להראות את כוחו, את ערמתו ואת עליונותו של האדם (של הגבר, כמובן). במשך מאות רבות הודגש בפרשנות ההומרית, ביותם המלחמה כיופין נעלה, כמעט יפה, ודאי מהולל (הקדמונים — למשל פסוידו־לונגינוס ב"על הנשגב" — העדיפו את ה"איליאס" על פני ה"אודיסיה" מתוך שהאפוס הראשון הוא מלחמתי בעליל; אף סברו היו שאת ה"אודיסיה" חיבר המשורר כאשר היה זקן וכוחו הפיוטי תש מעט).

נדמה שרק בימינו נפקחו עיני הקוראים להבחין בהיותה של ה"איליאס" לא כל כך שירת הגבורה והתפארת האנושית כמו שירת המצוקה והטרגדיה של האדם. לידי הביטוי החזק ביותר באה גישה חדשה זו, קריאה חדשה זו, במסתה של הוגת־הדעות היהודיה סימון וייל שהתפרסמה בנטייתה העזה לקאתוליות (אף שהיא מעולם לא התנצרה בפועל). בתחילת מלחמת העולם השנייה פרסמה סימון וייל את מסתה על "האיליאס או, שירת הכוח" (שחלקה הובא בתרגום עברי בחוברת "מחברות" 6, 1980) שהיא הקריאה באפוס ההומרי בעיני הקורא המודע לאימי ימינו. פתאום, בקריאתה המזהירה של סימון וייל, כמו התגלו תיאורי האימים של המלחמה אצל הומרוס, תיאורים שאין כלום בינם לבין "תהילה" ותפארת־קרב, ודאי לא בינם ובין היופי. "כל האיליאס שרויה בצל הגדול באסונות המתרגשים על האדם, הגדול העיר", כותבת סימון וייל (תרגום יהושע קנז) ומצטטת: "אני שינוי הרעידה; כשני פלגים שנת הדם אל תוך עיניה הדם. זהו הגיח מתוך נחיריו ושפתותיו. ופיו פעור: המוות עוטף בעננת־השחור שלו". פתאום הארד תיאורי הזוועות, כגון תיאור הזיקנה בעת מלחמה של פריאמוס אבי הקטור בשיר העשרים־ושניים. הם תמיד היו שם: הומרוס תמיד היה שם; אבל מאות שנים לא אלה היו הקטעים שזכו להבלטה אצל הפרשנים והקוראים. בתרגומים הנאו־קלאסיים הצרפתיים הם אפילו "יופו" או עוכבו או נמחו רושמם כליל, ולא בכדי מתרגמת סימון וייל את הקטעים שלה בעצמה — תרגום מילולי כמעט, בבחינת הומרוס כמות שהוא באמת, שהוא גם הומרוס בן ימינו, הומרוס הטראגי, האנושי. הומרוס שיכול היה לומר בלשון קוהלת "לא לגיבורים המלחמה", ושמרכזים יכול היה משורר אריסטוקרטי מאוחר יותר, פינדרוס בן המאה השישית, להפיק את לקחו של הסוד המשמש לנתן שפיגל כמוטו לספרו: "מתוקה המלחמה למי שלא התנסה בה", העיקר־ניסוחו החוזר מאות שנים לאחר־מכן בכותרת חיבורו של ארסמוס רוטרדמוס על זוועת המלחמה "מתוקה המלחמה למי שלא התנסה בה" (ראה העיון בו בעמוד 274 בספרו של שפיגל).

הנה כי כן, כה דומיננטי הוא נושא המלחמה בספרות היוונית הקלאסית עד שמי שכותב את תולדות הנושא הזה כמוהו כמי שכותב את תולדות הספרות הזאת בכלל — אך כמעט. נושא המלחמה היה לא רק הנושא המרכזי של "יצירות־היסוד", כמו האפוסים ההומריים הגדולים, אלא הוא עלה ביצירות בעלות התמטיקה המגוונת ביותר. כה דומיננטי היה הנושא עד שגם נושא האהבה נשזר בו: כבר המיתולוגיה יודעת על אהבת ארס, אל המלחמה, לאפרודיטה, אלת האהבה, ואחר־כך חזר עניין הזיקה ביניהם לאורך הספרות כולה, באלפי וריאציות — ואחרי ככלות הכל מלחמת טרויה היתה גם היא מלחמת־אהבה, מלחמה על אשה. כך חוברו שני הנושאים האנטיתיים והיו לאחד ומילאו את שירי הליריקנים הקדומים — גם לסאפפו קטע הומרי העוסק בנישואי אנדרומכה (אמנם לאחרונה מפקפק המחקר באותנטיות הקטע האפי הזה של המשוררת הלירית) — את שירת הטראגדיה (יורשת האפוס ההומרי, כפי שמדגישה סימון וייל) ואף את הקומדיה. ספר העיון הגדול של העת העתיקה, "תולדות מלחמת פלופוניס" לתוקידידס, גם הוא, כמובן, ספר שהמלחמה היא במרכז עניינו, על ריבוי היבטיה. אצל תוקידידס מובאת ההרצאה הנודעת של "מלחמה צודקת": פרשת האי מלוס שבני סירבו להיכבש למרות האתונאים. אלה ניסו לאלץ את המליים להצטרף לברית האתונאית. המשא ומתן המלי הוא שדירבר בתולדות הדיפלומטיה והמלחמות בכלל, הרבה נכתב עליו. לאחרונה נדרש לו הפילוסוף האמריקאי מייקל וולצר תוך כתיבה על "מלחמות צודקות ומלחמות שאינן צודקות" בספר שיצא לו מוניטין (ואף תורגם לעברית, אמנם בתרגום קלוקל). נתן שפיגל מגולל את פרשת האי מלוס בפרק העוסק ב"תוקידידס על מלחמה ושלום". ואמנם, ולא רק בעניין זה, היה ספרו של תוקידידס בבחינת "קניין לדורות", כפי שההיסטוריון עצמו ביקש לעשותו (אמנם את הביטוי היווני שלו "קטאֶמה איס אאֵי" נראה לי יותר לתרגם כ"נכס השמור לעולם").

שוב, בכספרים הקודמים של שפיגל, העיקר ההיסטורי והספרותי של הספר מעורר השתאות. הסיודוס והומרוס, הטראגיקנים, כסנופון, אפלטון וסוקרטס — דעותיהם של כל אלה על המלחמה והשלום נידונים בהרחבה, ומאות משוררים וסופרים יוונים מוזכרים בהרחבה או בקיצור. לא יוזכר כאן הדיסטיכון נודע של המשורר סימונידס, על גיבורי תרמופילאי, דיסטיכון ששום תרגום אינו מצליח, כמדומה, להתמודד עם ההדר שבו, בכל שהוא פשוט. בספרו של שפיגל הוא מובא פעמיים, בכל פעם בתרגום שונה במקצת. בעמ' *51* תוך כדי הדיון בנושא המלחמה בשירת סימונידס, ושם כתוב "עובר אורח, מסור ללאקדאימונים שכאן/ אנו שוכבים, המצייתים לפקודותיהם", ובפעם השנייה בעמ' 113, תוך דיון ב"מלחמה ושלום בעיני הרודוטוס", שם הוא מובא בעקבות העובדה ש"אבי ההיסטוריה" מצטט גם כן בספר־ההיסטוריה שלו. כאן הנוסח הוא "הו אורח, מסור ללאקדאימונים שכאן/ אנו שוכבים בצייתנו לחוקיהם". אם לא יחשב לי לעוון אביא כאן תרגום שהצעתי לפני שנים אחדות, בספר "שירה של אודיסאוס", שם ניסיתי בפרוזה: "זר, בשר לבני ספרטה שאנו מוטלים כאן, נאמנים למצוותם" (שם מובא תרגום כתובת נוספת שחיבר סימונידס על המתים בתרמופילאי).

אך שפיגל לא הסתפק גם בהבאת דברים על היקף עצום כזה, כולל כמעט, של דברי הסופרים והמשוררים בני יוון העתיקה על המלחמה והשלום (עד שאפשר לומר שהקורא בעיון את ספרו לומד את תולדות ספרות יוון הקדומה בכלל, ולא רק בנושא הנידון). הוא הוסיף עוד אחרית דבר שבה הצביע על מורשת הספרות היוונית לספרות האירופית בנושא המלחמה והשלום, למן ארסמוס דרך ז'אן ז'אק רוסו וקאנט ועד טולסטוי וצ'רצ'יל. כאן העיון הוא מטבע הדברים קצר יותר, אבל נראה בעליל עד כמה חזקה היתה טביעת החותם של היוונים על רוחה של אירופה בפי מיטב בניה והוגיה. נדמה שמעט נושאים מצדיקים כל כך את האמירה הקלישאית־משהו, שלמרבה לגוף לה קמעה, לפיה "כבר היוונים הקדמונים" אמרו הכל בספריהם. אכן, שאלות מוסר המלחמה, אימיה ופארה הקודר — כל אלה נושאי הספרות היוונית, וכמו ברוב התחומים, אך ביותר שאת, הם זכו שם — ביתר החזקה והאידיאלית, אך גם הקרובה והבשר־ודמית כל כך — ללבושים הספרותיים המושלמים ביותר.

פולמוס והומרוס ירדו לעולם כרוכים יחדיו. המלחמה נחשבה, לפי האפוס ההומרי, להזדמנות העיקרית להפגין את כוחו, ערמתו ועליונותו של האדם — אולם רק בימינו החלו להבחין בביטויי המצוקה והטראגדיה האנושיים הגלומים בשירתו.

מיתולוגיה אישית

אברהם אופק, במשכן לאמנות — עין־חרוד

מאת צבי רפאלי

בהלך־הרוח של ימינו, כאשר הכל הוא בחזקת אוונגרד, יקשה ביותר לשמור על רציונאליות ציורית, שורשית ואמינה, שהיא נחלת יחידי סגולה בלבד. אותן ההגדרות של המודרניזם באמנות, האומרות, כי על היוצר לבטא את עצמו אך ורק בקונטקסט של זמנו, ללא קשר למסורת ועבר, גרמה בדיעבד לאותה מבוכה והתרוצצות אחר הניסוי החדשני בכל מחיר ובן חלוף בעיקרו. אם להסתמך על דברי חוקר האמנות האמריקאי בגאוד, המבוך בפוסט־מודרניזם מסמני אנרכיה, אמורפיות ופוליזם פוליטי כאחד — אזי מצוי ה"איום" הזה במשבר רציני.

תצוגתו הרטרוספקטיבית של אברהם אופק מבקשת, בניגוד לנאמר לעיל, להוכיח בעליל, כי שום אמנות איננה חייבת להיות מנותקת כליל ממורשת העבר. שלושים שנות עבודה (1956—1986) מאכלסות את המכלול הפורה של הרישום, ציורים, רישומים, גובלנים של ציורי־קיר, פסלים, מנורות, רקמות־השר... — זה יכול מגוון ועשיר ביותר.

הגישושים הראשונים סובבים סביב נופים קרובים. מגוונים ריאליסטי, עשיר בטכניקות מעורבות, בצבעי חום כהה, במתאר קו עיפרון חד, ברוח ה"גברי". אולם כבר כאן, בפצעי בגרות יפים, מורגשת בנופי יפו ועכו איזו תוגה חרישית, מלנכוליה בזעיר אנפין. היא בה נוכחת אצל צייר צעיר. בנופים אורבניים, בבתים לא מוגנים במיוחד, נחשף כבר־השיתוף זכר של נופים רחוקים מימי ילדותו של הצייר בבולגריה, ובהם כבר לכל, כי חותם הילדות, בגלוי או בנסתר, לא יניח עוד לאופק להתכחש לו.

ימי שהותו של אופק בשנות השישים בפירנצה שבאיטליה, הביבו בבריח עולם חדש שלא ידע כמותו קודם לכן. נטישת הריאליזם, שחרור מצבע דליל, עוצמת הנואש, כתמיות של שמן — כל אלה מזהים תפנית חדה ביצירתו. אל מרחבי הנופים נוספת תסמונת פיגוראטיבית. דמות האדם, בולטת יותר ויותר בבריח. בצדק רואה אוצר התצוגה, גדעון עפרת, את ימי פירנצה כבתחות ה"מיתולוגיה האישית של אופק", מיתולוגיה, בה שרויים אימאגים של עבר הווה, שכמו מגיחים מתוך דימויות שהודחקו ורק עתה נחשפו מחדש.

איורים מיקסקים וחכמים פולקלוריסטים נודשים את התמונה, ואילו לרובד הקומפוזיציוני נוסף ממד כמו קוביסטי. אולם השינוי המשמעותי ביותר בעבודות אופק חל עם התוודעותו לציור איטלקי של שנות השלושים. המטפורין בעיצובים אורבנים של סירוני, רשמי "פיטורה מורלה", ציורי קיר ענקי ממד, המטאפיזיות הקמאית של קארה והקיריקו, הסוסים המיתולוגים של מארינו מאריני — לכל אלה חייב אופק את גיבושו האמנותי והעמקתו האידיאית. אך למרות הספיגה הד־השפעות של חוויות זרות למכביר, נותר אופק בעולמו הפרטי, הסגור, במחוז ילדותו הבולגרית, היהודית; וכך נבראה במכלולו דמות האדם, שתצטייר ברוב בריו. ומהו האדם של אופק: דמות היגון, מנוכרת, גולמית ומפוחדת. הפעם, מתוספת אסוציאציות ספרותיות לרשמי איטליה בדיוקנאות קפואים ומדממים. הערכים האמנותיים מתעשרים באסטטיקה של צבע מאסיבי ואפלולי, והרישום הופך לאשליה מונומנטלית, גם כאשר [illegible]

על אף נדודים ברחבי העולם, ואולי בשל כך — חוזר בעבודות אופק מוטיב הבית המשפחה. הדיאלוג אדם־טבע, אדם־בית, חוזר ונשנה ביתר שאת. אמנם הציביון כאן איננו אידילי, אך הרצון העז, הקיומי, להיאחז, להשתרש, למצוא מקום של קבע, משתקף יותר ויותר בעבודות הצייר. הביוגרפי של הקרקעי, אל האדם־אדמה, הפכים לטקסיות של יומיום, ובכמיוני סצנות תיאטרליות נרקמות עלילות ושיחות מסביב לשולחן, אפיזודות פשוטות על ששון ויגון. על אף הנטייה המונומנטלית, המובעת לעתים כרצון לעוצמה, כלולתה של יצירת אופק היא המאגית, אהבת ופייסנית. במרכזה, ניצבת האשה הגדולה, האם, מעין דמומר המיתולוגית, אך גם יהודית ואוניוורסאלית.

כבוראי האתמול והאבוד, משתקף המיקרוקוסמוס האישי של אברהם אופק כחדש ורענן מתמיד. אומנם תרבות ציורו לא מצויה בקונטקסט זמנו, בסגנונות שופרות המודרניזם והפוסט־מודרניזם העכשווי, אך דווקא בשל כך, בדבקותו במורשת ציורית מאז ג'וטו ואנג'ליקו ועד קארה, סירוני ועוד, בהטמעת הישן בחדש, היהודי באירופי, ללא ניב אקלקטי כלשהו — מגיבה תצוגתו הנוכחית איכות אמנותית מרתקת הדירה.

בדיון שהיה למציאות

מחפשים את גואלמן
מאת אמנון דנקנר
הוצ' זמורה ביתן, ת"א, 1986, 276 עמ'

מאת אלי שאלתיאל

קריאת רשימותיו של אמנון דנקנר — בהופעתן הסדירה בעיתון, ועתה משקובצו בספר — מהנה ומרתקת. הכתיבה עליהן, עם זאת, בעייתית. קשה להינתק מן התחושה שאתה חייב להגדיר אותן ולסווגן, ומן ההכרה המעורפלת שאם תדע לכלוא אותן בכתיבה הראויה להן, תבין גם את סוד השפעתן. התיאורים המקובלים על כתיבה זו אינם מקלעים את המהות. "הכתבות בנוסח" "כתיבה המהלכת על הגבול הדק שבין ספרות לעיתונאות", "רשימות מכאיבות ומרשימות", אך אינן מפרשות דבר. רמזים על הניו־ג'ורנאליזם ועל השפעות מן העיתונות המערבית, מטעים ומטלפים, כמו כל ההגדרות האופנתיות המנסות להעלים עצלות מחשבתית. דבר לא יגרע מערך רשימותיו של דנקנר, אם נאמר כי בנוסח זה ובסגנון זה כתבו יוצרים חשובים רבים בעבר, עוד בטרם הועלתה על נס חשיבות הראייה האישית של העיתונאי המתברך בכושר התבוננות חד ובאישיות ייחודית. הטענה על המוצא המערבי, האמריקאי בעיקר, של כתיבה זו, גם היא מפוקפקת. אחד מפירות הניו־ג'ורנאליזם המבריקים והמעניינים ביותר בשנים האחרונות הם ספרי־הרשימות של עיתונאי פולני, רישארד קפוצ'ינסקי.

נדלג, אפוא, על השאלה האם רשימותיו של דנקנר הן יצירות ספרות, או רשימות עיתונאיות, וננסה לתהות על סגולה הנראית מעניינת וחשובה יותר. גם המרחיבים את תחומי עיסוקו של הרשימות ומוצאים בהן, ובדין, הארות כלליות החורגות מגבולה הצר של הפוליטיקה השבועית, לא ידחו את הטענה כי חומריו של אמנון דנקנר הם האירועים השוטפים והידיעות, המופיעות בעמודי החדשות של העיתון. מה מקורו של הצורך להשתחרר מכבליה הבדוקים של הכתיבה העיתונאית, ואף של הפובליציסטיקה, ולפנות לסגנון כתיבה שהוא בדיוני, כביכול, אך אינו חוסך ברמזים מודגשים על הקשר החד־משמעי בין האירועים לסיפור הנכתב בעקבותיהם? דנקנר אף אינו מנסה להסתתר מאחורי הנוסחא "כל קשר בין האירועים והאנשים המופיעים ברשימותיי לבין החיים מקרי בהחלט".

הממדים הגדולים של תפוצת העיתונים בישראל משקפים את להיטותו של קהל הקוראים. הכל חוזרים בביטול מתייהר על הקביעה, שהעיתון הוא מוצר שאורך חייו קצר, ולדברים שמתפרסמים בו אין ערך קיים ועומד; זלזול זה כלפי הנדפס אינו מתיישב, כמובן, עם הנטייה לתלות בעיתונות את האשמה בכל תחלואיה של החברה ולייחס לה חשיבות עליונה של קובעת נורמות ומורדת גורלות.

בזמן האחרון החלה העיתונות לעסוק בעצמה. לפי שעה מעטים מאוד הסימנים שטיפול זה אכן יוליד לשיפור רמתו הכללית של המקצוע. עיתונאים רבים ממהרים להטיח במאשימים אותם בעיוות המציאות את הטענה, כי אין הם אלא המראה המשקפת את הזיית. אך למעשה אינם מסתפקים בתפקיד צנוע זה והם נוהגים כאנשים המכוונים שלא המציאות, אלא דרך התבוננותם בה, היא הקובעת. אך עיסוק עצמי זה יוביל בוודאי, ובסופו של דבר, עיתונאים אמיצים ופקוחי־עין להכרה במגבלותיו של המקצוע שלהם. כתובות צבע לרוב ופרסום פרטים טריוויאליים על אירועים שאין כחושות, מעלימים אך לרגע ולמראית־עין את העובדה, שמידת ידיעתם של העיתונאים את האמת מוגבלת וסלקטיווית.

מכתיבתו של דנקנר אנו קולטים את התחושה, כי הכותב יודע ומכיר מגבלה זו. עיתוני החדשות אינם מספרים אלא קטע מסוים, ולעתים לא חשוב, של האירועים והאישים הקשורים בהם. היסטוריון שיבקש כעבור שנים להיעזר בעיתונות המתפרסמת היום, כדי לתאר את פרשת הברחת הנשק לאיראן, למשל, יגלה כי הוא יכול לדלות מן הנדפסים מידע מגוון למדי על עברם של הגיבורים — החל בתולדות שירותם הצבאי וכלה ביחסים כלפי נשים — אך את המענה לשאלות החשובות באמת, את "הפוליטיקה הגבוהה" יאלץ לחפש במקורות אחרים. הקורא את רשימותיו של דנקנר מתרשם שהוא יודע כי מה שמספרים לו זו רק מחצית הסיפור. הוא יודע שאת החצי השני איש לא יספר לו, ולכן הוא מפעיל את דמיונו. ההידרשות לבדיוני — לפיקשן — מסובכת ועלולה להטעות את הקורא. אמנון דנקנר טורח להזכיר לקורא, ובהצלחה רבה, כי גם כשהוא פורש כנפיים ומפריח לעולמות של משל זר ומנוכר למציאות ולחוקיה, הוא עודנו מהלך בינינו. המעבר מכתיבה פלקאטית, פשטנית, ליצירה בעלת ערך ורלוונטיות בלאבר כגון זה, חד ומהיר. ההצלחה, דומה, תלויה בשתי תכונות חשובות: כישרון כתיבה ותיאור — ובעניין זה אין, כמובן, הבדל בין העיתונאי הטוב לסופר הטוב — וכושר ראייה המבחין בעקרוני המסתתר והנחבא.

סגנונו של דנקנר קצבי, חושני, אך בשום פנים אינו נכבע לאופנות כתיבה מסוימות, המתמשכות בעמודים מסוימים של העיתונות הישראלית בשנים האחרונות. חינוכו הדתי של הכותב השפיע בלא ספק על זווית ראייתו את החברה הישראלית, אך הוא ניכר מאוד גם בלשונו העשירה. נאמר על רשימותיו של דנקנר שהן "מציירות בצבעים עזים את הסיוט המוזר המתגונן שמאחורי המציאות הישראלית". הגדרה זו מחטיאה, דומה, את העיקר. יכולתו לצפות גלגולי אירועים אכן מפתיעה ולעתים אף מהממת, אך לא בזה נבחנת מידת שרידותן של הרשימות. קסמן נובע בעיקר מכוחו לרדת למרכיביה של מהות מופשטת, שבתרבות הצרפתית מכנים אותה "מנטאליטה", משהו רחב ועמוק יותר מן המובן השגור בלשוננו למונח מנטאליות. דנקנר מכיר את הישראלי הרלוואנטי לפני ולפנים. לפני דור או שניים נדרש אדם שרצה להכיר את ישראל האמתית, לדעת את רוחה, סגנון חייה ועקרונותיה, להכיר את איש תנועת העבודה, המפא"יניק האגבי. הישראלי הרלוואנטי היום הוא אישיות שונה לחלוטין, ודנקנר מכיר את כל זוויותיה ופינותיה. הוא כותב על החוזרים בתשובה, על חובשי כיפות סרוגות, על מחוזי מכוניות, אשר צבא הפלמ"ניסטים שבכפר בכלי הנשק שונה הפעם... על גוש אמונים ועל סוחרי גאולה למיניהם, מודעת מן התיאורים מידה של ידיעה קרובה ואינטימית. הילדות ודעים לספסל הלימודים השופים לפניו, ומה שנראה לנו, הקוראים שאינם מכירים את השיטה, כססיה מטורפת, מאיר ברשימותיו כגלגול אפשרי של חינוך מסודר ושיטתי.

ליקוט הרשימות בספר מטשטש את ההקשר המיידי, העיתונאי, שהיה בהן בעת פרסומן. עתה נפנה הקורא לתאריך הפרסום במקור ומתפעל מיכולת ראיית הנולד של הכותב. גם הרשימות העוסקות כביכול בעתיד, עניינן, למעשה, בהווה. נוטים לומר על החברה הפוליטית בישראל, שכל דבר אפשרי בה ולפיכך כל ניבוי העתיד, מטורף ומרוחק בכל שיהיה, עלול להפוך בה מדמיון למציאות. תחזיותיו של דנקנר על הצפוי לנו בתהליך הסמטורפות הקולקטיווי הפוקד את כולנו, מראיגות ומעוררות חלחלה, אך אינן מטורפות. הוא, כנראה, מכיר היטב את החומרים שעליהם הוא כותב. וזה, ככלות הכל, מבחנו העליון של כל עיתונאי. העובדה שהוא משלב בכתיבתו יסודות של כתיבה ספרותית מעולה, מעניקה לרשימותיו ממד של קיום והישרדות, כמו לכל יצירה ספרותית המצליחה לחשוף מבעד לרגעי ולחולף את הגרעין המוצק.

מכל הבא ליד

מכתבים ושירים אחרים
מאת מאיר ויזלטיר
הוצ' "עם עובד", 1986, 110 עמ'

מאת איל מגד

אילו היה מאיר ויזלטיר נעתר להפצרות של עורך טוב — אפשר היה להסב את "מכתבים ושירים אחרים" לאוסף נאה מאוד במימדי ספרו הקודם, המאכזב, של מאיר ויזלטיר, "אי יוני". אך בקובץ זה כפי־שהוא, רחוש כנראה המשורר את כל תפוקתו מהזמן האחרון — בלי לברור בשירים ובלי לברור במלים. אתה מדפדף וקורא, וחוזר עליך שעד מהרה תמצא עצמך עוטה איצטלת עורך — תגנה לסגן שירים, להשמיט שורות, לברור מילים. תגנה — אך המשורר לא ישעה לתחנתיך. הוא יעמוד בצריו ויתעקש, שכל שורה שנבעה מעטו היא קודש־הקודשים ואין להתערב בפלא בריאתה.

איזה "מכתבים" יפים ומרגשים בפתח הספר, וכמה אכזבה, ממש מפורנפש, בהמשך. אבל כך תמיד אצל ויזלטיר; דומה שהוא מתעקש להיות יותר מכתם משורר; ספק נביא, ספק משורר־על, שלא חלים עליו חוקי השירה. אחרת אין להבין, איך לעתים קרובות הוא אוטם עצמו מפני הנימים העדינים של השיר, מפני דקויות גלגולי המילים, מפני הצורך להתנגד לחיספוס ולקשיות הצורה.

כבר במכתב הראשון מעיד על עצמו המשורר יותר מאלף מבקרים: "...חיי/המתעבים גאולה ואינם מתאים למסתתר/חי לחם במאורה, מקום מרבץ מעת לעת." דומני שהדברים נאמרים, בעצם, גם על שירתו. ויזלטיר, נעז ונאמר זאת, נדמה כמי שלפעמים מתעב את שירתו, שהיא גאולתו בעולם הזה. מסיבה זו, ייתכן שמבלי משים הוא מקלקל את השורה, את שירתו שלו עצמו, ומסרב להאזין לה. "אני כופר. מתהולל.../ מתבונן בה בעין קרה כמו בנגע בעור", הוא כותב על ההודרה, אך בעצם מתכוון לשירה, לתמצית הווייתו שהוא מתכחש לה.

אינני בא לעשות כאן ניתוח פסיכולוגי. לא זו הכוונה. מה שמעניין אותי זה, כיצד משורר מנוסה מקריח שוב ושוב את תבשילו ומפריע לשיר הנבון להיכתב, הרק מאשר במקרים שבהם "השיר הנבון" אכן נכתב. ואז הקורא נושם לרווחה. כזה הוא "מכתב" מספר 2: זכרון מילדות רחוקה בארץ רחוקה, מ"הפיתוי הגדול מן הכרך המכוח למורה,/בתמונות כפריות גיר־זות בין הרבה אמהות אחרות/וילדי עקורים מצוחים על גבי הגרורות". מכתב של המשורר לאמו ה"מבוהלת כמת עם משא תינוקו הכבד". הנב של הבעת תודה, שהפך לשיר מרגש, בעיקר על רקע התבוננות הבאילנואותית של ויזלטיר מתרגשויות. הניבוד החד שקיים כאן הוא מגנטי. ויזלטיר נסוג משיגרת השיר המודרני אל נוסח שמתרחקים ממנו, איכשהו, צלילים של נתן אלתרמן. משהו מקצב, בסגנון, והייתי אומר אפילו, שזהו ספקולציה ויזמהאותית על איך אלתרמן היה כותב היום; מעין "אימיטציה" המאפשרת לוויזלטיר, בעת ובעונה אחת, להשתעשע בחומרים של שירה, וגם ליצור את הייחוד הדרוש לו כדי להיכנע, בכל זאת, לרגשנות ההכרזות לשם כתיבת שיר מהסוג הזה. וראו זה פלא, אפילו נוסחים אלתרמניים משחר־בים לבאה "שערי כבר מבליח פלרה", "לא אתלונן וגם לא אתייאש מוכרך/...לא נרחק זה מזו, רק מעט נתקרב"; "ידי בתוך הבריה"; זכרי אמיתות שקרדת במגרות הפוכות", "שרוים לבשים מבני חיים שנבלו". לא, אין זו פארודיה על אלתרמן, כפי שעלול אולי הקורא לחשוד. זה, כאמור, שיר שהוא מהטובים בספר, אם לא הטוב שבהם; שיר שבו נותן ויזלטיר לרגש הד־

ויזלטיר: היכן לשים את הנקודה?

כון לדבר, גם אם הוא נזקק לשם כך לתמורים שבמיעות עלולים להיחשד כפארודיים: "הוטר היינו הוא הזב החולף היקר/הגיגר אל גרונו הוא, השוקק להלב".

בכלל, מעניין למצוא בספר הזה כי מיני דברים שנגדם נהג ויזלטיר לצאת חוצץ בעבר — משמשים אותו עתה כבלים לגיטימיים; שיר שלם שהוא אימיטציה על אלתרמן, שורות רבות שמזכירות את המאוירה ה"זכית" במיטבה: "אתגלה, אלבש בגדים נקיים/אשב בכוסה האצפה בעננים", "משוררים אינם יורדים לשוות. הם חוששים/מפני מהילת המילים במים", במאמציו לרשת את זך כ"אטמוספירה", מאמץ ויזלטיר את נימתו האפוקליפטית: "זבבל זאת, בכך צריך/מאבה. אל לשירה שבה..." או: "אל תתעסק בבעיה זו/הנח לה, תן לה/להפתיע אותך בקומך או באותך". ועוד — הכל בפרק הנושא את הכותרת ה"אבסקתדרית" "בית ספר למשוררים": "אל תמהר. הפשראה לא תברח,/ואם תברח גמה בכך?" השיא — שורות הצאצאות מגרומי הקתדרה המוסתה: "במשר־רים מתהילים/נהגתי תמיד בזוך מיוחד". באמת, זך במיטבו.

אבל מעניין, אפילו את אשר רייך מצאתי בין כותלי "בית ספר" של ויזלטיר; אותו רייך, באותו שיר שכבר מנו עשה מבנו משורר זה הוכא ואיטלולא מעל דפי "סימן־קריאה". רייך כתב ב"סדר נשים": "השכבת השכוה מפיוה כי כמיהה לריגושים". וכאן: "בחשכת השכוה אני רואה/אותך שכובה..." האם חוזר ויזלטיר בתשובה ובא על שכרו בשירים שהשראתם לקוחה ממשוררים שפעם זלזל בהם?

כי "מכתב" מספר 4, המתחיל במילים "בחשכת השכוה", גם הוא מהטובים בספר. "אני רואה/אותך שכובה רכה מכונסת/על צידך, מכורבלת במעיל/של מישהו אחרת (גם לה/הזגברתי) מַגִּירָה/חיוך זָכוּר, עגונה כאבדה".

ו"מכתב" אחר, לאשה שזכרון מעשה־אהבה איתה צף בקבוק ששגור מאניה טובעת: "שוב הולכתי קייד על התבור המשולם/עבוק התלול והנחתי לאצבעות/לשקע בחוזהורים: הכטישה הרבה/הולוזה של קצה הורת בין פלוחים/ביחים רוטטים אלה". צריך לעשות הרבה מיזן בספר, כדי להגיע לתמונה יפה ומדוייקת מעין זו, ולהמשיך לקרוא ("מכתב" מספר 13) ולהתבשם משורות כמו: "הראש השמוט/מן המטה רואה/ תקרה כרצפה הָפָה מפידודך/ומבעד להולך תכלת למרגלותיך/באילו הבית ההפוך/המרוחף מנומנם וקל/הוא ענך".

הוא שאמרנו, כשוויזלטיר מניח לשיר לזרום בלי להתנגד לצלילותו, עטו מפיק מרגליות. אך לרוב, במקום ללכת עם הסנטימנט, הוא נמלט ל"שנזה", לאיזו עמדה, השד יודע לאיזה צורך.

זה מה שהוא עושה בפואמה "ערים על תילן", המתחילה במילים אלה: "בנא נוחר שלושים שנה: גבעת החול/בקצה המגרשים נקראה הר..." והמשך: "שם, עם שני האחים כן מקצה הרחוב/בניתי את עירי הראשונה". השיר יורד לפרטי הפרטים של ההיזכרות במגרש התל־אביבי האופייני לשנות החמישים, מתאר את עבודות העפר שהכשירו אותו לקראת הבנייה שייבנה עליו, ואשר לילד החריבו עולם ומלואו ("הטרקטור הוריד חצי הר"), משחזר את המלחמה שנערכה על המגרש שהפך לשדה־קרב "כחיל גדול עם רגטקות ואבני בליסטראות", אך לא מסתפק ב"תמונת קרב עתיקה" זו — ונולש למוסר־השכל ארוך ומייגע ,מעמדת התצפית של "הוגה הדעות": "מאז בניתי ערים רבות/מחמרים אחרודים מאלה...ודורות בין ודורות הגיה הדורות/משקמים ומטליאים. לפעמים דור מתגער..." הלאה: "אין בנייה כבנייה על תילים. להקים על המשומש/על הרצח על החרב/המתגלה מחדש" וכה הלאה וכה הלאה, מתייגע ומאריך בהגות שאינה מחודשת דבר ("העיר הנבנית בונה את עצמך ואותך", "גם צעירי אדם אינם חולים") לא ברעיון ולא בשיר.

אינני יכול שלא לתמוה, בשביל מה לו כל אלה? למה לקלקל תמונה יפה של ילדות בפוזה פילוסופית? למה לא לסיים את השיר בשורה מסוף הזכרון: "ככל הצים מימי עולם אף אנו נאלצנו לאכול ארוחת ערב"? לא ברור מאליו לקורא, שמאיר ויזלטיר הוא כבן החמישים ומאז בנה "ערים רבות"?

ועכשיו נדלג על כמה שירים מיותרים ונגיע ל"קטע על־פי אפיקטטוס", אודות תלאותיו של התייר תאב־הדעת בן זמננו, העומד בלחצים לאראנשיים ליטול מכל־הבא־ליד שמציע העולם הגדול. הנמצא, אבוי, בהישגיה, כאשר "כל אחד יראה עצמו מקופח, טוען קיפוח/אם לא יחזה בדברים האלה בטרם ימות". אחרי תיאור של מיצוי כל האטרקציות שאדם צריך לראות את עצמו ההקשרה, "כאילו הוא יצא ממצרים", עושה ויזלטיר פראפרזה על שירי־הלום של ג'ון בריימן שכתב: "פעם חישבנו אדוהדלאורווה/האני/מה כל אחד מאתנו הפסיד בחורשי־שהוזע בהודה/יחזר גרמנו לתתייבשת שלמה להאבנה"; וכאן: "השמש לא קפוזה על ראשיכם, הקרה לא צימרה אתכם/לא חטפתם שפעת, שלשולים מגעילים, כאבי־ראש/לא הצטופפתם בחדרי־מלון רחוסים/עם ריחות של גופים זרים וחמרי־חיטוי/לא פגשתם את פשפשי פריס ואת כיפיה הדרויים של נפולי.../אבל אתם עומדים בכל אלה כלל התיאר/ מתגמד בעיניכם מול תפארת החזון הנבסק..."

זהו ויזלטיר במיטבו כשר הניסוח שלו: בהיר, קולח ומדויק, ואף שווה לכל נפש, כפי ששירה, בעצם, צריכה להיות. בשיר זה הוא פונה לא רק להבריח האינטלקטואלים, אלא אפילו לקורא שנסע בקייץ בטיול מאורגן ל"אירופה הקלאסית". "וכהרהבות הראשונה,/אתם יוצאים במלבושים החדשים/להגיגות המשפחתיות הישנות, בהבלה משונה/יושבים ערב ארוך/טורים פיהוק אריך/".

אני אוהב מאוד את "מילה על הויזה" ("צמרת העץ הבודד נרשמת בזכרון,/אבל ביער אינה אלא/סימן של

(המשך בעמוד בד)

העורך: אברהם רמן

שבוע של ספרים

מאת בנימין ציפר

תרגום

למי צלצלו הפעמונים, רומאן
מאת ארנסט המינגווי
מאנגלית: גדעון טורי
הוצאת זמורה, ביתן, 1986, 444 ע'

"למי צלצלו הפעמונים" הוא רומאן של רגעים גדולים, של סצינות גבורה ואהבה לארנשכחות. אך כיצירת אמנות שלמה הוא מאכזב. בסופה של הקריאה, מה שנשאר הוא בעיקר התחושה שהמינגווי עשה הכל כדי להלהיב את הקורא בשטף הפעולה, אך מהו המסר העמוק יותר שהטמין ברומאן?

יש לזכור, כי המינגווי ביקש להציג את פרשת שלושת ימי אהבתו ומותו של הגיבור, רוברט ג'ורדן, בעיצומה של מלחמת האזרחים הספרדית, כטרגדיה אישית המסמלת את הטרגדיה של מלחמת האזרחים כולה, אך הוא נכשל בכך לחלוטין. "למי צלצלו הפעמונים" אינו יותר ממלודראמה של אהבה נואשת על רקע המלחמה, ורחוק מלהיות טרגדיה של ממש: הגורל הנופל בחלקו של ג'ורדן, מתנדב אמריקאי המוצב את קווי האויב הפאשיסטי כדי לחבל בגשר ומת בעת הפעולה, הוא פרי התרחשויות פוליטיות והיסטוריות חיצוניות, פרי תאונה-כמעט, ולא פרי הכמה אישית של מצוקה קיומית.

בסופו של דבר מצטייר ג'ורדן כדמות חסרת עומק, שאינה מבקשת לחוות באמת את הקונפליקטים של זמנה, אלא משקיפה עליהם מגבוה, כמו, כתייר אמריקאי באירופה. ג'ורדן רוצה לחוש את האכסטזה ואת האידיאלים שחשים לוחמי הגרילה הספרדיים לשם ה"כיף" שבדבר: את מלאכת החשיבה וההתעמקות במשמעות המלחמה הוא מניח לאחרים. המינגווי מרמז אמנם, מבעד לסיפור האהבה המלודראמטי של ג'ורדן ומאריה — נערה ספרדייה משורות הגרילה שנאנסה בידי הפאשיסטים — את המסר ההומאניסטי בדבר הסלידה ממלחמות והצורך באחוות-אנוש, אך אי אפשר להימנע מהתרשמה שג'ורדן משחק במלחמה, בלי להיות מעורב באמת בעשייה בה. מכאן התיאור המזויף של התום והטוהר של חיי הגרילה הספרדיים, לעומת רשעתם של הפאשיסטים. אידיאליזציה רומנטית שכזו מצאים אצל קיפלינג בתיאורי הודו, או אצל פנימור קופר בתיאור את האינדיאנים האצילים שלו. אותה אידיאליזציה מעוררת-חשד מאפיינת גם את סצינות האהבה של ג'ורדן ומאריה: הוא שופע תמיד ססמאות וידע סטריאוטיפיים, היא כולה תמימות ותשוקה עצורה.

השם "למי צלצלו הפעמונים" לקוח מדרשה ידועה של המשורר ה"מטאפיסי" האנגלי ג'ון דון, שהמינגווי השתמש בחלק ממנה בתורת הקדשה לרומאן. צלצול פעמון המוות נועד להוציא את האדם מאנוכיותו ולעודדו לאחוותו האנושית. המינגווי הפך במידה רבה את משמעות הציטטה: ג'ורדן אמנם עושה מעשה גבורה ואחוות-אנוש — אך לא מתוך דאגה לזולת, אלא מתוך הצורך בסיפוק לאגו המחפש גירויים חיצוניים "ראקשן". גם במחיר המוות.

שירה

מעבר נהר הלֵתֵי
מאת חיים לנסקי
הקדמה מאת שלמה גרודזנסקי
מבוא מאת אברהם קריב
הוצאת עם עובד, 1986 (מהדורה ראשונה — 1960), 247 ע'

הזכרה המחייב לא להתחשב בחיי היוצר בשעת בחינה ביקורתית של יצירתו, אכזרית במיוחד במקרהו של חיים לנסקי, שאיכותם של חלקים גדולים משיריו תלויה לפעמים [illegible] כל כך למען השירה העברית [illegible] חשבון בחקיקתו [illegible]. גרודזנסקי וקריב ז"ל, שני מקימי מיתוס לנסקי — כמשקל-נגד למיתוס פגול מיסודו של נתן זך — ניתלו בו לאישוש השקפתם בדבר גבה חיותה של העברית. גם בתנאים האיומים ביותר: לנסקי כתב את שיריו בתחומי רוסיה הסטאליניסטית, וכקורבן הטרור של סטאלין עברו עליו רוב חייו בבד חצות עבודה והסגר, עד שמת, כנראה, באחד מהם, מרעב ואפיסת כוחות.

שיריו הידועים ביותר הם שירים פזמוניים למחצה, שאחד מהם — "לילות לילך" — היה אף לפזמון שהולחן. הם מרהיבים, בראש וראשונה לנוכח תנאי הייסורים שבהם נכתבו, ולנוכח העובדה שהם לא משקפים כמעט במאומה את עולם הזוועות שבתוכו חי לנסקי. עד לאחרון שיריו משמר לנסקי את נימת האירוניה הרכה, השנינות האלגנטית ואת לוליינות הלשון המקסימות ביופיין, הדומה למי שבא להרוג פיל בסיכה: כלי הנשק שלו להתמודדות עם המציאות הם כליו של הרומנטיקן — כלים של בריחה אל עולמות אגדה וילדות, ושל סירוב לעמוד על מלוא משמעות הדיסהרמוניה והאבסורד של העולם. הוא לועג לאבסורד בחיוך מתוק, תוך האשמת-עצמו בעיקר, בהיותו חלק מן האבסורד הזה.

גרודזנסקי בינה את לנסקי "נושלאגם בגיא צלמות", ששימר עד אחרון ימיו את "הזהירות שבספטסאביות". ברשימה חדשה ב"סימן קריאה" האחרון, ניתן הצעת להתפכחות מן המיתוס של הקדוש המעונה. מה שעושה את שיריו לכה שהיא, כותב בעל המאמר, היא העובדה שנכתבה בתנאי בידוד, הרחק מהעשייה המרכזית של הספרות העברית ומהלשון העברית החיה. אם היה חי בסביבה דוברת עברית, משער כותב המאמר, היה אולי לנסקי בעצמו מסתייג מהתמסרות המופרזת שלו למשחקי לשון וצעצועי סגנון.

נושאי שירתו הם שלושה: התרפקות על הילדות, המגיעה לשיא ביטויה בפואמה "ליטאי", שהיא מסע פיוטי אחורנית בזמן אל אשר חלף ואיננו. זו פואמה תיאורית המבנית, כלשונו של אברהם קריב, על מעגל חייו הראשון. שיתרוב, בשלב השני של יצירתו, המעגל השני הוא המעגל הגדול והחד של לנינגרד, שבו עבר לנסקי כפועל בתעשייה הכבדה, ובו בא לידי ביטוי לנסקי המדיר המורד, המתאר את הניצול שבעבודה הקשה, חסרת התכלית לאליל החדש ששמו המכונה, הבולע את כל שהיה קודש. בעוד, כאן, בארץ, כתבו משוררים שירי עבודה והתלהבות בהשפעת תמונה אידיאלית שהיתה להם על רוסיה, כתב לנסקי את האמת, ואף היה לקורבנה של אמירת האמת שלו הול מאמצע שנות השלושים.

בכתונת ההסגר הסיביריים מגיעה שירתו של לנסקי לשיא בשלותה. כאן נוצרו שיריו המשוחררים, הבהירים והאפסיקיים ביותר, וכתרם הוא שיר הדורש "קסם לי קסמה הלבנה", הסקפל — תמיד בחיוך בלבב — אך מאמין של משורר, המאמין שהוא זקוק לסבל וכי בלעדיו לא יתבל שירתו.

"מעבר לנהר הלתי", במהדורתו הנוכחית, כולל את כל כתביו הפיוטיים של לנסקי שהגיעו לידינו. ביסוד הספר עומדת המהדורה משנת 1960, ועליה נוספו הפואמה "ליטאי" ועוד שירים מתוך הקובץ "הענף הגדול" שיצא לאור בפורך בהוצאת ביאליק; הפואמה "מעשה בעגור", שהתפרסמה ב"מולד" ב־1962; שלושה שירים שהוברחו מרוסיה והתפרסמו ב"מאזניים" ב־1974 והפואמה "ביום השלג", שהגיע לארץ באמצעות, שכתבה במחנה ההסגר ב־1940.

ציונות

אין שאננים בציון — שיחות על מחיר הציונות
מאת אהוד בן עזר
ספריית אופקים, הוצאת עם עובד, 1986, 346 ע'

העובר שהמריץ את אהוד בן עזר להתחיל בסדרת השיחות על הציונות עוד באמצע שנות השישים, היה מאמר פרובוקאטיבי של ג'ורג' סטיינר נגד הציונות, שטען כי רעיון הלאומיות היהודית זר ליסודות האנושיים ביותר שבדת היהודית. בן עזר, בסדרת השאלות המכוונות שנהג לשלוח למרואייניו לפני כל שיחה, נגע בראש וראשונה בשאלה יסודית זו בצורות שונות: האם בהיסגרו בתרבות משלו מחמיץ האינטלקטואל הישראלי את ייעודו כאינטלקטואל; האם יש עתיד ל"חכמת ישראל" בישראל, או שמא אין גורל העם היהודי מעניין עוד את העם העברי; האם יש עדיין ייעוד רוחני לישראל, או שמא הוא נידון לשקיעה ולצמצום בגלל ריחוקו מהמערב; האם הביאה עמה הציונות את ביטחון הקיום היהודי, או הגבירה את תחושת הנמוך ואת הסכנה הדיפה של העם היהודי ובמלים אחרות: האם היה כדאי מחירה של הציונות.

"אין שאננים בציון" הוא תרגום, עם הרחבות שהוסיף המחבר, של ספר שהופיע ב־1974 באנגלית, ושמו "Unease in Zion": בן עזר בחר לייצג בו אישים מתחומים שונים באוכלוסיה האינטלקטואלית של ישראל, ממשורר — אז אלמוני — ושמו א. עלי, הפוסק נחרצות כי אם האידיאה הציונית עוברת דרך ההכרה למות בשביל עיקרון העם העברי, הוא מוותר על הבחירה ועל האמונה באלוהים, גישתו מאפיינת את רוב בני הקבוצה ה"ילידית": שכן המרואיינים, המבקשים לראות בציונות כלי אינסטרומנטלי להבאת יהודים לארץ, הדוגל לשמש את מי שכבר נמצא כאן. פה, מעיקה שבעתיים מבעיית הציונות, הבעיה הערבית (לפי ע"א סימון), או בעיות קיומיות אישיות (הולוטי), שאין לחן דבר עם הלאום והחברה (פנחס שדה).

הראיון עם א.ב. יהושע הוא מן היפים בספר בין השאר בגלל ההדגשה שאין הוא מביא לשיחה השקפת-עולם מן המוכן, אלא מלבן אותה תוך כדי הראיון. יהושע שם את היד על הפרדוכס הציוני: שאינו שונה בהרבה מהמשל הידוע של פסקאל בדבר האימה האוחזת באדם בהיותו לבדו. כך גם העם הישראלי, שסבר כי הציונות תעניק לו את הזכות המיוחלת להיות לבדו, אך משהוגשמה משאלתו, גילה את עוצמת החרס הפנימי הטמונה בהתבשלות-בתוך-עצמך.

צמד־אישים, שבן עזר מביא את ראיונותיהם בזה אחר זה, אומרים דבר הפוכו על ייעודה הציוני של ישראל. כך רטוש וליבוביץ: זה עם חלום ארץ הפרת והערבות-הברית של המזרח-התיכון, וזה עם ההתנגדות הנמרצת לכל התבססות על טריטוריאליזם בהגדרת המדינה. המפשר בין השניים באופטימיותו הוא גרשום שלום, הטוען כי היהדות אינה ניתנת להגדרות דוגמאטיות וקפואות, העתיד עוד צופן לנו, לדבריו, תופעות יהודיות חדשות שכיום איננו יכולים לשערן, כשם שהעבר היהודי טומן צורות שונות של יהדות, שלא נתגלו עדיין די צורכן בגלל נטייתה של האורתודוכסיה להציג יהדות מונוליתית.

שולמית אלוני, בן גוריון, בועז עברון, נתן רוטנשטרייך וברוך קורצווייל הם כמה מהמרואיינים הנוספים המופיעים בספר, המצטרפים לפסיפס הססגוני של האמונות והדעות על ציונות בתרבואה ובלעדיה. "אינני רוצה יותר להיות ידם האלוהים" מסכם א. עלי את האידיאה הציונית, ומבטא למרבה האירוניה, כנציג הישראלי־הילידי, את ההשקפה הקרובה ביותר לזו של סטיינר, הרואה בציונות בריחה מאחריות.

אנתולוגיה

שירה עברית חדשה (בפולנית)
מבחר ותרגום: אלכסנדר זְמַני
הוצאת Panstwowy Instytut Wydawnicy, ורשה, 1986, 190 ע'

ההתעניינות המחודשת ביהדות ובגורל העם היהודי, הניכרת באחרונה בפולין, אינה נובעת רק מאירועים פוליטיים מגבוה. זו התפרצות, שהיתה חייבת לבוא לידי ביטוי במוקדם או במאוחר, של רגשי־אשם מדחיקים כלפי העם היהודי, שאליהם גלויות באותה מסותרת, על כי התרבות העברית החדשה מוטה ברובה כחוות יוצאי־פולין, גם אם הם ראו לפעמים לטשטש את מוצאם, כגון במקרהו של יהונתן רטוש. [illegible] הפולנים, בלית ברירה נאלצים "להסתדר" בלעדינו. האנתולוגיה "שירה עברית חדשה" היא ראייה שאין להם קשיים מרובים בכך.

זהו המבחר הראשון המופיע בשפה הפולנית של משוררים עבריים מתקופת ההשכלה ואילך. "במשך מאה השנים האחרונות", כותב עורך המבחר במבואו, "לא ראה אצלנו אור שום תרגום מעברית לפולנית, כוונתי לספרות העברית החדשה, הילדותית". הסופרת מרים עקביא, שקיבלה את הספר מיד עם יציאתו לאור, יודעת לספר כי העורך, אלכסנדר זמני, הוא סופר, משורר ומתרגם יהודי, יליד קראקוב, המקדיש זה שנים את כישרונו להרקת הספרות היהודית לשפה הפולנית. בעזרת המתרגם מיכאל פרידמן פרסם זמני מבחר של משוררי־אידיש ב־1981 וב־1985, במבחר מקיף של שירת העולם, לא שכח לתת ייצוג גם לשירת אידיש ולשירה עברית.

כאן משתרע המבחר על מאתיים שנה מאפרים לוצאטו עד מאיה בז'רנו. למעט עבר חמש שנים תמימות על האנתולוגיה, בחר בחשובים שבכל דור, אם כי הול משנות השישים הרשה לעצמו סובייקטיביות מסוימת בבחירה, ומדרך הטבע יש משוררים רבים שלא נכללו. מרים עקביא אומרת, ש"שירים יפים בעברית נשארו יפים בגירסה הפולנית". המתרגם, לדבריה, נטל לעצמו חירויות רבות בטקסט, אך גם שמר על משמעות, על קצב ועל חרוז. יש בספר תולשת רבות, כנראה, ולפעמים גם טעויות דפוס מגלחות. אך איך אפשר להיתפס לדקדוקי עניות, כשפולין מושיטה לנו יד, מעבר לים ובמידה רבה גם מעבר למוות.

ביקורת

גיבור הודנו בארץ, ארבעה מאמרים
מאת אורי שוהם
הוצאת ספרות, אוניברסיטת תל אביב, 1986, 128 ע'

המבקר והמורה אורי שוהם, מת בשנת 1983 והוא בן 54, ובשיא התפתחותו כדיאגנוסטיקן של הספרות העברית החדשה. בספר שלפנינו, ובו ארבעה מאמרים מעובנים, מקופלת השקפת עולמו כמבקר, שביקש לשרטט דיוקנאל פסיכואנליטי של בן־הארץ בספרות העברית, ולהגיע באמצעותו אל גרעין המסכך התודעתי המפרנס את הישראלי בכלל. שהם לא הביא את המלאכה לידי סיום, אך גם במה שהספיק ניכרת השפעת פסיכולוגיית הארכיטיפים של יונג. במאמר האחרון בספר, "על הסיפור האלגורי בארץ", הוא נותן להשפעה זו ביטוי, בכך שהוא מבליט את מקומו של האבר האלגורי בספרות העברית — האבר שומן רב בחשב נוגות, סוטה ולאלגוריסטי. אבי הסיפור האלגורי, לדעת שוהם, הוא עגנון של "עד הנה", חכם בנימין תמוז של "הפרדס" ו"יעקב", ברטוב "ההבראה", א.ב. יהושע ב"המאהב" ו"שלושה ימים וילד". שוהם טוען, כי את המתחים הקוטביים העומדים לפני הישראלי, הקרוע בין הוויית ושאלות אמונה שאין להן מענה חד, אי אפשר להביע אלא בסיפור אלגורי, המשלב מעצם מבנו מאבק דיאלקטי בין אקספוזיה למיתוס עתיק, בין הרצוי למצוי, בין כמיהתם לאי־מודעות לבין המציאות.

במאמרים הנוספים שבספר חוזר שוהם אחורנית בהיסטוריה של הספרות, להוכיח כי האבר האלגורי משורש בספרות העברית, אף שחשיבותו הודחקה תמיד. את "מכאן ומכאן" של ברנר, שהביך דורות של מבקרים מפני שראו בו יצירה שעל בבול האמנות המושלמת, מנסה שהם להאר כגיבו של ברנר, וב־לבוש הקונטרסטי שיש לרומאן הוא חלק אינטגרלי מהמסר שלו: המסר בדבר אידיאולוגים של אישיותו היהלך ומכיר שאין בכוחו להגשים את האידיאלים שלו והיודע כי הכתיבה היא, רק תוליך לאי־אפשרות להגיע אל השלמות במציאות. אותה התנגדות שבייאוש מפני אי־אפשרות לשנות את העולם, מאפיינת את סיפורי ס. יזהר, שבהם מוצא שהם — במאמר השני בספר — גיבורים הנמלטים תמיד מכל הכרעה, מפני שכל עשייה, פירושה תרומה לציונות, שתוביל בסופו של דבר לגיוולה של הציונות בצורת התרבות המאבאת השיכונית, האלקטרונית.

מעולם הספרות והאמנות

בודליר: האלבטרוס המקורקע

יש שיר מפורסם מאת שארל בודליר שבו הוא מדמה את המשורר לאלבטרוס, נשגב כשהוא דואה מעל לאוקינוס, וגרוטסקי ומעורר־רחמים כשהוא נתפס בידי מלחים, אשר לשעשועיהם משלחים אותו לדדות על הסיפון כש"כנפי הענק שלו מונעות ממנו להלך". משפט שהיה לפתגם, המתייחס לכל אישיות גאה ומבוכית ומאפשר לה לחוש שבישר לונה נובע מעליונותה הרוחנית. אין ספק שבודליר חשב על עצמו כשכתב שורות אלה, והוא חוזר אל הנושא הזה שוב ושוב בשירים אחרים, ובכל התייחסות אל נושא "המשורר המקולל" הארכיטיפוסי אדגר אלן פו, ובמכתביו, שהם קינה ארוכה על האלבטרוס המקורקע.

מתוך כמה מאות המכתבים של בודליר הכלולים בכרך שבמהדורות "פליאד" הצרפתית, בחרה המתרגמת רוזמרי לויד לתרגם לאנגלית 196 מכתבים, המכסים את השלבים השונים של חייו, לכן ילדותו ועד להתמוטטותו ושקיעתו באימבציליות סיפיליטית, והוא בן 46. המכתבים המתורגמים ראו אור בהוצאת "ויידנפלד אנד ניקולסון" תחת הכותרת "מכתבים נבחרים של שרל בודליר" כשכותרת המשנה היא מטבע לשון שטבע בודליר "כיבוש הבדידות", כשהיה שרוי באחד מהלכי־הרוח המרוממים הנפרדים שלו ומשמעותו "לנצח דרך הבדידות". אלא שמטבע לשון זה אינה מאפיינת את הקובץ שכן על פי רוב תחינות להבהרה ולאהדה. שני כרכי המכתבים שיצאו ב"פליאד" הצרפתי הם בבחינת תעודות אנושיות מן הנוגעות ביותר אל הלב, ועיקר העניין שבהם אינו בדיון הספרותי הזול שניתן למצוא בהם אלא בטרגדיה החושפה שבסיפור שהם מספרים.

בן 11 היה בודליר ילד רב־חיוניות וחביב, שרוי ביחסים טובים עם אמו, עם אביו החורג הגנרל

שארל בודליר: כיבוש הבדידות

אופיק ועם אחיו החורג הבוגר ממנו, מנישואיו הקודמים של אביו שמת בהיותו בן שש.

צרותיו הוללו בבית־הכלא של פנימיית בית הספר, אשר ממנו הוא כותב מכתב אחר מכתב מלא בטרוניות, בתלונות, בהתבצלויות, בהוללות וביאוש. בן 18 גורש משם, זמן מועט קודם שהשלים את לימודיו, משום שכשנדרש למסור מכתב אהבה מחבר לכיתה, הכניסו לפיו ובלעו. נוסף על כך הוא נדבק בעגבת לאחר ביקור אצל זונה, כפי שהוא מודה לפני אחיו, אך לא לפני ההורים. האח ניסה להרגיעו ושלחו למסע באניה באוקיינוס ההודי, אשר ממנו שב כשמוחו מלא בדימויים אכזוטיים, שאחד מהם הוא ללא ספק האלבטרוס.

בן 21 ירש הון שהשאיר לו אביו, ומיד החל מפזר על חיי ראוותנות ופרויקטים תיאטרליים. המשפחה ניסתה להגן עליו מפני עצמו והשתמשה בזכותה להפקיע את שארית הכסף ולמנות לו אפוטרופוס, שיבטיח כי בודליר לא יוכל למשוך מן החשבון אלא את הריבית השנתית. בודליר ראה בכך עלבון בל ימחל והחשיב זאת כאסון הגדול של חייו.

בודליר נשאר בלתי ממושמע לחלוטין ובלתי מעשי, תמיד היה שקוע בחובות, הציק ללא הרף לאפוטרופסו, ומעולם לא עשה ניסיון כלשהו להתפרנס למחייתו. מכתביו מתעדים את חייו אלה מעונה בזכרון כ״ב: מחסומים יצירתיים פקדוהו שוב ושוב ותרמו לקשייו החומריים; המצוקות הגופניות כתוצאה מן העגבת; ובקושה האומללה בפילגשו המולאטית; ויאוש לנוכח הזמן החולף ועובר.

אפשר להתייחס אל החיים הללו בדרכים שונות. יש הרואים בבודליר קדוש מעונה, קרבנה של מערכת ערכים בורגנית שאותה מגלם אבי המשפחה, גנרל אופיק, איש שכל מלה שיצאה מפיו מקודשת. סארטר, שהיה אנטי־[illegible], תקף את בודליר בחריפות כדוגמה של "הגיאה עצמית" ("מבט פואה") וטען, כי תחת לממש את חירותו הקיומית השלים עם מצב של ילד מגודל, תלותי ומלא טרוניות על הזולת, טרוניות שניצל כדי להימנע מן הבעיה המטאפיזית המכרעת של בחירה.

יש מן האמת בביקורתו של סארטר, הרכוזה לכך ישבשה מכתביו אל אמו, שהם הארוכים במכתבים שכתב, הנבעים ורבי התלונות שבהם, אם כי לעתים הם גם כנים וחביבים. הוא באמת היה במובן מסוים הילד של אמא, הילד הנבגד, הפגיע והמבולבל שמעולם לא בגר ואשר לא היה מסוגל להתמודד עם חיי היומיום. לעומת זה, בתוך מבלול דברי שירה, מהם מושלמים פחות, מהם יותר, יש קומץ של שירים מאגיים המבריאים כאלבטרוס ("אלבטרוס").

Selected Letters of Charles Baudelaire, Weidenfeld and Nicolson, 17.95

הבלה"ר: רות אלמוג

מכתבים לעורך

אלתרמן והפלמ"ח

ספרו של יואב גלבר "למה פירקו את הפלמ"ח" מעורר עניין ומחלוקת, ומעל לכל מצביע על כך [illegible]

בסופו לספר, הבא לגנות את מיתוס הפלמ"ח וערכיו ובמקומו להציב את ערך לוחמי הבריגדה, ואלה גם אלה ב"כותל המזרחי" של תולדות עמנו, בחר יואב גלבר לצטט מספר בתים משיר של נתן אלתרמן. כך "צריח" המשורר לעניין המחלוקת ונמצא תואם את התזה של ההיסטוריון: "הזמן — כפלגתית הנמשכת/ המריק רבים מבינוקי שורה של המסכת".

אלא, שבניגוד להקפדה יתרה של גלבר, על איזכור מקורות בגוף הדבור, מתעלמת מקורותיו של המשורר, כעל ה"טור השביעי", ללא שם השיר, ללא תאריך והוצאת המקור.

לא יואב גלבר ולא אני, אתנו בני דור הפלמ"ח והבריגדה, הידע שלנו עליהם נשאב ממסמכים ועדויות; ובמבאים אנו נזקקים למשורר כדי להבין את האווירה של אז.

נוכחתי, במשך שנים רבות של חוקר מלחמות ישראל, כי שיר ושיר היטיבו לא פעם לתאר אירועים סוערים, מאשר ההיסטוריון הבאוח במסמכים, ואפילו נבוא זה בשורה הקרב והשיר המלחמה. כזה היה נתן אלתרמן, שהפך את ה"טור השביעי" לדפי היסטוריה ולכן, לפחות, היה ראוי ליחס מכובד יותר מצד ההיסטוריון.

גלבר נטל את השיר מתוך אסופת השירים "שתי שיבולים וחרב". השיר הוא "עם כינוס הפלמ"ח 1953". אילו פורסם השיר כולו או לפחות עוד 2—3 בתים ממנו, היה הקורא לומד כי אלתרמן התלבט בשאלות העולות בספר, אך נקט עמדה שונה לחלוטין מזו של יואב גלבר. אכן, אלתרמן טען בשירו כנגד אותם אנשי פלמ"ח, על שעזבו את שורות מערכת הביטחון "כי לא באולמי הכינוסים ישולו את הבקבוק הדוד". אולם בשיר שציטט גלבר מצוי גם הבית הבא:

כי לפה נעצם עיניך הצרוב
גל מה הצת, אשר כן אש ומים,
שבית תבונה, כמוה אין קנים בשוק,
והיו אחר אינו זוכה לה פעמיים.

ובבית אחר כותב נ' אלתרמן על ספר הפלמ"ח:

... כן תמונת ההיכה נגרשה
תמונת יושבים של אבן וברזל,
פלאי בתבנית החזה. גם בעדיים דרוש

לא באתי לבקר את הספר, אלא רק לטעון כי יש להתייחס למשורר כנתן אלתרמן כאל מקור היסטורי לכל דבר, והכך גם בביקורה זה.

אביהוד הדר
מנכ"ל החברה להיסטוריה צבאית שליד אוניברסיטת תל־אביב

1) גלבר יואב "למה פירקו את הפלמ"ח", הוצ' שוקן, ת"א, 1986.
2) אלתרמן נתן "הטור השביעי", ע"ע 303—319.

★

לרגל מלאת 100 שנה להולדת בן גוריון בקיומה החברה הישראלית להיסטוריה צבאית יום עיון בנושא "בן־גוריון — מדינה, צבא ותצבאות". יום העיון יתקיים ביום ד' ה־21.5 בשעות 16.00—21.00 באולם [illegible], בבניין גבנסקי, קרית האוניברסיטה, רמת־אביב.

ירצו אלוף (מיל.) מאיר עמית, רב אלוף (מיל.) יצחק רבין, אלוף (מיל.) משה כרמל, ד"ר אלוף (מיל.) יוסי אבידר, פרופ' יחזקאל דרור, אלוף (מיל.) אהרן ידין, פרופ' ניסן אורן והשאל לוהד.

תערוכות

תל־אביב של מעלה

מאת נסים מבורך

איבן שוובל, תערוכה באולמות־דהבית; האירועים הרוממית של לבדיזנגוף, תל אביב ואלבום מלווה בטכסטים. הוצ' מודן, ת"א 1986, 96 עמ'

שילוב מותק של אפורים בתוך [illegible] שהם "כה" נוירים בשנים אלה, ושאותם משיג שוובל בתערוכתו ובאלבומו. האמן הוא גם רשם מעולה, כמתבטא ברמיזות האור, קטעי הרחובות ושאר אלמנטים קווים המוזרים בעבודותיו. לא פחות מכך רב כוחו בתחום המיוחד: הוא יוצר מרחבים גדולים, בעלי כוח־משיכה עז, אשר הצופה כאילו נשאב לתוכם. מרחבים אלה מתחומים על ידי מבנים תל־אביביים מוכרים, אך הם מוצגים בצורה הגורמת לתחושה של היקלעות לתוך מעין סוטה מתערבלת של רגשות, מה שהושש, בין השאר, את היופי הטמון כביעור התל־אביבי הנודע לשמצה.

"תל־אביב, תל־אביב", שהתערוכה והאלבום הצבעוני המכיל רפרודוקציות של העבודות המוצגות, הוא בבחינת קריאה נרגשת, המופנית לכל, להבחין באותו חן ספג־התקווה שאותו איתר האמן ברחובות תל־אביב. זהו מעין תל־אביב־של־מעלה, אשר בה אלמנטים סוריאליסטיים, כגון כיכר מוגרבי, הבית הצר והמשונה ברחוב המסגר, התחנה המרכזית, זו אשר הנקלע אליה עלול לעבור, בדרך כלל, חוויה טראומאטית, הופכים לאמירות פאנטסטיות.

בכל אלה טמון גם יסוד של מחאה כנגד ההריסה השיטתית של בתים בעיר זו, כדי לפנות מקום למגדלי בטון חדשים. זוהי מחאה מוסתרת, כמעט נרמזת, אך אצל שוובל היא טעונה ברומאנטיקה בעירית אותאנטית ויפה. תכונה זו נשענת, במידה רבה על דמויות השתולות בתוך הרחובות. אלה הן מיני גברים ונשים, כרנשים ותוכיות אבסורדיות בעקבות, כגון שחקני קלפים שיושבו בכרות לכושים של שנות השלושים והארבעים. הם נתונים כמעמדים של חיבוקים חשוקים, של שיחות־נשמה ומריבות, המסגרות־למחול ושאר מצבים אנושיים המתאימים לאופיו של הנוף העירוני שהמציג עיצב את אווירתו, ואשר בתוכו הם נתונים. ניתן למצוא בכל אלה תכונות של איזה פופ־ארט רגשני וסוחף, ואולי,

איבן שוובל: רח' אלנבי פינת בהלת בנימין (1984)

יותר מכך, עקבות של מצוות־דהוב בליגאיות משל לסר אורי.

אין זו הפעם הראשונה לאיבן שוובל להציג דמויות הנתונות בתוך נוף עירוני. קדמה לכך תערוכה שבמוצגיה השתלבו מעמדים הלקוחים מספר שמואל ב' בתוך כיכר ציון הירושלמית. הדמיון בין שני המקרים הוא בולט מאוד בהיבטים החזותיים שלהם. אבל הוא קיים גם בתחום התכנים, אף שבתערוכה הקודמת היתה קפיצת־הזמן נועזת יותר, תוך גישור על פני כשלושת אלפי שנה לעומת עשרות אחדות בלבד במקרה הנוכחי. דומה, על כן, כי בתערוכתו החדשה יוכל הוא חופשי יותר להתמסר לציוריות צד־פה באשר הדבטיה המשויכים אינם כה חריפים כבקודמתה.

בתערוכה שלפנינו עומד הצופה לפני התפרצות בלתי־מוכרת של כישרון, המוצא את פורקנו בערכים חזותיים, בגילויי מיומנות גבוהה ובמעורבות רגשית חריפה וכנה, אשר המציג אינו מתקשה לתת לה ביטוי סוחף וקומוניקאטיבי. על כן מומלצת תערוכה זו ביותר.

וירטואוזיות לשמה

לאו קנטיני, גלריה שרה קישון, גורדון 27, תל־אביב

ריבוע של פרצופים, שלישו של זוג אוהבים, קפליאריג ושאר יסודות מעולם הגולה. אלה הם נושאי ציוריו של קנטיני. בביצועם הוא משלב יסודות היפר־ריאליסטיים מובהקים עם קיסוע בלתי־מקובל במסגרת סגנונית זו, ועם עיבוד־שטח פואנטליסטי, שגם הוא אינו טיפוסי לדרך זו. יתכן מאוד, כי במחירות הטמונה בצירופים אלה יהיה הצופה חייב להסתפק בהתבוננו בעבודות הצידונות.

מוצגיו של קונטיני הם, למבער, בבחינת הפגנה של מיומנות כבירה מה ביותר. הוא מיטיב להעתיק את הטבע ולחקותו. ברם, קטעים כעולם הגלה ניתן לראות גם ללא תיווכו של צייר. על כן עשויה להתעורר לנוכח התמונות האלה, שאלה נוקבת בדבר הטעם שבהעברת החומר הזה לפני הצופה, שכן קשה לאתר בו, כמרומז, בשורה חזותית או תכנית חשובה כלשהי. רק במקרים אחדים, כגון זה שם מצויר פרצופים נעווה בהתהפך, סכנה, מן הסתם, איזה סכר שאינו בהכרח חשוב.

המציג, איש פראה כבאיטליה, מנסה, כמסתבר, לאפיין היבטים של עידו, כגון אבבי־רהוב, סיוזרחות, ולהתעניין הכזמה, גם לתל־אביב הוא מקדיש עבודות. ברם, ניתן ללמוד מכל אלה, כי בשם שאין די בזיסוות המצויים לשפוך רגשות והשקפות־עולם באמצעים חזותיים, ללא שליטה בביצועים הביצועיים הבסיסיים הדרושים כדי לתת להם ביטוי, כך גם בביצועים של אלה, אף ברמה גבוהה כבמקרה הנידון, אין בה כדי לספק. חוכה, אפוא, קיים כאן מקרה של הפגנת וירטואוזיות לשמה.

מכל הבא ליד

(המשך מעמוד 6)

עגוה בפרוזודיה"), את "חיים ביקש שירים" ("שם ימצאו מסתור/בין השבבות השמל וטלפון/שברי עסים,/לפי מאון של הבנק. התולתול החרש/סכרא, שחור ומשוגע,/ינעך מתוך דוף קפיצי/ויפרע את הכל בתר זית/וינעץ בי מבט מפוח/ביורד לסוף דעתי"). גלאיתי מאר משירי "בער הגר", המתחילים בשורה "אי אפשר לסבול שירה פוליטית", אשר בכל זאת מסריחים את הקורא לשירה פוליטית לגמרי, עם שורות כמו: "שר הביטחון של ישראל הוא רוזנלבנוך" ו"דם הוא דם, לא מילים/איומה הויית המלכות בלבבות עליהם", ו"מילים אחרות למכבים את הנסיגה" — שירים שמר כירת, לא נעים לומר שגם באותו ויולטיר, את השירים הפוליטיים של זך, שלבטח לא יהיו כלולים, בבוא העת, בשיריו הנבחרים.

הייתי מבכר לזכור את "מכתבים ושירים אחרים", ביחוד בזכות כמה "מכתבים" וכמה "שירים אחרים", אישיים לגמרי, וחסרי פניות, לא מתחשבים, לא מתחשבים, נטולי עמדה ו"פוזה". אם רוצים, בהחלט אפשר להישאר עם "גלויות מנוף ילדות"; למשל מ"מבטיביטסק": "פילים רוזבים של קרח/קידמו אותי מקרביסקי/בהמה שתוקית, בקרה סתורה", ועם "שלוש סונטות מנוף ילדות": "בריכה סבלית בין שניות חרות/עצבה את גזוני הצעיר/וגם את רוחנו הקודרת, היהיר..../ידעו כל הזמן/כי כה בעת שעל הכבי בצוף/בכוי האיזמרגד, עולים צ'ים/מסוכבים ממקור רעה לא מסותן..." וכן: "זך וקריר הוא התלתן הקט/המגרגר את הלוד הרטוב/ברוחו בקר". או: "מרוץ רגליך הקלות בחול/במלוכן, לפני שלושים שנה/הרקיד את סרותי. הזמן שינה/אותך ואי ללא הכר. לשאול/מה הם הייך, איפה את היום,/לא יעלה על דעתי המעמסה,/הן גם אני מין בהמת־משא..."

ויולטיר הוא משורר. נקודה. המשורר חייב לדעת היכן לשים את הנקודה.

האוניברסיטה הפתוחה
יום עיון בנושא:
"יהדות ארצות הברית במאה העשרים"
יו"ר: פרופ' שלום רייכמן, סגן נשיא האוניברסיטה הפתוחה
10.00 – פרופ' ישעיהו ליבמן: "תפיסת היהדות בקרב יהודי ארה"ב"
11.00 – אברהם בורג, יועץ לראש הממשלה בענייני יהדות התפוצות: "הציונות האמריקאית"
12.00 – הפסקה
יו"ר: ד"ר צבי גנין
12.30 – פרופ' מרטין פיינשטיין: "תולדות יהודי ניו־יורק"
13.00 – הקרנת סרט באנגלית מלא על יהודי ניו־יורק
14.30 – פרופ' יהודה באואר: "יהדות ארה"ב נוכח השואה"
יום העיון יתקיים ביום ה', כ' אייר תשמ"ו, 29 במאי 1986, בבית התפוצות, רח' קלאוזנר, רמת אביב.
יום העיון מתקיים לרגל הוצאת קובץ מקורות: "פרקים בתולדות יהודי ארצות הברית: 1820—1914"
פרטים נוספים: המחלקה ליחסי ציבור טל. 410751(03)
הציבור מוזמן

אוניברסיטת תל-אביב
חנוכת המכון למערכות מידע ע"ש מרסל ואני אדמס
דברים:
פרופ' צבי יעבץ
ראש החוג להסטוריה כללית
הרצאה:
פרופ' ישראל בורוביץ
ראש המכון
"מהפכת המידע"
ביום שלישי, י"ח אייר תשמ"ו, 27.5.1986, בשעה 13.00, במרכז הסטודנטים ע"ש פורטונה דה בוטון, קרית האוניברסיטה, רמת אביב.
כניסה דרך שער פרנקל (7) ושער 8.
כניסה לפי הזמנות

אוניברסיטת תל-אביב
טקס חנוכת הקתדרה ע"ש יונה ודינה אתינגר להסטוריה של המזרח התיכון בן ימינו
במעמד
מר יצחק נבון
סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
הרצאה:
פרופ' איתמר רבינוביץ
מופקד על הקתדרה
"האמנם מזרח תיכון חדש?"
ביום שלישי, י"ח אייר תשמ"ו, 27.5.1986, בשעה 20.30, בבנין מקסיקו, אודיטוריום פאסטליכט, קרית האוניברסיטה, רמת־אביב.
כניסה דרך שער פרנקל (7) ושער 8.
הציבור מוזמן

אוניברסיטת תל-אביב
קרן מחקר תולדות עם ישראל ופילוסופיה של היהדות
על־שם דורית יניב ז"ל וע"ש מאיר יניב
מלגות שנתיות לתלמידים לקראת תואר שלישי
לקראת שנת הלימודים תשמ"ז תעניק הקרן מלגות שנועדו לתלמידים לקראת תואר שלישי בתחומים הבאים:
א. היסטוריה של עם ישראל בכל התקופות על כל הבטיה כולל ההבטים החברתיים והמדיניים.
ב. פילוסופיה של היהדות.
הענקת מלגה מותנית בכך שמקבל המילגה יקדיש את כל זמנו לעבודה אקדמית.
פניות בכתב יש להגיש בצרוף ההצעה לנושא מחקר, קורות חיים, רשימת ציונים ומכתבי המלצה (שיופנו במישרין) לגב' רותי רוסט, מזכירות הפאקולטה למדעי החברה, בנין נפתלי, אוניברסיטת תל־אביב עד 1.8.86.

ועד החינוך היהודי סן־פרנסיסקו
ועד החינוך היהודי לוס אנג'לס
אגודת מליץ המכונים לחינוך יהודי־ציוני
תלמידי בתי ספר תיכוניים
מוזמנים להשתתף
במחנה משותף — חווית 4 ימי קייטנה עם נוער יהודי־אמריקאי מסן־פרנציסקו ולוס אנג'לס
שתערך ברמת אפעל בחודש יולי.
אם הנך מדבר טוב אנגלית והנך מעוניין לפגוש תלמידים מחוץ לארץ לשבוע חיים של טיולים, שחיה, מלאכה ואמנות, מחול, מוסיקה ודיונים בעלי משמעות עם בני גילך, אנו נקיים פגישת הכרות ביום ראשון, 8 ביוני 1986 בשעה 4.00 אחה"צ שיערך ב־אגודת מליץ לחינוך יהודי־ציוני. רח' ישי 19, אבו־טור, ירושלים.
אנא הודיע על השתתפותך עד יום ב', 2 ביוני בטלפון 02-716840, 716756 לבקש את אן או טובה.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

כיצד להיפטר מתסביך אדיפוס

אם לא היתה קיימת "סוף ציטוט", אני לפחות, הייתי נאלצת להמציא אותה, כדי להפיח מדי פעם רוחזיים בטור זה. לאחר כל הויכוחים על צורת ההגשה של תכנית בעיוני ספרות בטלוויזיה, יש ב"סוף ציטוט" עדיין, כדי לשקף מבחינות מסויימות את מצב התרבות העכשווית, ופה ושם להטיל אור, לעתים עמום, ולא מומיא, על אנשי־רוח ישראלים. ואכן, למרבית הפלא, משהו משתבש בדרכם — מן המוסדות האקדמיים והאחרים שם הם מכהנים — אל אולפן "סוף ציטוט", וכך גם מרבית משתתפי התכנית, אינם במיטבם. והופעתם מאכזבת; או אולי זו השראתו של ירון לונדון, שיש לו אמנם, התלבטויות, וכמה מסקנות נבונות בקשר לאפייה ולסיכה של תכנית כזאת — אבל יש לו גם אישיות והלכידות, שלעתים מכשילים אותו, ואת כוונותיו הטובות.

הפעם הנושא הוא אדיפוס המלך, כלומר, מבחר מאמרים בשם "אדיפוס המלך וסופוקלס", בעריכתה של דבורה גילולה, שראו אור זה לא מכבר. דבורה גילולה עצמה, אשה נמרצת, נחושה בדעתה, בעלת שכל חריף, מוזגנת בהומור עוקצני, בקיאה בנושא ובחומר והיא מספקת בסמכותיות מידע על סופוקלס ומחזותיו. יש לה עמדה ברורה, הנראה שעניין התסביך האדיפאלי, בהקשר ישיר זה, אינו לרוחה ולטעמה. (ואכן, בספר עצמו, מוקדשים לתסביך, שני מאמרים בלבד). היא מאמינה שפירוש זה "מצמצם את מהות הטראגדיה היוונית", וכהגדרתה, זה לא עסקה במה "שקורה מן הפסיק למטה", אלא בבעיית "התמודדות שלנו עם המוות, בעולם שיין של אלים אכזריים וקפריזיים". כלומר, "איך לחיות עם הרעיון שבמות בכל רגע, ומה שיש לנו — האושר השבירי כל כך — יילקח מאתנו".

הייתי מבינה אילו, לשם גיוון, לא היה ירון לונדון מסתפק אך ורק בסופוקלס — אם כי מתורתיו יכולים למלא תכנית שלמה של "סוף ציטוט" — והיה מתחקר גם את המחזאי נסים אלוני, שכתב את "אדי קינג", ויש לו ראייה וגישה משלו לאדיפוס של סופוקלס — ועדיין היינו נשארים בתחום התיאטרון והספרות; אבל לונדון לא יסתפק בסופוקלס בלבד כאשר קורצים לו עניינים של גילוי עריות, וכיוצא באלה, נושאים סנסציוניים מרתקים.

וכך הוא מזמן לשולחן הדיונים, את ד"ר שלמה שוהם, ואת ד"ר יורם בילו. וכבן, ד"ר שוהם, כמצופה, מסיט את הדיון למיתוס שהפך לפסיכולוגיה, ומתוא לנבון לחזור ולהזכיר את ספריו שלו, בהם יצא כנגד פרויד ותורתו. ד"ר גילולה מבויה, אינה נראית כמי שמתלהבת מדבריו של שוהם, אבל היא יוצאת מגדרה, כאשר הוא נכנס לפרטים מיותרים לגמרי, על "האיסור המטרנאלי", בהקשר עם תסביך אדיפוס, והדבר על "עוררות מינית אצל אם מיניקה"; או אז היא שואלת אותו במרקוס ובבטות, האם הוא יודע זאת מניסיון אישי, ומעידה על עצמה שאלה דברי הבל.

אבל בינתיים הוסט הוויכוח לתחום הפסיכולוגים שבו שוהה לונדון בפים מכורים האדיפוס, עם או בלי תסביך — וסופוקלס, נשכחים מן הלב. מתברר לנו שהגלולה למניעת הדיון היא פתרון המתרגמות: הפתרון לתשוקות נאשת ולאלים קפריזיים ואכזריים, והיא אמורה לפתור גם את בעיית גילוי־העריות ומה לאו בעצם, צר שסופוקלס לא חי בעידן הגלולה, ולפי לונדון אולי היינו נפטרים לא רק מאדיפוס המלך וצרותיו, אלא גם מן התסביך. ומקדישים את "סוף ציטוט" לשאלות תשובות בנוסח של עיתון נשים.

משפחה שכזאת

אורד ויגאייס: "הגאוניות רתחה בו"

חיים לבקוב, פנסיונר, בן שבעים לערך, שייך עדיין לדור של אנשים צעירים; אולי זה סגנון הדיבור, ההופעה, ואולי מפני שלבקוב מתקשר אצלנו עם "ילקוט הכזבים", שמשתתפיו נותרים צעירים תמיד, אם כי, הוא עצמו "שכיכב" ב"ילקוט הכזבים", אומר, שכיום כבר לא מבינים את הבדיחות וההומור של אז; ועדיין, רוחו של זה מרחפת מעלינו, ולבקוב שומר על רוח הצעדים של אותם הימים. הוא גם מספר־סיפורים מבטן ומלידה. הצבתו מרותקים אל האיש ואל הסיפורים (ב"זה הזמן", יום ב'). מלבד בדיחות, הסתופף חיימקה לבקוב, במחיצתם של אנשים שהפכו כבר לאגדה. אחד מהם הוא צ'. אורד ויגאייס, מפקדו, בפלוגות הלילה. עליו הוא אומר ש"הגאוניות רתחה בו". הוא חי את התנ"ך, מספר לבקוב, והתנ"ך היה לחם חוקו היומי; בישראלים הצעירים של אז, שלחמו תחת פיקודו, ראה ממשיכים לגיבורי התנ"ך.

סיפורו של חיימקה לבקוב הוא גם סיפורה של משפחה שכזאת. הוא בן למייסדי יבנאל. אמו הגלתה לסיביר, ב־1905 וישבה שם, עם מהפכנים רוסים נודעים לשם. אביו חזר לכאן מטקסס, כאשר נוכח לדעת, דווקא ביום הכיפורים שאין יהודים סביבו, ולא שם מקומו. אביו גם סירב לקבל תגמולים ממשרד הביטחון לאחר שבנו נהרג במלחמת השחרור. קו אחד נמשך מ־48' ועד ל־73'. האם הזקנה אומרת לנכדתה, ששיכה את בעלה במלחמת יום הכיפורים, "מה אתם בוכים, האם הוא מת בפוגרום?" רוח אחרת נושבת מיבנאל שבגליל, אבל היא כבר אינה מגיעה עדינו.

מבקרים כוועדת חקירה

עודד קוטלר: כמו נאשם מול ועדת חקירה

איש אינו יודע עדיין מה יעלה בגורלו של פסטיבאל ירושלים, אבל לפי "גלריה" (יום ג'), יש כבר מי שמאבד את הפרופורציות הנכונות. הפעם אני מתכוונת למבקרים. הרי אין מי כמוני, המעריכה ומחשיבה את הביקורת, וזה גם מטה לחמי, אבל תפקידם של מבקרים לכתוב ביקורת לאחר האירועים, ותהיה זו חריפה וקטלנית; אבל למבקרים הישראלים נתחלפו תפקידיהם, והם גם מרוחים ומביעים דעה נחרצת עוד לפני אירוע מסויים, וגם משמיעים את דעתם לאחריה; זאת שעה שבמקומות מתוקנים אחרים, מי שמרוחו לפני אירוע, אינו זה שכותב ביקורת, זו בחזקת חריגה מתחומה של האתיקה המקצועית.

ואכן, איש לא מינה את המבקרים (שוש וייץ, חנוך רון חרותית לבר) — שישמשו כוועדת חקירה, כאשר עודד קוטלר, כמנהלו של פסטיבאל ירושלים, הוא בחזקת נאשם, החייב לתרץ, די שירות מסנגנו. מה גם, שכמו להסביר, ולהתנצל, למה ואיך בחר, כאשר למבקרים דעה סמכותית שונה בתכלית. אלא, למרבית הצער, לא הם נבחרו למנהלי פסטיבאל ירושלים — ועוד חזון למועד.

עודד קוטלר עצמו, אינו חש כנאשם, והוא הרי גם מכבב בתשדירי שירות לפסטיבאל, ו"גלריה" היא עבורו מעין תשד־ למבקרים רבים, גם לו אולי נתבלבלו התחומים, והכדישה הזו בקירות רבות, נראית כבר לכולם כטבעית ומובנת מאליה. ואכן קוטלר יצא בשלום מן החקירה הצולבת, ובוודאי יוסיף להופיע בריא ושלם בתשדירי השירות; ועדיין הטונים הקפדניים־דידאקטיים של צוות המבקרים שהופיעו במין כובד ראש ורצינות תהומית מאיימת — הותירו רושם, שלא הפסטיבאל מעניין אותם, אלא פרסומת עצמית, קצת מגוחך, קצת מעצבן, ולגמרי לא הכרחי.

מיני "חרות"

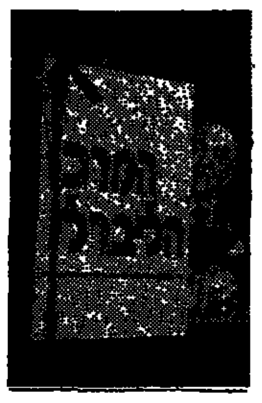

ממש לא ייאמן; בוועידת המפלגה הליבראלית החדשה, אנו צופים באישים, בעלי פנים מוכרות מאד, מיושבים בדעתם, רבי הישגים, הדורים בלבושם; אנשים טובים ושמרניים, שקצה נפשם הטהורה, בליבראליות הרשמית, נוסח ישראל, ובאלה המתוחים כליבראלים, שנתנו את העקרונות הליבראליים האמיתיים, ופנו לתככים מפלגתיים — והנה הם כאן, מייסדים תנועה ליבראלית חדשה ונקיה מפגמים, שכל כולה, טוהר מידות, ואמונה בעקרונות של ממש. הייתי אומרת ש"מכתר" לנו, מפלגה, שאין בה לא אינטרסים ולא אינטרסנטים מפלגתיים קטנתיים, והנה לפתע כמו אוחזה רוח תזזית בליבראלים החדשים, ולנגד עינינו קמה לתחיה מיני ועידת "חרות"; צרחות, צעקות, חרפות, גידופים, איומים, הטחות האשמה קשות על זיופים בקלפיות; שפת־רבינים קנתה לה שליטה על האנשים הטובים היפים, תזכר היה רק בן דמותו הליבראלי של גוסטון מלכה, לשבור שולחנות וכסאות. והללו עוד מקווים שיזכו ל־15 מנדטים מן הציבור; אם זו לא היתה בדיחה בטעם מאד ליבראלי, הם היו צריכים לבכות, ולהיעלם.

המכה והמוכה

הייתי רוצה להבין — ואולי במקרה זה יש מקום לפסיכולוגיה ולפסיכולוגים — מדוע מסכימים אנשים, מרצונם החופשי, לחשוף את עצמם בפומבי, ולרווח לקהל אנונימי — המעוניין בעצם בהיבט הרכילותי בלבד — פרטי פרטים אינטימיים מחייהם; מה דוחף אותם ל"סטריפטיז" אשר כזה, אפילו עומדת ביסוד בעיה אנושית־חברתית? הפעם, אולי, אין צורך בפסיכולוגים, הדוחף בא דווקא מצד נעמ"ת, שפתחה מרנה לגברים מכים, ולנשים מוכות.

כדי להמחיש לצופים, את הישועה האפשר, בהשראת מרנת נעמ"ת, הגיע לאולפן "זה הזמן", זוג צעיר. ריקי ויעקב אוזלאי — הוא המכה, והיא המוכה. לקראת ההופעה הבלעדית, לבשו השניים את מחלצותיהם, הכינו את שיער־הבית שלהם בקפידה, כדי שלא לאכזב את המצפים ברמות נעמ"ת, והנה הם לפנינו בסיפור כזיל דמעות, של מכות חוזרות ונשנות, גם לאחר ההבטחות של יעקב לחזור למוטב, וגם כאשר ריקי חזרה להודעות בעלה מן המקלט לנשים מוכות, וחזרה אליו טוב, מוכה וחבולה. והנה כמו מן השמיים נחתה על השניים המרנה הברוכה של נעמ"ת, והאו, לפי עדותם, חל שינוי אמיתי בחייהם, ו"הם משוחחים ולא מכים". לא נותר לנו, אלא לקוות, שאושר זה אכן יימשך, והם לא יזדקקו שוב למרנת נעמ"ת.

מכל מקום, הראיון ב"זה הזמן" נשא אופי של תשדיר שירות פיקאנטי. מה גם שלאחר רגנה אחז בנעמ"ת בולמוס של פרסומת והיא יצאה בסדרה, מקורית ממש של תשדירי שירות, לא כולם בטעם טוב ומעודן, תשדירים שבוודאי גם עד לים מכח רב.

כדי להשלים את התמונה האופטימית, אפשר היה לצפות בהופעת הגברת, האחראית למרנה, שעמה הוזכר פעמים רבות, בפני בני הזוג. אבל במקום הגברת, הופיעה דווקא מזכ"ל נעמ"ת, מאשה לובלסקי, שאמנם אינה אשה מוכה. אבל גם אינה מחמיצה הזדמנות לפרסומת אישית: האם אין היא מופיעה בתמונה המשפחתית, שסופה גירושין מאושרים, בחסות נעמ"ת, גם נשים מוכות אינן "גימיק" מבוטל, אם הן מאפשרות הופעה בתכנית יוקרתית בטלוויזיה. אמנם אני מעריכה נשים בעלות אמביציה, וגברת לובלסקי, אם איני טועה, לא תסתפק בלהיות חכ"ית בכנסת הבאה, אלא היא נושאת עיניה לכסא בממשלה — אבל לשם כך אין צורך להלך על גופן של נשים מוכות.

מדיניות לא מחוסנת

אסירים: למדיניות ליבראלית פנים לכאן ולכאן

סרטים, ועוד סרט דוקומנטארי, עם קריינות מנועצעת הדראמטית, וגודש של מילים, במסגרת "מבט שני", על אסירים ומדיניות של ענישה בבתי־הסוהר הם תמיד בעייתיים, ומציגים בפנינו דילמה. אמנם, אנחנו יכולים להודות עם "הטובים" הכלואים, בסרט מגמתי וחד־משמעי, כמו "מאחורי הסורגים", אבל האמנות, שלא כמו המציאות, יכולה להרשות לעצמה התרפקות על סיטואציות שקריות, ומוגזמות בחלקן, גם מתוך כמיהה לשנות את פני המציאות.

לעומת זאת סרט דוקומנטארי, מוגבל פי כמה, והוא על פי הרוב אמביוואלנטי, ודומה שהאחראי לו הפעם, גדעון דרורי, אינו יכול להרשות לעצמו להופיע כשמרן, אנטי־ליבראלי. מתברר גם, שמי שמבקר בבתי־הסוהר, אינו יכול שלא לחוש מעין אהדה, כלפי האנשים הנתונים בסיטואציה אנושית קיצונית, ובתת־תנאים, (בתי־הסוהר בישראל מצטיינים כידוע בתנאים גרועים ומשפילים).

האסירים מצידם מנסים גם הם לרכוש את אהדתנו. ראשית, רובם טוענים, שאין הם אשמים, הם יושבים בכלא על לא עוול בכפם; רובם כבולם מודים, שהם מתוסכלים; משתוקקים לחזור למוטב, ולשקם את עצמם, ואילו החברה האכזרית מתנכלת להם, דוחה, ומחזירה אותם היישר לזרועות הפשע. ובכל זאת, כיצד קורה ששלושה מתוך ארבעה אסירים, חוזרים לכלא; האם האשמה היא רק בחברה, או אולי הבעיה היא טבע לב האדם. אלא שאנו נוטים לדגול בגישה ליבראלית, וקשה לנו עד מאוד, לצפות באנשים הנתונים מאחורי הסורגים, וגדעון דרורי משחק על נימים אלה, והוא גם בוחר בכמה אסירים שלשונם שוטפת ורהוטה, והם כמעט ומשכנעים אותנו. (מן הראוי היה להבהיר, במה הם נאשמים, ועל מה הם יושבים).

למדיניות ליבראלית, פנים לכאן ולכאן; לעתים נעשות בה קשר זה טעויות גורליות, כמו במקרה של צבי גור; אבל זה גם סיכון שהחברה מקבלת עליה, ויש לאפשר לאסירים לעבוד, ללמוד, להיגמל מסמים, לצאת לחופשות, וכמובן ליהנות מתנאים משופרים יותר — אם כי עדיין קיים חשש מפני התוצאות — אפילו עודד גדעון דרורי את רוחנו.

מכתבים למערכת "הארץ"

מפיו של הכבש

חמישה ימים אחרי יום הזיכרון לשואה כותב ב. מיכאל שהוא אינו מוכן להשלים עם "שלחוף" הגבורה היהודית. לא רק שזהו בזיה מסבוקת שהמשואה לאחר מעשה, אלא שהיא גם פסולה כלל ועיקר בעיקר. מה הוא הלקח העיקרי של מיכאל מהשואה הנה: ..."לנו רק לקח אחד ללמוד מהשואה, לא כיצד נהפוך מכבשים לנמרים, אלא כיצד לא נהפוך לזאבים...לא בושה, אגב, להיות כבשים, הרוב תמיד כבשים".

מיכאל רק מוסיפה לנוער על השואה שהוא מכנה "חידון שעשועים על השואה", ונותן דוגמא נלעגת על שאלה ותשובה מאותה תוכנית: "מנה 3 מקרים של גבורים יהודים אשר פרצו את עצמם תחת טנקים נאציים". ואז מעז מיכאל גם לנקוב בשלושת השמות יאבק מלוסלאב, לייב גרינשפאן, ומונטק יעקובוביץ, גיבורים יהודיים מוארשה, לודז' ומאידנק. אם אמנם יצא ב. מיכאל מעניין זה, עם כל עצמותיו שלמות, יוכל באמת לטעון שכולם כבשים כמוהו.

חיים חפץ
רמת השרון

היכן מוסר הרגש היהודי

רק כארבעים שנה מפרידות בין חיינו היום במדינה יהודית חופשית, לבין שנות התופת תחת שלטון הארמים של חיית הפרא הנאצית — וכבר שכחנו פרשת אימים זו ומדכים אנו. ביום זיכרון זה, לשמוח, לצחוק ולבלות בעינים — עד כדי כך שהיה הכרח לחוקק חוק בכדי למנוע התבזות זו של פרצופנו האח אובדן צלם האלוהים. אבל גם החוק לא עזר ורק איומי המשטרה "לאכוף השנה באופן יסודי ומקיף את החוק והתודעה המפומבית שניתנה על כך, וכמו כן גובה הקנסות (3000—2500 שקלים) הצפויים לעבריינים, הרתיעו את בעלי העסקים שבעבר נהגו להשאיר את עסקיהם פתוחים בערב יום הזיכרון" ("הארץ" 6.5).

בבושת פנים ובכאב לב עומד אני תוהה מול הידרדרותו של מוסר הרגש היהודי והאנושי בחיי היישוב אחרי השואה. איך זה קרה? איך היה זה יכול לקרות?

דוד הרבנר
חיפה

רכבל

רכבל (ר' פתוחה, כ' דגושה וסגולה, ב' סגולה) הוא קרון, או מערכת קרונות, תלויים על גבי כבל מתוח בין שתי נקודות בשטח מסוים. הנה רבים טועים, או עדיין אינם יודעים את השם הנכון, ואומרים בהיגוי נלעג: רכבל (ר' פתוחה, כ' שואית רפה, ב' קמוצה ודגושה). כן משה רת, קריין חדשות חצות בטלוויזיה, שאל את רבה של חיפה בקשר לפתיחת בתי קולנוע בליל שבת: "האם לא באתם לידי הסכם בעניין רכבל" (7.5).

ברוך ששון
תל־אביב.

"יש גבול" עברה את הגבול

קבוצת שוליים של שמאלנים קיצוניים ושמה "יש גבול" פועלת להחלשת צה"ל, על ידי הסתת חיילים להתנגד לשרת במקומות שצה"ל קבע, ולדרוש במקום זה שירות במקומות שיציע "יש גבול". אתמול הודיעו שירות בלבנון, היום בחברון, ומחר ביפו או צפת ומי יודע היכן עוד.

בימים אלה היה לקבוצת שוליים זו החוצפה וגם הכסף (מאין?) לנהל את ההסתה נגד צה"ל על ידי מודעה גדולה ויקרה בעתונות היומית. בארצות דמוקרטיות כישראל קובעים את הגבולות השלטונות המוסמכים. קבוצת שוליים כ"יש גבול" מנסה לעשות זאת בניגוד להחלטות של השלטונות וצה"ל. עכשיו עומדת התנועה להקים גם לשכת ייעוץ לחיילי מילואים "המתחבטים בשאלות חוקיות ומצפוניות הקשורות בשירותם הצבאיים" ("הארץ" 4.5). עד היכן?

ארנולד מרגלית
חיפה

החינוך אשם

במאמרו "עמלק, עמלק? לא זוכר" ("הארץ" 9.5) כותב גדעון סאמט על "סוג מיוחד של סקלרוזה מהופכת הפוגעת קודם כל בצעירים". עלינו להאשים את כל הממשלות שהיו, שלא עשו די שהנוער שלנו יהיה בקי בתקופה הנאצית. ארבעים שנים עברו, ונולדו אצלנו ילדים בכל הגילים, וכאלה שהם בני ארבעים אבל אינם יודעים על כך כמעט מאומה.

זליג פרייסוק
תל־אביב

אוניברסיטת תל-אביב

הפקולטה לניהול
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים ע"ש ליאון רקנאטי
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
המרכז לניהול מערכות בריאות ע"ש קובנס

דיון
בנושא
התפתחויות בניהול מערכות בריאות
בהשתתפות אורחים מהארץ ומחו"ל
ביום שני, י"ז אייר תשמ"ו, 26.5.86, ב־15.00 בבנין רקנאטי, אודיטוריום ליאון, קרית האוניברסיטה, רמת־אביב.
הציבור מוזמן
כניסה דרך שער רמניסיאנו (4) ושער פרנקל (7)

מכללת לוינסקי לחינוך
מוסד אקדמי להכשרת מורים

טקס הענקת תארים ותעודות הוראה
במעמד שר החינוך והתרבות יצחק נבון
בטקס יוענק לראשונה התואר בוגר בהוראה B.Ed,
וכן יחולקו תעודות הוראה למסיימי מחזור ס"ג של המכללה.
הטקס יתקיים ביום שלישי, ל"ג בעומר, י"ח באייר תשמ"ו,
27.5.1986, בשעה 16 בבנין המכללה, קרית החינוך, תל־אביב

האוניברסיטה העברית בירושלים
בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש פאול ברוואלד
הרשמה לתוכנית לימודים לתואר מוסמך בעבודה סוציאלית לשנה"ל תשמ"ז
נמשכת ההרשמה ללימודי התואר "מוסמך בעבודה סוציאלית" במגמות הבאות:
1. מחקר בעבודה הסוציאלית וברווחה חברתית.
2. מינהל שירותי רווחה.
3. פיתוח הפרקטיקה של העבודה הסוציאלית והדרכה.
לתוכנית זכאים להתקבל בעלי תואר "בוגר" בעבודה סוציאלית, במדעי החברה ההתנהגות ובחינוך, אשר ממוצע ציוניהם "טוב" ומעלה.
בוגרים במדעי החברה ההתנהגות והחינוך יידרשו ללמוד בתוכנית השלמה כשלב ראשון לקראת לימודי המוסמך. תוכנית ההשלמה כוללת קורסים עיוניים והכשרה מקצועית בהיקף של שלושה ימים בשבוע.
לביה"ס לעבודה סוציאלית מספר מוגבל של מלגות שנועדו לסייע לתלמידים בכיסוי שכר לימוד והוצאות מחיה.
פגישת מידע על תוכנית המוסמך והתוכנית ההשלמה תתקיים ביום א' 8 ביוני 1986, שעה 15.00, חדר 520.
פרטים נוספים: ניתן לקבל במזכירות התוכנית, חדר 516, ביה"ס לעבודה סוציאלית, הר הצופים, טלפון: 02-882188.

NON-RESIDENT AMERICAN UNIVERSITY DEGREES

It is possible – *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 9301 N. Highway 1, Suite 941, Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

כתיבה במכונה
תלמדו ב־12 שעות
שיטה עיוורת
בי"ס למסחר "רימון"
תל־אביב דיזינגוף 85
03-281985

קו 86 של אגד

לעלות בבת-ים,
לרדת ברמת-אביב
באוניברסיטה,
ולחסוך זמן.

"אגד" חוסך בזמן הנסיעה מבת-ים לאוניברסיטה ברמת-אביב. והחל ב-18.5.86 ניתן לנסוע בקו 86 הישר מבת-ים עד רמת-אביב-האוניברסיטה בלי להחליף אוטובוסים בתחנה המרכזית.
מסלול קו 86: עד לתחנה המרכזית - נשאר כפי שהיה. מהתחנה המרכזית ועד לאוניברסיטה ברמת-אביב - יעבור הקו דרך רח' המסגר ודרך חיפה, במסלול הקוים 74 ו-79.
זמני הנסיעה: לנוחות הציבור, הקו פועל מ-5.00 בבוקר ועד 23.30 בשני הכוונים ובמוצ"ש עד שעה 24.30.
תדירות הקו:
מבת-ים לרמת-אביב -
בין השעות 6.30-5.00 בבוקר: בתדירות של כל 15 דקות. משעה 8.00-6.30 בתדירות של כל 7 דקות וביתר שעות היום: כל 15 דקות.
מרמת-אביב לבת-ים: כל 15 דקות, משעה 13.00 אחה"צ בתדירות של כל 10 דקות. משעה 20.00 עד גמר השרות, כל 20 דקות.

ניתן להשיג כרטיסיות הנחה אצל הנהגים.

מעתה סע מבת-ים לאוניברסיטה בקו 86 המשופר של "אגד".

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 35 ש"ח
המחיר למילה 4.38 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

הלוח הארצי
הארץ חדשות

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן הדרום הלוח הבטוח

חיפה והצפון
המשך מ 11 א

דירות בשכ"ח
נצרת
וילות ובתים
דירות למכירה
דירות בשכ"ח
עסקים
חנויות ועסקים
2-2.5 חדרים
מחסנים
מגרשים
משרדים
מבני תעשיה
הצעות עבודה
אחים ות
הדברה
חוגים
שעורים
בריאות
סירות ושיט
מחשבים
מקרר
מכונות כביסה
עוזרות ומטפלות
יד שניה
קוסמטיקה
חיות בית
מכירות
ביקוש עבודה
אסטרולוגיה
שיפוצים
שירותים
גליל
דירות למכירה
אוטוביאנקי
אוסטין
אופל
אינוצנטי
אלפא רומאו
אמריקאיות
ב.מ.וו.
דייהטסו
וולוו
מכוניות
אאודי
ווקסהול
טלבוט
לנציה
מיני מינור
מרצדס
סובארו
סוסיתא
סיאט
סיטרואן
סימקה קרייזלר
פולקסוואגן
פורד
פיאט
פיז'ו
רנו
טנדרים

ORS שירותי כוח אדם
דרושים
לוח או.אר.אס. הכתובת הטובה לעבודה

לאו.אר.אס תל־אביב דרושים:

- מעבדות תמלילים עברית/אנגלית, עברית/אנגלית על כל התכונות.
- טלקסיסטיות אנגלית – כתבנות עברית אנגלית.
- קצרניות/רשמות פרוטוקול.
- מזכירות עברית/אנגלית + טלקס.
- פקידות עם ניסיון בתחום הביטוח.
- פקידות יבוא ויצוא.
- פקידות עם ניסיון בתחום השיווק/מכירות (שליטה באנגלית).
- הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה לעבודה בהכנת תיעוד לתחזוקה של ציוד אלקטרוניקה, ניסיון של 3 שנים בהעברת מוצרים מפיתוח לייצור.
- טכנאי אלקטרוניקה/טכנאי מכונות ניסיון של 3 שנים לפחות לעבודה בקסלוג.
- מכונאי טכנאי בעל ניסיון של 3 שנים. לעבודה באזור הרצליה.
- מכונאי רכב בעל ניסיון של 4 שנים במוסך לעבודה בעפה באזור ת"א.
- עובדים בלתי מקצועיים מאזור ת"א לעבודה במשמרות כולל שישי שבת.
- מכונאי/מסגר אחזקה בעל ניסיון של 4 שנים לפחות לעבודה קבועה באזור ת"א.
- שרטט/ת מכונות בעל/ת ידע מוכח בשרטוט מכני ברמה גבוהה + ידע באנגלית טכנית.
- מלחימות מחוטות בעלות ניסיון של 3 שנים לעבודה באזור תל־אביב – משמרת ראשונה, אזאור חולון – משמרת שניה.
- נגרי רהיטים לעבודה במפעל בטוחו, ניסיון של 5 שנים בקריאת שרטוט.
- חוטים בעלי 4 שנות ניסיון ידע בקריאת שרטוט וסכימה לעבודה במפעל בטוחו.
- עובדי ייצור לעבודה במפעל מוכח.
- מפעיל C.N.C. בעל ניסיון של 3 שנים לעבודה באזור חולון.
- עובד מחסן רכיבים אלקטרוניים, ידע באנגלית טובה וניסיון במלאי במחשבים.
- איש אחזקה בעל ניסיון של 3 שנים באחזקת מכונות בתעשייה.
- מהנדס/הנדסאי מכונות בעל ניסיון בהרכבת קונסטרוקציות ציוד לעבודה באזור רמלה.
- מפעיל למחשב IBM/4381 מ"ח DOS/VSE עבודה בשלוש משמרות.
- איש סיסטם מנוסה במ"ח IM§SP בעל ניסיון בניהול. לתפקיד: מנהל מחלקת תמיכת תוכנה.
- מנתח מערכות פיננסיות רקע בתכנות (ON—LINE).
- אנשי מכירות בעלי רגע במיקרו מחשבים (המכירה בחנות).
- מהנדס/הנדסאי מנוסה בתכנון זיווד אלקטרוני.
- מהנדס אלקטרוניקה ללא ניסיון – המעוניין לעבוד במכירות.
- מהנדס אלקטרוניקה מנוסה – המעוניין לעבוד במכירות.
- מהנדס אלקטרוניקה מנוסה – לתפקיד ריכוז בדיקות סופיות רצוי ידע בתחום אלוגי ובמחשבי אינטל.

תל־אביב, ככר אתרים 125, טל' 03-202460 ,202597

לאו.אר.אס רחובות דרושים:

- מזכירה עברית אנגלית + עיבוד תמלילים לשעות עבודה 17.00 - 13.00.
- מזכירה בכירה עם הרבה אתגר ועניין, תנאים מצוינים.
- מזכירה אנגלית, עברית תנאים טובים.
- חשבת שכר למשרה מלאה.
- מנהל חשבונות מדופלם עם נסיון לעבודה קבועה.
- רואה חשבון מתחיל לעבודה קבועה.
- אחות כירורגית/דזה - תנאים טובים.
- רוקח/ת ראשי לניהול מעבדה + בית מרקחת כימי, נסיון ניהולי - תנאים מצוינים.
- מנהלי מכירות בשיווק השכלה אקדמאית בכלכלה או מנהל עסקים.
- אנשי מכירות עם רקע בביולוגיה או מיקרו ביולוגיה.
- מנהל שיווק ידיעת השפה האנגלית לתפקיד בכיר.
- שרטט/ת מכונות + אלקטרוניקה נסיון בעבודה על מחשב.
- שרטט/ת מכונות למשרה מלאה וקבועה + הסעות תנאים טובים באזור רחובות.
- עובדי ייצור לעבודה קבועה תנאים טובים + הסעות + ארוחות לתושבי רחובות והסביבה.
- עובדי ייצור בוגרי בית ספר מקצועי לעבודות הרכבה מכניות.
- חרט קונבנציונאלי בעל 5 שנות נסיון.
- כרסם C.N.C בעל 5 שנות נסיון.
- מבנאים לעבודות הרכבה + נסיון תנאים טובים.
- מסגר עם נסיון לעבודה קבועה - תנאים טובים, תושבי אשדוד.
- מסגרים + מכונאי טנקים לעבודה קבועה - תנאים טובים.
- טכנאי כלים עם נסיון רב בכלים תעשתיים ובמגבהים.
- מכונאי עם רקע בציוד כבד.
- נגרים עם נסיון - תנאים טובים.
- נגרים ללא נסיון תנאים טובים.
- מכונאי אחזקה נסיון במכניקה וחשמל עם ידע בחומרים מורכבים ופלסטיקה + הסעות.
- עובד עם רשיון נהיגה לעזרה בחנות לצורכי חקלאות לעבודה קבועה.
- חקלאי עם ידע בהשקיה + תומרי הדברה לעבודה מעניינת וקבועה באזור רחובות.

לכל המשרות הנ"ל תנאים סוציאלים מלאים.

- אחראית למשתלת צמחי בית עם נסיון לעבודה קבועה.

רחובות, רח' הרצל 187, טל' 08-450630

לאו.אר.אס ירושלים דרושים:

- מזכירת יצוא ויבוא שליטה בעברית ואנגלית רצוי ידע בצרפתית, גרמנית, כולל הדפסה וטלקס למשרה קבועה ומלאה, אפשרי חצי משרה.
- מהנדס ייצור רקע בניהול 5 שנות ניסיון.
- מנהל כוח אדם מנוסה.
- מהנדס מכונות/חשמל אפשרי שנה ניסיון.
- עובדי/עובדות ייצור מאזור בית־שמש והסביבה לעבודה באזור ירושלים, הסעות וארוחות תנאים טובים.
- צורפים מנוסים לעבודה קבועה.
- פקיד תפ"י בוגר קורס טכנאי ייצור ניסיון בעבודה מכנית הקשורה בתכנון ופיקוח על ייצור בתנועות עבודה.
- מנהלי עבודה 3 שנות ניסיון וניהול צוות עובדים בתעשייה.
- בנות לעבודה בתעשייה לעבודה זמנית או ממושכת.
- רתך ארגון מעולה.
- חרט כרסם מעולה לעבודה קבועה.
- טכנאי מכניקה עדיפה לעבודה בייזוד.
- כתבניות עברית ו/או אנגלית מעולות לעבודות זמניות או ממושכות.
- שרטטי מכונות מנוסים שכר גבוה.
- מסגר מכני בוגר בית־ספר מקצועי בעל ניסיון.
- מעבדות תמלילים מעולות למשרה זמנית או ממושכת עברית ו/או אנגלית.
- צבעים מנוסים לעבודה ממושכת.

ירושלים, רח' אבן ישראל 5, טל' 02-242152 ,242159

לאו.אר.אס חיפה דרושים:

- מהנדס מכונות בעל נסיון בתיכנון מערכות משולבות, מיקום מכונות מתקני עזר ותכנון מתקנים, מערכות שינוע ומבני פלדה.
- מבקרי איכות בוגרי בתי ספר מקצועיים במגמת מתכת, לבוגרי קורס בקרת איכות יתרון.
- מחסנאים טכניים מחסנאים טכניים בעלי נסיון בעבודות מחסן באחד מהתחומים - מחסנאי בתחום המתכת, מחסנאי בתחום האלקטרוניקה, מחסנאי בתחום הטכססיל.
- חשמלאים מוסמכים חשמלאים מוסמכים בעלי נסיון בתעשיה ובתחומי התקנות.
- רתכי שריון רתכי שריון בעלי נסיון מעל 3 שנים בתחומי ההידראולוקיה ופנאומטיקה וריתוך אלקטרודה למשרה קבועה.
- מהנדסות מחוטות בעלות נסיון בחווט אלקטרוני וקריאת שרטוט - המשרה מתאימה גם לתושבות נצרת והסביבה. מתקריות ועם הסעות.
- משחיזאים בעלי נסיון בהשחזות ברזל ופלדה.

למחלקה המשרדית:

- מזכירה בכירה ידע במזכירות, עצמאית בעבודה, הדפסות אנגלית/עברית טלקס והפעלת מחשב, אנגלית ברמה גבוהה, הופעה נאה.
- מנהל חשבונות ראשי, בעל נסיון כמניהל חשבונות ראשי.
- מנהל חשבונות מדופלם בעל נסיון בתפקיד.
- מנהל חשבונות סוג 2/3 בעלי נסיון במפעלי תעשיה.
- קלדנית בעלת נסיון אנגלית / עברית.
- פקידות / מזכירות יבוא יצוא ברמה גבוהה.

חיפה, רח' הרצוג 2, טל' 04-663703 ,664002

הכذا من الأصل

هكذا من الأمل

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל. 03-371261.
המחיר למודעה 35 ש"ח
המחיר למילה 4.38 ש"ח
המחירים כוללים מע"מ

הלוח הארצי

הארץ חדשות

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן דרום הלוח הבטוח

לחברת שיווק בירושלים
דרושה פקידה
למשרה מלאה, לעבודה מגוונת
טל' 02-714716

הלוח הבטוח

חברה פיננסית ציבורית גדולה
מחפשת מועמדים לתפקיד
חשב

ממלא/ת התפקיד יהיה אחראי על כל מערכת החשבונאות של החברה וחברות הבנות, הכנת דו־חות תקופתיים ושנתיים, דווחים טיפול בהכנת תשקיפים.

כישורים נדרשים:
- נסיון עשיר בנושאים המפורטים לעיל
- תואר רואה חשבון
- ידע נרחב בחוקי המיסוי
- שליטה בשפות עברית ואנגלית.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים מפורטים ל.ד. 14142 תל־אביב (עבור "חשב")

– סודיות מובטחת –

אם את/ה בעל/ת
כושר שכנוע וגישה
לעיצוב ארכיטקטוני

אנו זקוקים לך לקידום מכירות באולמי התצוגה שלנו בראשל"צ וברחובות
לפנות טלפונית: 08-473251

דרוש
חתם
או אדם
שעסק בקבלת עסקים
עם אופציה לניהול חברת ביטוח.
קורות חיים לת.ד. 46262
סיטונה

דרוש
אדריכל
בעל נסיון
לפנות בין השעות
15.00-08.00
טל: 03-7515113

לאופנת ברוך
בקרית־מלאכי דרושים
- גהצנים
- תופרות מקצועיות ולא מקצועיות
- עוזר גזרן
טל' 055-85283

חיפה והצפון
המשך

- רנו 4 1969 [illegible]
- [illegible]

מסחריות
- [illegible]

אופנועים
- [illegible]

חנויות
- [illegible]

הכרזות
- [illegible]

פקידים/ות
- [illegible]

אולמות
- [illegible]

בי"ס לנהיגה
- [illegible]

מבצע לתושבי ת"א, גוש דן והשרון

ב-35 ש"ח פרסם עד שתמכור!

עתון "העיר" הוא העתון הנפוץ ביותר בת"א, גוש דן והשרון, והוא נמסר גם לכל מי שקונה את "ידיעות", "מעריב", "הארץ" ו"חדשות".
לכן, כשאתה מפרסם ב"לוח העיר" אתה מגיע לכולם – אבל... בפחות כסף.
ועכשיו במבצע מיוחד אתה יכול תמורת 35 ש"ח בלבד לפרסם את מודעתך שוב ושוב אפילו במשך חודש ימים.
מודעתך תתפרסם בכל יום ו' בעיתונים "העיר" "צומת השרון", ה"הארץ" ו"חדשות" ובנוסף: ביום ג' בתפוצה הארצית של "הארץ" ו"חדשות". קח יותר קוראים, תן פחות שקלים.
פרסם ב"לוח העיר" ב-35 ש"ח עד שתמכור!

והמודעה שלך מגיעה גם לקוראי "ידיעות"
גם לקוראי "מעריב"
גם לקוראי "הארץ"
גם לקוראי "חדשות"

לוח העיר

צומת השרון · לוח · חדשות · הארץ · הלוח הארצי

מתפרסם גם ב: הלוח הארצי הארץ חדשות · לוח צומת השרון

RS הכתובת לעבודה טובה
RS שירותי כוח אדם

כאן דרום — אזור הדרום

דירות

4 חדרים ויותר
- [illegible] 200913223
- [illegible] 201151222N

3.5 – 3 חדרים
- [illegible] 200335222N
- [illegible] 200827223
- [illegible] 201010223

שכ"ח
- [illegible] 201624223
- [illegible] 201758223

ביקוש דירות
- [illegible] 201536223
- [illegible] 201907222N

מכוניות
- [illegible]

פורד
- [illegible]

אאודי
- [illegible]

פיאט
- [illegible]

סובארו
- [illegible]

פיג'ו
- [illegible]

רנו
- [illegible]

סוסיתא
- [illegible]

סיטרואן
- [illegible]

אופנועים
- [illegible]

ביקוש רכב
- [illegible]

פולקסוואגן
- [illegible]

מכירות
- [illegible]

הצעות עבודה
- [illegible]

עסקים
- [illegible]

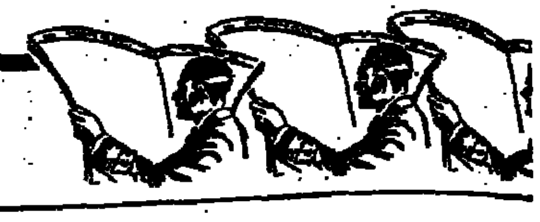

הלוח הארצי · הארץ חדשות

למפעל תעשייתי תהליכי
באזור חיפה
דרוש
הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה / מכשור ובקרה
לפקוח וניהול של צוות עובדים
הכישורים הדרושים:
• נסיון בעבודה עם ציוד מבוקר אלקטרוני של לפחות 8 שנים
• הכרחי נסיון בניהול של מספר שנים
למועמד המתאים יוצעו תנאים טובים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 4353 חיפה
עבור מספר 2183 (מיקוד 31040)
סודיות מובטחת

למרכז קהילתי ע"ש זיו ומרקס דרושים לשנת העבודה תשמ"ז
מורים ומדריכים מקצועיים
לעבודה בחוגים עם ילדים ומבוגרים בתחומים: אמנות, מלאכה, קרמיקה ואמאיל, מוסיקה, תנועה וריקוד, שפות, יוגה, שחמט ועוד. הצעות בתחומים נוספים יתקבלו בברכה.
יפנו רק מורים בעלי תעודה, נסיון בעבודה והמלצות.
בית הכרם, טלפון 02-523308 — אחה"צ

מתפנה מנהל פרוייקטים
· מהנדס / בכלכן "פרי-לאנס"
עם נסיון רב בניהול, פקוח ותאום כולל מערכות מזוג אויר, צנרת וחדרים נקיים
ת.ד. 44482 חיפה

דרושה
מנהלת חשבונות מנוסה
סוג 3, במשרה מלאה, ברעננה
טל: 052-449815

ל"תעוז"
חב' ארצית לשרותי כ"א 04-671856
דרושים
סוכנים
אם יש לך נסיון בגיוס עובדים ואיוש משרות בוא אלינו
ל"תעוז" סניפים:
ירושלים: 02-232922
רחובות ת"א: 03-615652
חיפה: 04-671856
★ רכב הכרחי
★ המשרות הנ"ל על בסיס משכורת

למפעל מזון בטירת הכרמל
דרושה
מזכירה
דרישות
* ידע בהדפסה עברית, אנגלית ושפה נוספת (צרפתית ו/או גרמנית)
* הפעלת טלקס
* גיל 40 +
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מס' 400.

לאופנת ברוך
בקרית-מלאכי דרושים
• גהצנים
• תופרות מקצועיות ולא מקצועיות
• עוזר גזרן
טל' 055-85283

דרוש מנהל/ת מכירות
עם ניסיון מוכח בשיווק
יכולת קליטה והפעלה של אנשים
נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות
דינמי/ת ובעל/ת יוזמה ומעוף בעל/ת רכב
אם הנך עונה על הדרישות האלה,
כתוב אלינו בצרוף תולדות חיים
רב בריח מרכז מסחרי ד' אשדוד חנות מס' 27
רב בריח מקום גדול לעבוד בו

דרוש
מזכיר גזבר
למושב נטועה
בעל נסיון בתפקיד דומה
בעל הכשרה מתאימה
מועמדות יש להגיש עד 29.5.86
למזכירות המושב נטועה טל' 04-979102
בין השעות 8.00-13.00 ובערב 04-978032

דרוש לחברה פיננסית
איש שיווק
לביטוח והשקעות כספיות
• מבוקשות פניות מבני 27 ומעלה, בעלי השכלה פורמלית ונכונות ללמוד מקצוע חדש, ולהשתלב במערכת דינמית.
• המתאים יוכשר לתפקידו בחברה ויהנה מתנאי העסקה טובים
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית
04-389255

סופרכל
לסניף כרמליה דרוש:
עובד למחלקת בשר
לר' איון מיום א' 04-255948/9

נעלי מיקולינסקי דיזנגוף
מנהל חנות
מוכרים/ות
עם נסיון
לפרטים טל' 03-220603 03-235180

לסריגי ירושלים דרושים
א. עוזר גזרן
ב. אורזות חרוצות (אין צורך בניסיון קודם)
ג. תופרות מנוסות
טל' 02-228841 בין 2.00—4.00 אחה"צ

לביה"ס המקיף הדתי "אורט" בית-שאן
דרושים מורים לתשמ"ז
ייעוץ — 1/3 משרה
רב ביה"ס — 1 משרה
אנגלית-חט"ב — 1 משרה
טבע-חט"ב — 1 משרה
ספורט חט"ב — 1/2 משרה בנות
מתמטיקה-חט"ע — 1 משרה
חשמל-חט"ע — 1 משרה
מכניקה-חט"ע — 1 משרה
פיסיקה-חט"ע — 1/2 משרה
אומנה-חט"ע — 1 משרה
מועמדים מתאימים יפנו למנהל ביה"ס מר חיים אסייג מס. טל' בבית 065-86140 בעבודה 86034

בני משה קרסו
יבואני רנו בישראל
לסניף חיפה והצפון
דרושים:
* **פחח**
בעל נסיון של 6 שנים לפחות תעודת הסמכה — יתרון!
* **עוזר פחח**
בעל נסיון של 4 שנים לפחות.
* **מכונאי רכב**
בעל נסיון של 6 שנים לפחות שלב 3 או תעודת הסמכה יתרון!
* **מתקין מזגנים**
לרכב בעל נסיון
לקביעת ראיון לפנות טלפונית 721751, 04-726701 או ישירות
למוסך בית קרסו צומת וולקן חיפה.

למפעל העוסק בייצור הלבשה עליונה לייצוא
דרוש/ה
מנהל/ת מפעל מרכזי
(מתפרה-המונה כ-250 עובדים)
כישורים דרושים:
• נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בתפקיד דומה.
• הנדסאי/ת ייצור בוגר/ת שנקר
• רצוי מגורים באזור עכו והסביבה.
תנאים טובים למועמד/ת המתאים
נא לפנות בכתב לת.ד. 4868 חיפה
עבור משה 652

למפעל כימי באזור חיפה
דרושים:
* מנהל מעבדה אנליטית.
* כימאי אורגני.
* לבורנטית כימית
נא לפנות בכתב לת.ד. 10067
מפרץ חיפה 26110

דרוש
איש מכירות
עם רכב, בעל ידע במנועי חשמל
טל' 04-258530

למשרד תיכנון בנהריה
דרושה
הנדסאי/ת בניין
לתיכנון
לפנות טל' 04-923858

דרושה משכתבת
לעבודה לפי שעות בעיתון שבועי
ניסיון קודם בעבודה בעיתונות — הכרחי
להתקשר לטל' 22080, 055-21935
ליואב או למיכל

בלה נסיונל
חברה ישראלית לבטוח בע"מ
דרושה
פקיד לניהול מחלקת תביעות
לסניף חיפה עם הדרישות הבאות:
• נסיון 3 שנים לפחות.
• עצמאי.
• בוגר המכון לביטוח
נא לפנות למנהל הסניף 04-661581

מועצה אזורית
באר טוביה
דרושים
■ הכ/ת מתנדבים למחלקת הרווחה
■ דרושה מדריכה לדיור מוגן לנכים
בדבר פרטים נא לפנות: 5—055-83701
ליצחק צאלון

עם הפנים ליצוא

ב"ישקר" מאמינים שהעתיד שייך לאלה שמייצרים אותו.
אנחנו מייצרים כלי עבודה לתעשית המתכת בעולם — 90% מהייצור מיועד ליצוא, ומשווק בהצלחה בארה"ב אירופה ויפן.
המפתח הוא יוזמה ואיכפתיות. המקצועות הם ייצור, שווק ופיתוח.
נדמה לנו שמסגרת "ישקר" יכולה ליצור עבורך אתגר בשיווק מוצרים חכמים עבור לקוחות בכל העולם.
אם האתגר נראה לך, נשמח לשתף אתך פעולה.

למפעלינו בנהריה ובתפן

מהנדסי/ות חומרים
להשתלבות במחלקת המחקר והפתוח.
יועדפו בעלי נסיון במטלורגיה של אבקות.

מהנדס/ת מכונות
במסגרת התפקיד במשרד הטכני של המפעל, תעסוק בתכנון של כלי ייצור וכלים.
אם אתה בעל נסיון של 3-5 שנים בתחום העיבוד השבבי, משרה זו מיועדת לך.
ידע בתב"ם יקנה לך יתרון נוסף.

פקיד/ת יצוא
אם אתה שולט בשפה האנגלית ומצטיין ביחסי אנוש, מחכה לך משרה ב-DESK גרמניה, במחלקת השיווק.
במסגרת זו תקיים את הקשר עם לקוחותינו בחו"ל.

כל המשרות מיועדות לגברים ונשים כאחד. יועדפו תושבי אזור הקריות וצפונה.

המועמדים יפנו בכתב יד למנהל כח-אדם "ישקר" ת.ד. 34 נהריה.

ישקר
כלים טובים יותר ישקר בע"מ ת"ד 34 נהריה 22100 טל' 04-924242

בית אלסרא
רח' סטרנובסקי 35 חיפה,
טל' 04-334781, 04-334780
שחף מחשבים
דרושים — דרושות
מהנדס תעשייה וניהול
• בעל נסיון של 3-5 שנים בתפ"י וחקר עבודה.
• תחקיר בטחוני הכרחי
מהנדס תעשיה וניהול
• בעל נסיון של 3-5 שנים במערכות מידע
• תחקיר בטחוני הכרחי.
לתיאום פגישה נא להתקשר טלפונית לרחל טל' 04-334780/1 בין השעות 8.00 — 16.00
העבודה באזור חיפה

למפעל גדול באזור ת"א
מחסן מכירות באזור ת"א-ר"ג
בגודל 150-300 מ"ר עם טלפון
לפנות טלפון 03-342886

מיקרוקים בע"מ
חברה בת של M/A-COM INC
דרושים/ות
מרכיבים/ות בעלי ניסיון
להרכבות אלקטרוניקה עדינה, עבודות מיקרואלקטרוניקה.
הכשרה משלימה תינתן, תנאי שכר הולמים.
טל: 04-536211 מיום א'.

לחברה מסחרית בחיפה העוסקת ביצוא
דרושה
מזכירה בכירה
לריכוז וטיפול בנושאי המינהלה והמזכירות
הכישורים הדרושים:
• השכלה תיכונית מלאה
• נסיון רב שנתי בעבודות מזכירות ומינהל בדרג בכיר
• שליטה מלאה בעברית ואנגלית לרבות הדפסה
• עדיפות לבעלת נסיון בתחום יבוא/יצוא מגורים בחיפה
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים נסיון והמלצות לת.ד. 33997 חיפה
סודיות מובטחת.

דרושה באשקלון
עובדת סוציאלית
לפעילות שיקום עם נכים
051-26182 051-22402
לפנות למשה בוזגלו

לחברת כוח אדם
דרוש/ה
מנהל/ת להקמת סניף ירושלים
★ הכרחי נסיון בהשמת כוח אדם זמני
★ עדיפות לבעלי רכב פרטי
03-204711, 03-203423 (לבודדי)

דרוש
מחסנאי לחלקי חילוף
(רצוי בעל נסיון)
לפרטים: ת.ד. 1973 חיפה מיקוד 31019

למפעל סריגה עגולה
דרושים
סורגים מקצועיים
לעבודה במשמרות
בעלי ניסיון קודם.
תנאים טובים למתאימים
בפרטים לפנות
לטל: 03-829779 03-812686
רח' התחיה 14 יפו
סריגי חן
אולם 219-221

מזכירה מעולה
חברה ליחסי ציבור בת"א
מחפשת אותך!
בת 25-45 המוכנה להשקיע בעבודה מעניינת, במשרד דינמי, ובעלת נסיון מוכח של שלוש שנים (לפחות) בניהול משרד ומזכירות. מסוגלת להדפיס בעברית ושולטת באנגלית. וחשוב מכל: "בעלת ראש פתוח". את מוזמנת לכתוב לת.ד. 14229 ת"א עבור "מזכירה"
סודיות מובטחת
המשכורת בהתאם לכשורים

דרוש רופא
למשרה מלאה במחקר לשנתיים
שליטה בעברית ורשיון הכרחיים
נא לפנות 02-428463 ביום, 02-632942 בערב

דור כימיקלים בע"מ
מקבוצת דור-כרחל
דרוש:
מפעיל
להפעלת מתקני ייצור
* העבודה במשמרות
* 12 שנות לימוד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לפי הכתובת הנ"ל
סודיות מובטחת
ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

למפעל מוביל בתחום ציוד רפואי מתוחכם
דרוש
מנהל שיווק בינלאומי
תאור התפקיד: אחריות להקמת מערך שיווק בינלאומי המפעל. פיקוח על מאמצי השיווק בארץ, השתתפות בקביעת המדיניות השיווקית, ניהול מו"מ עם מוסדות גדולים, רשתות שיווק ומפיצים עצמאיים בחו"ל ובארץ. מקום המפעל ישראל, נסיעות תכופות לחו"ל.
כישורים: נסיון מוכח בניהול מערך מכירות ובמכירת מוצרים תעשייתיים לחברות ומוסדות, הכרה ונסיון מכירתי בשוק האמריקאי, יתרון למכירת ציוד רפואי. השכלה או נסיון בעבודה מעשית באחד התחומים: פיזיולוגיה, רפואה, אלקטרוניקה, יכולת לימוד מוצרים חדשים, בעל אישיות תחרותית, שליטה מלאה באנגלית, מעל גיל 30.
תנאים: חבר בהנהלת החברה, תמורה כספית הולמת להצלחת, תמיכה והדרכה מקצועית, הזדמנויות לקידום.
נא לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 1802 ת"א עבור "שיווק בינלאומי".
- סודיות מובטחת -

למועצה האיזורית חוף הכרמל
דרושים
עובדי נוער וקהילה למושבים
להדרכת נוער וילדים וקיום קשר עם הקהילה ומוסדותיה
היקף המשרה: מלא (בעיקר בשעות הערב)
כישורים: ידע בהדרכת נוער, נסיון קודם הכרחי, רצוי בוגרי מגמה הקרובה לתחום במוסד אקדמי מוכר, בעלי רכב
נא לפנות למזכיר המועצה האיזורית
חוף הכרמל טל' 04-942031

"תפרון" מפעלי טכסטיל בע"מ
למפעלנו בקרית-ביאליק
דרושים:
מנהל אבטחת איכות
בעל נסיון בטכסטיל רצוי טכנולוג טכסטיל
תדמנית
למחלקת פתוח מוצרים, עדיפות לבעלות נסיון
משרות מלאות וקבועות, לקביעת ראיון לפנות לטלפון 04-709510/1

איש מכירות מעולה
לחברה מסחרית באזור הדרום
• הופעה נאה ויכולת ליצור קשר עם אנשים
• במשרה מלאה • בעל רכב
• כושר שיכנוע מעולה
• נסיון במכירות — חובה
— שכר גבוה למתאימים
בפרטים לפנות לטל': 055-21414
לשלום או דפנה

מוסטלה פאם
דרושות
דיילות יופי
באשדוד, יבנה, קרית גת, אשקלון והסביבה
לפרטים נא לפנות
אשדוד ויבנה 055-31520 לאיילה
קרית גת 051-884124 לפנינה
אשקלון והסביבה 051-882256 לטלי

ארגמן תעשיות בע"מ יבנה
ת.ד. 172 08-437811
דרוש/ה
עובד/ת למח' התמחיר
הכישורים:
• ניסיון בעבודה במחלקה כלכלית
• ידע בהנהלת חשבונות
• עדיפות לבעל/ת ניסיון בעבודה בתחום התמחיר בתעשיה
מועמדים/ם מתאימים/ות יפנו למחלקת כח אדם

למפעל אלסינט לתהודה מגנטית בהרצליה דרוש:
מהנדס אלקטרוניקה ספרתית (משרה מס' 165207)
לפיתוח, קידום וניהול פרוייקט בערכת מחשב ואמצעי תצוגה חדישים בתחום ההדמיה.
בעל ניסיון של 5 שנים ומעלה בהדברת מיני מחשבים.
נא לפנות בכתב יד ובציון ת.ז. לת.ד. 550, חיפה 31004 או טלפונית לאביהו אגרזי 052-541122
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים.

להבי ישקר
■ מפעל להבים למנועי סילון. ■ יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיית המנועים בעולם ■ קידום ותמורה על בסיס הישגים אישיים ■ שבוע עבודה בן 5 ימים.
מזכירה
כישורים דרושים
• השכלה תיכונית לאחר שרות בצבא.
• ידיעת הדפסה בעברית ובאנגלית
• ידיעת השפה האנגלית
• עצמאית בעבודתה
עדיפות לתושבת נהריה והסביבה
ב-1985 — 88% יצוא. התחזית ל-1986 — 95% יצוא!
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל כח אדם, להבי ישקר בע"מ ת.ד. 330 נהריה 22102 טל: 04-927831

תלמה
לבנ"ז בנד תלמה חיפה
דרוש/ה
טכנולוג/ית מזון
הכישורים הדרושים:
* בוגר הנדסת מזון
* נסיון בתעשית המזון (לפחות שנתיים)
* ידיעת השפה העברית על בוריה.
* גיל 25-30
המעונינים/ות יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים לת.ד. 707 חיפה 31006 לכח אדם

קליל
מוצרי אלומיניום בע"מ
דרוש
קנין
העונה על התנאים הבאים:
* ניסיון של מספר שנים.
* ידע טכני בתחום המתכת.
* תושב הקריות או עכו.
* רשיון נהיגה.
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם למנהל כח אדם ת.ד. 655 חיפה

למפעל בצפון
דרושים
א. מהנדס מכונות / אוירונאוטיקה
כישורים נדרשים
ניסיון 10 שנים בעבודה בתפקיד הנדסאי ניהול בתעשיה.
ידע בעיבוד שבבי ומכונות מטוסים.
התפקיד המוצע מנהל משרד טכני האחראי על הנדסת הייצור.
ב. מזכירה למחלקת יבוא וייצור
כישורים נדרשים
ידע ביבוא ויצוא.
הדפסה וניסות באנגלית (שפת אם אנגלית)
נסיון בניהול משרד ויחסי אנוש.
תנאי עבודה 5 ימים בשבוע
הסעות מאורגנות, תנאים טובים למועמד/ת המתאימים
סודיות מובטחת
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים השכלה וניסיון בעבודה לת.ד. 1097 נהריה.

מועצה מקומית קרית-מלאכי
המחלקה לחינוך
דרושים מורים
לשנה"ל תשמ"ז דרושים מורים לבתי-הספר התיכוניים במקצועות הבאים:
■ פיסיקה
■ חשבונאות ■ חינוך גופני
■ פקידות ■ ביולוגיה
■ מתמטיקה ■ אנגלית
■ גאוגרפיה
בדבר פרטים:
נא לפנות לבתי-הספר תיכון דתי 055-81315; תיכון כללי 055-81317

ORS הכתובת לעבודה טובה
ORS שירותי כוח אדם
ראה בעמוד

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

לעבודה בשליחות בארץ ובחו"ל

דרושים

יוצאי יחידות קרביות

התנאים הדרושים:
★ גילאי 21–28
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (מוכרזי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה)

אנו מציעים:
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת)

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור א.ב בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

- פונים מתאימים ייענו -

למפעל תעשייתי באזור חיפה

דרוש

מכונאי רכב

בעל הכשרה ונסיון בעבודה מעשית

טל' 571252־04 מיום א'

לבית מלון דרושים

מלצרים, רבי מלצרים טבחים ועובדי ניקיון

טל' 273862־20, ניתן לפנות בכל שעות היום והלילה

לחברה מקבל גדולה

דרוש

חשב/ מנהל—כספים

אם הינך רואה חשבון ונסיונך המקצועי כולל: שליטה במיסוי וידע בדיני חברות, מוצע לך תפקיד מענין בכפיפות למנכ"ל.

סודיות מובטחת

נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4496 תל־אביב 63324 (נא לציין התפקיד ע"ג המעטפה)

למפעל טקסטיל בירושלים

דרושים

אורגים/ות

עדיפות לבעלי ניסיון

לבלתי מקצועיים

הכשרה תינתן במקום

העבודה ב 3 משמרות

תנאים טובים אפשרויות התקדמות

טל' 718710 02 (עוזי)

למפעל הנדסת דפוס בע"מ עפולה עילית

דרושים

מזכירה

עברית/אנגלית

* למשרה מלאה או חלקית

איש מכירות

בעל רקע טכני לעבודה מעניינת בעלת אתגרים

לקביעת ראיון נא לפנות 94977־065 או 91854־065.

לחברת שיווק בחיפה:

לצבעי, המרוקים, חומרי ניקוי, המזון

דרוש:

סוכן מכירות

אחראי, חרוץ, רשיון נהיגה. בסתונות עבודות והמלצות

לפנות בכתב יד ת.ד. 1316 חיפה

רק מתאימים ייענו

למוסד חינוכי בשרון

דרוש

מדריך
למקצועות המתכת

(עבוד שבבי ומסגרות)

נא לפנות 15.00-7.30 ליעקב

טל: 052-445129, 052-445434

בורדו

Bordeaux

לאזור גידול ביצור ומריצת שווקים חדשים

למפעלנו בירושלים דרושים

1. מנהל מחסן בעל נסיון
2. למשמרת בשעות 20.00-15.00 בלבד

א. אחראית קו

ב. תופרות

ג. אורזות ומבקרות טיב

תנאי עבודה נוחים, 5 ימים בשבוע

בדבר פרטים 534283/4־02

למסעדה חדשה ואקזוטית על שפת הכנרת

דרושים

1. טבח/שף
2. ברמנ/ית

צעיר/ה דינמי/ת

בעל/ת ניסיון בהכנת קוקטיילים

אפשרות סידור דיור במקום

להתקשר 20773־067

לבקש את דודיק

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרושים

1. מערגלן בעל ניסיון בערגול גומי.

2. מפעיל בעל ניסיון בהפעלה קלנדר לגומי

3. מפעיל בעל ניסיון בהפעלת

בעל ניסיון בהפעלת מכונת הזרה לגומי (אקסטרודר)

נא לפנות לטל' 721131־04, או בכתב לת.ד. 787 חיפה מיקוד 31007

לעיתון "הארץ"

דרושים

מחלקים / סוכנים

לחלוקת עתונים לבתי מנויים

באזורים:

ת"א, ר"ג, זכרון יעקב, קיסריה

להתקשר לטל. 824271 מיום ראשון ליורם

לחברה מסחרית

דרושה

פקידת חשבונות

ליום שלם

לפנות: וינשטיין

טל: 824271־03 קו פנימי 542

ראד כימיקלים בע"מ

חברה שתהיה־ידע העוסקת בשיווק ייצור ביוכימיקלים

דרוש

ביו־כימאי

להשתלב בתהליך הייצור של החברה. להפעלת מתקני ייצור מתוחכמים וקבלת אחריות על מוצרים.

עדיפות לבעלי תואר שני עם נסיון (בכימיה בפיזור)

אתגר ותנאים טובים למועמד המתאים.

לפנות בכתב יד לראד כימיקלים בע"מ

קרית ויצמן רחובות.

המשפחתון:

מסגרת חינוכית הפועלת בבית משפחת המטפלת במתכונת מעון יום ל־5 ילדים עד גיל שנתיים וחצי.

ימי העבודה: א'–ה', בשעות 07.30 — 15:30 ו־ 07:30 — 12:30

הדרישות:

הורה לילד (עד גיל 16), השכלה של 10 שנות לימוד לפחות.

רצוי ניסיון קודם בטיפול בילדים.

המעוניינות מתבקשות לפנות לגב' יעל אנדי אגף הרווחה, רח' בן גוריון 14 (מול אגד), בימים א'—ו', בשעות 13:00 — 8:00, בטלפון מס' 541841/2, 541901

לחברה מסחרית

דרוש/ה

קופאי/ת

בעל/ת נסיון

זריז/ה ומיומן/נת למשרה מלאה.

נא לפנות לטל. 331720־03

למוסד ציבורי ארצי

דרוש/ה

עוזר/ת
למנהל הכספים-חשב

נסיון וידע בהנהלת חשבונות, תקציבים, ניהול כספים.

נא לפנות לת.ד. 33159 תל־אביב 61331 לידי המנכ"ל

הסתדרות מדיצינית הדסה

דרוש

מנהל חשבונות

רמתה השכלה אקדמאית בתחומי כלכלה או ראיית חשבון.

דרוש נסיון של שנתיים לפחות בעבודה מעשית בהנה"ח ו/או בקרה בנושאי תקבולים ותשלומים.

מועמדים יפנו בצירוף קורות־חיים ומס' טלפון להתקשרות: לאגף כוח־אדם, ת"ד 12000, ירושלים 91120

איש מכירות

לחברת יבוא מתפתחת בענף הדפוס דרוש סוכן ואיש שירות עצמאי לאיזור המרכז

★ בעל נסיון בתחום הכנה לדפוס אופסט ★ בעל רכב וטלפון ★ידע בחשמל

נא לפנות בכתב לת"ד 71132 ירושלים עבור מכירות

סודיות מובטחת

ביה"ס התיכון המקיף ק. חיים

הגדוד העברי 48 ק. חיים

טל' 740228/9

לשנת הלימודים התשמ"ז

דרושים:

מורים

1. מורה לפיסיקה

הכנה לבגרות 5,4 יחידות

2. מורה למגמת מכניקה

הנושאים: שרטוט טכני, טכנולוגיה של המתכת ואוטומציה.

ידיעת נושא הסדנא יתרון

3. מורה למגמת המזכירות.

4. מורה למגמת האלקטרוניקה

תאוריה + סדנא ומעבדה

נא לפנות למזכירות בית הספר

למשרד אדריכלים

דרוש/ה

אדריכל/ית

בעל/ת נסיון

03-239781

03-223254

לירחון "אדם וחיה"

הירחון לחובב בע"ח בעתיים

דרושים מיידית

אנשי מכירות

לרכש מודעות ולקשר עם חנויות

נסיון ורכב הכרחיים

אפשרות לקידום מהיר

טל: 03-225253

דרושה

עובדת לבית הבראה

בהרצליה פיתוח

העבודה כוללת 4 פעמים בשבוע משמרת אחה"צ + לינה במקום, פעמיים בשבוע משמרת בוקר שישי שבת פעמיים בחודש

טל. 77377־052

77700־052 בשעות הערב

דרושים

לחברת שיווק

1. פקידת קהל
גיל מעל 25, תעודת בגרות, רווקה, עם נסיון.

2. קלדנית
גיל מעל 25, תעודת בגרות, רווקה בעלת נסיון.

3. מנהל אדמיניסטרטיבי
גיל מעל 30 מינימום, עם תעודת בגרות, נדרש נסיון ניהולי קודם.

4. פקיד/ת גביה
גיל מעל 25, תעודת בגרות, רווקה עם נסיון.

5. טכנאי ציוד משרדי
גיל מעל 25, נדרש נסיון רב קודם בציוד משרדי.

6. נהג מחלק
גיל מעל 25.
כושר גופני טוב.

7. נהג מחלק בעל רכב טרנזיט חדש
גיל מעל 25.
כושר גופני טוב.

8. מוכר לציוד משרדי
גיל מעל 25, תעודת בגרות, בעל נסיון רב קודם.

לפנות בפרוט מלא בציון המשרה לת.ד. 21107 ת"א 61210.

- סודיות מלאה מובטחת -

קרן קימת לישראל

דרוש/ה

מרכז/ת פעולות מועצת המורים למען הקק"ל במחוז חיפה והשרון הצפוני 11/86

מורה מוסמך בעל השכלה אקדמאית מתאימה. ניסיון בהדרכת מורים, בארגון ובניהול מוסד חינוכי; כושר הבעה בכתב ובע"פ.

בעל רכב ורשיון נהיגה.

מקום מגורים בסביבות חיפה והתפקיד מחייב ביקורים בבתי־הספר שבמחוז חיפה מועמדים/ות מתאימים/ות, המסלאים/ות אחר דרישת המשרה הנ"ל, מתבקשים לפנות בכתב, בציון תולדות־חיים, השכלה וניסיון, עד ליום 3.6.86 לאגף האדמיניסטרציה של הקק"ל, ת"ד 283, ירושלים 91002, ולציין על־גבי המעטפה "מועמד למשרת מרכז פעולות למען הקק"ל במחוז חיפה".

כפר הנוער הציוני "ניצנים"

דרושים:

1. ★ מנהל בית ספר תשמ"ב – תיכון.
2. מורים: כלכלת בית, אנגלית, חנוך גופני, אגרו־מכניקה (2), חשמל ואוטומציה, חנוך מיוחד.
3. ★ אם בית מרכזית.
4. ★ מדריכי קבוצות.
5. ★ אמהות בית.
6. עובד/ת סוציאלי/ת.
7. עובד ני.
8. תחזוקה.
9. טבח.

★ מגורים במקום.

הצעות נא לפנות בכתב בצרוף צילום תעודות לכפר הנוער ניצנים

ד.נ. אבטח 79287

צורות המהרה התיכון בע"מ

דרוש

מהנדס / הנדסאי אלקטרוניקה

*נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה, באחזקה ופתוח של מערכות.

* נסיון בהפעלת S.C.R. זרם ישר, במערכות הנעה ותירות גבוהה ובמערכות בקרה ללא הרס.

* רצוי ידע בחשמל מתח גבוה.

לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם ת.ד. 788 חיפה 31007, או טלפונית ל־ 910467־04

לחברה מסחרית בתל־אביב

דרושה

מזכירה

הכישורים הדרושים:

★ נסיון של 5 שנים בניהול משרד
★ ידיעה מושלמת של השפה האנגלית (שפת אם), כולל הדפסה
★ ידיעת השפה העברית

המעוניינות תפנינה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 6609 עבור מזכירה

רק מועמדות מתאימות תענינה

"אורים" מרכז הכשרה מקצועית קד"צ

רח' הכרמל 62 ק.טבעון

טל' 04/931180 פנימיה

04/931783 ביה"ס

להוראה לעולים חדשים מאתיופיה

דרושים:

מדריכים מקצועיים רצוי מוסמכים:

1. למכונאות רכב

ל־27/36 שעות שבועיות לתקופה מ־8.7.86־7.6.86

2. לטבחות

ל־27/36 שעות שבועיות לתקופה מ־22.6.86 31.7.86

ימי העבודה ב'־ה' בלבד.

למפעלי אגמרורגוס

נהריה

דרושים

רתכי ארגון

עם ניסיון

* הסעה מהקריות ועכו מובטחות.
* ארוחות חמות מוגשות במסעדת המפעל.
* 5 ימי עבודה בשבוע
* למתאימים תנאים טובים.

טל' 927811 לפנות לבובי

לחברה מסחרית גדולה בת"א

דרוש/ה

נציג/ת מכירות

בענף הפרסום

בעל/ת יוזמה ודינאמיות ובמיוחד אגרסיבי/ת אך בנועם.

התמחות בניהול מו"מ בין אם ארוך או בשיחות טלפון קצרות וטיפול בקשרים אישיים עם לקוחות.

ידע קודם במכירות הכרחי

נא לפנות בכתב יד

לת.ד. 14090 מס' 10

ליגד מוצרי שי בע"מ

תוצרת ישראל 5 גבעתיים

דרושים

אנשי שווק

לאזור המרכז, ירושלים ודרום הארץ

לפרטים: 745728־03

לחברה לשיווק מוצרים רפואיים

דרוש איש מכירות

תושב ירושלים. בעל ניסיון בעבודה באזור ירושלים והסביבה.

נא לפנות לת"ד 329, רמת־השרון 47103

לחברה מסחרית

דרושה

פקידה

במשרה חלקית

ידיעת השפה האנגלית

הדפסה באנגלית הכרחית

לפנות בכתב יד לת.ד. 33757 חיפה

עיריית תל־אביב־יפו

מינהל החינוך הנוער והתרבות

דרושים

1. מצילי בריכות שחיה לעבודה עונתית
2. מגישי עזרה ראשונה לעבודה עונתית
3. מדריכים ללימוד שחיה

הכישורים הדרושים:
1. בוגרי קורסים מוכרים
2. בעלי תעודות רשמיות
3. בעלי ניסיון

המעוניינים יפנו מדי יום בין השעות 10.00־12.00 לבניין העירייה, ככר מלכי ישראל קומה 11 חדר 1153, טלפון: 438721 למר ליכט אבי

SEX SHOP!!

הכל על סקס תחת גג אחד

מבחר עשיר וחדש:

● חוברות וקסטות

● ספרי הדרכה או לקוקה

● משחה להגדלת אבר

● ובדברים שגם אמרתם **עוד...**

● דיסקרטיות וסודיות מובטחת

אפשרות להזמנות טלפוניות בכרטיסי אשראי

הנגב 4 ת"א (תחנה מרכזית)

373702־03

לאולמי איריס

דרושים

מלצרים ומלצריות מקצועיים

עם ניסיון

למתאימים תנאים טובים

לפרטים לפנות לשמעון טל. 918028

אולמי איריס

לחברה גדולה בירושלים

דרוש/ה

אחראי יחידת משכורות

— ניסיון קודם כחשב שכר בכיר בחברה מסחרית/תעשייתית
— ניסיון קודם בעבודה עם לשכת שירות ממוחשבת
— ניסיון בניהול צוות עובדים
— בוגר קורס חשבי שכר — יתרון!
— מנהל חשבונות סוג 3 — יתרון!

נא לפנות בצירוף קורות־חיים מפורטים (רצוי מודפסים). יש לציין שכר ותנאים מבוקשים ומספר טלפון להתקשרות. מגורים בירושלים חובה.

אפשרות לסיוע בשכ"ד בתקופת הניסיון

ת"ד 151271, ירושלים

משרד החינוך והתרבות מינהל החינוך
אגף כח אדם בהוראה

הודעה מס' התשמ"ז/4 על משרות ניהול פנויות

אגף כח אדם בהוראה מודיע על משרות ניהול פנויות של מנהלים בבתי־ספר היסודיים ובחטיבות הביניים ובבתי־הספר המקיפים השש־שנתיים לקראת שנת הלימודים התשמ"ז.

מן המועמדים נדרשים כישורים בתחומי ההשכלה הפדגוגית והאקדמית, הכשרה מיוחדת במינהל החינוך או מינהל כללי וותק בהוראה של חמש שנים.

התכונות פורסמו בפירוט בחוזר מנכ"ל מז/5 מי"ז בטבת התשמ"ג (2 בינואר 1983), סעיף 131.

המעוניינים להציג מועמדותם ימלאו טופס בקשה למשרת ניהול שאפשר לקבלו בכל לשכה מחוזית של משרד החינוך והתרבות. הטופס ימולא בשני העתקים: האחד יישלח אל מנהל המחוז שבו נמצאת המשרה הפנויה, ואחר אל המפקח על בית־הספר שבו מועסק המועמד.

היום האחרון לקבלת בקשות בלשכות המחוזיות - יום שישי, י"ד באייר התשמ"ז. (23 במאי 1986).

רשימת המשרות

א) מחוז המרכז – שד' שאול המלך 39, תל־אביב טלפון: 254122־03

1. ביה"ס הממלכתי באביחיל. 11 כיתות א"ר. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
2. חטיבת הביניים הממלכתית־דתית בגדרה. 6 כיתות ז'־ט'. 1 כית מקדמת. המשרה פנויה לשנה.
3. ביה"ס הממלכתי "פינס" בגדרה. 12 כיתות א"ר. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
4. ביה"ס הממלכתי החינוכי טיפולי בהוד השרון. 6 כיתות א"ט.
5. ביה"ס הממלכתי־דתי "שילה" בכפר־סבא. 5 כיתות. מוסד חדש.
6. ביה"ס הממלכתי בכפר ויתקין. 18 כיתות א"ר. כיתות לחינוך מיוחד.
7. ביה"ס הממלכתי תימורן בלוד. 7 כיתות ט"ב.
8. ביה"ס הממלכתי "טביב ב'" בראשל"צ. 10 כיתות ז'. 1 כית מקדמת.
9. ביה"ס הממלכתי "מרכז טיפולי" ברחובות. 7 כיתות א"ר.
10. ביה"ס הממלכתי־דתי "נעם הצבי" ברחובות. 9 כיתות א"ר.
11. חטיבת־הביניים הממלכתית חדשה ברעננה. 10 כיתות ז'.

ב) מחוז הדרום - בית הממשלה, דרך הנשיאים באר־שבע. טלפון: 663504־057

1. ביה"ס הממלכתי המקיף שש־שנתי כללי באפקים. 21 כיתות ז'־י"ב.
2. ביה"ס הממלכתי "גבים" בבאר־שבע. 19 כיתות ב"ח. המשרה פנויה לשנה.
3. ביה"ס הממלכתי־דתי "מצפה אל" במצפה רמון. 10 כיתות א"ר.
4. ביה"ס הממלכתי־דתי "טללים" בערד. 11 כיתות א"ר.
5. ביה"ס הממלכתי "ציך" במדרשת שדה־בוקר. 8 כיתות א"ר.

ג) מחוז הצפון - בית הממשלה - נצרת עילית ת"ד 530 טלפון: 72960־065

1. ביה"ס הממלכתי־דתי באביבים. 8 כיתות א"ח. (פרסום חוזר).
2. ביה"ס הממלכתי באפיקים. 8 כיתות א"ר. (פרסום חוזר).
3. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ בית השיטה. 6 כיתות א"ר. 1 כתה טיפולית. המשרה פנויה לשנה.
4. ביה"ס הממלכתי בגבעת עוז. 6 כיתות א"ר. 1 כיתה לחינוך מיוחד.
5. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ גשר. 2 כיתות א"ב.
6. ביה"ס הממלכתי־דתי "שבט סופר" בחצור. 6 כיתות א"ר. 3 כיתות לחינוך מיוחד. (פרסום חוזר).
7. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ יסעור. 4 כיתות א"ר.
8. ביה"ס הממלכתי בירואן. 5 כיתות א"ר. (פרסום חוזר).
9. ביה"ס הממלכתי בכדורי. 14 כיתות א"ר. 1 כיתה טיפולית. המשרה פנויה לשנה.
10. ביה"ס הממלכתי "ארזים" במעלות. המשרה פנויה לשנה.
11. חטיבת הביניים הממלכתית־דתית מעלות. 3 כיתות ז'־ט'. (פרסום חוזר).
12. ביה"ס הממלכתי בנאות מרדכי. 6 כיתות א"ר. (פרסום חוזר).
13. ביה"ס הממלכתי "גלבוע" בנצרת עלית. 18 כיתות א"ר. 2 כיתות לחינוך מיוחד. המשרה פנויה לשנה.
14. ביה"ס הממלכתי־דתי "חב"ד" בנצרת עילית 16 כיתות א"ר. 1 כיתה לחינוך מיוחד. (פרסום חוזר).
15. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ סאסא. 4 כיתות א"ר. (פרסום חוזר).
16. ביה"ס הממלכתי בעין־חרוד מאוחד. 6 כיתות א"ר. (פרסום חוזר).
17. ביה"ס הממלכתי "אלון יזרעאל" בעפולה. 20 כיתות א"ר. 3 כיתות לחינוך מיוחד.
18. ביה"ס הממלכתי "רמות" בעפולה. 12 כיתות א"ר. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
19. ביה"ס הממלכתי־דתי המקיף שש־שנתי בקרית שמונה. 7 כיתות ז'־ט' + י"ב. (פרסום חוזר).
20. ביה"ס הממלכתי בקיבוץ שריד. 6 כיתות א"ר. (פרסום חוזר).
21. ביה"ס הממלכתי בתמרת. 6 כיתות א"ר. המשרה פנויה לשנה עם אפשרות הארכה.

ד) מחוז תל־אביב בניין הדר דפנה, שדרות שאול המלך 39 תל־אביב. טל: 254122־03

1. בתי ספר בבני ברק:
   א. ממלכתי "יסודות" – 11 כיתות א"ר. 2 כיתות ד"ת. כיתה אחת לחינוך מיוחד.
   ב. ממ"ד "מהליבר". 12 כיתות א"ר. 2 כיתות ד"ת. כיתה טיפולית אחת.
2. בתי ספר בבת־ים:
   א. ממלכתי "יצחק שדה א'" – 18 כיתות א"ר. 6 כיתות ד"ת. כיתה טיפולית אחת.
   ב. ממלכתי "הראשונים" – 25 כיתות א"ר. 9 כיתות ד"ת, כיתה אחת לחינוך מיוחד.
   ג. ממלכתי "צחשנים" – 15 כיתות א"ר. 6 כיתות ד"ת. כיתה טיפולית אחת. המשרה פנויה לשנה.
   ד. ממלכתי "התחיה" – 12 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ת. 5 כיתות לחינוך מיוחד. המשרה פנויה לשנה.
3. גבעתיים: ביה"ס הממלכתי לחינוך מיוחד "אורים" – כיתה אחת ב"ג. 8 כיתות ד"ס.
4. בתי ספר בהרצליה:
   א. ממלכתי "יוהנה" – 18 כיתות א"ר. 4 כיתות לחינוך מיוחד.
   ב. ממלכתי "אלוף" – 18 כיתות א"ר. 3 כיתות לחינוך מיוחדץ. המשרה פנויה לשנה.
5. בתי ספר בחולון:
   א. ממלכתי "ערבה" – 12 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ת, כיתה אחת לחינוך מיוחד.
6. קרית אונו: חטיבת הביניים הממלכתית "בן צבי". 15 כיתות ז"ח. 3 כיתות לחינוך מיוחד.
7. בתי־ספר ברמת־גן:
   א. ממלכתי "הלל" - 10 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ת. 5 כיתות לחינוך מיוחד.
   ב. ממלכתי "נטעים" – 11 כיתות א"ר. 3 כיתות ד"ת. 2 כיתות לחינוך מיוחד.
   ג. ממלכתי "אלוף" – 11 כיתות א"ר. 3 כיתות ד"ת. כיתה אחת לחינוך מיוחד.
   ד. ממלכתי "עתיד" – 9 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ת. כיתה טיפולית אחת.
   ה. ממלכתי "רמת־חן" – 12 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ת. 4 כיתות לחינוך מיוחד.
   ו. ממלכתי "בר־מוריץ" – 9 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ת. כיתה טיפולית אחת. המשרה פנויה לשנה.
   ז. ממ"ד "יבנה" – 6 כיתות א"ר. 2 כיתות ד"ת. 2 כיתות לחינוך מיוחד. המשרה פנויה לשנה.
8. בתי ספר בתל־אביב:
   א. ממלכתי "בבלי" – 13 כיתות א"ר, כיתה אחת לחינוך מיוחד.
   ב. ממלכתי "ארזים" – 21 כיתות א"ר. 2 כיתות טיפוליות.
   ג. ממלכתי "ניצנים" – 11 כיתות א"ר. כיתה טיפולית אחת.
   ד. ממלכתי "מודיעים" – 12 כיתות א"ר. 3 כיתות לחינוך מיוחד. המשרה פנויה לשנה.
   ה. ממלכתי ערבי "חסן ערפה" ביפו. 7 כיתות א"ר, 2 כיתות לחינוך מיוחד. 2 כיתות גן.
   ו. ממלכתי מיוחד "נוה שאנן" – 11 כיתות א"ר. 2 כיתות ד"ת, כיתה טיפולית אחת.
   ז. ממלכתי מיוחד "ניב" – 9 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ט. כיתה טיפולית אחת.
   ח. ממלכתי תימורן ביפו. 7 כיתות ט"־י"ב. המשרה פנויה לשנה.
   ט. ממ"ד "חב"ד" ביפו. 6 כיתות א"ר. 2 כיתות ד"ת. 2 כיתות מקדמות.
9. רמת השרון: ממלכתי "אמירים" – 19 כיתות א"ר. 2 כיתות לחינוך מיוחד. המשרה פנויה לשנה.

ה) מחוז ירושלים – רח' דוד המלך 18, ירושלים טלפון: 238211־02

1. בתי ספר בירושלים:
   א. חטיבת ביניים ממלכתית ליד מכללת "אורט". 9 כיתות ז'. מוסד חדש.
   ב. ממלכתי "ארץ". 18 כיתות א"ר – המשרה פנויה לשנה.
   ג. ממלכתי "בית הכרם" – 19 כיתות א"ח.
   ד. ממלכתי וחטיבת ביניים "גבעת מגך". 19 כיתות א"ר. 6 כיתות ד"ח. המשרה פנויה לשנה.
   ה. ממלכתי וחטיבת ביניים "גואטמלה" – 23 כיתות א"ר. 6 כיתות ד"ס. המשרה פנויה לשנה.
   ו. חט"ב ממלכתית "נוה יעקב" – 7 כיתות ז'. מוסד חדש.
   ז. חט"ב ממלכתית "רנה קסין" – 31 כיתות ד"ס.
2. מבשרת ציון: ביה"ס הממלכתי־דתי "אריאל" – 9 כיתות א"ח.

ו) מחוז חיפה – רח' שנט לוקס 7, חיפה, טלפון: 520251־04

1. זכרון יעקב: ממלכתי מיוחד "דגנים" – 9 כיתות א"ר. 3 כיתות ד"ח.
2. בתי ספר בחדרה:
   א. ממלכתי "אחד העם" – 23 כיתות א"ר. 6 כיתות ד"ת.
   ב. ממ"ד "יבנה" – 13 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ח. המשרה פנויה לשנה.
   ג. ממלכתי "עמישב" – 11 כיתות א"ר. 5 כיתות ד"ח. המשרה פנויה לשנה.
3. בתי ספר בחיפה:
   א. ממלכתי "אופקים" לחינוך מיוחד. 5 כיתות א"ר. 5 כיתות ד"ח. המשרה פנויה לשנה.
   ב. ממלכתי "דוד ילין" 21 כיתות א"ר.
   ג. ממלכתי "רוממה" – 19 כיתות א"ר.
   ד. ממלכתי "רמות" בחיפה – 17 כיתות א"ר.
4. ניר עציון: ממלכתי אזורי. 8 כיתות א"ר. המשרה פנויה לשנה.
5. עמיקם: ממלכתי אזורי "אלונה" – 7 כיתות א"ר.
6. פרדס־חנה: ממלכתי־דתי "בית הילד" – 10 כיתות א"ר.
7. קרית־אתא: ממלכתי "פינסקר". 25 כיתות א"ר. המשרה פנויה לשנה.
8. בתי ספר בקרית־ביאליק:
   א. ממלכתי "אהבה" לחינוך מיוחד. 8 כיתות א"ר. 4 כיתות ד"ח.
   ב. ממ"ד "דמבם". 8 כיתות א"ר – המשרה פנויה לשנה.
9. קרית־חיים: ממלכתי "נורדוך" – 12 כיתות א"ר.
10. קרית־ים: ממלכתי "המפלסים". 19 כיתות א"ר. המשרה פנויה לשנה.
11. קרית־מוצקין: ממלכתי "קורצ'אק" – 19 כיתות א"ר. 9 כיתות ד"ח.
12. רכסים: ממלכתי "אבולפי" – 8 כיתות א"ר.

ז) אגף לחינוך התיישבותי – ת"ד 7036 – הקריה – תל־אביב – טלפון: 255421־03

1. כפר הנוער "ניצנים" – ביה"ס המקיף השש־שנתי. 13 כיתות ד"־י"ב.

הלוח הארצי

הארץ חדשות

מתנ"ס כרמיאל
מטי"ח (מרכז טכנולוגיה חינוכית מיסודה של קרן רוטשילד)
עיריית כרמיאל

לצורך הפעלת מרכז העשרה בנושאים טכנולוגים בכרמיאל דרושים/ות מדריכים למשרות הבאות:
100. רכז(ת) חוגים טכנולוגים.
101. מפעיל(ה) חוג אלקטרוניקה לגילאי חטיבת ביניים תיכוניים.
102. מפעיל(ה) חוג הנה"ח ממוחשבת (סוג 1)
103. מפעיל(ה) חוג כתבנות
104. מפעיל(ה) חוג אנגלית טכנית, (על יסודיים)
105. מפעיל(ה) חוג בייסיק מתחילים/מתקדמים
106. מפעיל(ה) חוג לוגו מתחילים/מתקדמים
107. מפעיל(ה) חוג הכרת המחשב (למבוגרים)

כללי
* כל המשרות הינן חלקיות ובשעות אחה"צ והערב.
* השכר לבעלי המשרות ייקבע עפ"י כשורים של המועמד.

הכישורים הדרושים למשרות:
משרה 100־101 : השכלת מינימום הנדסאי אלקטרוניקה/מחשבים עם נסיון בהוראה.
משרה 102 - בעלי תעודה בהנה"ח סוג 2 ונסיון בהוראת הנה"ח ממוחשבת.
משרה 103 - בעלי סוג 2 בקלדנות/מזכירות עם נסיון בהדפסה כתבנות בשיטה העיוורת.
משרה 104 - הכשרה דרושה מורה מוסמך באנגלית לביה"ס תיכון.
משרה 105 - הכשרה מינימלית שוות ערך לרכזי מחשוב עם נסיון בהוראת בייסיק ובייסיק פלוס.
משרה 106 - הכשרה מינימלית שוות ערך לרכזי מחשוב עם נסיון בהוראת לוגו.
משרה 107 - הכשרה מינימלית שוות ערך לרכזי מחשוב לאחר השתלמות בהכרת המחשב לחטיבת הביניים.
מועמדות למשרות הנ"ל ניתן להגיש בכתב, (בצרוף העתקי תעודות ומסמכים אחרים הקשורים בלמוד או בעבודה), עד לתאריך 5.6.86 למתנ"ס כרמיאל, (מנהל המתנ"ס יצחק אהרוני).
שדרות נשיאי ישראל 11 כרמיאל

דרושה
מזכירה
★ ליום עבודה מלא.
ידע בגרמנית יתרון!
טלפון: 652364
לפנות לשלומית

קריית חינוך עבר ביה"ס תיכון המקיף הכללי
לשנת הלימודים תשמ"ז
דרושים —
מורים ומדריכים
מהנדס אלקטרוניקה
להוראה במגמת אלקטרוניקה
כיתות י"־י"ב, משרה מלאה.
מורה לחינוך הגיל הרך
BA בחינוך או יועץ
דרוש נסיון מעשי בגיל הגן
מדריך לעיבוד שבבי וריתוך
עם תעודה של חשמלאי מוסמך
מורים למתמטיקה
לכיתות בגרות (3 משרות)
מורה לאנגלית
מורה לחשבונאות
מורה לביולוגיה — טבע
לקביעת ראיון נא לטלפן עם מזכירות ביה"ס
בטל' 04-912304, 911795.

ACCOUNTS CLERK

1. ACCOUNTS RECEIVABLES
- MOTHER TONGUE ENGLISH PREFERRED
- WORKING KNOWLEDGE OF HEBREW NECESSARY
- SOME ACCOUNTING EXPERIENCE NECESSARY
- ENGLISH TYPING ESSENTIAL
- AGES 30 TO 40 PREFERRED

2. **מנהל חשבונות סוג ב'**
עם שנתיים נסיון.
עדיפות לבעלי נסיון עבודה עם מחשב.

FULL TIME POSITION 8.00-17.00
FIVE-DAY WEEK
PLEASE APPLY IN WRITING TO
MICHAL LUBIN, P.O.B 39300
61392 TEL AVIV

EASTRONICS LTD.

לדבלון ישראל בע"מ
דרושה
מזכירה
למחלקת פרסום ושיווק

התכונות הדרושות:
★ ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
★ הדפסת אנגלית ועברית.
★ ידע בשיווק - יתרון.
★ נסיון של 3 שנים לפחות.
★ העבודה - במשרה מלאה.

לקביעת ראיון נא להתקשר
ל־055-21411/2/3

למשרד רואי חשבון
דרושים **עובדי ביקורת**
☐ מנהלי תיקי ביקורת עם חמש שנות נסיון.
☐ עוזרים עם 3 שנות נסיון לפחות.
תנאים טובים למתאימים
פרטים נא לפנות
לת.ד. 14693 תל-אביב
מיקוד 61144

מנהל חשבונות

אם אתה בעל נסיון ומוכן לעבוד 7 שעות ביום,
בוא לעבוד איתנו.
אנו מציעים לך עבודה מעניינת,
שכר גבוה וכל ההטבות הסוציאליות כחוק.
פנה אלינו עוד היום כדאי לך!

מנפאוא MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
סניף חיפה:
רח' העצמאות 104, טל. 04-530051

ADMARK

שמן תעשיות בע"מ
דרושים
מפעילים להפעלת מתקנים תעשייתיים רציפים
בעבודת 3 משמרות
מועמדים בעלי השכלה תיכונית לפחות (רקע מקצועי) יפנו בכתב בצרוף המלצות ותעודות לת.ד. 136 חיפה ולציין "מפעילים".
המועמדים יעברו בחינות התאמה
סודיות מלאה מובטחת

פידליטי מדיקל (ישראל) בע"מ
למנכ"ל החברה העוסקת
בפיתוח מיכשור רפואי מתקדם
דרושה
מזכירה בכירה
מדרשת שליטה מלאה באנגלית ועברית
(ניסוח הדפסה, מעבד תמלילים)
הנסיון ניכר בניהול עצמאי של
משרד במגוון התפקידים הנדרש בחברה קטנה
משרה מלאה, 5 ימים בשבוע
תנאים מצויינים
קורות חיים ונסיון בעבודה לשלוח
לפידליטי מדיקל ת.ד. 8264 חיפה 31080

העמותה לקידום החינוך בבדווי
* לביה"ס כדורי דרושים:

מורים
למקצועות
אלקטרוניקה, מחשבים מתמטיקה, פיזיקה, תנ"ך, ספרות, לשון אנגלית, מיכון חקלאי, עיבוד שבבי, אוטומציה
* מדריכים תברואה ואמנות בית
* מורה יועצת
* מדריכים חקלאיים לענפים חממות וגני
* אחראי מרכז אור קולי
* רופא שניים
* גזבר

המעוניינים מתבקשים לפנות למזכירות ביה"ס החקלאי כדורי, ד.נ. גליל תחתון 067-67535

דרושים
לביה"ס מרכז הנוער בהרצליה
מורים/מדריכים לחשמל
בפרטים נא לפנות טל: 052-555625
בערב: 052-457777

ע.ק. אתא
הפדרציה האמריקאית מרכז קהילתי ידידי שפרעם
דרושים
למפעלי הקיץ
מדריכים לגיל הרך
אומנות, ספורט, חברה, אנגלית ומחשבים
לשנת הפעילות תשמ"ז
מורים לנגינה, אירובה, מחול, מחשבים, אלקטרוניקה רדיו ותיקשורת, טיסנים, דרמה, צילום, וענפי הספורט השונים
לפנות לריקי
טל 04-449911
או ביכתב ת.ד. 255
ק. אתא

דלתא גליל תעשיות בע"מ
למפעלנו בכרמיאל דרוש/ה
למחלקת אחזקה
חשמלאי תעשיה
* נסיון 3 שנים בתעשיה.
* רקע באלקטרוניקה יתרון.
** מגורים בכרמיאל חובה.
*** תינתן עדיפות בדיור
בבקר פרטים נא לפנות טלפונית 04-984911
לאריה מזרח או ישירות למפעלנו בכרמיאל
DELTA

שרברבים ומכונאי לעבודה
דרושים
קבועה במפעל באשדוד.
057-73244 בערב 08-458779

DATA
דטה מיכון (חיפה) 1978 בע"מ
1. דרוש מתכנת/ת
שלוש שנות נסיון. מוכח בקובול
2. אנשי מכירון
טל' 704192 לפנות לריטה

למפעל תכשיטים
דרוש
מנהל חשבונות
בעל נסיון רב למשרה מלאה
תולדות חיים בכתב־יד
לת.ד. 7234 חיפה עבור מס' 100

למשווקי
מולט
יצרני ממתקים ושוקולד בע"מ
דרושה
פקידת מכירות
* ידע בסיסי בהנה"ח
* גיל 45 — 35
* להתקשר טלפון 728017

דרושות
סוכנות לביטוח
לדוגמנות
עד $ 1000
03-997968

לחברה קבלנית
דרושים
מנהלי עבודה
עם נסיון רב בביצוע פרוייקטים מורכבים בנגרות ואינסטלציה
טלפון 04-528776

תבור אלקטרוניקס בע"מ
1978
דרוש
הנדסאי/ת אלקטרוניקה
לעבודה במחלקת בד"ס
* נסיון קודם הכרחי
לפנות טלפונית 04-644289/0

דנאל
(יהושע אדיר) בע"מ
דרושים
* כרסמים
* מפעיל ציוד כבד
* עובדי בנין; ברזלנים; טפסנים; טייחים;
* רתכי CO_2 למשמרת (שנייה)
* אנשי קירור ומיזוג אויר.
* מסגרי מבנים
* חווטות וויארפ
* מזכירות עב'/אנג' + הדפסה

למועמדים שכר גבוה, תנאים סוציאלים כחוק, הסעות וארוחות.

"דנאל" —
רוגוזין 8 אשדוד.
055-22561 — 34777

יעל תכנה ומערכות

ליעל מבתי התוכנה המובילים בפיתוח מערכות משובצות מחשב
דרושים לאגף זמן אמת לאיזור חיפה והצפון
ראשי צוותים
מהנדסי תוכנה/מתכנתים בכירים עם ידע ונסיון רב במערכות משובצות מחשב- VAX, INTEL 8086
מתכנתים
מהנדסי תוכנה / מתכנתים מנוסים
בעלי נסיון וידע בפיתוח מערכות זמן אמת.
לפנות לנורית מיום א' 03-7517521/2
או ליעקב סלע בשעות הערב 04-977074
או בכתב לאגף זמן אמת.

יעל תכנה ומערכות
אתה בידיים טובות
רח' היצירה 29, רמת־גן 52521

קרינה שימושית בע"מ
נמנה על קבוצת כלל
למפעלנו במגדל־העמק
דרוש
הנדסאי אלקטרוניקה
* 3 שנות נסיון במעבדה
* ידע באנגלית טכנית
נא לפנות לת.ד 103 מגדל העמק מיקוד 10550 טל' 065-43666

קואופ זבולון
אגודה צרכנית שתופית בע"מ
מיסודה של קרית חיים
דרושים
1. איש אחזקה עצמאי
הכשורים הדרושים:
ידע כללי בשרברבות, בנין, אינסטלציה ועבודות כלליות
המועמד חייב להיות בעל רכב מסחרי (טנדר)
2. קצבים
הכשורים הדרושים:
בעל ידע בענף הבשר עד גיל 50
יתקבלו גם מועמדים רציניים אשר מוכנים להשתלם בנושא
על המעומדים להתקשר טלפונית לקואופ זבולון
למחלקת כ"א טל 04-740146 בין השעות 08.00־13.00

מחלבות נהריה שטראוס בע"מ
למפעלנו בעכו דרוש
מנהל מחסן
* בוגר קורס מחסנאים (אפשרות קורס צבאי)
* ניסיון קודם בתעשיה של 5 שנים.
* איזור מגורים נהריה עכו קריות.
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 5 נהריה
עבור כ"א ולציין למנהל מחסן

א. זליג
בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים

המדור למזכירות בכירות ומנהלות לשכה
אנו מאתרים עבור לקוחותינו
מזכירות בכירות / מנהלות לשכה
★ בעלות נסיון מוכח
- דיסקרטיות מובטחת -
נא להתקשר טלפונית למשרדנו למנהלת המדור הגב' חוה רודניק
טל: 03-65753 בין השעות 14.00-16.00
רחוב גאולה 42, תל־אביב

לרשת עתונות ארצית
נסיון קודם במכירות - הכרחי.
כושר ארגון וניהול צוות - מוכח.
נסיון קודם ברכש מודעות - יתרון.
מנהל/ת מכירות
כתב/י אלינו לת.ד. 20456
מיקוד 61200 (עבור מנהל השיווק).
קורות חיים ונסיון בעבודה בכתב יד בלבד.
סודיות מובטחת.

ההסתדרות הציונית העולמית
ירושלים
המחלקה לארגון | ברית ראשונים
ארגון ותיקי התנועה הציונית ופעיליה

ברית ראשונים והמחלקה לארגון בתנועה הציונית העולמית פונים בזאת לכל הנאמנים לציונות, מגיל חמישים ומעלה, אשר מילאו בעבר שליחויות ציבוריות במערכה לכינונה של המדינה ולבניית חברה תקינה בה, להצטרף אל ברית ראשונים.
מטרותיה העיקריות של ברית ראשונים הן:
א) פעילות חברתית ותרבותית בקרב חבריה.
ב) עידוד וטיפוח ערכים ציוניים במדינה ובחברה ועריכת מפעלי מופת ציוניים בהתנדבות אישית וקיבוצית בשטחי חייה השונים.
ברית ראשונים היא תנועה ציונית על־מפלגתית, במסגרת ההסתדרות הציונית העולמית.
כל אזרח ותיק בארץ, או מי שמילא תפקידים ציוניים בחוץ־לארץ, אשר חש צורך לשאת מסר ציוני בחברתנו — רשאי להצטרף אלינו.

פרופסור יצחק ורשבסקי — ראש המחלקה לארגון בתנועה הציונית
יוסף אלמוגי — נשיא ברית ראשונים

- - - - - - - - - - - - - - - - -

לכבוד "ברית ראשונים"
בית הסוכנות היהודית, רח' קפלן 17, תל־אביב.
נא לשלוח אלי שאלון הצטרפות לברית ראשונים
שם פרטי________ שם משפחה________
כתובת________ חתימה________

קלל תעשיות בע"מ
kll
דרוש
מהנדס מכונות
לתפקיד תכנון ופתוח בנושא עיבוד שבבי עם אפשרות קידום לתפקיד ניהולי.
המעוניינים מאזור חיפה או עכו יפנו בכתב לת.ד 210 קרית מוצקין (26144) לידי דורית ישראלי
סודיות מובטחת

---

intel
חברת אינטל הינה החברה המובילה בנושא רכיבי ומערכות מיקרו־מחשבים
מהנדס מכירות ויישומים
אם אתה בעל השכלה בתחומי אלקטרוניקה ומחשבים ונסיון במכירות
אנו מציעים:
* תפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי
* עבודה עם קבוצת המכירות המובילה בארץ
* השתלמויות בארץ ובחו"ל
* אוירה נעימה
* רכב חברה
* תנאים בהתאם לכישורים
נא לפנות בכתב יד ולצרף קורות חיים
איסטרוניקס בע"מ
ת.ד 39300 תל־אביב 61392

להברת פרידמן הרשקוביץ בע"מ
דרוש
מנופאי
להפעלת מנוף זחל
לעבודה בסביבת חיפה, לתקופה של 6 חדשים
לפנות בשעות העבודה לטלפונים 04-672461 ו־04-645080
ובשעות הערב לטל' 04-386266

מעפילי אוניית ביריה
המעוניינים במפגש ב־5.7.86
יתקשרו לטל:
052-70649
03-472352

לחברת שמנות בתל־אביב
דרושים
אנשי שיווק
* יתקבלו גם ללא נסיון
* רכב וידיעת אנגלית הכרחית
לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 4383 חיפה עבור מספר 2182 (מיקוד 31040)

SF סנפרוסט בע"מ
מזון איכות מוקפא
למפעלינו באשדוד
דרושים/ות
נהגים/ות / סוכנים מחלקים
לשיווק תוצרת
הכישורים הדרושים:
1. ניסיון קודם מוכח 2. רשיון נהיגה – 15 טון 3. תושב אשדוד
על המעוניינים לפנות למחלקת כח־אדם "סנפרוסט" בע"מ
אזור התעשייה אשדוד טלפון: 055-20444

למשביר לצרכן רעננה
דרושים
★ **חייט**
אפשרות למשרה חלקית
★ **עובדות**
052-452777
052-452877

להברה מסחרית
איש/אשת מכירות
★ בעל הופעה נאה
★ כושר שכנוע
★ נסיון בפרסום - עדיף
טל: 371261 שני

לחברה גדולה ומבוססת
דרוש
הנדסאי בנין
לאחר שירות צבאי.
רצוי ניסיון מקצה על עבודות גמר וכושר לניהול משא ומתן
על המעוניין לפנות בכתב לת.ד. 33976 חיפה.

לחברה רצינית בחיפה
דרוש
טכנאי מיזוג אויר וקירור
לעבודה מעניינת
תנאים טובים למתאימים
רק מועמדים רציניים יפנו טלפונית 04-673747

אוסם
למטעמת "מי פרי דואר"
דרושים
★ **מנהל משמרת**
★ **עובדי ג'יל ולחם**
לפנות לקביעת ראיון
טל. 03-496115

לכור – סחר בע"מ
דרוש
מנהל מחלקה חקלאית ביחידה לשירותי סחר
במשרד הראשי של החברה בתל־אביב
בעל התפקיד יעמוד במגע עם ספקי תשומות חקלאיות בארץ ובעולם, ינהל מקצועית את פעילות נקודות המכירה של החברה בחו"ל ויהיה אחראי לפיתוח השוק של תשומות חקלאיות בסניפי חו"ל.
דרישות התפקיד:
תואר ראשון בחקלאות (או בוגר קורס מקביל במדרשת רופין).
ניסיון של חמש שנים לפחות בניהול חקלאי ברמה של רכז משק או תפקיד מקביל
ניסיון שיווקי מוכח
ידיעה טובה של השפה האנגלית
ניסיון עבודה בחו"ל – יתרון.
●●●
מועמדים מעוניינים יפנו בצירוף ניסיון וקורות חיים בכתב יד לת.ד. 1514 תל־אביב מיקוד 61014
מועמדים שענו על מודעתנו מיום 28.3.86 מתבקשים לא להגיש מועמדות פעם נוספת
רק מועמדים מתאימים ייענו

הכזא מן الأصل

[illegible] من الأصل

אם אינך עובד בעת!

נשוי ובעל מוטיבציה גבוהה להרוויח טוב בקידום מכירות

פנה אלינו 04-663875
בימים א.ג.ה. בין השעות 9.30-12.00
(לאלי) או בערב 04-709588

ל־ת.ג.ל בע"מ
דרושים

סגן חשב/ת

* רואה חשבון בעל נסיון של שנתיים בתעשיה
* ידע במערכות ממוחשבות
* יוצא צבא עד גיל 35

מנהל/ת רכש

* נסיון של 5 שנים בתחום הרכש במפעל תעשייתי
* ידיעת השפות עברית אנגלית על בוריין
* עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית
* יוצא צבא עד גיל 35

המעונינים יפנו בכתב יד
לת.ד. 128
עבו למתי כ"א בצרוף קורות חיים
לקביעת ראיון

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל דרוש

עוזר/ת ראשי/ת לממונה על לשכת הסגל האקדמי

תאור התפקיד:
טיפול מינהלי במינויים ובקידום של הסגל האקדמי.
קיום קשר עם גופים אקדמיים ומינהליים בטכניון
הכישורים הדרושים:
רצויה השכלה אקדמית.
ידיעת השפה העברית על בוריה.
ידיעה טובה מאד של השפה האנגלית.
הדפסה טובה בעברית, רצויה הדפסה באנגלית.
ידע ונסיון בהפעלת מעבד תמלילים.
נסיון ברישום דו"חות ופרוטוקולים בישיבות ועדות.
נסיון קודם בעבודה מינהלית.
יכולת לקיים קשר נאות עם קהל.
נכונות לעבוד בשעות חריגות
מספר המשרה: מנ/66

ספרן/ית בספרית הפקולטה לרפואה

תאור התפקיד:
ביצוע כל עבודות הספרנות הנדרשות בספרית הפקולטה.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת בי"ס לספרנות או בוגר/ת שלב בי אוניב.
ידיעה טובה בשפה העברית.
ידיעת השפה האנגלית על בוריה, רצוי שפת אם.
רצוי נסיון של שלוש שנים בספריה מיוחדת או אקדמית.
רצוי נסיון או לימודים באחד מהנושאים: רפואה, ביולוגיה, ביוכימיה או ביורפואה
הערה: המשרה היא בהיקף 75%
התפקיד כרוך בעבודת משמרות גם בשעות אחה"צ.
מספר המשרה: מנ/121

המועמדים/ות מתאימים/ות המעוניינים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 16.1986 אל אגף כח אדם, קריית הטכניון, חיפה 32000.

תקציבאי/ת
עם הפנים ליצוא

בקבוצת מפעלי "ישקר" מאמינים שהעתיד שייך לאלה שמייצרים אותו. אנו מייצאים מוצרי מתכת חכמים בכ-100 מליון דולר לשנה, ללקוחות ברחבי העולם.
ישקר מציבה בפניך, כאיש פירסום, אתגר לא קל של תכנון ותאום פעולות הקונצרן בתחומי הדרכה לאור הפירסום, בארץ ובחו"ל.
המפתחות לעבודה בישקר הם: האמונה בתעשיית היצוא הישראלית, ההענות לאתגרים שמציבה צמיחה מהירה, ובעיקר איכפתיות ויוזמה אישית.
אם אתה יוצא כשרד פירסום, או בעל רקע בענף הדפוס, אם עסקת בפירסום ליצוא וב-CORPORATE IDENTITY, אם אתה דובר על בוריין שתי שפות לפחות, האם תשמח על ההזדמנות להתגורר בצפון הארץ - אתה האיש שלנו (או את, כמובן!).
המשרה מוצעת לגברים ונשים כאחד.

המועמדים יפנו בכתב יד למנהל כח-אדם "ישקר" ת.ד. 34 נהריה.

א.ק.ע. פרסום ויחסי ציבור

קבוצת מפעלי
ישקר
כלים טובים יותר
ישקר בע"מ ת ד 34 נהריה 22100 טל 04 924242

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים
על פטירתו הפתאומית של בעלי, בננו,
אבינו, אחי וסבנו היקר

רם שגיא ז"ל

ההלויה תתקיים היום יום ששי יד' אייר תשמ"ו 23.5.86 בשעה 11.00 בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה
אוטובוסים ייצאו: בשעה 10.20 מבית המנוח ברח' הבנים 9 (פינת הגיתה 21) נוה-שאנן ומהטכניון ממגרש החניה של בנין הסנט.

אשתו: רבקה (ריבה)
ההורים: נחמה ויצחק יונגשטיין
הבנים: רון וב"ב
זהר וב"ב
גיל
הבת: דלית
האח: ניר שגיא וב"ב

יושבים שבעה בבית המנוח

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
בית הטכניון

אבל על מותו ללא עת של

פרופ' רם (רמי) שגיא ז"ל

דיקן הסטודנטים
וחבר סגל בכיר בפקולטה להנדסה חקלאית

ומשתתף בצער המשפחה

ההלויה תתקיים היום יום ששי יד' אייר תשמ"ו 23.5.86 בשעה 11.00 בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים במגרש החניה של בנין הסנט בשעה 10.20.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

לשכת דיקן הסטודנטים

המומים ודואבים
על מותו הפתאומי של היקר באדם

פרופ' רם (רמי) שגיא ז"ל

דיקן הסטודנטים

ומביעים תנחומים למשפחה

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
ארגון הסגל האקדמי בטכניון
אבל על פטירתו בטרם עת של

פרופ' רם שגיא ז"ל

דיקן הסטודנטים
ומביע תנחומים למשפחה

חברי המכון לפסיכוביולוגיה בישראל
קרן משפחת צ'רלס סמית

משתתפים באבלו הכבד של
פרופ' דוד סמואל
במות אמו

גב' הדסה סמואל ז"ל

ומביעים תנחומים לו ולמשפחה

לרפי יוגב ומשפחתו

השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד על מות

האב ז"ל

כור־סחר
ההנהלה והעובדים

לורדה ומרדכי רותם

תנחומינו באבלכם במות האם

דיטה קורניץ ז"ל

"משב" הנדסת קרור

נשיא בית המשפט העליון
שופטי ישראל והנהלת בתי המשפט

אבלים על מותו של

צבי בר־ניב

נשיא בית הדין הארצי לעבודה

ומביעים תנחומים למשפחה

בית אבות "נווה־אילך"

* השגחה 24 שעות
* טיפול מסור ואישי
* אווירה ביתית

מספר מקומות מוגבל
רח' פנקס 17 רמת־גן, טל' 03-775908

למפעל גדול למוצרי נייר
דרושה

נציגת מכירות בגיל 25-35

עם נסיון במכירות
לעבודה בשעות אחה"צ והערב
על בסיס שכר + עמלה

טלפון 242806 ביום ו'
בימי השבוע אחרי 16.30

אתה יכול להיות הנציג של כְּלָנוּ

לעיתון הילדים כְּלָנוּ דרושים גברים ונשים, בכל רחבי הארץ להפצת מינויים.
הכישורים הדרושים: נסיון קודם במכירות, הופעה נאה.
המועמדים המתאימים ישמשו נציגי כְּלָנוּ באזורם.
לקביעת ראיון נא לפנות למערכת כְּלָנוּ טלפון: 03-378833.

למפעל כימיקלים
דרוש/ה

טכנאי/ת מעבדה

* יועדפו בעלי ניסיון קודם בתעשייה
* מגורים באשקלון או בסביבתה

נא לפנות טלפונית למר הורוביץ
טל: 051-25633, 051-28191

אהרן (אהרנצ'יק) אלניר

איננו

מבכים וכואבים

המשפחה

ההלויה התקיימה אתמול

מגן דוד אדום בישראל
MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL

לחברתנו ד"ר שולה בר־שני ומשפחתה
אתכם באבלכם הכבד במות האב

ד"ר אפנשטיין ז"ל

בית מגן דוד אדום בישראל.

אנו משתתפים בצערו של חברנו לעבודה
אברהם מאיר
במות **אביך** ז"ל
ומביעים את תנחומינו למשפחה
בתי זקוק לנפט חיפה בע"מ
ההנהלה וצוות העובדים

גרין קארד
ישראל בע"מ

אם את/ה חרוץ ודבק במטרה;
אם את/ה מוכשר לעסוק במכירות;
הצטרף/י לחברה צעירה ודינמית
המשווקת פרוייקט רווחה חדשני;
הדרכה והכנסה מובטחת!

השכלה תיכונית הכרחית!

ת"א, רח' ריבל 18; טל. 379392, 03-376869
ראשל"צ, רח' הרצל 84; טל. 03-945245
פ"ת, רח' הרצל 34, טל. 03-916629
ירושלים, רח' ההסתדרות 10; טל. 02-226514
חיפה, רח' הנביאים 20; טל. 04-674365
אשדוד, רח' רוגוזין 18; טל. 055-24910
ב"ש, רח' העצמאות 49; טל. 057-78035
נתניה, רח' סמילנסקי 10; טל. 053-42462

דרוש:
בעל נסיון לניהול מעדניה
באופן עצמאי
03-267689

למפעל תכשיטים במעלה אדומים
דרוש:
צורף עם ניסיון
נא לפנות למשרד הראשי,
לרואי 03-625281

לחברת שיווק גדולה באיזור חיפה דרושים:

מנהל/ת חשבונות

* סוג 3 לפחות (עדיפות למדופלם)
* ידע ונסיון של מספר שנים בטיפול ביבוא דוקומנטציה בנקאית, התאמות והכנת משכורות באמצעות לשכת שירות

פקידה אחראית

* בוגרת 12 שנות לימוד
* העבודה כרוכה במגע טלפוני עם לקוחות ועבודת פקידות רגילה
* עדיפות לבעלת ניסיון בעבודה עם מחשב

נא לפנות אך ורק בכתב יד בצירוף קורות חיים ניסיון והמלצות אל: ת.ד. 16150 ת"א מיקוד: 61161 עבור מס' 235 עם ציון המשרה המבוקשת

— סודיות מובטחת —

פוספטים בנגב בע"מ

אתר ת.מ.ר.

ראש מחלקת אחזקה צמודה
* מהנדס מכונות
* נסיון של 5 שנים בתעשיה
* יכולת ניהול ופיקוח
* כושר ארגון ותאום

מהנדס חשמל
* נסיון של 6 שנים
* יכולת ניהול ופיקוח על צוות עובדים
* כושר ארגון ותיאום
* ידע בנושאי מתח גבוה ובקרים מתוכנתים

הנדסאי/טכנאי חשמל
לתפקיד ניהולי
* בעל רשיון חשמלאי מוסמך + מתח גבוה
* נסיון בניהול צוות עובדים

אתר צפיר

מנהל ייצור, אורון
* מהנדס כימאי
* נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה הכימית
* בעל יוזמה ועצמאות
* כושר ניהול צוותי עובדים

מנהל אחזקה, אורון
* מהנדס מכונות
* נסיון של 5 שנים לפחות בתפקידי אחזקה של מכונות כבדות
* יכולת ונסיון בניהול צוותי עובדי אחזקה
* ידע בתחומי חשמל, מסגרות ומיכשור

מהנדסי מכונות
* נסיון של שנתים בתחום התכנון ו/או האחזקה בתעשיה הכימית — יתרון
* רצויה ידיעת אנגלית טכנית

הטיבת המכרות

מהנדס מכונות/רכב
* ותק 3 שנים לפחות
* ידע בציוד מכני כבד — הצי
* יכולת הדרכה מקצועית
* כושר ניהול צוותי עובדים

מהנדס מכרות/אזרחי
* נסיון בעבודות עפר בקנה־מידה גדול
* נסיון בניהול צוות עובדים

אגפי מטה

מהנדס תהליך בכיר
לאגף הטכני
* לפיתוח תהליכים חדשים ועזרה תהליכית למפעלי החברה
* 5 שנות נסיון בתעשיה הכימית
* נסיון בניהול צוות עובדים
* ידיעת אנגלית — חובה

מהנדס תכנון
* מהנדס מכונות
* נסיון של 3 שנים.
רצוי בהנדסת מתקנים

כלכלן בכיר
לעבודה רבת־אתגר באגף הכספים
* נסיון בתעשיה
* נסיון בעבודה עם מחשב

כלכלן
נסיון בתעשיה — יתרון

מהנדס מכונות-מסוף אשדוד
* ידע ונסיון באחזקת מתקני שינוע — יתרון
* ידע כללי בחשמל ובקרה
* עדיפות לתושבי אשדוד והסביבה
* נסיון קודם הכרחי

חברתנו היא אחת מהתשלובות הכימיות הגדולות בארץ
•
תהליכי הייצור מבוססים על טכנולוגיות מתקדמות
•
כ־90% מתוצרתנו מיועדת לייצוא, כשהמחזור הכספי כ־130$ מיליון לשנה
•
אתה מוזמן להצטרף לאחד ממפעלינו ולתרום מכשרונותיך

פניות בכתב־יד בציון קורות חיים ונסיון קודם יש להפנות ל-"מרכז הגיוס", ת"ד 435, דימונה 86100, ולפרט המשרה המבוקשת. למועמדים העוברים לדרום תינתן עזרה בדיור.
• סודיות מובטחת •
מוצע זו מיועדת לגברים ולנשים כאחד.

אנו מודיעים הרים
קוים חברה לפרסום בע"מ

למנהלנו **אברהם שפרלינג**
למשה שפרלינג
ולבני המשפחה
אתכם באבלכם הכבד על מות האם והרעיה

ברוניה שפרלינג

ההנהלה ועובדי
ברשפר
חברה לבנין והשקעות בע"מ

רעייתי, אמי וסבתנו האהובה

ברוניה שפרלינג

איננה אתנו עוד

המבכים מותה:
בעלה: משה שפרלינג
בנה וכלתה: שושנה ואברהם שפרלינג
כלתה: אסתר (אתי) שפרלינג
נכדיה ונינה

ההלויה תצא היום יום ו' י"ד אייר תשמ"ו 23.5.86 בשעה 12.00
מבית ההלויות הדר דפנה לבית העלמין קרית־שאול
נא להימנע מביקורי תנחומים

לחברת "ערפ־"
דרוש
סוכן מכירות
בעל 3 שנות ותק
כולל המלצות.
תנאים טובים.
טל' 256816
(למירה)

לש.א שמאות וסקרים
דרושה
תמלילנית או כתבנית
בעלת נסיון
טל' 777624

לחברת ציוד למחשבים בת"א
דרושים:
1. מנהל/ת חשבונות
סוג 3 עם נסיון של 5 שנים לפחות. במיוחד בהתאמות והכנת משכורות.
2. מזכירה/פקידה
(ידע בעיבוד תמלילים)
עם נסיון.
לפנות טלפונית
03-253350, 03-219730
(לאלון)

האם אתה מעונין בעיסוק אחר

באפשרותינו להעסיק בעבודה רבת אתגר הקשורה בתחום יחסי האנוש, המתבצעת בארץ ובחו"ל

האם הינך בעל הנתונים הבאים:

א. בעל נסיון ביחסי אנוש
ב. שליטה מלאה בשפת מערב־אירופאית (רצוי שפת אם)
ג. בעל השכלה אקדמית או מקבילה
ד. לאחר שירות צבאי מלא
ה. בריאותך תקינה
ו. בין הגילים 27-35

פנה אלינו לטלפון - 03-210075
או לת.ד. 33789 ת"א עבור אורנה
ציין: שם, כתובת, טלפון, ת.ד., מ.א., תאריך לידה, ארץ לידה, שם האב, קורות חיים ונסיון קודם בעבודה.

סודיות מובטחת
רק פונים מתאימים ייענו